

## Indholdsfortegnelse - Bilag

<b>Indholdsfortegnelse - Bilag</b> .....	<b>1</b>
<b>2.2 Temadrøftelse: Tværkommunalt samarbejde på klimaområdet</b> .....	<b>3</b>
Bilag 1: KKR_Udbredelse af DK2020 - indhold, opgave og organisering regionalt .....	3
Bilag 2: Klimaoverblik - Kommunale indsatser 2020.....	8
Bilag 3: Grønne erhvervsfremmeprojekter .....	85
Bilag 4: Strategisk energiplanlægning .....	87
Bilag 5: Klimaklubber.....	89
Bilag 6: Vandløbsoplade .....	91
<b>2.3 Beslutningssag: Udviklingsplan for turisme i Sjælland og øerne</b> .....	<b>93</b>
Bilag 1: Udviklingsplan Sjælland_FINAL_04.06.2020_low .....	93
Bilag 2: Udviklingsplan Sjælland_kort fortalt_04.06.2020_low .....	174
Bilag 3: Handlinger 2020-21_udviklingsplan.....	188
<b>2.4 Udpegning af medlemmer til politisk styregruppe for implementering af Udviklingsplan for turisme i Sjælland og Øerne</b> .....	<b>198</b>
Bilag 1: Kraftcentre_udviklingsplan for Sjælland og øerne.....	198
<b>2.5 Beslutningssag: Uddannelse baner vejen frem – forslag til fælles pejlemærker for etablering af uddannelser og udvikling af eksisterende</b> .....	<b>200</b>
Bilag 1: Slides Uddannelse baner vejen frem juni 2020 .....	200
<b>2.6 Beslutningssag: Resultatkontrakt for 2019 mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland – afrapportering på målopfyldelse</b> .....	<b>206</b>
Bilag 1: Resultatkontrakt mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland 2019-090419_final_underskrift_NHO.....	206
Bilag 2: RK2019_afrapportering_maj2020 .....	231
Bilag 3: Mål 9 .....	246
Bilag 4: Id af styrkepositioner .....	258
Bilag 5: Code of conduct .....	264
Bilag 6: Kommunefordeling.....	269
<b>2.9 Beslutningssag: Skitse til rammeaftale 2021-2022 på det specialiserede social- og undervisningsområde</b> .....	<b>271</b>
Bilag 1: Skitse til Rammeaftale 2021-22 på det specialiserede social - og undervisningsområde .....	271
Bilag 2: Revideret tidsplan for Rammeaftale 2021-2022.....	281
Bilag 3: Oversigt over høringssvar fra kommunerne ift. rammeaftale 2021-22.....	283
Bilag 4: Oversigt over høringssvar fra handicapråd ift rammeaftale 2021-22.....	293

<b>2.12 Orienteringssag: Sjællandsregionens erhvervsliv efter Coronakrisen - status og initiativer fra Erhvervshus Sjælland, lokal erhvervsfremme og jobcentrene.....</b>	<b>306</b>
Bilag 1: Corona aktiviteter EHSJ_maj2020 .....	306
Bilag 2: Resultat af Corona-Survey.....	317
Bilag 3: Inspirationskatalog - eksempler på lokale erhvervstiltag ifm. corona-krisen .....	324
<b>2.13 Orienteringssag: Erhvervsudvikling i Femernbælt Regionen .....</b>	<b>327</b>
Bilag 1: Erhvervsudvikling i Femernbælt Regionen .....	327
<b>2.14 Orienteringssag: Greater Copenhagen Handlingsplan 2020-2021 og international branding .....</b>	<b>336</b>
Bilag 1: Indikatorrapport - Greater Copenhagen 2019 .....	336
Bilag 2: 20.04.22_DEFEB Pitch fra Copenhagen Capacity.....	355
<b>5.1 Meddelelser fra KKR-formandskabet.....</b>	<b>358</b>
Bilag 1: Referat fra møde i dialogforum den 27. maj 2020.....	358

## **2.2**

### **Temadrøftelse: Tværkommunalt samarbejde på klimaområdet**

## **Udvidelse af DK2020 og fremskudte enheder i hver KKR-geografi**

KL er ved at indgå et partnerskab med Realdania om udbredelse af DK2020 til alle kommuner. Regionerne vil være en ligeværdig del af partnerskabet. Partnerskabet er 3-årig, og løber frem til 2023.

Målet er at understøtte kommunerne i at udarbejde klimahandlingsplaner, der identificerer indsatser og virkemidler for den enkelte kommune for at kunne opfylde Paris-aftalen på kommunalt niveau.

Med DK2020 for hele Danmark tilbydes alle kommuner en fælles metode og tilgang til klimaarbejdet. Der vil i projektet være lagt vægt på erfaringsudveksling og parløb mellem kommuner, der arbejder med ensartede områder eller problemstillinger. Dermed vil DK2020 også være en del af det tværkommunale klimaarbejde på tværs af kommunerne i KKR og mellem KKR'erne.

Kommunerne er allerede i gang med den grønne omstilling og udviklingen af bæredygtige lokalsamfund, og kommunerne har myndighedsansvaret på klimaområdet for opgaver forbundet med arbejdet med CO<sub>2</sub>-reduktion og klimatilpasning.

Ambitionen er, at alle kommuner går med i arbejdet med DK2020, og at KKR sikrer den bedst mulige organisering og koordinering af indsatsen tværkommunalt.

### *Indhold*

Udbredelsen af DK2020 vil bygge videre på erfaringer og metoder fra et pilotprojekt, der afsluttes i indeværende år, hvor 20 kommuner har deltaget.

DK2020 sikrer en fælles og afprøvet metode i arbejdet med klimahandleplaner i kommunerne, og giver et fundament for det tværkommunale klimasamarbejde indenfor fx strategisk energiplanlægning, kyst- og vandløbssikring eller jordfordeling. Tilsvarende åbner det op for øget samarbejde om væsentlige områder indenfor CO<sub>2</sub>-reduktion, fx mobilitet og transport eller samarbejde med landbrugserhvervet.

Projektet vil både være et tilbud til de 77 kommuner, der ikke tidligere har deltaget i DK2020 – samt de 20 første kommuner (benævnt Klimaalliancen), der har deltaget i pilotprojektet med Realdania, og nu skal implementere klimahandlingsplanerne lokalt.

### *Organisering og opgaver*

Arbejdet med udbredelse af DK2020-projektet forankres på tre niveauer (nationalt, tværkommunalt og lokalt).

Dato: 8. juni 2020

Sags ID: SAG-2019-06158  
Dok. ID: 2933295

E-mail: [SNM@kl.dk](mailto:SNM@kl.dk)  
Direkte: 3370 3740

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

[www.kl.dk](http://www.kl.dk)  
Side 1 af 4

**Nationalt niveau** med såvel en politisk og administrativ forankring af partnerskabet<sup>1</sup>.

Den politiske styregruppe skal sikre projektets politiske forankring og sammensættes således:

- 5 politiske repræsentanter udpeget fra kommuner. 1 fra hver deltagende KKR-geografi.
- 5 politiske repræsentanter udpeget fra regionerne. 1 fra hver deltagende region.
- 1 politisk repræsentant, der repræsenterer Klimaalliancen<sup>2</sup>.

Hvert KKR vil på møderne i KKR i september skulle udpege en politisk repræsentant til den politiske styregruppe.

KL vil også på forskellig vis bistå kommunernes og KKR's arbejde på klimoområdet og DK2020. KL vil i forbindelse med DK2020 eksempelvis løfte de følgende opgaver:

- Sekretariatsbetjene de politiske repræsentanter i DK2020's følgegruppe
- Deltage og bringe politiske input ind i projektstyregruppen
- Sekretariatsbetjening af de 20 kommuner (Klimaalliancen) fra pilotprojektets første fase med fokus på implementering fra CONCITO efter opstart
- Understøtte og facilitere videnopsamling og deling om klimaarbejdet på tværs af kommuner og KKR
- Understøtte og facilitere videndeling mellem kommuner online og gennem netværk mv. om klimaarbejdet
- Sikre kobling mellem DK2020 og Energi- og CO2-regnskabet
- Indgå som sparrings- og videnpartner i den centrale projektgruppe for CONCITO/C40.

Udbredelsen af DK2020 forudsætter et solidt ejerskab og stærk projektförankring på **tværkommunalt niveau**.

Hvert KKR afklarer og fastlægger, hvordan koordinering og organisering af indsatsen tilrettelægges, så kommunerne bedst muligt kan drive arbejdet fremad. Det vil være naturligt, at kommunerne/KKR tager en central rolle i projektarbejdet i hver KKR-geografi, da kommunerne er myndighed på klimaområdet.

I hver KKR-geografi vil der skulle etableres *en fremskudt enhed*, der igennem projektperioden kan bistå og understøtte de deltagende kommuner med udarbejdelse af kommunernes individuelle klimaplaner med afsæt i DK2020-metoden og med faglig bistand fra CONCITO.

---

<sup>1</sup> Aktørerne CONCITO og C40 kontoret i Danmark skal varetage den centrale projektledelse på nationalt niveau.

<sup>2</sup> Klimaalliancen dækker over de 20 første kommuner, der har deltaget i pilotprojektet med Realdania

Konkret vil ressourcepersonerne i den fremskudte enhed i hver KKR-geografi skulle oplæres i brugen af DK2020-metoden af CONCITO og C40.

Den fremskudte enhed har i udvidelsen af DK2020 ansvaret for den direkte vejledning af kommunerne - samt samarbejde, workshops mv. på tværs af kommunerne i KKR-geografien. Arbejdet koordineres med og understøttes løbende af CONCITO og C40.

**Figur 1: Opgavebeskrivelse for den fremskudte enhed i KKR-geografien**



Listen ovenfor beskriver de samlede opgaver, der skal varetages af den fremskudte enhed i KKR-geografien. KKR skal prioritere opgaverne, idet regionerne byder ind på varetagelsen af samme opgaver. Særligt opgaverne 1-3 er centrale og knyttet tæt til kommunernes myndighedsopgave.

Den væsentligste opgave er at være sparringspartner for DK2020-kommunerne i KKR-geografien. Der vil skulle afholdes månedlige 1:1 sparringsseancer med hver kommune om fremdrift og udfordringer i arbejdet med klimaplanerne lokalt – med input og bidrag fra CONCITO, C40 og eksterne konsulenter.

Derudover vil der være en lang række opgaver, som har karakter af mere generel projektledelse, økonomistyring, mødeplanlægning og afvikling af workshops på tværs af de deltagende kommuner i hver KKR-geografi, dialog med regionale samarbejdsfora på klimaområdet, herunder etablering af samarbejder og partnerskaber med virksomheder (industri, landbrug, handel m.v.) og med andre lokale aktører (borgergrupper, landboforeninger, erhvervsudviklingsorganisationer m.v.) - samt øvrig dag-til-dag koordinering med bl.a. den centrale projektledelse.

Dato: 8. juni 2020

Sags ID: SAG-2019-06158  
Dok. ID: 2933295

E-mail: SNM@kl.dk  
Direkte: 3370 3740

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 3 af 4

Dato: 8. juni 2020

Sags ID: SAG-2019-06158  
Dok. ID: 2933295E-mail: SNM@kl.dk  
Direkte: 3370 3740Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København Swww.kl.dk  
Side 4 af 4

Hver KKR vil – i dialog med den enkelte region – skulle afklare og fastlægge en model for en tværkommunal projektförankring.

Arbejdet vil kunne tilrettelægges på forskellige måder i de enkelte KKR-geografier (fx ved ansættelse af en ny medarbejder, lægges ud i én ankerkommunemodell, tilkøbe en ekstern operatør eller noget tredje).

Opgaven vil have en lidt anden karakter end fx det fælleskommunale samarbejde på sundheds- og det specialiserede socialområde. Den tværkommunale opgavevaretagelse går på at kunne understøtte kommunerne i at følge og bruge den samme metode i arbejdet med klimahandleplaner.

Omfanget af opgaven vil i hvert KKR i afhænge af, hvor mange kommuner, der tilslutter sig projektet i første og anden runde samt i hvilket omfang de enkelte kommuner har behov for sparring og support.

Realdania og regionerne er bekendt med, at bidraget fra kommunernes side til DK2020 er medarbejdertimer. Realdanias andel af budgettet er i kontant medfinansiering og dækker CONCITO og C40s videnunderstøttelse i projektet.

Det egentlige arbejde med klimahandlingsplanerne ligger på **lokalt niveau**. Det er den enkelte kommune, der har ansvaret og opgaven med at udarbejde, vedtage og slutteligt implementere klimahandlingsplanen. Dermed er det også den enkelte kommune, der vælger hvilke indsatser klimaplanen skal indeholde og hvilke virkemidler, der skal bringes i anvendelse.

Mange kommuner arbejder allerede i dag med klimahandleplaner eller klimamål. En fælles systematisk tilgang vil gøre det nemmere at tage ideer fra sammenlignelige kommuner og lette adgangen til tværkommunale samarbejder. Endvidere vil en del af de opgaver, der i dag løftes i de enkelte kommuner formentlig kunne løftes på tværs.

Kommunerne vil gennem DK2020-projektet modtage klimafaglig bistand, vejledning samt sparring til at udvikle, opdatere eller tilpasse klimaarbejdet lokalt, så det lever op til C40's globale standard for klimaplanlægning Climate Action Planning Framework (CAPF).

Alle kommuner tilbydes mulighed for at deltage i, men deltagelse er frivilligt og besluttet af den enkelte kommunalbestyrelse.

## **2.2**

### **Temadrøftelse: Tværkommunalt samarbejde på klimaområdet**



<b>1. Klimaindsatser for Co2-reduktion</b>			<b>2. Klimaregnskab</b>
<p><i>Mål for kommunen som virksomhed</i></p> <p>Størstedelen af kommunerne er klimakommuner jfr. aftale med Danmarks Naturfredningsforening om 2 % reduktion af Co2-udledning pr år. Dertil kommer diverse energibesparende tiltag, særligt ift. el og varme i kommunale bygninger i de fleste kommuner. Desuden ift. transportmidler og gadelys i en del kommuner.</p>	<p><i>Geografisk klimamål</i></p> <p>Mål fra 20 % til fuldstændig Co2-neutral. Målar svinger fra 2020-2050(Parisaftalen). Basisår fra 1990-2018.</p> <p>Mange kommuner er i proces med opdatering eller udarbejdelse af strategiske energi- eller klimaplaner.</p> <p>Kommunale målsætninger inden for varme/el i boliger og virksomheder, samt ift. transport og landbrug.</p>	<p><i>VE-mål (Vedvarende energi)</i></p> <p>Størstedelen af kommunerne har mål for Co2-neutral el- og/eller varmforsyning. Målar fra 2020-2050.</p>	<p>Størstedelen af kommunerne udarbejder årligt Co2-regnskab for kommunen som virksomhed, en del jfr. aftale med Danmarks Naturfredningsforening (2 % reduktion pr. år)</p> <p>Størstedelen udarbejder endvidere Co2-regnskab for kommunen som geografisk område, heraf nogle kommuner jfr. Borgmesterpagten.</p> <p>Nogle kommuner benytter Energi- og klimaberegner fra Energistyrelsen/Gate 21</p>

<b>3. Klimatilpasning</b>	<b>4. Kommunale klimasamarbejder</b>	<b>5. Kommunens organisering</b>
<p>Størstedelen af kommunerne har en række igangværende indsatser for klimatilpasning og/eller netop afsluttede.</p> <p>Bl.a. ift. kystbeskyttelse, regnvandshåndtering, sluser, og lignende.</p> <p>En del kommuner har samarbejder med lokale forsyningsselskaber om initiativerne.</p>	<p>De fleste kommuner indgår i Gate 21. En del kommuner indgår i FREO( Fælles Regional Energi Omstilling) Fire kommuner er DK2020-kommuner(Lolland, Roskilde, Lejre, Køge)</p> <p>Mange kommuner samarbejder tæt med forsyningsselskaberne.</p>	<p>Nogle kommuner har et decideret klimateam eller klimamedarbejder til tværgående koordinering. En del kommuner har ingen særskilt koordinering på tværs, men løser opgaverne i de respektive faglige centre.</p>

<b>1. Klimaindsatser for Co2-reduktion</b>	
	<i>Mål for kommunen som virksomhed</i>
<b>Faxe</b>	<p>20 % reduktion inden 2020 (basisår 2009).            DN-aftale: 2 % reduktion pr. år.            Kommunale bygninger: Energibesparende foranstaltninger kombineret med færre kvadratmeter (ejendomsstrategi).            Gadelys: Iværksat udskiftning til LED-belysning (Lighting Metropolis – Green Economy, tværregionalt samarbejdsprojekt).</p>
<b>Stevns</b>	<p>Klimakommune i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening.            Reduktion af CO2 udledningen fra kommunens egne aktiviteter med 2% om året.            Aftalen udløber med udgangen af 2021. Aftalen med DN vedr. mål for kommunen som virksomhed.            Derudover har energimærket for kommunens bygninger udløst at kommunen over dette og de næste 3 år energirenoverer for 1,5 mio. kr. om året. I gang med at undersøge muligheden for at energioptimere kommunens svømmehal, hvor det umiddelbart vurderes, at der kan opnås en betydelig reduktion af kommunens CO2-udledning.</p>
<b>Ringsted</b>	<p>Ringsted Kommune har indgået aftale med DN om en reduktion af CO2-udledningen fra kommunens aktiviteter med 2 % om året.            Basisåret er 2008 og aftalen løber til 2025.            Målet omfatter varme- og elforbruget i kommunale bygninger, elforbruget på de tekniske anlæg samt benzin- og dieselforbruget fra kommunens transport.</p>

*Geografisk klimamål*

30 % reduktion inden 2020 (basisår 2008). Borgmesterpagt: Afholde energidage, deltage i EU-borgmesterpagtmøder m.m.Ingen.

Private store jordbesiddere: Etableret vindmøller og solcelleanlæg (ønsker om flere solcelleanlæg).

Ringsted Kommune har indgået aftale om at reducere CO2-udledning fra kommunen som geografisk område med 20 % i 2020 set i forhold til basisåret 2008.

Målet omfatter varme- og elforbrug i boliger og på virksomheder, al transport excl. flytrafik, drivhusgasser fra landbrug samt spildevand og affaldsdeponering.

*VE-mål (Vedvarende energi)*

100 % inden 2020 i fjernvarmeforsyningerne.  
Fjernvarmeselskaber: Omlagt til biomasse og solfangere.

Ringsted Kommune har et mål om at 100 % af fjernvarmen er baseret på VE i 2020  
og at 30 % af elforbruget kommer fra VE.

## Næstved

Mål om 2 % årlig CO2 reduktion gennem Klimakommune aftalen med Danmarks Naturfredningsforening.

Basis år 1990.

60 % CO2 reduktion i 2025.

70 % CO2 reduktion i 2030.

Sektor - Delmål 2030

Elektricitet - CO2-neutral

Fjernvarme - 90 % reduktion

Individuel opvarmning - 50 % reduktion

Transport -30 % reduktion

Landbrug - 15 % reduktion

Affald og spildevand - 25 % reduktion

Arealanvendelse - 60 % stigning

Målene er sat i Klimaplan 2020, der ligger til endelig politisk vedtagelse i juni.

Vindmølleplan fra 2012 med 9 placeringer for nye store vindmøller (omsat til 6 konkrete vindmølleplaceringer i 2017).

Udarbejdet retningslinjer til opsætning af store solcelleanlæg som supplement til rammer i Kommuneplanen.

Byrådet har planlagt den første solcellepark på 67 ha. de resterende 600 ha. ansøgninger er under behandling.

Elproduktionen skal være CO2-neutral i 2030.

Fortsat samarbejde med fjernvarmeselskaberne om løbende arbejde for at basere mere af fjernvarmeproduktionen på vedvarende energikilder.

31 % af samlede individuelle opvarmning er baseret på naturgas. Forventer at arbejde for at udfase naturgassen, ved at udbrede fjernvarme og varmepumper.

19 % af den individuelle opvarmning i Næstved Kommune er baseret på oliefyr, hvor majoriteten af oliefyr typisk findes i mindre byområder, uden kollektiv varmforsyning og enkeltstående huse.



## Odsherred

Mål: En reduktion af CO2-udledningen i kommunens egne bygninger og biler med 2% om året frem til 2025.

Type: Varme, el og transport.

Afgrænsning: Det dækker kommunens egne bygninger (udvalgte bygninger) og biler. For kommunens bygninger gælder det både el- og varmforsyningen.

Målar: 2025.

Basisår: 2009.

Ophæng: Danmark Naturfredningsforenings Klimakommuneaftale.

Af konkrete indsatser der er lavet for at nå målet kan f.eks. nævnes:

Forbedring af klimaskærm.

Udskiftning til LED-belysning.

Optimeret varmestyring.

## Vordingborg

2% reduktion i CO2-udledningen pr. år (DN-Klimakommune). Aftale fra 2008 frem til 2025.

Der er ikke et aftalt samlet mål for perioden.

Der indgår opvarmning, el, gadebelysning, kørsel (kommunale vognpark & arbejdskørsel i medarbejderes biler).

- Energipulje til investering i energitiltag i kommunale bygninger (8 mio. pr. år)

- Investering i LED til gadebelysning.

- Investering i el-biler.

Vordingborg Kommune har indtil videre reduceret med 58% (2008-2019).

Mål: Som minimum 20% drivhusgasreduktion i 2020.

Type: Varme, el, transport og landbrug.

Afgrænsning: Det dækker hele kommunens geografiske område.

Målar: 2020.

Basisår: 2014.

Ophæng: Strategisk Energiplan for Odsherred Kommune.

Af konkrete indsatser der er lavet for at nå målet kan f.eks. nævnes:

Planlægning for etablering af biogasanlæg, der skal substituere naturgas.

Etablering af fjernvarme i landsbyer der primært er opvarmet med oliefyr.

Odsherred Kommune har bidraget med hjælp til intern optimering af energi-, vand- og materiale i små og mellemstore virksomheder.

20% reduktion i 2020 i forhold til 2008. 30% reduktion i 2030 i forhold til 2008 (Forventes øget på baggrund af kommende strategisk energiplan).

Som udgangspunkt indgår transport-arbejde (også gennem kommunen (bane og motorvej)), arealanvendelse, landbrug, affald, el-forbrug og el-produktion, varme-forbrug og varme-produktion mv. Der er ikke områder som er bevidst undladt. Som udgangspunkt svarer afgrænsningen til CO2-beregneren.

- Kommunen som ejer af forsyningsvirksomhed – koordinering af fjernvarmeudvidelser og nærvarmeprojekter.
- Kommunen som myndighed – Proaktiv i planlægningen for vedvarende energianlæg (Vind, Sol, Biogas).
- Kommunen som formidler – Oplysningsvirksomhed over for borgerne med fokus på udfasning af fossil brændsel.

Mål: 100 % vedvarende energi i el- og varmforsyningen i 2035.

Type: El, varme og transport.

Afgrænsning: Det dækker hele kommunens geografiske område og indeholder både el- og varmforsyningen.

Målrår: 2035.

Basisår: 2014.

Ophæng: Strategisk Energiplan for Odsherred Kommune.

Af konkrete indsatser der er lavet for at nå målet kan f.eks. nævnes:  
Planlægning for etablering af biogasanlæg som skal erstatte naturgas (ekstern bygherre).

Etablering af varmepumper der erstatter naturgas på varmekærker i Vig og Højby (Odsherred Forsyning).

Kommunen undersøger muligheden for at opsætte erstatningsvindmøller eller at udpege nye vindmølleområder.

Målsætning om selvforsynende med vedvarende energi til el og opvarmning i 2035, dvs. produktion inden for kommunens afgrænsning (incl. evt. kystnære vindmøller) og forbrug inden for kommunens afgrænsning.

- Omlægning af eget forbrug til ikke fossil brændsel.

- Oplysningsvirksomhed over for borgerne med fokus på udfasning af fossil brændsel.

-Proaktiv i planlægningen for vedvarende energianlæg (Vind, Sol, Biogas).

## Roskilde

Strategisk Klima- og Energiplan 2019-2022 er kommunens overordnede ramme for arbejdet med klima og energi. Strategien defineres igennem tre overordnede temaer med underliggende pejlemærker, der skal arbejdes med i årene 2019-2022:

- Grønne løsninger hos borgere og erhverv
- En bæredygtig kommune
- Grøn omstilling af energisystemet.

Der er i alt 17 strategiske pejlemærker i strategien. Strategien følges op af 2-årige handleplaner. Den første gælder for perioden 2019-2020

Mål for Roskilde Kommune som virksomhed:

- CO2-neutral i 2035
- basisår: 2007
- Målar: Årligt
- Grønt Regnskab. Senest opgjort i 2018
- Omfatter: el. varme og bilkørsel i tjenestemedfør

Mål for Roskilde Kommune som geografisk område:

- CO2-neutral i 2040
- Basisår: 2008
- Målar: CO2-opgørelse hvert 4. år. Senest opgjort for i 2018 på 2016-data
- Omfatter: el, varme, transport, landbrug, arealanvendelse, ikke-vejgående transport (non-road), industri og affald

CO2-neutral elforsyning i 2030

CO2-neutral individuel opvarmning i 2035

Roskilde Kommune indgår i arbejdet i Gate 21 regi med udvikling af Energi- og CO2-beregneren.

## Holbæk

1. Grønne indkøb. Ny politik på vej, som skal understøtte mere bæredygtige indkøb med blandt andet CO2-reduktion til følge.

2. Grøn transport.

- Politisk besluttet at overgå til fossilfrihed eller nulemission i den kollektive trafik efterhånden som de nuværende udbud udløber.

- proces igangsat for at konvertere kommunens egne biler til elbiler eller -cykler.

## Sorø

Målsætning siden 2010 om 2 % CO2 reduktion årligt (DN-Klimakommuneaftale)

Strategisk energiplan definerer de indsatser, der skal realisere den politisk fastsatte ambition om at nå en 70% CO<sub>2</sub>-reduktion i 2030. Den strategiske energiplan forventes at kunne endeligt godkendes i august 2020.

Den strategiske energiplan definerer seks temaer. Under hvert tema er der i planen defineret et pejlemærke for CO<sub>2</sub>-reduktion, der kræves for at nå det samlede 70%-reduktionsmål:

- Grøn varme: Pejlemærket er at sikre 100 % reduktion i drivhusgasudledningen fra opvarmning. Dette skal ske gennem omstilling fra olie og naturgas til grøn energi, som eksempelvis grøn fjernvarme eller varmepumper.
- Grøn energiproduktion: Pejlemærket er at opnå en reduktion i drivhusgasudledningen på 100 % i 2030 inden for energiproduktion. Dette skal ske gennem en væsentlig udbygning af elproduktionen fra sol og vind. Holbæk Kommune vil desuden kortlægge placeringsmuligheder for et biogasanlæg, som kan levere grøn gas.
- Landbrug og skovrejsning: Pejlemærket er derfor en 15 % reduktion i drivhusgasudledningen i 2030 inden for landbrug og ny skov. Dette skal ske bl.a. ved omlægning af landbrugsarealer og rejsning af permanente skove.
- Bæredygtig transport: Pejlemærket er derfor 40 % reduktion i drivhusgasudledningen i 2030 på transportområdet. Dette skal ske ved bl.a. ved at fremme anvendelsen af elkøretøjer. Desuden vil Holbæk Kommune sætte mere fokus på cyklisme, herunder også elcykler, som skal bidrage til at reducere bilismen.
- Energibesparelser: Pejlemærket er at holde det samlede energiforbrug til opvarmning i ro, selvom befolkningstallet i kommunen forventes at vokse med ca. 5 % frem mod 2030.

Ved at spare på energien reduceres behovet for at etablere solceller og vindmøller, og samtidigt vil der være god brugerøkonomi i mange energispareprojekter.

- Affald: Pejlemærket er CO<sub>2</sub>-neutral affaldsforbrænding i 2030. Dette skal ske ved at arbejde aktivt for at øge udsortering af plastaffald, sikre så høj genanvendelse som muligt for den indsamlede plast og reducere CO<sub>2</sub>-udledningen fra forbrænding.

Revidering af klimahandlingsplan for Sorø Kommune som helhed afventer centrale udmeldinger omkring realisering af kommunens målsætning om at blive 70 pct. neutral i 2030.



I efteråret 2020 iværksættes udarbejdelsen af en varmeplan, som skal være rammesættende for Holbæk by. Varmeplanens formål er at afklare, hvor der med fordel kan etableres fjernvarme i Holbæk, og hvordan fjernvarmen skal produceres. Planen skal bl.a. undersøge: Decentrale fjernvarmeløsninger baseret på luft-varmepumper Centrale varmepumpeløsninger baseret på fjordvand, geotermi, rensningsanlæg og lignende. Mulighed for at importere fjernvarme fra Kalundborg og evt. Roskilde

Sorø Kommune har ikke et specifikt CO2 mål. Men VE-løsninger indgår i realiseringen af kommunens CO2 målsætninger.

## **Lejre**

Mål for kommunen som virksomhed. Lejre Kommune har været klimakommune siden 2012. Kommunen har reduceret CO2-udledningen med i gennemsnit 2,9% pr. år i perioden.

Klimakommune dækker områderne: kommunale bygninger og transport.

Herudover har Lejre Kommune som virksomhed fokus på bæredygtige klimavenlige indkøb.

## **Kalundborg**

DN Klimakommune aftale: reduktion på årligt 2%

Lejre Kommune seneste klimaplan er fra 2011. Udviklingen er gået meget stærkt siden da og der er derfor behov for en opdatering. Derfor deltager

Lejre Kommune i DK2020

Lejre Kommunes planlagte klimamål er således at leve op til Parisaftalen, dvs. at være CO2-neutral senest i 2050.

Lejre Kommune er i proces med udvikling af en opdateret klimaplan. For at sikre relevans og forankring er der planlagt følgende aktiviteter i forbindelse med udviklingen af Lejre Klimaplan 2020:

- Baseline for 2017 (gennemført)
- Visuel identitet for kobling mellem klimaplan, klimaindsatser og verdensmål.
- Spørgeskemaundersøgelse om borgernes parathed og adfærd i forhold til klimadagsordenen. Undersøgelsen er gennemført ved 507 telefoninterviews blandt et repræsentativt udsnit af Lejre Kommunes borgere med alderen 18 år og derover. i perioden 17. til 28. februar 2020 af Wilke. (gennemført)
- Tre ekspertworkshops med temaerne mobilitet, energi og landbrug. Workshops havde til formål at identificere ambitiøse, relevante og realistiske klimatiltag. (gennemført)
- Udvikling af scenarier for hvordan Lejre Kommune kan leve op til mål og delmål.

Covenant of Mayors: opbakning til EU's målsætning om 40% reduktion af CO2-udledning inden 2030

Lejre Kommune har ingen særskilte VE-mål udover det overordnede mål om at være CO2-neutral i 2050.

Vi har ingen mål på dette område, men ambitionerne er beskrevet i Den strategiske Energiplan, ligesom der er opstillet aktiviteter i Klimaplan 2013-2020

## Solrød

Mål: En reduktion af CO2-udledningen vedr. kommunens egne bygninger og biler med 2% om året frem til 2025.

Type: Varme, el og transport

Afgrænsning: Det dækker el- og varmeforbrug i kommunens egne bygninger samt energiforbruget ved kørsel i forbindelse med drift af disse bygninger.

Målar: 2025

Basisår: 2008

Ophæng: Danmark Naturfredningsforenings Klimakommuneaftale

Af konkrete indsatser, der er lavet for at nå målet, kan f.eks. nævnes:

- Et nyt energistyringssystem til fjernkontrol af forbruget på el, vand og varme.
- LED-belysning i flere bygninger, hvilket medvirker til et markant fald i elforbruget
- Udskiftning af varmtvandsbeholdere og diverse elforbrugende installationer
- Efteruddannelse af teknisk servicepersonale inden for energi
- Anskaffelse af ladcykler

Mål: 55% drivhusgasreduktion i 2025. Type: Varme, el og transport

Målar: 2025. Basisår: 2007. Ophæng: Solrød Kommunes Klimaplan 2010-2025.

Af konkrete indsatser der er lavet for at nå målet kan f.eks. nævnes:

- Planlægning m.m. for etablering af Solrød Biogas. Anlægget er etableret og idriftsat i 2015. Biogasanlægget giver fra 2020 anledning til en årlig drivhusgasreduktion på ca. 64.000 tons.
- Planlægning m.m. for etablering af kollektivt halmvarmeanlæg i Gl. Havdrup. Anlægget er etableret.
- Planlægning m.m. for etablering af solvarmeanlæg i Havdrup. Der er ind til nu i alt etableret solfangere på ca. 2000 m<sup>2</sup>.
- Planlægning for etablering af overskudsvarme fra Solrød Biogas til Kirke Skensved, Naurbjerg og Havdrup. Projektet er godkendt og forventes etableret i 2020/2021.
- Kampagner for udbredelse af fjernvarme i eksisterende fjernvarmeområder samt til nye bydele og andre områder.
- Planlægning for etablering af parkér og rejs faciliteter. Er etableret.
- Planlægning for udbygning af elbiler til kommunen. Er delvist implementeret.
- Solrød Kommune har i en årrække i forbindelse med miljøtilsyn på virksomheder rådgivet virksomhederne i energibesparelser i produktionen.
- Solrød Kommune har deltaget i kampagnen Energirenover din bolig.

Planlagt indsats:

Mål: minimum 70% drivhusgasreduktion i 2030. Type: Varme, el og transport samt landbrug, forbrug/indkøb, erhvervsindsatser.

Målar: 2030. Basisår: 1990 (for at skabe sammenhæng til nationale mål). Ophæng: Ny klimaplan for perioden 2020-2030 (under udarbejdelse).

Indsatser: Fokus på at omstille el- og varmforsyningen til vedvarende energi. Desuden udbredes indsatsen til, i forhold til tidligere, også at lægge vægt på indsatser, der reducerer drivhusgasudledninger inden for områder som landbrug, forbrug/indkøb, erhverv mfl. Tillige lægges der vægt på at finde løsninger for at sikre grøn transport i fremtiden.

I den nye klimaplan for 2020-2030 arbejdes der mod at skabe overensstemmelse til Energiaftalen 2018. Jf. denne forventes forbruget af elektricitet i 2030 at være 100% vedvarende; endvidere forventes det, at mindst 90% af fjernvarmeforbruget skal være vedvarende i 2030.

I formuleringen af målsætningerne tages udgangspunkt i de stedbundne potentialer.

#### Øvrige mål

Solrød Kommune er medlem af borgmesterpagten og har forpligtet sig på at reducere CO<sub>2</sub>-udledningen med 40 % i 2030 inden for kommunen som geografisk område.

**Guldborgsund** Kommunen har ikke mål for andel af VE eller CO2-rduktionsmål for kommunen som virksomhed.



Der er vedtaget klimaplan i 2017, med følgende mål:

Reduktion af kommunens drivhusgasudledning i forhold til året 2008:

- 20 % pr. borger i 2020,
- 30 % pr. borger i 2030.

Målene gælder for kommunen som geografisk enhed.

Guldborgsund Kommune har prioriteret indsatsen for Bioøkonomi, som en væsentlig del af kommunes klimaindsats.

Kommunen har ikke mål for andel af VE eller CO2-rduktionsmål for kommunen som virksomhed.

## **Slagelse**

Det nuværende gældende klimamål for kommunen som virksomhed er 1% energibesparelser og 0,5 % CO2 reduktion/år. Vi har været DN klimakommune fra 2009 frem til 2015. I denne periode har vi reduceret CO2-udledningen med ca. 13 %, bl.a. pga. en ekstraordinær tilførsel af midler til at renovere kommunens bygninger. Aftalen blev ikke forlænget i 2015.

Vi har aktuelt forslag til ny bæredygtighedsstrategi under politisk behandling. Heri er der forslag om et CO2 reduktionsmål på 2 % pr. år. Indsatserne vil omfatte bygninger og transport.

Slagelse Kommune har været tilsluttet den Europæiske Borgmesterpagt om klima i perioden 2009-2020 og hermed målet om reduktion af drivhusgasser fra kommunens geografiske areal med 20 %.

Vi har pt. ikke noget reduktionsmål for kommunen som geografisk område. Vi har aktuelt forslag til ny bæredygtighedsstrategi under politisk behandling. Heri er der forslag om et CO<sub>2</sub>-reduktionsmål for det geografiske område på 70 % inden 2030. Målet vil gælde alle sektorer, og kommunens indsatser vil være målrettet energi, transport og landbrug.

Vores kommunale forsyningselskab SK Forsyning har reduceret CO2-udledningen i kommunen med 26 % i forhold til 2009-niveau ved at udbygge vindmøller og fjernvarme. I forslaget til ny bæredygtighedsstrategi lægges op til, at der udarbejdes en strategisk energiplan med CO2-neutral energisystem i 2030 som vision.

Vi har bl.a. følgende igangværende og planlagte initiativer (jf. forslag i ny bæredygtighedsstrategi):

- Udarbejdelse af strategisk energiplan med mål om CO2-neutral energiforsyning i 2030
- Fremme energibesparelser i boliger og øvrige bygninger gennem Energitjek  
Slagelse: Energitjek har eksisteret siden 2013 og er et samarbejde mellem kommune og SK Forsyning om at fremme energirenoveringer. Frem til 2019 er gennemført over 1000 energitjek
- Energirenoveringer af kommunale bygninger
- Bygge bæredygtigt og cirkulært i udvalgte nybyggerier og renoveringer af kommunale bygninger
- Gennemføre kampagner for kommunens medarbejdere og borgere
- Nedbringe CO2 fra transporten ved bl.a. at fremme el-transport (el-biler, opsætning af el-ladestander, el-cykler, samkørsel mv.)
- Indgå i projekter med landbruget, hvor lavbundsjerne- og arealer omlægges til ekstensiv drift
- Indtænke klima i indsatsen for grundvandsbeskyttelse i boringsnære beskyttelsesområder
- Gennemføre dialogtilsyn om bæredygtighed på husdyrbrug og gartnerier og stille krav om energigennemgange i miljøgodkendelser af husdyrbrug
- Skovrejsningsprojekter, herunder etablering af Nordskoven (samarbejdsprojekt med Naturstyrelsen), hvor målet er at etablere 300 hektar offentligt skov-og naturområde.

## Køge

Køge Kommune er med i Klimakommune-aftalen med Danmarks Naturfredningsforening, der forpligter kommunen til at nedbringe CO<sub>2</sub>-udslippet fra egne aktiviteter med minimum to procent om året.

I klimakommuneregnskabet bruger vi 2008 som basisår og har årlige målinger siden, frataget 2015.

Vi måler på El, varme, vand og transport (bilflåden)

Køge Kommune bidrager til de nationale mål på klima- og energiområdet og en kommune, der har underskrevet Borgmesterpagten og hermed udtrykt en målsætning om en 40 % reduktion af CO<sub>2</sub> i 2030. Køge Kommune arbejder gennem DK2020 for opfyldelse af målet om CO<sub>2</sub> neutralitet i 2050. Køge Kommune er en af de 20 danske kommuner, som inden udgangen af 2020, skal udarbejde en klimaplan, der lever op til nå Parisaftalens klimamålsætninger. Klimaplanen skal beskrive de konkrete indsatser som kommunen vil implementere for at nå klimaneutralitet i 2050.

Klimaplanen skal også leve op til Parisaftalens målsætninger for klimatilpasning. Køge Kommune vil samarbejde med de andre DK2020 kommuner om at gøre opmærksom på de områder der står i vejen for kommunens handlingsmuligheder, som kræver ændringer på det nationale niveau.

I den Strategiske energiplan fra 2016 har der beskrevet 16 indsatser, der samlet set kan reducere CO<sub>2</sub> udledningen i Køge Kommune med 72%

Basisår er 2013 og målar er 2016

De 16 indsatser er beskrevet i den strategiske energiplan

Blandt de 16 indsatser er der ligeledes mål om VE. Det gælder vindmøller, solceller, overskudsvarme, biomasse og -gas.

Indsatser er beskrevet i den strategiske energiplan.

Målet om opsætning af store landvindmøller er udgået af den kommunale planlægning for indeværende, da der ikke blev fundet egnede områder til opsætning af vindmøller.

Køge Kommune arbejder gennem Køge Vind A/S for at deltage i større vindmølleprojekter uden for kommunegrænsen.

Solceller: vi ønsker at fremme solceller og oprette en solcellepark på min. 60 ha på marginaljord.

Vi arbejder for at fordoble antallet af solceller på husstandene inden 2025 og en yderligere fordobling inden 2050.



<b>Faxe</b>
<b>Stevns</b>
<b>Ringsted</b>

**Næstved**

**Odsherred**

## **2. Klimaregnskab**

Årligt klimaregnskab for kommunen som virksomhed – DN-aftale.

Klimaregnskab for kommunen som geografi afventer. Seneste regnskab fra 2015

Kommunen aflægges som Klimakommune årligt CO2 regnskab for kommunen som virksomhed.

Dette offentliggøres på hjemmesiden for Klimakommuner og drøftes i fagudvalget Plan, Miljø & Teknik.

Stevns kommune har siden 2009 udarbejdet et årligt CO2 regnskab for kommunen som virksomhed.

Ringsted Kommune udarbejder hvert år et CO2-regnskab for kommunen som virksomhed.

Regnskab for 2019 er p.t. under udarbejdelse. Der er ikke igangsat eller planlagt hvornår evt. regnskab for kommunen som geografisk område skal udføres.

Reduktion elforbruget på 38,1 %, for varmekonsumet 22,2 % og for brændstofforbruget 10,5 % fra 2012-2018.

Der løber en ESCO-aftale for 42 af kommunens bygninger indtil 2022, som er blevet energirenoveret.

Der er i perioden investeret 6. mio. kr. i udskiftning af belysning, implementering af intelligent energistyring og energirenovering af bygninger.

Tjenestebilerne løbende blevet erstattet med nyere, mere energieffektive modeller.

Sektorernes reduktion af CO2-udledningen fra 1990-2015:

65,6 % CO2-reduktion elektricitet – Elnettet i Danmark baseres på elproduktion fra vedvarende energi. Lokalt med opstilling af de 17 nye vindmøller.

27,7 % CO2-reduktion fjernvarme – Fjernvarmeproduktionen baseres mere på vedvarende energikilder som solvarme, halm, flis, og overskudsvarme fra glasproduktion.

19,3 % CO2-reduktion individuel opvarmning – Udskiftning til varmepumper, og pillefyr fremfor oliefyr og naturgas.

2,8 % CO2-reduktion transport – Kørsel er steget men bilerne er blevet mindre og kører længere på literen.

7,9 % CO2-reduktion affald og spildevand – Højere genanvendelsesprocent og etablering af Ressource City.

0,3 % CO2-reduktion landbrug.

44,3 % højere CO2-optagelse arealanvendelse – Skovrejsning, etablering af vådområder og lavbundsarealer lokalt og nationalt

Odsherred Kommune laver årligt et CO2-regnskab for kommunen som virksomhed, herunder varme, el og transport i kommunens egne bygninger og bilpark.

Odsherred Kommune forventer at lave et CO2-regnskab for kommunen som geografisk enhed i 2020. Sidste CO2-regnskab blev lavet for udledningen i

**Vordingborg**

**Roskilde**

**Holbæk**

Kommunen som virksomhed (DN-Klimakommune)

2% reduktion pr. år. Pt. 6,3% reduktion pr. år.

Regnskab ses på DN's hjemmeside.

Kommunen som geografisk område (FN's borgmesterpagten)

20% reduktion i 2020 i forhold til 2008. I 2017 20,7% reduktion.

Regnskab ses på Borgmesterpagtens hjemmeside.

Grønt Regnskab 2018 udarbejdet. Grønt Regnskab 2019 skal forelægges politisk sommeren 2020.

CO<sub>2</sub>-opgørelse 2018 for Roskilde Kommune som geografisk område. Næste CO<sub>2</sub>-opgørelse for Roskilde Kommune som geografisk område forelægges politisk i 2022.

Indgår i DK2020, og der derfor i gang med at udarbejde udledningsscenerier

Klimakommune – grønt regnskab

Holbæk Kommune har været klimakommune siden 2009, og opgør derfor årligt de indsatser, kommunen gør som institution for at reducere CO<sub>2</sub>-udledningen. V har forpligtet os til at reducere kommunens egen CO-udledning med 3% årligt frem til 2025 målt fra 2018.

Målet i 2025, med udgangspunkt i baselineåret 2018, er at Holbæk Kommune skal udlede 1.918 tons mindre CO<sub>2</sub>. I runde tal betyder det, at Holbæk Kommune som virksomhed skal gå fra 9.988 tons CO<sub>2</sub> i 2018 ned til 8.070 tons CO<sub>2</sub> i 2025.

Det grønne regnskab for 2019 behandles politisk i juni 2020.

Generelt CO<sub>2</sub>-reduktionsmål for kommunens som geografi

Kommunens reduktionsmål lægger sig på linje med den ambitiøse nationale målsætning om 70 %-reduktion af drivhusgasser i 2030 i forhold til 1990. Det svarer til cirka en halvering af dagens emissioner i Holbæk.

**Sorø**

**Lejre**

**Kalundborg**

Sorø Kommune har fra 2019 opdateret sin baseline. Opgørelsen for 2019 viser følgende:

El-forbrug 8.049 MWh

Varmeforbrug 24.072 MWh

Transport 374,5 m<sup>3</sup> brændstof \*) Kørsel i egen bil er pt. ikke medregnet

Samlet CO<sub>2</sub>- udledning 9.032 ton CO<sub>2</sub>

Resultatet af indsatsen i perioden 2009-2019 viser markant nedbringelse af energiforbrug og dermed CO<sub>2</sub> udledning fra drift af kommunale bygninger og anlæg. I perioden falder elforbruget med 39 % og varmfeforbruget falder med 57%. Baggrunden for ovenstående udvikling er et resultat af flere indsatser. Dels renovering af bygninger, optimering af energiforsyning, mere effektiv belysning. Dels mere effektiv indretning og brug af bygninger, hvilket blandt andet har medført frasalg af ejendomme.

Samlet opgørelse af kommunens CO<sub>2</sub> udledning er sket med baggrund i 2009. Denne opgørelse er sat som baseline for kommunens indsats. Kommunen har ikke planlagt at revidere denne opgørelse. Indtil videre sammenholder vi effekten af konkrete tiltag med baseline. Eksempler på realiserede eller planlagte tiltag er følgende nedenfor angivne reduktion af CO<sub>2</sub> udledningen i Sorø Kommune:

- Opstillingen af 2 stk vindmøller = 5430 Ton CO<sub>2</sub> (etableret)
- Etablering af biomassebaseret kraftvarmeanlæg - 10.000 tons CO<sub>2</sub> (første spadestik juni 2020)
- Etablering af solcelleprojekt på 157 MW = 85.659 Ton CO<sub>2</sub> (afventer politisk behandling)

Lejre Kommune opgør sit klimaregnskab både som virksomhed og geografisk.

Lejre Kommune bruger Energistyrelsens Energi- og CO<sub>2</sub>-regnskab til det geografiske klimaregnskab

Målar 2017.

I forbindelse med DK2020 er vi i overvejelse om vi kan bruge værktøjet Pathways udviklet af C40. Dette afklares maj/juni 2020.

DN Klimakommune aftale: reduktion på årligt 2%

Covenant of Mayors: opbakning til EU's målsætning om 40% reduktion af CO<sub>2</sub>-udledning inden 2030

**Solrød**

**Guldborgsund  
Slagelse**

**Køge**

Solrød Kommune laver årligt et CO2-regnskab for kommunen som virksomhed, herunder varme, el og transport i kommunens egne bygninger og kørslen relateret hertil.

Solrød Kommune laver hvert andet år en status til Byrådet med et opdateret drivhusgasregnskab. Et opdateret regnskab er pt. under udarbejdelse (pga. revision af klimaplan i 2020 rykkes regnskab fra 2019 til 2020). Det seneste regnskab er lavet i 2017.

Solrød Kommune udarbejder regnskaberne iht. principperne fra FN's klimakonvention.

Regnskabet bygger primært på den drivhusgasudledning, som kommunens borgere og virksomheder giver anledning til via der forbrug af el, varme, transport mv. Hertil kommer emissioner fra landbruget og ændret arealanvendelse. Solrød Kommune kan ikke ses isoleret. Drivhusgasudledninger, der skabes uden for kommunen (eks. på et kraftvarmeværk), bliver også medregnet, hvis de har indflydelse på den energi, som Solrøds borgere anvender (strøm fra kraftvarmeværket). Solrød Kommune har anvendt drivhusgasregnskaberne i forbindelse med indrapportering til borgmesterpagten. Der er i forbindelse med klimaplanen og Borgmesterpagten udarbejdet klimaregnskaber.

Kommunen vil fremadrettet bruge Energistyrelsens Energi- og CO2-regnskab.

Vi udarbejder CO2 regnskab for det geografiske område, jf. borgmesterpagten. Hertil benyttes energi- og CO2 beregneren fra Energistyrelsen.

De seneste CO2 regnskab for kommunen som virksomhed er udarbejdet i 2015. Der udarbejdes et nyt regnskab i år. Det laves manuelt, og vi benytter beregningsværktøjer fra kommunernes energistyringssystem.

Køge kommune laver årlige Klimakommune regnskaber

DK2020 klimareporten er under udarbejdelse og vil indeholde klare reduktionsmål for kommunens geografi og som virksomhed. Den vil også behandle områder hvor kommunen skal søge samarbejde med andre kommuner / regioner og hvor der kræves ændringer i den nationale regulering.



**Faxe**

**Stevns**

**Ringsted**

### 3. Klimatilpasning

Ingen igangværende eller planlagte – ud over kloakseparering.

Afsluttede:

- Kystbeskyttelse af Strandvejen med sten og sand.
- Mobil sluse ved Faxe Å – ved forhøjet vandstand i Faxe Bugt.

Kloaksystem: Klimatilpasses i forbindelse med kloakseparering, som opfølgning på bl.a. vandplanindsatser.

Vandløb: Vandstandsmålere i de største vandløb.

Udarbejdet flere analyser der giver overblik over omfang og behov for sikre Stevnske kyststrækning.

Arbejder med at tilpasse og sikre kommunen mod fremtidige klimaforandringer og oversvømmelser bl.a. via en klimatilpasningsplan, der indeholder en kortlægning af risiko for oversvømmelser i kommunen samt en prioriterer af vores indsats.

Stevns Kommune arbejder med følgende klimatilpasningsinitiativer:

- Har installeret sensorer på bl.a. Spangsbækken og ved Tingvejen (som oversvømmes)
- Vil installere sensorer på slusen ved Tryggevælde Å (åben/lukket sluse)
- Vil gennemføre screening af arealer til vandparkering og klimasøer
- Vil gennemføre vandoplandsanalyse for Tryggevælde Å. Klimatiltag i byerne og landsbyerne
- Arbejder på at etablere vandparkering i "den grønne kilde" i Store Heddinge
- Arbejder på fælles kystbeskyttelsesprojekt mod erosion i Rødvig
- Arbejder på fælles kystbeskyttelsesprojekt mod oversvømmelse og erosion i Strøby Egede
- Har etableret kystbeskyttelse mod erosion på kommunale arealer Klimatiltag i det åbne land
- Vil arbejde for at etablere klimasøer, som kan sikre vand til tørkeramte vandløb
- På sigt skovplantning og evt. solceller for reduktion af CO2 Beredskab og beskyttelse
- Indkøbt beredskabsudstyr til sandsækkefyldning
- Udarbejde beredskabsplan for stormflod og oversvømmelse

Grundet ændringer i planloven vedr. udpegning af oversvømmelses og erosions truede arealer, samt udvikling af bedre kortlag og et større fokus på grundvandsstigninger overvejer Ringsted kommune en ny oversvømmelses kortlægning for hele kommunen. Nuværende oversvømmelseskortlægning dækker kun dele af kommunen, og er udarbejdet i henholdsvis 2013 og 2018.

Klimatiltag i byerne og landsbyerne.

Ringsted kommune er pt. i gang med at projektere to klimatilpasningsprojekter. Det ene i og omkring Roskildevej i Benløse. Det andet i oplandet til Ringsted station i Ringsted by. Begge projekter omhandler skybrudsikring af bygninger og værdier i sit opland og er finansieret via medfinansieringsaftaler med Ringsted Forsyning. Begge aftaler er indgået inden 1. januar 2016, og tiltag der håndterer tag- og overfladevand er derfor 100 % finansieret via Ringsted Forsyning.

Vedr. Roskildevej Projektet er der også tildelt en del kommunale midler for samtidig at trafiksanere og forskønne vejen, der er en større indfaldsvej til Ringsted by.

Hvad angår landsbyerne i Ringsted kommune er en revision af kommunens klimatilpasningsplan ved at blive klargjort til en offentlig høring. Dette afventer dog opblødning af regler om at forsamle sig grundet Corona. Forslag til ny Klimatilpasningsplan omhandler 22 af kommunes landsbyer, og foreslår 10 nye risikoområder i disse landsbyer.

Formidling og lokalt ejerskab.

**Næstved**

**Odsherred**

**Vordingborg**

Udarbejdet en klimatilpasningsplan med oversvømmelseskort og en tilhørende værdi- og risikoanalyse.

Arbejder på etablering af et større kystbeskyttelsesprojekt på Enø og Lungshave i samarbejde med borgerne i det berørte område. Aktuelt er myndighedsprojektet ved at blive færdiggjort, så det kan sendes i høring. I forbindelse med den aktuelle kommuneplanrevision arbejdes der med udpegning af risikoområder for oversvømmelse og erosion. Udpegningerne og retningslinjerne i kommuneplanen skal være en hjælp til bygherre/udvikler i arbejdet med at mindske risikoen for oversvømmelse og erosion af området, der skal udvikles.

Projektet "Grønnehave Bæk" foregår i tæt samarbejde mellem Odsherred Kommune og Odsherred Forsyning. Projektet er støttet af Miljøstyrelsens synergipulje. Formålet med projektet er først og fremmest at opsamle og aflede vejvand fra Saxildsvej-kvarteret i Nykøbing Sj. samt vand fra oplandets landbrugsarealer. Vandet skal ledes ud i Isefjorden, efter det er rensat i et rekreativt vådområde og i et nyt genslynget vandløb i Grønnehave Skov. På den måde reduceres risikoen for oversvømmelser ved kraftig regn, da vandet ledes uden om byen og dermed ikke belaster byens kloaksystemer. Derudover er formålet med projektet at tilbageholde kvælstof, skabe mere og bedre natur og nye stisystemer med mulighed for diverse aktiviteter. Koordineret beredskab, forsyning og administration: Formålet med projektet er at sikre et samarbejde og en dialog imellem kommunens administration, Odsherred Forsyning og Beredskabet om at sikre mod fremtidige oversvømmelser. Det gælder både i forhold til at dele materiel, men også for at sikre at alle ved hvem der skal bidrage med hvad og hvordan i en krisesituationen. En del af projektet har bestået af, at lave en kortlægning

Vordingborg By som risikoområde

Kystdirektoratet har udpeget en del af Vordingborg By som risikoområde ved højvandshændelser. På baggrund af udpegningen skal der udarbejdes en risikostyringsplan inden 2021. Kystdirektoratet leverer datagrundlag for arbejdet. Kommunens opgave er prioritering af indsats, beredskab og formidling.

Udviklingsplaner for havne og kyster i de tre købstæder (Vordingborg, Stege og Præstø)

Med udgangspunkt i sammenhængen mellem byen og vandet er der i 2019-2020 udarbejdet strategiske udviklingsplaner for kommunens købstæder. Et af de centrale emner er klimasikringen sammen med udbygningen af byens interaktion med mulighederne ved vandet. Realiseringen af planerne er i gang – og vil forløbe over en årrække.

Risikohåndtering i planlægningen ud fra oversvømmelsestruede arealer (Kommuneplan 2018)

Vordingborg Kommune har udpeget oversvømmelsestruede arealer i kommuneplanen i overensstemmelse med statens nyeste krav til planlægningen.

Udpegningerne sikrer opmærksomheden i detailplanlægningen i forhold til oversvømmelsestrusler lokalt. Ofte skal ny planlægning suppleres med detailundersøgelser ved planlægning inden for de udpegede områder. Endvidere anvendes udpegningen af problemområder, som grundlag for kontakt til digelag.

Pulje til klimasikring af byerne anvendes til konkrete mindre projekter, hvor kommunen har mulighed for investering (indsatser ved vandløb, beskyttelse af veje, offentlige anlæg o.lign.)

**Roskilde**

**Holbæk**

1. Overløb med spildevand til fjorden
2. Kortlægning af terrænnært grundvand, kilder og indstrømning i kloak
3. Kortlægge nedsivning og forsinkelse, inkl. Roskilde by syd
4. Vedligeholde og opdatere modelgrundlag
5. Risikoområder - fastlægge løsninger i rækkefølgeplan
6. Skitsering af byernes parker (Folkeparken og Byparken) som vandveje
7. Skitsering af udløb af byens vand til Roskilde Havn
8. Grøn indfaldsvej - Holbækvej - skitseprojekt
9. Super cykelsti på Københavnsvej - anlæg
10. Havstensvej - afklare løsninger
11. Vestre Kirkevej - afklare løsninger
12. Skt. Hans vest-området - Geddebæksrenden
13. Boligselskabet Sjælland - trekantsområdet
14. Roskilde Ring - anlæg af vandveje og renseforanstaltninger
15. Regnvandshåndtering i Jyllinge Nordmark
16. Sikring af Tømmergrunden
17. Opstuvningsbassin Skelbækken
18. Redegørelse - bygværk ved Slæggerupvej / Maglemose å + evt. tiltag
19. Forundersøgelse - opstuvning Ågerup renselanlæg + evt. tiltag
20. Forundersøgelse - Skolestien St. Valby + etablering af rørføring
21. Ibrugtagning - opstuvningsbassin Viby
22. Tværkommunal analyse - Værebros å
23. Tværkommunalt samarbejde - Hove og Langvad å
24. Opdatere beredskabsplan for Jyllinge og Roskilde inderfjord
25. Kampagne 'Hvad kan jeg selv gøre'

Holbæk Kommune arbejder med klimatilpasning som en integreret del af lokalplanlægning og byudvikling.

**Sorø**

**Lejre**

**Kalundborg**

Sorø Kommunes indsats er senest præciseret via kommunens revision kommuneplan og spildevandsplan.

I ny kommuneplan er indarbejdet og opdateret kortdata og retningslinjer for kommende udviklingsområder, hvor hensynet til klimatilpasning er vurderet relevant. Behovet for klimatilpasningen er yderligere konkretiseret i seneste spildevandsplan.

Fokus i kommunens klimatilpasning er følgende områder:

- Klimatiltag i byerne og landsbyerne
- Klimatiltag i det åbne land
- Klimatilpasning i boligudviklingsområder (lokal regnvandsafledning /LAR)

Aktuelt prioriteres indsatser rettet mod regnvandshændelser, der giver anledning til forureningshændelser i vandmiljøet. I den forbindelse er opmærksomheden også rettet mod forebyggelse af hændelser med oversvømmelser på terræn i byområder.

Pt. afventes også politisk behandling vedr. opgradering af ledningsregistrering i LER, som kan give en øget gennemsigtighed og mulighed for aggeren i forhold til overfladevandsproblematikker og oversvømmelse på terræn, især i byområderne.

Lejre Kommune deltager i DK2020 og udvikler derfor en klimaplan med afsæt i C40's standard for klimaplanlægning. I denne indgår klimatilpasning og drivhusgasreduktion på lige fod i C40s Climate Action Planning Framework, der både omfatter en plan for klimaneutralitet senest i 2050, og for hvordan kommunen planlægger at tilpasse sig fremtidige klimaforandringer. Tilpasning og reduktion betragtes samlet, så gensidige afhængigheder identificeres, effektiviteten øges og investeringsrisikoen mindskes. Når ikke andet fremgår, omfatter alle punkter i CAP'en både tilpasning og reduktion.

Lejre Kommunes seneste klimatilpasningsplan er fra 2013. Set i lyset af udviklingen er der behov for opdatering, hvad angår scenarier, risici m.v. Dette kræver et opdateret datagrundlag. DMI har i oktober 2019 lanceret første version af Klimaatlasset (med detaljerede data om nedbør og overordnede data om temperatur/vandstand/stormflod).

Først ultimo 2020 stiller staten (DMI og SDFE) detaljerede data til rådighed til brug for kommunernes klimatilpasningsarbejde.

På denne baggrund vil det ikke være hensigtsmæssigt, at kommunerne selv skal etablere datagrundlag eller betale konsulenter herfor til brug for godkendelsen af CAP'en i 2020.

Derfor vil Lejre Kommune som en del af DK2020 foretage en "strategisk granskning" af den nuværende klimatilpasningsplan ud fra kriterier og hensyn, der beskrives i CAP'en og evt. i C40s Risk Assessment Framework. Der udarbejdes i 2020 et kortere notat der:

- beskriver nødvendige databehov

Planlagt indhentning af afstrømningsdata fra Kærby Å, som løber gennem Kalundborg by. Datagrundlaget skal bruges til at forudse og vurdere oversvømmelser langs åen.

Planlagt højvands sikring ved Kærby Å's udmunding i Kalundborg Fjord. Projektet består af diger og en slusepumpeløsning, som skal sikre mod havoversvømmelser



**Solrød**

Solrød Kommune er pt. i samarbejde med KLAR Forsyning ved at udarbejde en ajourført klimatilpasningsplan med en vurdering af behov for skybrudssikring. Planen er ajourført med de seneste opdateringer af datagrundlag, cost-benefit-analyse (i overensstemmelse med skrift 31) samt konkretiseret med klimatilpasningsløsninger for stort set alle regnvandsoplande i kommunen. Planen består bl.a. af delplaner for hvert opland, som med kortbilag viser oversvømmelsesrisikoen og foreslåede klimatilpasningsløsninger samt indsatser for de kommende 6 år. Det er tanken, at planen dels skal anvendes som grundlag for ajourføring af kommuneplan og spildevandsplan, dels at delplanerne skal være dynamiske således, at de hele tiden kan ajourføres med gennemførte klimatilpasningsløsninger og koordineres med andre planer i kommunen. Da regnvandssystemet afleder til vandløbene i Solrød Kommune, som så fører vandet ud til Køge Bugt arbejdes der pt også med en robusthedsanalyse af alle kommunale vandløb. Denne analyse skal bl.a. bruges ved detailplanlægningen af klimatilpasningsløsningerne og som grundlag for udledningstilladelser til vandløbene.

I forbindelse med arbejdet med kystsikring i kommunen pågår der pt. et arbejde med ajourføring af beredskabsplanen for oversvømmelser fra hav. Grundlaget for den nuværende plan blev udarbejdet som et tværkommunalt projekt med baggrund i erfaringer fra oversvømmelser i januar 2017.

Pt. arbejdes der med etablering af regnvandsbassiner og ledningsomlægninger 2 steder i kommunen. Ud over dette er der i den ny klimatilpasningsplan foreslået en række indsatser. De planlagte indsatser de næste 4 år fremgår af planen. Kystsikring af hele området vest for Strandvejen er netop besluttet i Byrådet, klagefristen er overstået og der er ikke indkommet væsentlige klager. Det forventes derfor, at vi arbejder videre med detailprojektering og udbudsmateriale henover sommeren og kan påbegynde arbejdet i slutningen af 2020.

For et par år siden udviklede vi i samarbejde med en rådgiver et screeningsværktøj, som alle vores kollegaer kan bruge inden der skal anlægges noget nyt. Værktøjet er ment dels som en screening af, om det planlagte projekt er placeret hensigtsmæssigt ift. fremtidige oversvømmelser dels som et værktøj til at screene om det planlagte projekt vil medvirke til, at der kan blive et oversvømmelsesproblem.

Ift. kystsikring arbejdes der med 2 af de i alt 3 områder, vi har valgt at dele kommunen op i. Opdelingen er fremkommet ved, at de løsninger vi pt. arbejder med for at beskytte mod oversvømmelser er forskellige. Den ene løsning består primært i etablering af sluser i 3 vandløb. Den anden primært af sandfodring i klitterne så disse styrkes og den tredje løsning af en fast løsning i form af spunsvæg eller mur.

Indtil vi har etableret løsningerne, har vi en beredskabsplan for hvor og hvordan vi kan hjælpe med at beskytte mange af de ejendomme, som ligger i risikoområdet for oversvømmelse. Denne plan ajourføres efterhånden, som vi får faste løsninger, hvor beredskabet så bliver overflødig. I klimatilpasningsplanen er en af de planlagte indsatser for de næste 4 år udarbejdelse af beredskabsplaner for at sikre mod oversvømmelser indtil klimatilpasningen er gennemført. Denne indsats vil blive udarbejdet i samarbejde med KLAR Forsyning. I forbindelse med kystsikringen har der været nedsat en udviklingsgruppe bestående af repræsentanter for de

**Guldborgsund**

Guldborgsund Kommunens klimatilpasningsplan er fra 2014. Der arbejdes pt. På revision af klimatilpasningsplanen.

Den reviderede klimatilpasningsplan vil bygge på nyeste data fra [www.klimatilpasning.dk](http://www.klimatilpasning.dk), Kystatlas, Klimaatlas, ScalgoLive, samt kommunens egne målinger og data.

Af større planlagte eller gennemførte klimatilpasningsprojekter kan nævnes:

Sakskøbing Sluse, Udvidelse af Nordkanalen (Bøtø Nor), klimasø ved Nykøbing Falster.

Derudover har kommunen i samarbejde med Guldborgsund Forsyning gennemført separeringer, semi-separeringer, etablering af regnvandsbassiner, kloakreoveringer, samt indsatser for uvedkommende vand og fejltilslutninger. Samarbejde med ålaug om helhedsplaner for vandløb.

Der er gennemført en række mindre digeprojekter.

Kommunen har igennem arbejdet med klimatilpasningsplanen formidlet indsatser og handleplaner.

**Slagelse -  
Kystsikring:**

I Slagelse Kommune har vi et særligt fokus på klimatilpasning langs kommunens kyststrækning, da mange by- og sommerhusområder er eller vil blive udfordret af stigende havvand og hyppigere stormflod.

Korsør er et udpeget risikoområde for oversvømmelse fra havet i EU's oversvømmelsesdirektiv.

Vi arbejder på en række større, kommunale fællesprojekter i Næsby Strand, Korsør bymidte, Halskov, Kobæk Strand og Skælskør for at sikre borgere mod stormflod og højere vandstand.

Vi forventer at vi i de kommende år vil rejse flere kommunale fællesprojekter.

DMI har en officiel vandstandsmåler i Korsør inderhavn. I forbindelse med modelberegninger af oversvømmelserne i Korsør er det blevet konstateret, at vandstanden i Storebælt er op imod 20 cm højere end den vandstand, der måles ved DMI's vandstandsmåler i Korsør Havn. Slagelse Kommune har derfor fået opsat en vandstandsmåler i Fiskerihavnen for at kunne overvåge vandstanden her. Vandstandsmåleren benyttes også af beredskabet i forbindelse med højvandssituationer.

Lige nu planlægger vi at opsætte yderligere to vandstandsmålere – én ved Skælskør inderhavn og én i Skælskør yderfjord. Data fra de nye målere bliver automatisk sendt til DMI, så de indgår i varslingen og dermed et generelt bedre datagrundlag. Vi forventer at vandstandsmålerne vil være i drift inden efteråret 2020.

I varselsituationer er der et tæt samarbejde og koordinering mellem beredskabet, kommunens Entreprenørservice og forsyningen. Beredskabets primære opgave er at prioritere kritisk infrastruktur, hvilket løses i et samspil mellem Brand og Redning og kommunens Entreprenørservice. Entreprenørservice står herudover for kommunens "egensikring" med fokus på de kommunale bygninger. Når den opgave er løst, bliver beredskabsressourcerne brugt til at hjælpe borgerne. Borgere skal holde øje med kommunens hjemmeside, som løbende vil holdes opdateret, fx om hvor og hvornår der oprettes sandsækkedepoter, som borgerne kan tage af. På hjemmesiden vil der også være et telefonnummer, hvis man vil kontakte beredskabet.

Vi har arbejdet på at skabe en tættere kontakt mellem borgerne og beredskabet, med kommunens kystbeskyttelsesmedarbejdere som mellemlid.

Kystbeskyttelsesmedarbejderne sørger for at holde de aktuelle digegrupper/digelag orienterede om situationen. I nogle områder er der etableret sms-kæder, så grundejere kan hjælpe hinanden i stormflodssituationer.

Der er for et par år siden indkøbt en sandsækkefylder, der står ved Brand og Redning. Borgere har mulighed for at komme og hente sandsække og grus. Vi råder ikke over egen watertube el.lign.

Vi arbejder meget aktivt med borgerinddragelse i forbindelse med højvandssikring for at opnå accept og ejerskab til klimatilpasningen. Vi har tidligt i processen for

**Slagelse -  
Regnvand og  
grundvand:**

**Køge**

I Slagelse Kommune arbejder vi med at mindske risikoen for oversvømmelser i flere af de 42 fokusområder, der er en del af kommunens Handleplan til klimatilpasningsplanen fra 2014.

Indsatsen i byerne har primært været:

- Fyrtårnsprojekterne: Slagelse Gl. Stadion - rum til regn og aktivitet
- I Fokusområderne, er der en række konkrete projekter, fra helt små til større separatkloakeringsprojekter. Kloakeringstiltagene skal medvirke til at reducere risikoen for oversvømmelser i byerne
- Tværgående indsatser, beredskabsplanen, organisering og formidling til borgerne

Der har været fokus på muligheder for håndtering af regnvand på egen grund og vand som element i byforskønnelser i byerne.

Slagelse Kommune har ved en undersøgelse påvist at grundvandet står meget højt i Slagelse by. Det har medført, at i store dele af Slagelse er det ikke muligt at få tilladelse til at lave regnvand nedsive på egen grund. Det skyldes, at grundvandsstanden er høj i nogle områder, og at der er en bekymring for, at mere nedsivning i byen kan give fugtigere kældre og mere vand på terræn i fremtiden.

Slagelse Kommune har indtil videre kunne håndtere de skybrud, som har ramt byerne i kommunen. En Kortlægningsanalyse viser dog, at der i fremtiden kan forventes oversvømmelser i visse områder på grund af skybrud.

Klimaindsatsen i det åbne land har primært været:

Beredskab og beskyttelse:

Køge Kommune planlægger at etablere et dige langs kysten.

Klimatiltag i byerne og landsbyerne:

Køge kommune arbejder med lokal nedsivning, separatkloakering og bluespots i byerne.

Der etablering tekniske anlæg til forsinkelse og rensning af regnvand



<b>Faxe</b>
<b>Stevns</b>
<b>Ringsted</b>

**Næstved**

**Odsherred**

**Vordingborg**

#### **4. Kommunale klimasamarbejder**

Gate 21.

Energi- og CO2-regnskabet.

Været med i ansøgninger til innovationsfonden (Coherent +), budt ind på samarbejde omkring udvikling af vandoplandsprototype (gennem gate21).

Medlem af Det Nationale Netværk for Klimatilpasning.

Samarbejder med KLAR Forsyning om håndtering af regnvand.

Samarbejde med øvrige kommuner omkring Køge Bugt. Køge Bugt indgår som en del af 10 områder i Danmark, som Kystdirektoratet og Naturstyrelsen har udpeget i forbindelse med EU's oversvømmelsesdirektiv.

Ringsted Kommune deltager p.t. ikke i tværgående klimasamarbejde i vedrørende CO2-reduktion.

I forbindelse med udpegnings af oversvømmelses og erosions truede arealer i den kommende Kommuneplan, er Ringsted kommune tilmeldt en worklab via KL. Her får kommuner mulighed for at spare med hinanden om lignende problematikker. (Skulle have været afholdt i marts men er grundet corona pt. udskudt til september).

Måske et konkret samarbejde kan opstå på baggrund af dette, men ellers ingen tværgående kommunale samarbejder pt. indenfor klimatilpasning.

Underskrevet Danmarks Naturfredningsforenings Klimakommuneaftale, hvor kommunen forpligter sig til en årlig CO2-reduktion på 2 % i kommunen som virksomhed indtil 2025.

Med i Borgmesterpagten, og dermed tilhørende CO-kortlægning og klimaplan. Næstved Kommune har iværksat og driver Ressource City med fokus på cirkulær økonomi, som sætter rammen for bæredygtig erhvervsudvikling.

Odsherred Kommune er partner i Gate21, og er dermed med i diverse projekter og samarbejder i dette regi. Odsherred Kommune er bl.a. med i projektet Fælles Regional Energiomstilling, som er et samarbejde på tværs af kommuner i Region Sjælland. Odsherred Kommune har tidligere været med i et projekt "Rest til Ressource". Efter projekts afslutning blev nedsat et symbiosenetværk på tværs af kommuner i Region Sjælland, som

Medlem af Gate21.

Medlem af KL's klimanetværk.

Deltager i samarbejde om Energi- og CO2-beregneren. (Energiforum Danmark og Gate21)

Deltager i FREO (Fælles Regional Energi Omstilling) (Gate21).

Deltager i netværk for udpegede risikoområder (Kystdirektoratet)

**Roskilde**

**Holbæk**

**Sorø**

Roskilde Kommune deltager i flere klimasamarbejder og –partnerskaber:

- Realdania-samarbejdet DK2020
- Partnerskabet Gate 21 (her skal bl.a. nævnes EnergiPåTværs og Energi- og CO2-beregneren, hvor vi er stærkt involveret)
- Klimakommune-samarbejdet via Danmarks Naturfredningsforening
- Borgmesterpagten via EU
- Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb (POGI)
- Partnerskabet Grøn Puls (bestående af Roskilde Kommune, Erhvervsforum Roskilde, Fors A/S og Boligselskabet Sjælland. Partnerskabet har fokus på energirenovering hos private, mindre virksomheder og almene boliger).

Roskilde Kommune som medejer af forsyningsselskaber

Roskilde Kommune ønsker gennem et aktivt ejerskab at gøre sin indflydelse gældende. Derfor har kommunen som medejer af flere forsyningsselskaber udarbejdet ejerstrategier og aftaler for selskaberne.

For at understøtte koordinering, samarbejde samt kendskab selskaberne og kommunen imellem i forhold til strategier og konkrete projekter, har Roskilde Kommune nedsat en Koordineringsgruppe. Gruppen består af byrådsmedlemmer, der sidder i kommunalt eller fælleskommunalt energi-, forsynings- og/eller affaldsselskab samt Klima- og Miljøudvalget.

~~For at sikre synergieffekt mellem selskabernes planlægning, fremtidige aktiviteter og samarbejde omkring opførelse af nye energianlæg og udvidelse~~

Holbæk Kommune er medlem af Gate21 og af Energi på Tværs med fokus på Grøn mobilitet, hvilket lige nu koncentrerer sig om ladestanderstrategier i kommunerne.

Holbæk Kommune er medlem af FREO-samarbejdet

Samarbejde med de øvrige kommuner omkring Roskilde Fjord og Isefjord (fjordkommunerne) omkring klimasikring af kysterne.

Holbæk Kommune er medlem af DNNK (Det nationale netværk for klimatilpasning)

KTC-netværk om klimasikring af kyst

Samarbejde med Slagelse og Kalundborg kommuner om udrulningen af en samkørsels-app mhp. reduktion af CO-udledning fra biler.

Sorø Kommune indgår i energi- og klimasamarbejder via Gate21.

Sorø Kommune har i 2019 indgået i udviklingsprojektet "Symbioser på Sjælland" med sigte om styrkelse af den cirkulære tankegang og energibesparelser blandt mindre virksomheder i kommunen.

Dette i samarbejde med Region Sjælland og Symbiosecenter Kalundborg.

På indkøbsområdet gør Sorø Kommune stor nytte og gavn af materialer og inspiration fra POGI, partnerskab for offentlige grønne indkøb, og ønsker fremadrettet at

**Lejre**

**Kalundborg**

**Solrød**

Lejre Kommune deltager i DK2020. 20 danske kommuner er udvalgt til at følge i fodsporene på de mest klimaambitiøse byer i verden og blive en del af en gruppe af internationale klimafrontløbere. Kommunerne får gennem projektet teknisk hjælp og sparring af globale og danske eksperter fra det internationale bynetværk C40 og den grønne tænketank CONCITO til at udvikle, opdatere eller tilpasse klimaarbejdet i kommunen, så det lever op til C40's standard for klimaplanlægning. Som en del af projektet er Lejre Kommune i gang med at opdatere kommunens klimaplan fra 2013, således at den lever op til Parisaftalen. Planen forventes politisk behandlet i september 2022. DK2020 afsluttes i efteråret 2020.

Lejre Kommune har som klimakommune underskrevet en aftale med DN om at reducere CO<sub>2</sub>-udledningen med 2% pr. år. Lejre kommune har været klimakommune siden 2012.

Som en mindre landkommune er Lejre Kommune meget opmærksom på værdien i og nødvendigheden af lokale og regionale samarbejder på tværs af kommunegrænser, sektorer og i tæt samarbejde med borgere, virksomheder og foreninger. Dette gør sig ikke mindst gældende indenfor klima. Lokale og regionale klimasamarbejder kan dels bestå af eksisterende samarbejder, som har klimarelevans eller nye samarbejder, som vi er ved at bygge op.

Som partner i Gate 21 er Lejre Kommune især aktiv indenfor projekter indenfor mobilitet og bioøkonomi.

Madfællesskabet er et partnerskab på tværs af kommuner og regioner, der med partnernes stigende fokus på fødevarer og klima har styrket klimavinklen på Kalundborg Kommune (KK) er medlem af Clean og Gate 21, hvor sidstnævnte driver en række projekter som KK deltager i, fx Cirkulære Værdikæder i Region Sjælland. Sidstnævnte projekt involverer flere kommuner i geografien. Desuden har KK et tæt samarbejde med Næstved Kommune og Ressource City, bl.a. i et Interreg projekt.

Supplerende kan det nævnes at KK er medlem af Kalundborg Symbiose, som er et erhvervsnetværk med bæredygtighed og grøn omstilling som overskrift for Solrød Kommune er partner i Gate21, og er dermed med i diverse projekter og samarbejder i dette regi, herunder bl.a.:

- Projektet Fælles Regional Energiomstilling, som er et samarbejde på tværs af kommuner i Region Sjælland.
- Projektet Energi på tværs, som er et samarbejde på tværs af kommuner i Region Hovedstaden med deltagelse af udvalgte kommuner i Region Sjælland.

Solrød Kommune er desuden medlem af Borgmesterpagten.

I forbindelse med oversvømmelsesdirektivet blev Køge Bugt udpeget som risikoområde for oversvømmelser fra Hav. Efterfølgende blev der ved udarbejdelse af Solrød Kommunes risikostyringsplan etableret et samarbejde med nabokommunerne og sikringshøjder m.m. Dette samarbejde er fortsat i de relevante faser således at vores Kystsikringsprojekt koordineres med de 2 nabokommuner. Bl.a. består en af løsninger i en fælles sluse i et vandløb beliggende på kommunegrænsen.

Andre klimatilpasningsprojekter vil foregå som fællesprojekter i de tilfælde det omhandler eksempelvis vandløb som er fælles for kommunerne. Ligesom der allerede er gennemført et fælles- projekt med deltagelse af både nabokommuner og forsyningselskab.

**Guldborgsund**

**Slagelse**

**Køge**

Guldborgsund Kommune deltager i:

Borgmesterpagten (2020)

KL's klimanetværk

Samarbejde med lokale forsyningsselskaber via ejerstrategi.

Overvejer medlemskab af Det nationale netværk for klimatilpasning, når det er kommet i gang.

CO2:

Gate 21, hvor vi deltager i flere projekter, herunder i Fælles Regional Energiomstilling (FREO), Mobilitet på tværs, Cirkulær økonomi Sjælland og Energi på tværs (undergruppe om grøn mobilitet i kommuner).

KL's Energi- og Klimanetværk

Energiforum, hvor vi bl.a. deltager i samarbejde om energi- og CO2 beregningen.

Vi vil i år ansøge om at blive DK 2020 kommune (Realdania) og medlem af Partnerskab for offentlige grønne indkøb (POGI).

Vi har tæt samarbejde med forsyningsselskaberne.

Klimatilpasning:

Deltager i KTC's netværk for kystbeskyttelse Region Sjælland

Medlem og deltager i KL's klimatilpasningsnetværk

Køge kommune deltager i:

DK2020 samarbejdet under deadline 2020 projektet under Realdania / CONCITO

FREO (Fælles regionale energiomstilling – Region Sjælland projekt under Gate21)

FIMO (Fremtidens intelligente mobilitet – interreg projekt)

Energi på Tværs III med hovedstadsregionen



<b>Faxe</b>
<b>Stevns</b>
<b>Ringsted</b>

**Næstved**

**Odsherred**

**Vordingborg**

## 5. Kommunens organisering

Forankret i Center for Plan & Miljø og Center for Ejendomme.

Energi & Klima er placeret i Center for Teknik & Miljø. Energidelene varetages i vores Ejendomscenter med Klimadelene håndteres i Natur & Miljø teamet. Centerchefen har den koordinerende funktion.

I forhold til Klimakommuneaftalen varetages initiativer indenfor hvert af områderne; energiforbruget i bygninger, tekniske anlæg og transport i hver sin kommunale enhed (Vej- og Ejendomscenter, Ringsted Forsyning, indkøb/kørselskoordinator m.v.)

CO2-regnskabet udarbejdes af kommunens Teknik- og Miljøcenter, men der er ingen koordination af indsatsen på tværs af organisationen.

I forhold til Borgmesterpagten arbejder kommunens forsyningselskab for 100 % VE i fjernvarmen og en udvidelse af fjernvarmeområdet.

Derudover arbejder kommunen p.t. ikke aktivt i f.t. en nedbringelse af CO2-udledningen fra kommunen som geografisk område.

I forhold til klimatilpasning er arbejdet organiseret i en klimatilpasningsgruppe bestående af medarbejdere med forskellig teknisk faglighed fra Ringsted Kommune

Klimaindsatsen er forankret i Center for Plan og Miljø (CPM). I CPM er ansat en energi- og varmeplanlægger. Samtidig indgår klimaindsatsen naturligt i arbejdet i forbindelse med planarbejde mv. Ressource City hører desuden under CPM. Indsatsen omkring klimatilpasning i Næstved Kommune er fordelt ud i relevante fagområder (byplanlægning, spildevand, vandløb osv.). Der er en løbende koordinering mellem CPM og Center for Trafik og Ejendomme.

Odsherred Kommune har et klimateam i Center for Miljø og Teknik hvor klimaarbejdet er forankret, herunder udarbejdelse af CO2-regnskab, udarbejdelse af energiplaner, klimatilpasningsplaner m.m.

Alle indsatser laves dog i et bredt og koordineret samarbejde på tværs af fagligheder og afdelinger. F.eks. er energirenovering i egne bygninger og kommunens bilpark forankret i ejendomsafdelingen i Center for Økonomi og Ejendomme, og affaldsplanlægning er forankret i affaldsteamet i Center for Miljø og Teknik

Den overordnede planlægning ligger forankret i Afdeling for Plan og By, hvor der sikres koordinering på tværs af øvrige afdelinger.

Ved konkrete indsatser foregår der en løbende afvejning af ansvarsfordelingen, og udpegning af ansvarshavende afdeling.

**Roskilde**

**Holbæk**

Grundlæggende arbejder alle kommunens relevante fagområder med klima og miljø på den måde, at det integreres så vidt muligt i den almindelige faglige opgaveløsning og planlægning.

I Roskilde Kommune er der oprettet et klimateam i sekretariatet for direktørområdet By, Kultur og Miljø. Dette team koordinerer den CO2-relaterede indsats på tværs af øvrige områder:

- kommunens ejendomme
- veje og grønne områder
- affald
- miljø og byggesag.
- trafik, herunder kollektiv trafik
- kommune- og lokalplaner.

Den klimatilpasnings-relaterede indsats koordineres af et team i miljøafdelingen i direktørområdet By, Kultur og Miljø.

De politiske opgaver på området varetages som udgangspunkt af Klima- og Miljøudvalget, nogle gange suppleret af sager i Plan- og Teknikudvalget (Vej og trafik) og Økonomiudvalget (Ejendomme)

Roskilde Kommune har siden 2011 haft et Klimaråd. Klimarådets opgave er at styrke samarbejdet mellem kommune, borgere, erhvervsliv og de videninstitutioner, der ligger i kommunen. Klimarådet rådgiver desuden Klima- og Miljøudvalget om anvendelse af kommunens Klimafond.

Roskilde Kommune uddeler årligt 200.000 kr. til projekter, der støtter op om kommunens klima- og energiindsats ved at muliggøre projekter og skabe strategiske samarbejder omkring klima og energi mellem erhverv, videninstitutioner og interesseorganisationer i Roskilde Kommune.

Kommunens klimainitiativer håndteres i dele af organisationen, hvor det faglige ansvar for udførelsen af opgaven ligger – typisk i afdelinger på det tekniske område. Der findes ikke et klimasekretariat eller en tværgående organisering, om end klimaindsatserne koordineres og afrapporteres fra sekretariatet i Vækst og

**Sorø**

**Lejre**

**Kalundborg**

Sorø Kommune har ikke organiseret sin klimaindsats samordnet endnu. Men målsætningerne er tværgående, jf. Sorø Kommunes Vision og planstrategi – måltema omkring bæredygtighed og klimaindsats, herunder verdensmål:

- Verdensmål nr. 7:

”Bæredygtig energi” handler overordnet om at øge energieffektiviteten og en bæredygtig energiforsyning.

- Verdensmål nr. 12:

”Ansvarligt forbrug og produktion” handler om at sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer. Affaldsmængden skal reduceres gennem forebyggelse og genanvendelse, offentlige indkøb skal understøtte et ansvarligt forbrug, madspil skal reduceres, og alle skal have relevant information om en bæredygtig livsstil.

- Verdensmål nr. 13:

”Klimaindsats” handler overordnet om at handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser. Det handler desuden om at integrere klimatiltag i politikker, strategier og planlægning.

Ansvar for baseline og opfølgning ligger i Teknik- og Miljøforvaltningen. Her ligger også opgaven omkring sænkning af energiforbrug og dermed CO2 udledning fra drift af kommunale bygninger og anlæg, ligesom opgaven omkring klimatilpasning også er placeret her.

Andre fagområder har egne selvstændige tiltag som støtter op omkring den CO2-reducerende dagsorden. Dette blandt andet i indkøbsafdeling og i center for Børn og Familier.

Lejre Kommune er opmærksom på, at klimaindsatser skal forankres bredt i organisationen samt at de samlede klimaindsatser skal løftes af en lang række aktører både i og udenfor kommunen.

Der er nedsat et klimateam med ansvar for udvikling af den nye klimaplan i regi af DK2020. Dette team er forankret i Center for Teknik & Miljø med reference til centerchef og kommunaldirektør.

Indsatsen er organiseret bredt. Konkrete emne er organiseret i konkrete enheder, men samlet set er klimaindsatsen ikke organiseret i et enkelt område. En væsentlig del af opgaverne er dog forankret i Plan, Byg og Miljø i forhold til udførelsen, men er koblet til de tværgående indsatser og samarbejder med eksterne

**Solrød**

**Guldborgsund  
Slagelse**

**Køge**

Klimaarbejdet er forankret i Team Natur og Miljø, i Teknik og Miljø i Solrød Kommune.

Arbejdet med forebyggelse af klimaforandringer er forankret hos en tovholder i teamet, der koordinerer indsatsen med øvrige medarbejdere i temaet, eks. affaldsplanlægning, virksomhedstilsyn mv.

Klimabudget anvendes til at finansiere forundersøgelser for indsatser med sigte på at skaffe ekstern finansiering til gennemførelse af projekterne.

Indsatserne koordineres ad hoc basis med øvrige afdelinger.

I forbindelse med ny klimaplan for 2020-2030 tages denne organisering op til revision.

Klimaarbejdet ifm. kommunens egne virksomheder er forankret i ejendomscentret i Teknik og Miljø.

Arbejdet med klimatilpasning er også forankret i Team Natur og Miljø. Der er udarbejdet en samarbejdsaftale mellem Solrød Kommune og KLAR Forsyning, som definerer snitflader og samarbejdet.

Samarbejdet med KLAR fungerer via en tovholder i Team Natur og Miljø. Der holdes månedlige møder, hvor klimatilpasningsprojekter drøftes og koordineres og der udveksles planer, kommende udbygninger m.m. Ved disse møder deltager repræsentanter fra relevante teams i Solrød Kommune og hydraulikere og projektledere fra KLAR Forsyning.

Endvidere er der en styregruppe, som mødes 4 gange om året.

Guldborgsund Kommune har ansat klimatilpasningsmedarbejder/projektleder, forankret i Miljøafdelingen og nedsat tværgående klimatilpasningsgruppe i Center CO2:

Den overordnede planlægning/koordinering er forankret i teamet "klima og bæredygtighed", der organisatorisk er placeret i Center for Miljø, Plan og Teknik. Der arbejdes med klima på tværs i organisationen, herunder med indkøb, kommunale ejendomme, ældreplejen, entreprenørservice etc.

Afhængig af indsatserne håndteres de forskellige steder i organisationen og i forskellige arbejdsfællesskaber.

Klimatilpasning:

Kystbeskyttelsesområdet er organiseret i Center for Miljø, Plan og Teknik. Sager og projekter om kystbeskyttelse varetages af 3 medarbejdere.

Organiseret med Styregruppe og projektejer, følgegruppe samt projektleder "Grøn Ambassadør" og projektgruppe med medarbejdere fra relevante afdelinger.



## Kontakter

<b>Kommune</b>	<b>Navn</b>	<b>Mail</b>
<b>Faxe</b>	Poul Jensen	pojec@faxekommune.dk
<b>Stevns</b>	Centerchef Teknik & Miljø, Birgitte JTK Nielsen	birnie@stevns.dk
<b>Ringsted</b>	Pernille Crone	pcr@ringsted.dk
<b>Næstved</b>	Søren Magnussen	smagn@naestved.dk
<b>Odsherred</b>	Kirsten Gyalokay, Centerchef, Miljø og Teknik. Simone Veber, Klimakoordinator	Kirsten Gyalokay: kiagy@odsherred.dk. Simone Veber: simni@odsherred.dk
<b>Vordingborg</b>	Karsten Kolle, Klimakoordinator	kako@vordingborg.dk
<b>Roskilde</b>	Anne B. Jørgensen / Trine K. Sørensen	annebj@roskilde.dk / trineks@roskilde.dk
<b>Holbæk</b>	Jens Saabye, Sekretariatsleder, Vækst og bæredygtighed Marie Jørgensen, Chefkonsulent, Vækst og bæredygtighed	jenss@holb.dk marjo@holb.dk
<b>Sorø</b>	Peter Dorff Hansen	pedh@soroe.dk
<b>Lejre</b>	Kommunaldirektør Inger Marie Vynne	imvy@lejre.dk
<b>Kalundborg</b>	Christian Sabber	chsa@kalundborg.dk
<b>Solrød</b>	Mikkel Busck, projektmedarbejder, Teknik og Miljø Lotte Kjær, leder af Team Natur og Miljø, Teknik og Miljø	mbu@solrod.dk lll@solrod.dk

*Tlf*

23644114

2152 5080

22129052

5588 6197

Kirsten Gyalokay: 24614082.

Simone Veber: 30333591

55 36 24 14

4631 3104 / 4631 3618

72364616

72368756

Direkte: 57876370

Mobil: 23843757

4048 9966

30578740

56 18 23 68

56 18 23 30

Guldborgsund	Kristine Klæbel	
<b>Slagelse</b>	Mette Lücke Pedersen	mlped@slagelse.dk
<b>Køge</b>	Jacob Skjødt Nielsen	Jacob.s.nielsen@koege.dk

51531275,00

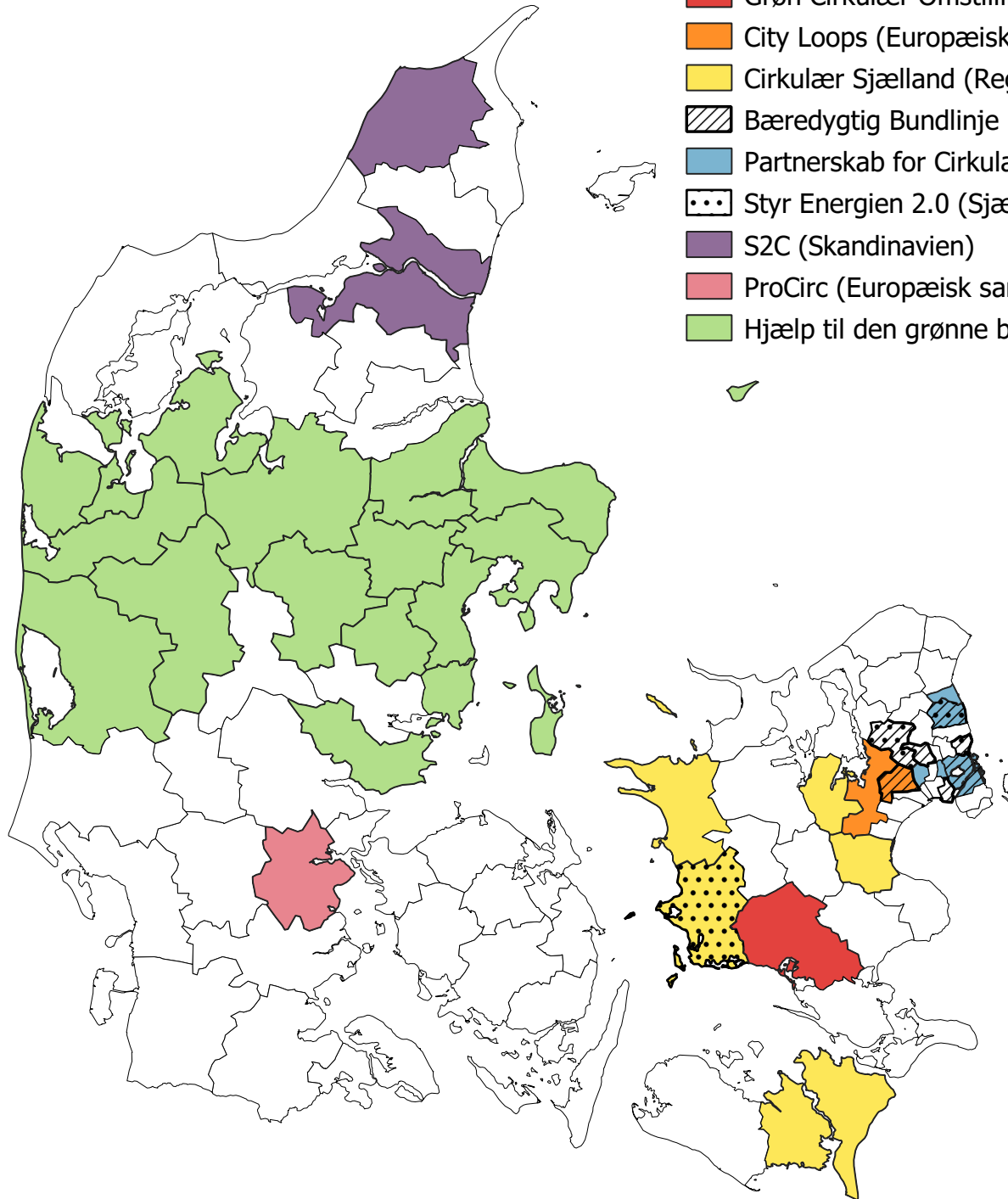
232820226

## **2.2**

### **Temadrøftelse: Tværkommunalt samarbejde på klimaområdet**

Kommuner som er projektpartnere i grønne erhvervsfremmeprojekter

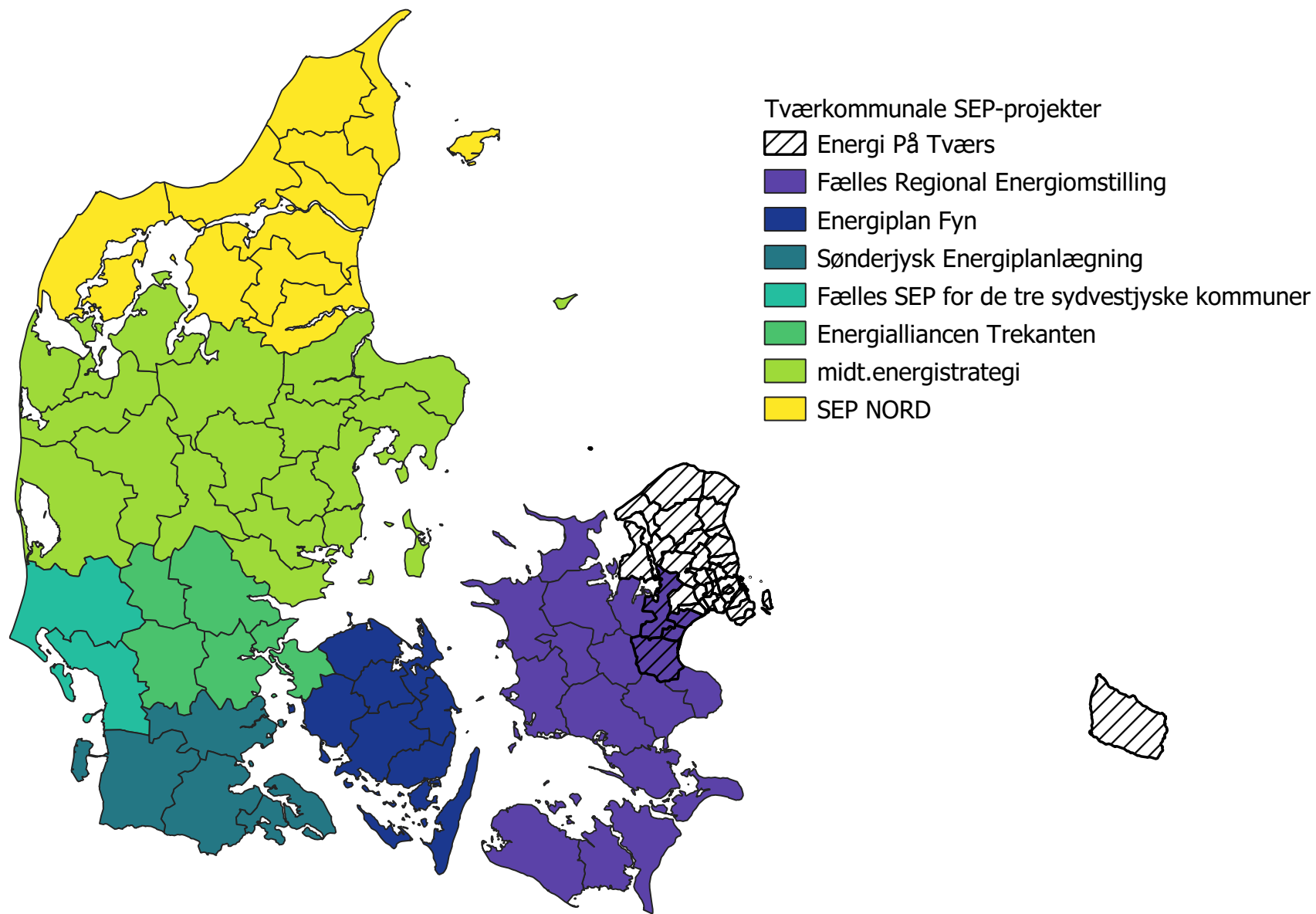
- Kommuner
- Grøn Cirkulær Omstilling (Hele landet)
- City Loops (Europæisk samarbejde)
- Cirkulær Sjælland (Region Sjælland - udløber 2020)
- ▨ Bæredygtig Bundlinje 2.0 (Region Hovedstaden)
- Partnerskab for Cirkulære Kommuner (Region Hovedstaden)
- Styr Energien 2.0 (Sjælland - udløber 2020)
- S2C (Skandinavien)
- ProCirc (Europæisk samarbejde)
- Hjælp til den grønne bundlinje (Region Midtjylland)



NB - Kortet viser kun kommuner, som aktivt deltager i projekter. Projektets dækningsområde kan dermed godt omfatte flere kommuner.

## **2.2**

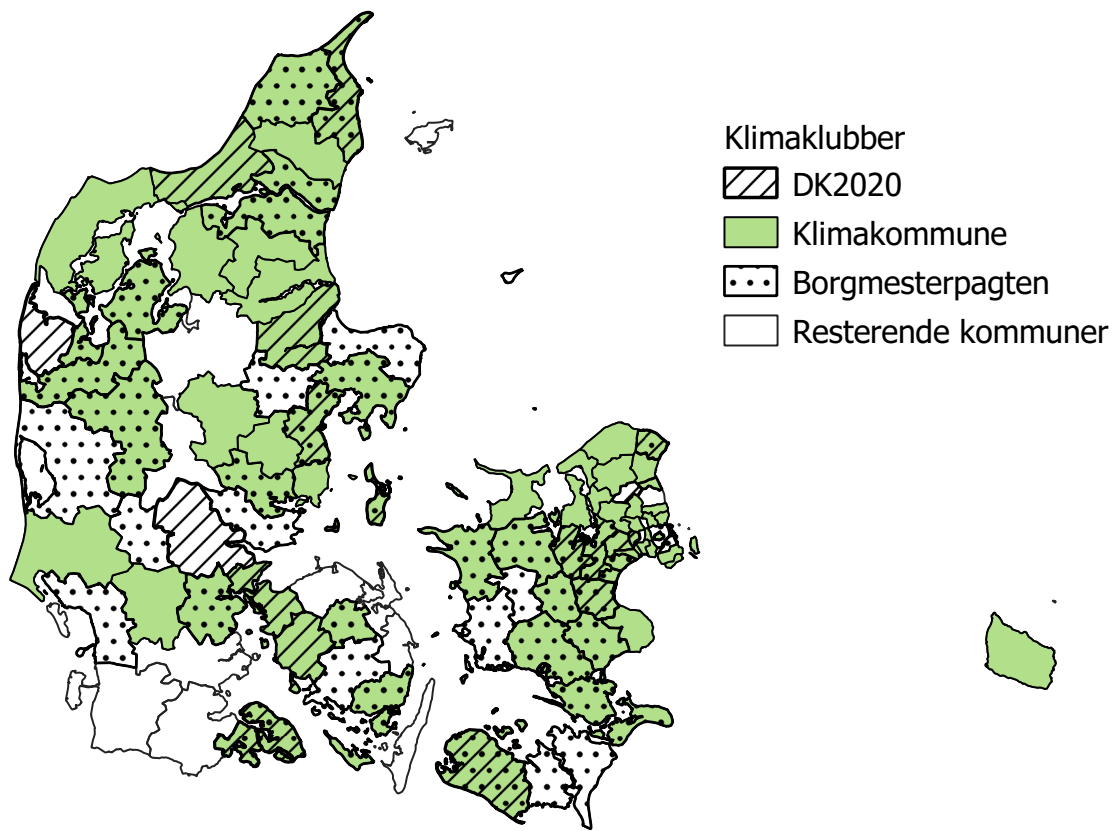
### **Temadrøftelse: Tværkommunalt samarbejde på klimaområdet**





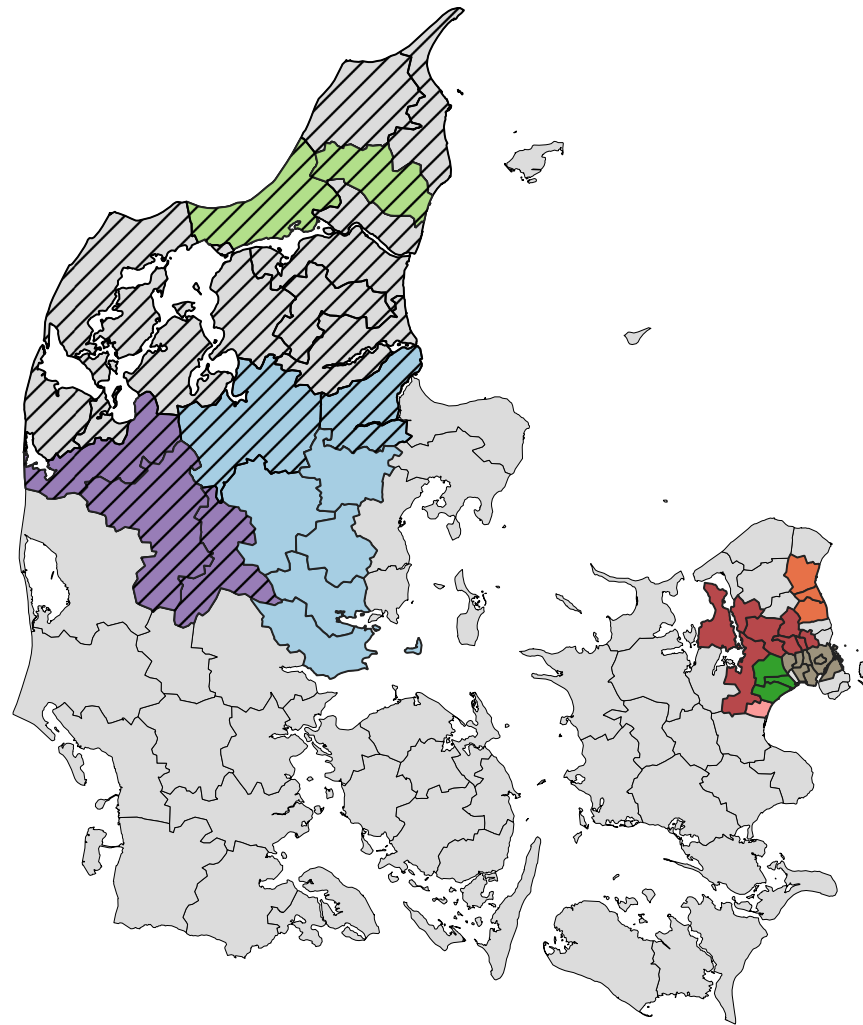
**2.2**

**Temadrøftelse: Tværkommunalt samarbejde på klimaområdet**



**2.2**

**Temadrøftelse: Tværkommunalt samarbejde på klimaområdet**



Vandløbsoplande

- Gudenå komiteen
- Harrestrup Å
- Karlstrup Mose
- Limfjordsrådet
- Lille Vejle Å
- Ryå samarbejdet
- Storå-samarbejdet
- Usseråd Å Samarbejdet
- Værebros Å samarbejdet
- Resterende kommuner

**2.3**

**Beslutningssag: Udviklingsplan for turisme i Sjælland og  
øerne**



UDVIKLINGSPLAN FOR

# SJÆLLAND OG ØERNE

EN FÆLLES AMBITION FOR TURISMEN FREM MOD 2025

KOMMUNERNE I REGION SJÆLLAND

4. juni 2020

**BARK**  
**BARK**



Greve Kommune



Lejre  
Kommune



ROSKILDE  
KOMMUNE

FAXE KOMMUNE



Holbæk  
Kommune



VORDINGBORG  
KOMMUNE



SOLRØD  
KOMMUNE



Ringsted  
Kommune



SORØ  
KOMMUNE



SLAGELSE  
KOMMUNE



Stevns  
Kommune



NÆSTVED



KALUNDBORG  
KOMMUNE



ODSHERRED  
KOMMUNE



KØGE KOMMUNE



GULDBORGSUND



### Udviklingsplan for Sjælland og øerne

Udviklingsplanen er finansieret af kommunerne i KKR Sjælland, Realdania, Region Sjælland, destinationselskaberne på Sjælland og øerne samt Dansk Kyst- og Naturturisme. Planen er udarbejdet af BARK Rådgivning med Lars Bernhard Jørgensen som konsulent.

Illustrationer kan benyttes med kreditering af BARK Rådgivning.

Maj 2020



Forord	4
Sammenfatning	5
Udviklingsplanen i lyset af corona	6
<b>Introduktion</b>	<b>8</b>
<b>Strategisk afsæt</b>	<b>16</b>
<b>Vision og strategi</b>	<b>26</b>
Vision	27
Pejlemærker	28
Succeskriterier	29
Markeder og målgrupper i 2025	31
Udviklingsprincipper for en bæredygtig turisme	34
<b>Strategisk greb</b>	<b>36</b>
Gentænk Sjælland og øerne	38
Fire stærke specialiseringer	40
<b>Indsatser og tiltag</b>	<b>42</b>
Stærke kraftcentre	44
Større oplevelsesværdi	54
Bæredygtig kapacitetsudvikling	60
Bedre adgang og mobilitet	68
Øget kendskab	71
<b>Forankring og implementering</b>	<b>74</b>
Åbningstræk	77
Tidsplan	78



# FORORD

## Turismen på Sjælland og øerne kan og skal mere!

Kommunerne i KKR Sjælland har ambitioner for turismen, og vi vil stille os i spidsen for at give den sjællandske turisme et markant løft som væksterhverv.

Der er meget at bygge på og potentiale til mere. Vi har en unik beliggenhed tæt på København og midt imellem store internationale markeder. Vi kan tilbyde en bred vifte af attraktive oplevelser med afsæt i vores kyster, natur, kultur og lokale fødevarer. Og i disse år investeres der massivt i nye attraktioner, oplevelser i naturen og overnatningssteder rundt omkring på Sjælland og øerne. Det skal vi bygge videre på!

Ambitionen er klar: Sjælland og øerne skal i 2025 have oplevet en markant vækst i turismeomsætning, overnatninger, døgnforbrug og gæstetilfredshed. Sjælland og øerne skal løfte sig til at være en markant national spiller drevet af stærke turismemæssige kraftcentre og unikke oplevelser med national og international appel og høj kvalitet.

Turismen skal være drivkraft for bæredygtig vækst på hele Sjælland og øerne og grundlag for levende lokalområder og erhvervsudvikling. Hverdagsliv, fritidsliv og turisme skal gå hånd i hånd, og turismen skal være med til at opretholde levende lokalsamfund med detailhandel, kultur og oplevelser – til gavn for både borgere og turister.

Med udviklingsplanen skaber vi en fælles forpligtende vision og strategisk plan for udviklingen af turisme som væksterhverv, som skal medvirke til at skabe større turismeomsætning og øge investeringerne i turismen. En fælles plan og ambition, som vi i samarbejde på tværs af kommuner, destinationsselskaber, erhverv og organisationer vil føre ud i livet for at løfte vores fælles mål – at turismen i endnu højere grad bliver en løftestang for en bæredygtig udvikling på Sjælland og øerne.

På vegne af KKR Sjælland og styregruppen for Udviklingsplan for Sjælland og øerne

Niels Hörup  
Formand for KKR Sjælland og borgmester,  
Solrød Kommune

Carsten Rasmussen  
Næstformand for KKR Sjælland og borgmester,  
Lejre Kommune

Helle Reedtz-Thott  
Formand for styregruppen for Udviklingsplan for  
Sjælland og øerne

# SAMMENFATNING

## UDVIKLINGS-PRINCIPPER



## INDSATSOMRÅDER

1

### Stærke kraftcentre

Der skal udvikles stærke kraftcentre, som med styrkede overnatningskapaciteter, kritisk masse og bedre sammenhænge i værditilbuddene kan blive markante feriedestinationer med national og international appel.

2

### Større oplevelsesværdi

Den sjællandske natur og kultur skal bringes endnu mere i spil, og gode faciliteter skal få flere ud i naturen og til at bruge kulturen – både turister og lokale borgere. Stærkere reasons-to-go er afgørende for at tiltrække turister til Sjælland og øerne.

3

### Bæredygtig kapacitetsudvikling

Sjælland og øerne skal have mere tidssvarende og markedsrelevant overnatningskapacitet, så der for alvor kan ske en vækst i turismen. Kapacitetsudviklingen skal imødekomme turisternes stigende interesse i bæredygtige ferieformer og skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i eksisterende arealer og bygninger.

4

### Bedre adgang og mobilitet

Adgangsforholdene og forbindelserne til destinationerne skal øges og synliggøres, så den sjællandske infrastruktur styrkes. Den offentlige transport skal gøres endnu mere tilgængelig, både på det enkelte feriested, til resten af geografien og til hovedstaden.

5

### Øget kendskab

Sjælland og øerne skal være en markant national spiller inden for turismen. Stærke fortællinger og must-sees skal profilere Sjælland og øerne, og den nye destinationsgeografi danner grundlag for øget gennemslagskraft og styrket samarbejde om markedsføringen.

## TILTAG

1. Udviklingsplaner for stærke kraftcentre
2. Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre
3. Prioritering og udvikling af oplevelsesmæssige kraftcentre
4. Prioritering og udvikling af mulighedsområder

5. Faciliteter til aktivitet i naturen
6. Test af et rekreativt knudepunktssystem
7. Forretningsudvikling inden for outdoorisme
8. Styrk de lokale oplevelser
9. Udvikling af signaturattraktioner

10. Dialog med feriehusejere
11. Nye koncepter for feriehusområder
12. Udnyttelse af eksisterende boligmasse til feriehushulende kapacitet
13. Transformation og opgradering af campingpladser
14. Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnatningssteder
15. Udvikling af lystbådehavne

16. Tiltrækning og udvikling af nye transportformer
17. Styrket samarbejde mellem transport og turisme
18. Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport

19. Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser
20. Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen
21. Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervsturisme

## SUCCESKRITERIER

Sjælland og øerne er **kendt nationalt og internationalt** for feriesteder, byer, natur og oplevelser med høj kvalitet.

**Turismen er prioriteret kommunalt** i form af investeringer og planlægning for turismen.

**Sammenhængen mellem hovedstaden og det øvrige Sjælland og på tværs af Sjælland er styrket**, og der er et stærkt samarbejde mellem aktørerne i hele geografien om at udvikle turismen.

Sjælland og øerne er præget af **stærke erhvervsaktører og tiltrækker investeringer** i udvikling af overnatningskapacitet, oplevelser, service og infrastruktur.

## PEJLEMÆRKER

Turismen skal **bidrage til den grønne og bæredygtige omstilling** og en reduktion af drivhusgasudledningerne. De miljømæssige konsekvenser af turismen skal reduceres.

Hverdagsliv, fritidsliv og turisme skal gå hånd i hånd. Turismen skal være **grundlag for at opretholde levende lokalsamfund** med detailhandel, kultur og oplevelser.

Antallet af **kommercielle overnatninger skal øges med årligt 3%** fra ca. 4,8 mia. overnatninger i dag til 5,8 mia. overnatninger i 2025.

Den samlede **omsætning skabt af turisme skal øges med 2,25% årligt** fra 12,8 mia. kr. i dag til 15 mia. kr. i 2025. Det vil skabe lokal udvikling og vækst med øget jobskabelse på i alt 3.145 jobs.

Kvaliteten og døgnforbruget skal øges, og den enkelte turist skal bruge markant flere penge. **Døgnforbruget for feriegæster skal øges med 3% årligt** fra 550 kr. i dag til 675 kr. i 2025.

Kvaliteten af turistoplevelsen skal løftes og **gæstetilfredsheden for turister skal løftes** fra 4,5 til 4,6 på en femskala.

# UDVIKLINGSPLANEN I LYSET AF CORONA

## Ændret afsæt som følge af COVID-19 pandemien

Udviklingsplan for Sjælland og øerne er en langsigtet plan, der skal skabe grundlag for et markant løft af turismen på Sjælland og øerne.

Arbejdet med planen er iværksat, mens den globale turisme buldrede afsted med årlige, høje vækstrater. Udbruddet af coronavirus i starten af 2020 har sat en brat stopper for turismen og den opadgående vækstkurve i hele verden. Præmisserne er ændret, men behovet for langsigtet udvikling, som planen adresserer, er vigtigere end nogensinde.

Hvordan, hvornår og i hvilken form, turismen vil vende tilbage, er for tidligt at spå om, ligesom det heller ikke på nuværende tidspunkt står klart, hvilke langsigtede økonomiske konsekvenser epidemien vil få. Epidemien er stadig i gang, og forudsætningerne ændrer sig fra dag til dag. De forskellige prognoser peger dog alle på drastiske fald i turismen, hvis lige ikke er set før. Den seneste prognose fra UNWTO fra maj 2020 estimerer et fald i internationale ankomster på mellem 58-78% i 2020 afhængigt af, hvornår grænserne åbner, og at turismen først vil begynde at vende tilbage i 2021<sup>1</sup>.

Selvom turismen lige nu lider et markant dyk, så er den internationale turisme kendetegnet ved robusthed og vedvarende vækst på trods af kriser, som f.eks. SARS, 9/11 og den globale finanskrisen. Efterdønningerne af corona-krisen vurderes dog mere omfattende end hidtil sete kriser, og det vil derfor tage længere tid, før

de internationale ankomster på verdensplan vil være på 2019 niveau igen. Tourism Economics vurderer, at det først vil ske i 2023<sup>2</sup>.

## Kickstart skal gå hånd i hånd med langsigtet udvikling

På den korte bane er der igangsat en række indsatser både på nationalt og lokalt plan, der skal afbøde konsekvenserne og kickstarte genopretningen af dansk turisme.

Det gælder en række nationale hjælpepakker til erhvervs- og kulturlivet med lønkomensation og kompensation for omkostninger til virksomheder, der oplever stor nedgang i omsætning eller har været tvangslukkede.

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har reserveret midler fra den samlede destinationspulje til at genstarte dansk turisme i kølvandet på COVID-19 pandemien, herunder op til 10,3 mio. kr. til et tværgående landsdækkende markedsføringsprojekt rettet mod det danske marked og op til 15 mio. kr. til et tværgående landsdækkende projekt med det formål at kickstarte dansk turisme.

Lokalt understøtter man på forskellig vis erhvervet fra kommuner, destinationsselskaber, erhvervshuse og turist- og erhvervsforeninger gennem bl.a. støtte til markedsføring, produktudvikling, henstand og lignende.

De aktuelle hjælpe- og genopretningstiltag er helt afgørende for at kickstarte turismen igen. Udviklingsplanen er ikke en genopretningsplan, men en langsigtet plan, der står på skuldrene af disse tiltag.

## Betydning for Sjælland og øerne

Udviklingen af turismen på Sjælland og øerne sker fra et nyt udgangspunkt ved indgangen til 2020. Derfor skal planens pejlemærker for vækst også inden udgangen af 2021 revurderes i lyset af effekterne af coronavirus og det ændrede udgangspunkt i 2020.

Konsekvenserne af coronakrisen rammer meget forskelligt fra destination til destination, afhængigt af, hvor destinationens gæster kommer fra. Sjælland og øerne har en stor andel af danske turister og landliggere, men også en vis variation i geografien, hvor de sydlige områder i Guldborgsund, Lolland og Vordingborg kommuner har mange udenlandske turister. Samlet set er Sjælland og øerne dog mindre afhængige af internationale gæster end f.eks. den danske Vestkyst.

På sigt kan danskernes ferie i Danmark dog ikke opveje tabet af internationale gæster, da den danske sæson er kort og ikke dækker sensommer og efteråret, hvor særligt tyskerne normalt holder ferie. Det er afgørende, at man fastholder den langsigtede ambition om at opbygge den internationale turisme på Sjælland og øerne, hvis ambitionen om et markant løft af turismen på Sjælland og øerne skal indfries.

NOTE 1: UNWTO: World Tourism Barometer, May 2020

NOTE 2: Tourism Economics: Global Travel Services, Updated outlook, 27. Marts 2020

Den ændrede rejseadfærd kan dog også komme Sjælland og øerne til gode. Danskerne, også dem som ikke normalt ville vælge Danmark, holder ferie i Danmark, og Sjælland og øerne rummer meget af det, turisterne efterspørger – med feriehuse, naturoplevelser, tryghed og god plads. Der er et åbent vindue med mulighed for at vinde markedsandele i det danske marked. Men det kræver, at det er synligt, hvad Sjælland og øerne har at tilbyde, og at der er et udbud af både overnatningsmuligheder, oplevelser og services. For konkurrencen internt i Danmark vil være hård, når alle destinationer skal hente deres gæster fra det danske marked.

Det kræver, at man fastholder fokus på den lange bane og investerer i den langsigtede udvikling af turismen, så Sjælland og øerne står stærkt på den anden side og er klar til at gribe det internationale marked, når turismen igen vender tilbage.

### Ændrede tendenser og prioriteringer

Udviklingsplanen for Sjælland og øerne tager afsæt i en situation i 2020, som er kendetegnet ved en række ændrede tendenser og prioriteringer:

- **Primært fokus på hjemmemarked og nærmarkeder:** På den korte bane er hjemmemarkedet og nærmarkederne i Tyskland, Sverige, Norge og Holland endnu vigtigere. I første omgang, fordi grænserne indtil videre er lukkede, men også fordi rejseadfærden ændrer sig, og man holder ferie i hjemlandet eller nabolandene.
- **Ændret rejseadfærd:** Turisterne vil søge til steder, hvor der føles trygt. Destinationer, hvor man kan komme til i bil, hvor der er styr på rengøring og hvor der er mulighed for at holde afstand. Det gælder både i forhold til valg af destination og adfærd på selve destinationen i valget af oplevelser, aktiviteter og services.
- **Ferie i hjemlandet, natur og god plads:** Pandemien forstærker en række af de tendenser, som spirrede allerede inden udbruddet – og situationen rummer også en åbning for Sjælland og øerne. Vi holder mere ferie i hjemlandet og søger væk fra byerne, ud i naturen og i feriehusene ved kysterne, hvor der er god plads og mulighed for afstand.
- **Færre internationale turister med fly:** Det forventes, at den internationale, flybaserede turisme vil være længere tid om at komme tilbage på niveau, både på grund af regler om afstand, færre og dyrere flybilletter og færre penge mellem hænderne hos de potentielle gæster. Sjælland og øerne er i dag ikke så afhængige af disse turister, hvor størstedelen kommer med bil.
- **By-land sammenhængen i et nyt lys:** Fokus har været på at sprede turismen fra hovedstaden og til det øvrige Sjælland og øerne. Med færre internationale turister i København, vil fokus i højere grad være på at trække borgere fra hovedstadsområdet til Sjælland og øerne og på muligheden for at kombinere kyst- og naturferien på Sjælland og øerne med et besøg i Hovedstaden.
- **Hårdere konkurrence:** Konkurrence internt i Danmark om gæsterne mellem destinationerne vil blive hårdere, og også Nordtyskland må forventes at målrette sin markedsføring mod danskerne, når det igen bliver muligt at rejse over grænserne.
- **Udfordret turismeerhverv:** Turismeerhvervet, dvs. overnatning, spisesteder, butikker og oplevelser, er økonomisk pressede. Der er risiko for konkurser, tab af arbejdspladser og færre ressourcer i erhvervet til at investere i den fremtidige udvikling.
- **Behov for innovation og udvikling:** Ændret rejseadfærd og krav om afstand og hygiejne kræver udvikling af nye koncepter og forretningsmodeller i alle dele af erhvervet. Det stiller store krav til erhvervet, men er også med til at accelerere innovationskraften i erhvervet og skabe nye produkter og forretningsmodeller.



KAPITEL 1

# INTRODUKTION



**Udviklingsplan for Sjælland og øerne er kommunerne i Region Sjællands fælles plan for en ambitiøs og langsigtet udvikling af turismeerhvervet. Turismen skal være en bæredygtig udviklingsmotor, der kan skabe liv, aktivitet og økonomi i form af øget beskæftigelse og attraktivitet på stedet og derigennem bidrage til levende bymiljøer og lokalsamfund året rundt.**

Turismen har de seneste ti år været i markant vækst, både nationalt og globalt. I Danmark lå turismen i 2019 25% over niveauet i 2008, og turismen er vokset kontinuerligt siden 2008/09 og frem til starten af 2020.

Turismen er allerede i dag et vigtigt erhverv i geografien og stod for en omsætning på 12,8 mia. kr. [i 2017]. Store dele af Sjælland og øerne uden for hovedstaden har de seneste år også oplevet en positiv befolkningstilvækst, stigende boligpriser og øget beskæftigelse, men udviklingen har været skævt fordelt. Og Sjælland og øerne har ikke oplevet samme vækstrater i turismen som resten af landet.

Selvom Sjælland og øerne rummer en tredjedel af alle danske feriehuse og ligger midt mellem store markeder i hovedstaden og Nordtyskland, står Sjælland og øerne kun for 10% af omsætningen inden for kyst- og naturturismen i Danmark. Efter flere år med stagna-

tion nåede Sjælland og øerne i 2019 for første gang niveauet fra før finanskrisen i antallet af overnatninger.

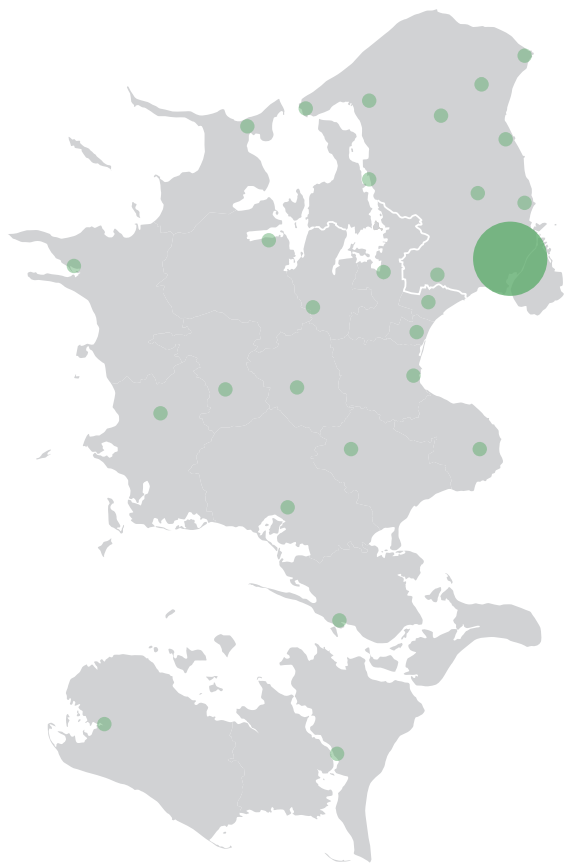
### **Med udgangspunkt i Sjælland og øerne**

De 17 kommuner i KKR Sjælland har ambitioner for turismen og vil stå i spidsen for at give turismen et markant løft som væksterhverv. De 17 kommuner er derfor gået sammen med Dansk Kyst- og Naturturisme, de fire destinationsselskaber på Sjælland og øerne og Realdania om en fælles, prioriteret og gensidig forpligtende plan for udvikling af turismen på Sjælland og øerne. Udviklingsplanen skal indfri turismens potentiale til at skabe bæredygtig vækst på hele Sjælland og øerne.

Planen samtænker turismen på hele Sjælland og de omkringliggende øer, men med et geografisk og politisk udgangspunkt i de 17 kommuner i KKR Sjælland og de fire destinationsselskaber.



**UDVIKLINGSPLANENS UDGANGSPUNKT:** Planen samtænker turismen på hele Sjælland. Den konkrete plan har geografisk og politisk fokus på de 17 kommuner i KKR Sjælland. Der udarbejdes efterfølgende en tilsvarende plan med fokus på Nordsjælland og de øvrige rekreative områder uden for hovedstaden, som er en del af KKR Hovedstaden.



ET STÆRKT SAMARBEJDE PÅ HELE SJÆLLAND: Fælles for hele geografien – både kommunerne i Region Sjælland og i Region Hovedstaden – er den særlige styrkeposition, der ligger i koblingen mellem storby-, kyst-, kultur- og naturturisme samt erhvervturisme, som naboskabet til København og Malmø/Skåne giver mulighed for. Der kræver et nært samarbejde om udviklingen af den samlede geografi på tværs af administrative grænser for i fællesskab at løfte turismen på Sjælland og øerne.

### Mod et tættere samarbejde

Turismen i Region Sjælland er nært forbundet til hovedstaden og Nordsjælland. Fælles for hele geografien er samspillet mellem storby-, kyst-, kultur- og naturturisme samt erhvervturisme, som naboskabet til København og Malmø/Skåne giver mulighed for.

Der arbejdes allerede sammen om at styrke sammenhængen i projektet Land og By, og der udarbejdes i direkte forlængelse af nærværende plan en tilsvarende plan med fokus på Nordsjælland og de øvrige rekreative områder uden for hovedstaden. Planen tager afsæt i den strategiske ramme, som er lagt med denne plan, men med et politisk og geografisk udgangspunkt i kommunerne i KKR Hovedstaden. Til sammen skaber det et koordineret og fælles grundlag for udviklingen af turismen på hele Sjælland og afsæt for et tæt samarbejde på tværs af administrative skel.

### Projekter om flere turister til Region Sjælland

Udviklingsplan for Sjælland og øerne skal ses i tæt sammenhæng med projekterne Land & By og Vækstforløb for flere turister på Sjælland og øerne. Projekterne er finansieret gennem Vækstforum Sjælland og skal fremme tiltrækning af flere turister til Sjælland og øerne gennem udvikling af tilbud til internationale turister, fokus på digitalisering og dataopsamling samt styrke sammenhænge mellem land og by. Projekterne løber i perioden 2019-2021.

#### 1) Styrkelse af sammenhænge

Projektet har til formål at understøtte og bidrage til et stærkere og mere sammenhængende turismesamarbejde på tværs af hele den sjællandske geografi. Målet er at øge turismestrømmen på tværs af land og by og forløse områdets fulde turismepotentiale gennem nye samarbejder, fælles projekter og indsatser. Projektet har fokus på en sammenhængende destinationsoplevelse, en sammenhængende turismeindsats og en sammenhængende plan.

#### 2) Vækstforløb for flere turister på Sjælland og øerne

Projektets formål er at skabe et bedre match mellem udbuddet af oplevelser, serviceydelser og efterspørgslen fra en række prioriterede målgrupper. Målet er at styrke en række små- og mellemstore virksomheder inden for turismebranchen.



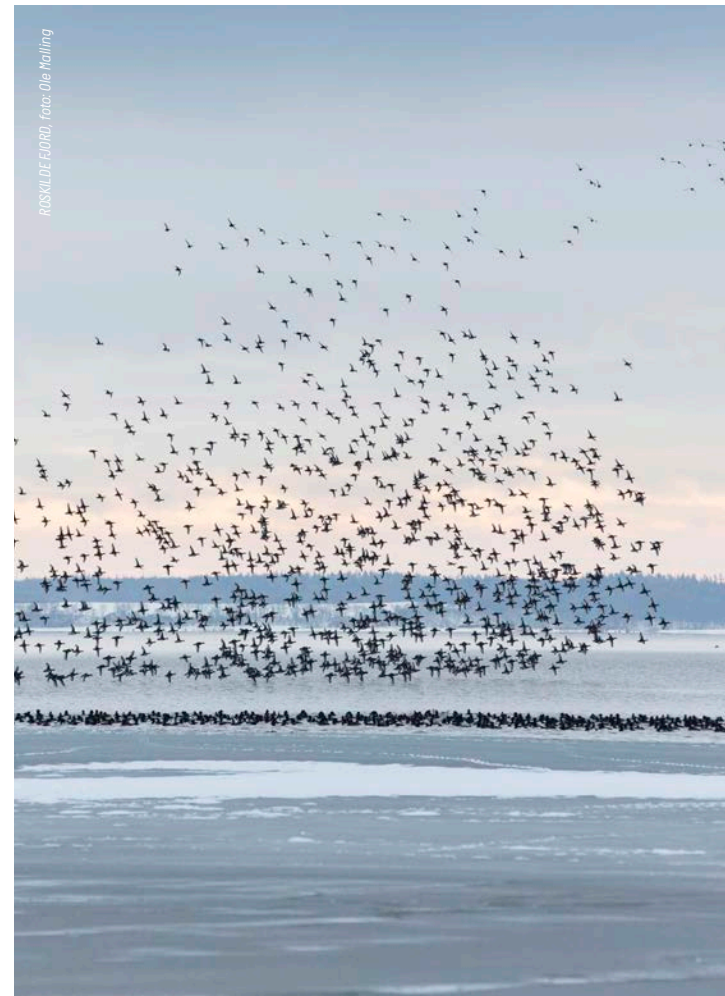
### Udviklingsplanen sætter en fælles retning

Udviklingsplan for Sjælland og øerne udtrykker en fælles ambition for turismeudviklingen frem mod 2025. Udviklingsplanen indeholder anbefalinger til, hvad der skal til for at give turismen et varigt og markant løft som væksterhverv på tværs af kommunerne på Sjælland og øerne. Turismen skal som væksterhverv være grundlag for at skabe lokal vækst, øget beskæftigelse og bæredygtig lokal udvikling.

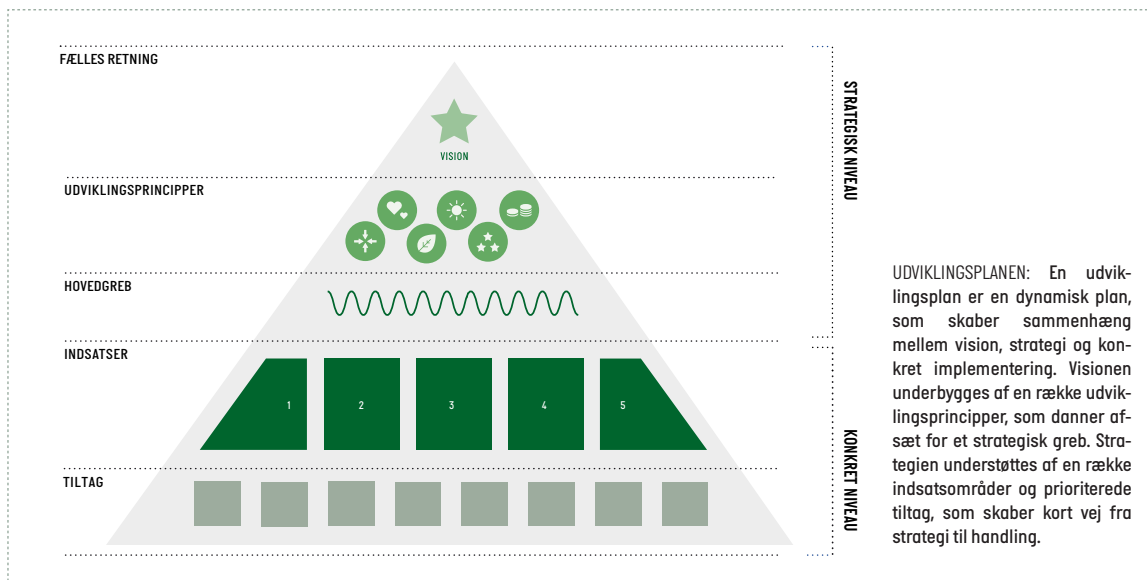
Planen udgør en overordnet, tværkommunal ramme for udviklingen, som det er op til kommuner, destinationsselskaber, grundejere, erhvervsaktører m.fl. at udfylde sammen og hver for sig. Udviklingsplanen for Sjælland og øerne udstikker retningen, men det er samtidig en dynamisk plan. Den kan løbende opdateres og videreudvikles, så den afspejler de aktuelle behov og favner de muligheder, der dukker op.

Udviklingsplanen har fokus på den fysiske og erhvervs-mæssige planlægning. Udviklingsplan for Sjælland og øerne er en mulighed for at arbejde målrettet med at bane vejen for nye offentlige og private investeringer, og den giver et fælles grundlag, der skaber sikkerhed omkring nye investeringer i turismen. Udviklingsplanen indeholder konkrete udviklingsindsatser, prioriterer steder med potentiale og danner grundlag for tiltag i de 17 kommuner og fire destinationsselskaber.

Udviklingsplanen har en tidshorisont frem mod 2025, men flere af tiltagene vil også skulle fortsætte efter 2025. Det er dog afgørende, hvis ambitionerne skal indfries, at der igangsættes tiltag med det samme og bygges videre på det, der allerede er i gang. Derfor lægger planen både op til tiltag, som skal igangsættes og realiseres nu og her, og peger på behov for tiltag og investeringer på længere sigt.



ROSKILDE FJORD, Foto: Ole Mølling



## Et solidt grundlag og en involverende proces

Udviklingsplan for Sjælland og øerne bygger på en omfattende kortlægning og analyse af potentialer i det sjællandske turismeprodukt og efterspørgslen fra markedet. Samtidig er udviklingsplanen resultatet af en involverende proces og dialog. Der er gennemført interviews med medarbejdere fra de involverede kommuner, udvalgte erhvervsaktører og kulturinstitutioner. Repræsentanter for de 17 kommuner og fire destinationsselskaber har været samlet til fælles workshop, og der har været afholdt mindre, tematiske og geografiske workshops.

Destinationscheferne har fulgt arbejdet tæt og fungeret som arbejdsgruppe. En styregruppe bestående af repræsentanter fra de 17 kommuner i KKR Sjælland,

repræsentanter for destinationsselskaberne i KKR Sjælland, Dansk Kyst- og Naturturisme, Wonderful Copenhagen og Realdania har sat retningen for arbejdet. Derudover har arbejdet løbende været drøftet i KKR Sjælland. Turismedforum Sjælland, som repræsenterer erhvervet, har fulgt arbejdet. Processen har desuden været fulgt af den nationale følgegruppe, bestående af brancheorganisationer og relevante ministerier og styrelser, som blev etableret i forbindelse med Udviklingsplan for Vestkysten.

Udviklingsplan for Sjælland og øerne er finansieret af kommunerne i KKR Sjælland, Realdania, Region Sjælland, destinationsselskaberne på Sjælland og øerne samt Dansk Kyst- og Naturturisme.

## Analysegrundlag for udviklingsplanen

Bag udviklingsplanen ligger et omfattende kortlægnings- og analysearbejde udarbejdet af analyseinstituttet Wilke og Kvistgaard Evaluering og Analyse. Kortlægningen og analyserne er opsamlet i tre delrapporter, som er udviklet i perioden juli-oktober 2019:

- En **kortlægning og analyse** af de stedbundne potentialer i den sjællandske natur og kulturarv og analyser af udviklingstendenser og værdiskabelse i overnatningskapaciteten samt turismeerhvervet.
- Et **sammendrag** for hver af de 17 kommuner i Region Sjælland med en overordnet beskrivelse af turismen i kommunen, grundlæggende fakta og opsummering af, hvad kommunen aktuelt arbejder med af nye tiltag.
- En oversigt over de sjællandske **styrkepositioner og potentialer** på grundlag af en sammenstilling af kortlægningen og analyser af markedet.

Alle data, der henvises til i udviklingsplanen, er baseret på Wilke og KVEAs kortlægning og markedsanalyse med mindre andet er anført.

Udviklingsplan for Sjælland og øerne bygger desuden oven på viden og erfaringer fra projekterne:

- Kernefortælling Det Sjællandske Ørige, 2018 – Seismonaut
- Fælles retning for turismen i Region Sjælland, 2017
- Vidensgrundlag til en Fælles retning for Sjællandsturismen, 2017 – ESHB

# STEDER PÅ SJÆLLAND OG ØERNE, DER VISER VEJEN

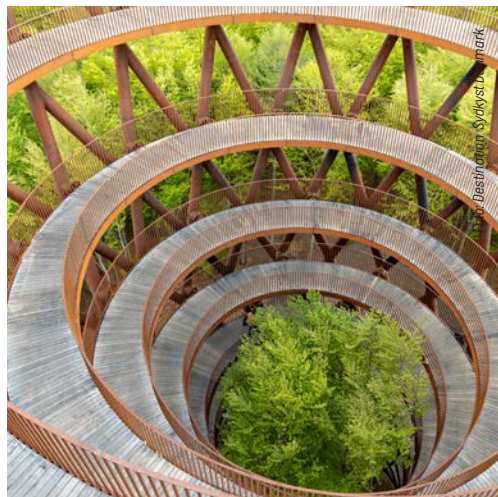


## Dragsholm Slot

Midt i den naturskønne UNESCO Global Geopark Odsherred ligger det 800 år gamle Dragsholm Slot, hvor fortid, nutid og fremtid forenes. Dragsholm Slot viser, hvordan en ambitiøs satsning på lokale fødevarer og kvalitet kan sætte et sted på landkortet og være med til at understøtte fortællingen om Odsherred som destination.

## Camp Adventure: Skovtårnet

Siden sin åbning i marts 2019, har Camp Adventures Skovtårnet oversteget alle forventninger og haft ca. 350.000 besøgende i 2019. Den massive succes vidner om tilstedeværelsen af et uindfriet turismebehov på Sjælland for den unikke, must-see attraktion med høj æstetisk, og ikke mindst "instagramable", oplevelsesværdi.



## Møn: Camønoen og Dark Sky

Den 175 km lange vandrerute Camønoen har givet Møn et stærkt turisttilbud, der sammen med Møns Klint og udnævnelsen som Dark Sky Park er med til at profilere Møn, som en destination med autentiske og spektakulære naturoplevelser. Camønoen er et godt eksempel på, hvordan sammenbinding af stedsspecifikke potentialer, engagering af lokale drivkræfter og gennemført branding skaber grundlag for succesfuld destinationsudvikling.



Foto: Praktik Arkitektur

### Stevns Klint: Besøgscenter og verdensarv

Med udnævnelsen af Stevns Klint til UNESCO Verdensarv i 2014 er der for alvor kommet fokus på den særegne natur og historie for området. Med etableringen af et nyt ambitiøst besøgscenter er attraktionen et eksempel på, hvordan offentlige og private investeringer kan gå hånd i hånd. Og med en arkitektur, der fortæller de lokale historier om kalken og klinten, viser attraktionen vejen til, hvordan den sjællandske natur- og kulturhistorie kan bringes i spil på nye måder.

### Holmegaard Værk

Siden 1825 har Holmegård Glasværk været fanebærer for kunst, håndværk og kultur, både lokalt, nationalt og internationalt. Med genåbningen i foråret 2020 Holmegaard Værk et godt eksempel på, at der igennem samarbejde mellem museer, kommuner, virksomheder, fonde og filantropiske foreninger kan skabes attraktioner med afsæt i den sjællandske kulturhistorie, som er til gavn for både lokalsamfund og turister.



Foto: Museum Sydøstdanmark

### Knuthenborg Safaripark

En af de største attraktioner på Sjælland og øerne er Knuthenborg Safaripark med et årligt besøgstal på 326.000 – et tal, der er steget med hele 26,3 % fra 2017 til 2018. Med etableringen af luksustelte i Knuthenborg Camp viser parken nye koncepter for overnatningskapacitet af høj kvalitet. Luksusteltene har en enkel karakter og høj oplevelsesværdi, der spiller sammen med kerneproduktet.



Foto: VisitLolland-Falster



Foto: Destination Sydøstdanmark

### The Normans – Boutique Bed and Breakfast

Parret bag The Normans på Stevns har sat en ære i atmosfære, design, kvalitet og komfort, og de har formået at skabe et overnatningstilbud udover det sædvanlige. De har vist, hvordan et urbant, moderne høj kvalitetstilbud, selv i lille i skala og på landet, kan blive et turismemæssigt forbillede og sætte nye standarder for kvalitet.



Foto: BIRK København

### Haveje – Feel Free

Strandcaféen Haveje ved Gudmindrup Strand tilbyder en oplevelse udover det sædvanlige ishus. Her serveres lokal økologisk is og burgere af høj kvalitet, og der afholdes koncerter og events for børn. Konceptets succes viser et uforløst potentiale for kystnære oplevelser og kvalitetstilbud, der kan skaleres. Der er således også åbnet en Haveje i Marielyst og Liseleje.

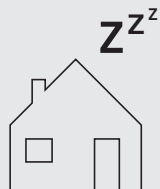
KAPITEL 2

# STRATEGISK AFSÆT



# SJÆLLAND OG ØERNE I TAL

## KOMMERCIELLE OVERNATNINGER<sup>3</sup>



SJÆLLAND OG ØERNE

**4,8** mio.

KYST- OG NATURTURISME I DK

**39,8** mio.

DANMARK

**56,0** mio.

## TURISMEOMSÆTNING



SJÆLLAND OG ØERNE

**12,9** mia. kr.

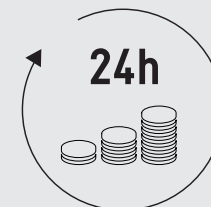
KYST- OG NATURTURISME I DK

**63,2** mia. kr.

DANMARK

**132,5** mia. kr.

## DØGNFORBRUG FOR FERIEGÆSTER



SJÆLLAND OG ØERNE

**550** kr.

KYST- OG NATURTURISME I DK

**750** kr.

DANMARK

**950** kr.

NOTE 3: Antallet af kommercielle overnatninger kommer fra den pr. februar 2020 senest tilgængelige statistik. Overnatningstallene dækker år 2019, mens opgørelsen af omsætning og døgnforbrug bygger på målinger for året 2018.

KILDE: Danmarks Statistik og VisitDenmark.



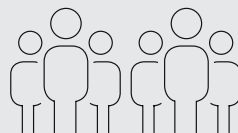
AREAL / KM<sup>2</sup>

**7.725**



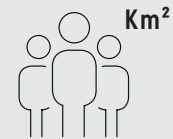
KYSTSTRÆKNING / KM

**1.823**



INDBYGGERE

**837.087**



INDBYGGERE / KM<sup>2</sup>

**108**



KOMMUNER

**17**



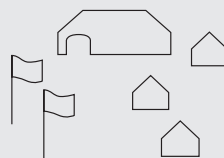
FERIEHUSE

**68.656**



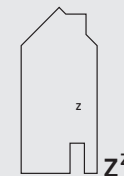
CAMPINGPLADSER

**62**



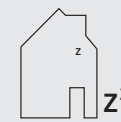
FERIECENTRE

**12**



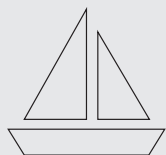
> 40 SENGE  
HOTELLER

**58**



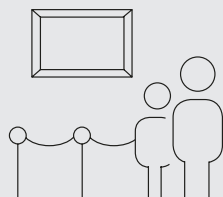
MINDRE HOTELLER

**67**



LYSTBÅDEHAVNE

**78**



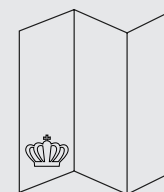
MUSEER

**50**



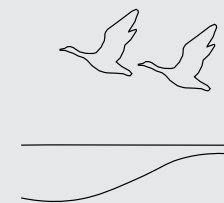
UNESCO-UDMÆRKELSER

**4**



NATIONALPARKER

**1**



NATURPARKER

**3**



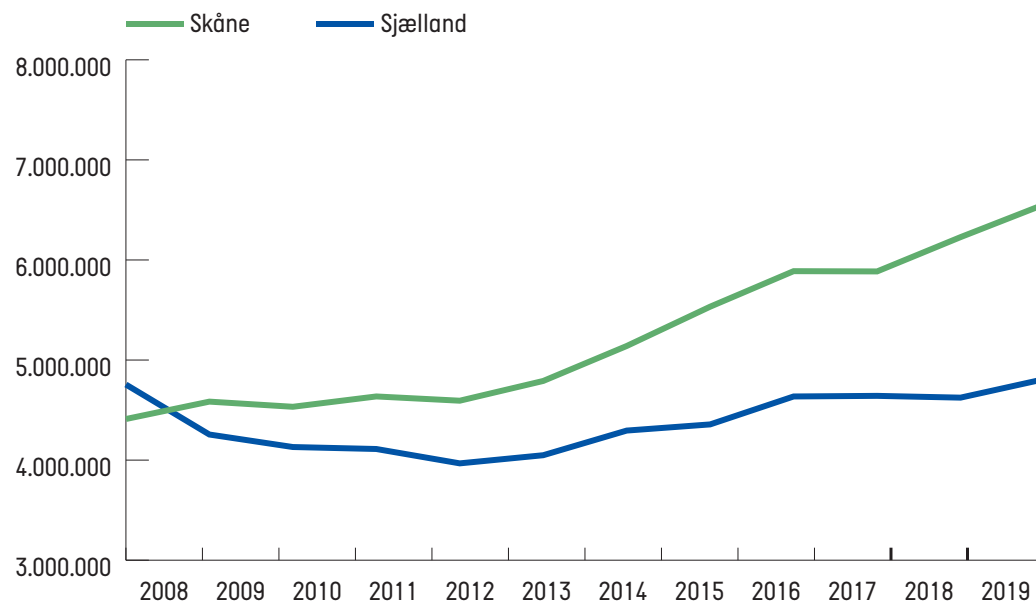
## Et markant løft af turismen på Sjælland og øerne

Turismen på Sjælland og øerne er et vigtigt erhverv, som bidrager til lokale jobs, og siden 2013 har Sjælland og øerne igen oplevet vækst i antal overnatninger. Og der er meget at bygge videre på: mange oplevelser i naturen, en rig kultur og historie, flere museer, idylliske små-øer og kvalitetsfødevarer.

Samtidig er der gode takter, som viser, at der er et marked for kvalitet og en vilje og evne til at investere i udvikling af den sjællandske turisme. Det gælder eksempelvis et oplevelsesprodukt som Knuthenborg Safaripark, det nyåbnede Camp Adventure og et høj-kvalitets overnatnings- og spisested som Dragsholm Slot.

Desuden er der en lang række ambitiøse udviklingsprojekter på tegnebrættet i hele geografien. Over de kommende år realiseres nye attraktioner og udvikles eksisterende til en samlet værdi af mere end 680 mio. kr., bl.a. Holmegaard Værk, Kongehallen i Sagnlandet Lejre, besøgscenter ved Stevns Klint, Brorfelde Observatorium og Vikingeskibsmuseet i Roskilde. Der er således en række store investeringer at bygge videre på.

Imidlertid har Sjælland og øerne ikke haft del i væksten i samme omfang som andre dele af Danmark. Sjælland og øerne er i dag den region i Danmark, som har færrest kommercielle overnatninger årligt, og i forhold til antallet af overnatninger er Sjælland og øerne blevet markant overhalet af Skåne. Med en samlet udviklingsplan for Sjælland og øerne er målet at give turismen et varigt og markant løft, så regionen får del i væksten i turismen – og turismen dermed kan være løftestang for en bæredygtig, lokal udvikling.



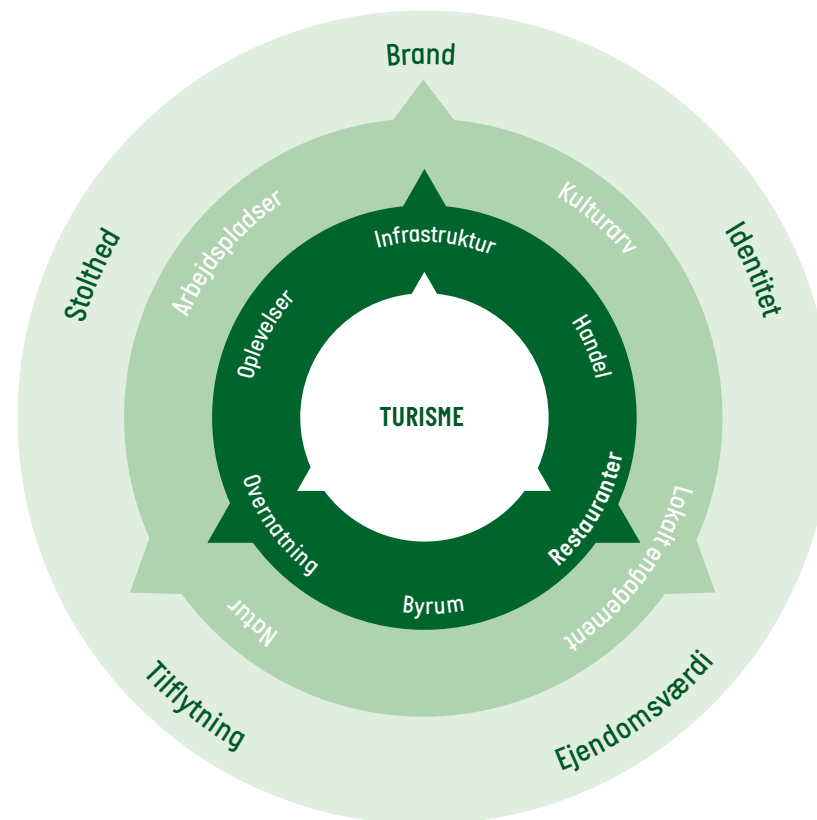
UDVIKLING I ANTAL ÅRLIGE OVERNATNINGER: I slutningen af 00'erne havde Region Skåne og Sjælland og øerne (Region Sjælland) nogenlunde lige mange antal overnatninger. I dag har Region Skåne ca. dobbelt så mange. Væksten kommer særligt fra indbyggere i de omkringliggende større byer, der efterspørger korte ferier og getaways og er båret frem af en vækst i gode overnatningssteder og fokus på gode spisemuligheder.

## Turisme skal skabe bæredygtig udvikling

Mens store dele af Sjælland og øerne de seneste år har oplevet befolkningstilvækst, stigende boligpriser og øget beskæftigelse, har særligt de kystnære kommuner på Sjælland, som ligger længst fra hovedstaden, ikke fulgt med den nationale vækst i BNP pr. indbygger. Disse områder er sårbare over for konjunkturændringer og har brug for flere ben at stå på i form af nye erhvervs muligheder og stedbundne jobs, hvis og når der sker ændringer i den eksisterende erhvervsstruktur. Samtidig er det også i disse områder, at turismen har den største økonomiske betydning.

Vækst i turismen skal være en udviklingsmotor, der skaber liv, aktivitet og økonomi i form af øget beskæftigelse og attraktivitet på stedet og derigennem bidrager til at understøtte levende bymiljøer og lokalsamfund året rundt. Det skal understøtte jobskabelse og et mere robust arbejdsmarked i de dele af Sjælland og øerne, som oplever urbaniseringens konsekvenser. Turismen skal være med til at opretholde et kundegrundlag for detailhandel, restauranter, kultur og naturoplevelser, som kommer både borgere og turister til gavn.

Udvikling af turismen skal ske i dialog med lokalsamfundene. Opbakning fra lokalsamfundene er afgørende for en bæredygtig vækst i turismen, hvor turismen kommer alle til gode. Her spiller Sjælland og øerne også en vigtig rolle i forhold til – på længere sigt – at sprede turismen fra hovedstaden og dermed understøtte en mere bæredygtig turismeudvikling.



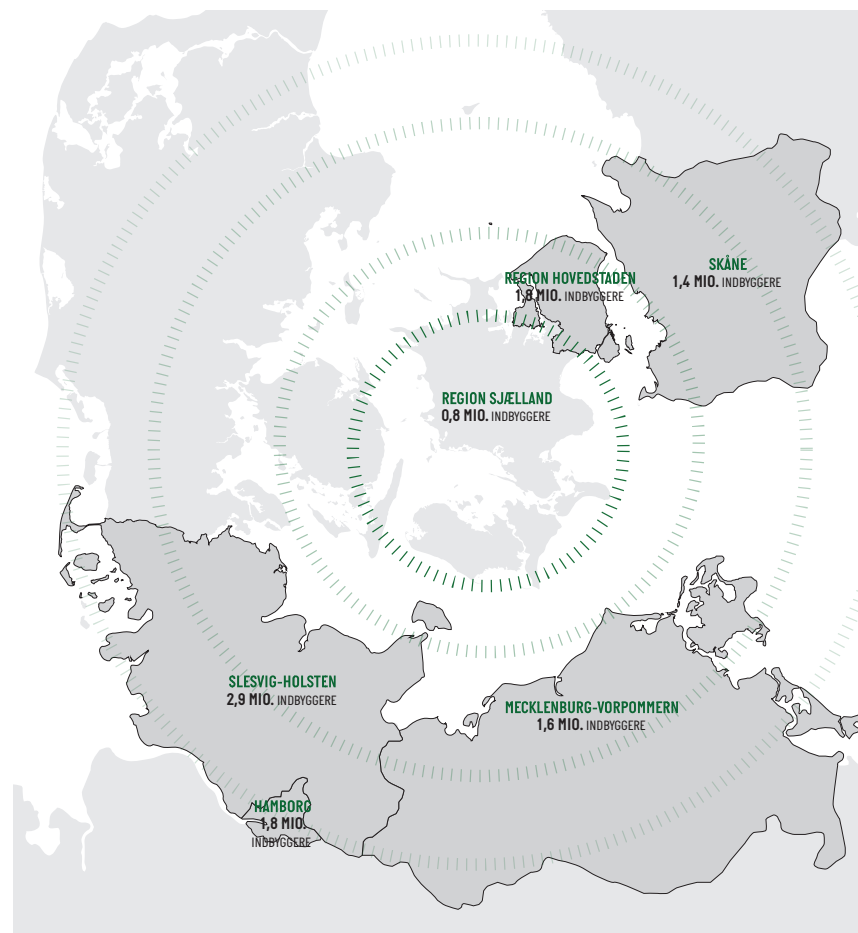
TURISME SKAL SKABE BÆREDYGTIG UDVIKLING: Turismen skal være en udviklingsmotor, der skaber liv, aktivitet og økonomi til gavn for både borgere og turister og bidrager til både social, miljømæssig og økonomisk bæredygtighed.

## Et marked i udvikling

Samtidig står Sjælland og øerne overfor en ændret markedssituation indenfor de næste ti år. Åbningen af Femernforbindelsen, forventet i 2028, kan potentielt blive en *game changer* for turismen på Sjælland og øerne. Køretiden fra f.eks. Hamborg bliver i fremtiden reduceret til omkring tre timer til Midsjælland, og det meste af Sjælland vil dermed stå med et opland svarende til de store kystdestinationer såsom Blåvand, Søndervig og Hvide Sande på Vestkysten og et samlet markedsgrundlag på 10,4 mio. mennesker. Dertil kommer de internationale turister, som hvert år besøger København.

At udnytte det markedspotentiale kræver en målrettet indsats i forhold til udviklingen af høj kvalitetsprodukter til både de eksisterende og nye målgrupper. Der skal være en grund til, at det nordtyske publikum skal køre til Sjælland frem for f.eks. de store destinationer langs Vestkysten eller ved den nordtyske Østersøkyst. Og der skal være tilbud af en høj kvalitet til københavnere og internationale besøgende i København, som gør det attraktivt at forlade byen for en stund.

Der skal bygges videre på de forretningsmodeller, samarbejder og brands, der allerede fungerer. Indsatsen skal samtidig professionaliseres, kommercialiseres og skaleres, så turismeerhvervet kan løfte sig fra det lokale til et nationalt – og internationalt – niveau, og så der profiteres af den geografiske nærhed til store markeder i hovedstaden og Nordtyskland.



MARKEDSPOTENTIALE: I fremtiden har Sjælland og øerne har et potentielt marked på 10,4 mio. mennesker inden for en køreafstand på tre timer.

KILDE: Danmarks Statistik, Statistiska Centralbyron og Statistisches Bundesamt

# TRENDS OG TENDENSER



## Turismen i vækst

Den globale turisme har gennem en længere årrække oplevet vækst og kunne se frem mod vækst, der år efter år fortsatte, drevet af nye vækstmarkeder, voksende middelklasse og stigende rejselyst. Det globale udbrud af coronavirus i starten af 2020 har sat en brat stopper for turismen og den opadgående vækstkurve. Hvordan, hvornår og i hvilken form, turismen vil vende tilbage, er for tidligt at spå om, men turismen har før vist sin evne til at rejse sig igen oven på kriser. På længere sigt vil turismen formentlig igen kunne se ind i vækstscenarier, men i en anden form og indhold, end vi kender turismen i dag.



## Natur som ramme om nærvær

Natur og landlige omgivelser får en vigtig rolle i at levere rammer for ro, nærvær og fællesskab. Det giver en tiltrængt modsætning til det urbane, som er præget af fart, foranderlighed og høj stimulering. Vi skal gøre mere, nå mere og være flere steder på én gang – både online og offline. Turisten søger at balancere et hektisk hverdagsliv med autentiske oplevelser i og med naturen – fra de rolige og gratis aktiviteter, som alle kan være med i herunder vandring, badning m.m. til de mere nicheprægede og specialiserede oplevelser som f.eks. gastronomi, outdooroplevelser og simple living.



## Forandret demografi og livsstil

Ændret demografi med flere rejsevante ældre påvirker markedet. Det gælder især Tyskland, hvor seniormarkedet kommer til at fylde markant mere. Hvor det tidligere hed 50+, hedder det nu 70+. Disse grupper har ofte en lang rejsehistorie for langtursrejser. De vil fortsat gerne rejse, men med en præference for destinationer, der ikke ligger så langt væk. Samtidig opstår der nye målgrupper: flergenerationsrejser, flerfamilieture, venneture, m.m.



## Staycation og bæredygtige ferier

Hensynet til bæredygtighed vil slå igenem. Samtidig med at der har været en global vækst i turismen, begynder nye tendenser at formes. Klimaforandringer og bæredygtighed er blevet en stadig større del af bevidstheden, hvilket kommer til udtryk i nye forbrugsmønstre, alternative ferietyper og et større fokus på forskellige rejseformers klimaaftryk. Samtidig oplever mange nordeuropæere, at de sydeuropæiske somre er for varme, mens det tempererede nordiske klima er mere oplagt til en ferie. Endelig bliver tryghed og renlighed vigtige parametre som konsekvens af udbruddet af coronavirus.

# CENTRALE MUST-WINS

**Seks centrale udfordringer er afgørende at adressere i strategien for udviklingen af turismen på Sjælland og øerne, hvis ambitionen om bæredygtig vækst skal indfries:**

## **Nærhed til hovedstaden skaber ikke nok synergi**

København er Sjællands vækstcenter og turismemagnet. Muligheden for at kombinere kyst- og naturferien med en dag i storbyen og dens mange tilbud og attraktioner skiller Sjælland og øernes tilbud ud fra de øvrige danske kyst- og naturdestinationer. Sjælland og øerne har et stort potentiale i nærheden til København, som giver en merværdi til ferien. Desuden er det begrænset, hvor mange indbyggere og turister i København, der besøger Sjælland og øerne som andet end et udflugtsmål til dagsture eller ophold i eget feriehus. Der er et uforløst vækstpotentiale i getaways for indbyggere i hovedstadsområdet, som ikke er understøttet af det eksisterende udbud af oplevelser, overnatning og bospising.

## **Lavt kendskab – få must-sees**

Sjælland og øerne er præget af en høj koncentration af oplevelser, men der er få markante attraktioner og feriesteder, der kan drive en udvikling og skabe brandværdi. Kun få steder, såsom Møn og Roskilde, står frem som egentlige besøgssteder. Det vidner om det begrænsede udbud af steder med national og international appel og et lavt kendskab til, hvad Sjælland og øerne kan tilbyde. Der er dog flere nye attraktioner på vej, og et større kendskab til produktet, stærkere attraktioner og klarere reasons-to-go, er afgørende for at tiltrække turister til Sjælland og øerne.

## **Lav kvalitet, lavt forbrug og kort sæson**

Døgnforbruget hos kyst- og naturturister på Sjælland og øerne er lavt med 550 kr. mod 750 kr. for kyst- og naturturisme i hele landet. Det hænger dels sammen med overnatningsformer med lav værdiskabelse, og dels at udbuddet og kvaliteten af oplevelser, bymiljøer og services er lav. Samtidig har Sjælland og øerne en meget kort højsæson og ikke fat i skuldarsæsonerne, særlig efterårsferie og jul, som ellers er efterspurgte tidspunkter af det tyske marked. Der er et vækstpotentiale i udvikling af produkter, services, aktiviteter og events – der skal være noget at lave og komme efter, så både forbrug og sæson kan øges. Det er nødvendigt for at skabe grundlag for tilbud, der lever en større del af året, og som dermed skaber grundlag for et stærkere erhverv, øget kvalitetsudbud og i sidste ende et levende lokalsamfund.

### **Mangel på kommerciel og relevant kapacitet**

I dag er feriehus og camping de primære overnatningsformer på Sjælland og øerne. Her er en tredjedel af alle feriehuse i Danmark placeret, hvoraf en stor del ligger i Odsherred. Det er en betydelig kapacitet, men den udlejes kun i begrænset omfang til kommercielt brug i dag. Størstedelen af feriehusene bruges af ejerne selv, som primært bruger deres huse i højsæsonen. Den eksisterende feriehuskapacitet skaber ikke den værdi, den har potentiale til. Ligeledes har campingturister et lavt døgnforbrug og en lav værdiskabelse med kun 3,7% af det samlede turismeforbrug, og overnatningsformen er i generel nedgang. Der er på nogle af de eksisterende campingpladser et udviklingspotentiale til at skabe mere værdiskabende overnatningsformer.

### **Lav international appel**

Nærmarkedet i Danmark, og særligt hovedstaden, er i dag det primære marked for Sjælland og øerne. Kun i Guldborgsund og Vordingborg kommuner er ca. 50% af turisterne internationale, målt på kommercielle overnatninger, hvoraf Tyskland, Sverige, Norge og Holland er de største markeder. En højere gennemtrængning på det internationale marked er afgørende, hvis vækstambitionen skal nås. Der er et større, uforløst potentiale blandt nordtyskerne – særligt voksne par uden børn.

### **Kort afstand – men afkoblet**

Det meste af Sjælland og øerne kan nås inden for 1-2 timer i bil fra København og 3-5 timer fra Hamborg. Den sjællandske infrastruktur er knyttet sammen med København som centrum med togforbindelser til og fra København til Vest-, Midt- og Sydsjælland og en række lokalbaner. Bevægelsen internt på Sjælland og øerne med offentligt transport er dog ikke oplagt i dag, og det kræver ofte transport i egen bil at komme ud til Sjælland og øernes oplevelsesudbud. Med åbningen af Femern-forbindelsen, forventet i 2028, får Sjælland og øerne dog en hel anden tilgængelighed. Samtidig er det afgørende, at overnatning, oplevelser og services synliggøres og bindes bedre sammen, så turisternes mobilitet øges.



KAPITEL 3

# VISION OG STRATEGI

## **VISION 2025**

Sjælland og øerne skal være en markant national spiller drevet af stærke turismemæssige kraftcentre og unikke oplevelser med national og international appel. Turismen skal være drivkraft for bæredygtig vækst på hele Sjælland og øerne og grundlag for levende lokalområder og erhvervsudvikling. Og Sjælland og øerne skal være frontløber for at udvikle Danmark som bæredygtig turismemedestination.



# PEJLEMÆRKER



Turismen skal være med til at fremme en positiv udvikling. Turismen på Sjælland og øerne skal bidrage til levende lokalsamfund, højere kvalitet, lokal stolthed, livskvalitet, mindsket miljøbelastning, jobskabelse og økonomisk vækst. Ambitionen er, at Sjælland og øerne i 2025 har oplevet en markant vækst i turismeomsætning, overnatninger, døgnforbrug og gæstetilfredshed.

Sjælland og øerne skal have et varigt og markant løft, og væksten i turismen skal være bæredygtig. Der skal balanceres mellem hensynene til miljømæssig, økonomisk og social bæredygtighed, og turismeudviklingen skal bidrage til opfyldelsen af FN's verdensmål for en bæredygtig udvikling. Det indebærer også, at der som led i implementeringen af planen opstilles succeskriterier for at opnå en bæredygtig udvikling, og udvikles en model for at måle det.

Udviklingsplan for Sjælland og øerne skal bidrage til at indfri de nationale pejlemærker for vækst. Pejlemærkerne tager afsæt i den seneste nationale strategi for dansk turisme, udarbejdet i 2016. Fremadrettet skal udviklingsplanen bidrage til at indfri de pejlemærker for en bæredygtig turismeudvikling, som vil blive fastlagt i den kommende nationale strategi for dansk turisme.

Inden udgangen af 2021 skal styregruppen revurdere og evt. justere pejlemærkerne for vækst i lyset af effekterne af coronavirus og det ændrede udgangspunkt i 2020.



## Levende lokalsamfund

Hverdagsliv, fritidsliv og turisme skal gå hånd i hånd, og turismeudviklingen skal være til gavn for både borgere, sommerhusejere og turister. Borgernes opbakning til turismen og de frivilliges engagement skal fastholdes. Turismen skal være grundlag for at opretholde levende lokalsamfund med byer, detailhandel, kultur og oplevelser i høj kvalitet.



## Flere kommercielle overnatninger

Antallet af kommercielle overnatninger skal øges med årligt gennemsnitligt ca. 3% fra ca. 4,8 mio. overnatninger i dag til 5,8 mio. overnatninger i 2025. Væksten indebærer en stigning i antallet af overnatninger pr. indbygger til 6,8 mod de i dag 5,5 overnatninger. På landsplan er der i dag i gennemsnit 9,3 registrerede overnatninger pr. indbygger. Væksten i antallet af kommercielle overnatninger skal fordeles ligeligt på det nationale og de internationale markeder.



## Vækst i turismeomsætningen

Det samlede turismeforbrug på Sjælland og øerne skal øges fra 12,9 mia. kr. til 15 mia. kr. i 2025. Pejlemærket bygger på en årlig gennemsnitlig vækst på 2,25%, hvilket svarer til de nationale vækstsmål. Det vil skabe lokal udvikling og vækst med øget jobskabelse på ca. 3.145 jobs.



## Øget døgnforbrug

Kvaliteten og døgnforbrug skal øges. Den enkelte turist skal bruge markant flere penge under opholdet på Sjælland og øerne. Døgnforbruget for feriegæster skal øges fra 550 kr. i 2018 til 675 kr. i 2025. Pejlemærket bygger på en årlig gennemsnitlig vækst på 3%.



## Højere gæstetilfredshed og kvalitet

Gæstetilfredsheden og kvaliteten af turistoplevelsen skal løftes. Målet for 2025 er, at turisterne giver en gennemsnitlig score for tilfredshed med oplevelsen på 4,6 på en femskala. I dag ligger den gennemsnitlige score på 4,5.

# SUCCESKRITERIER

**Følgende succeskriterier skal være opfyldt, før pejlemærkerne kan realiseres:**

- Sjælland og øerne er kendt nationalt og internationalt for feriesteder, byer, natur og oplevelser med høj kvalitet.
- Turismen er prioriteret kommunalt i form af investeringer og planlægning for turismen.
- Sammenhængen mellem hovedstaden og det øvrige Sjælland og øerne og på tværs af Sjælland er styrket, og der er et stærkt samarbejde mellem aktørerne i hele geografien om at udvikle turismen.
- Sjælland og øerne er præget af stærke erhvervsaktører og tiltrækker investeringer i udvikling af overnatningskapacitet, oplevelser, service og infrastruktur.



# MARKEDER OG MÅLGRUPPER I 2025

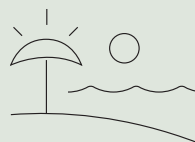
Udviklingsplan for Sjælland og øerne bygger videre på de kvaliteter – bl.a. kyst, natur, kultur og kulturhistorie – som allerede er i geografien i dag. Det handler om at gøre styrkepositionerne endnu stærkere og opbygge nye styrkepositioner med udgangspunkt i de eksisterende potentialer. I 2025 skal Sjælland og øerne tilbyde produkter inden for henholdsvis kyst og natur, udflugter og getaways og møder og konferencer.

## Kyst og natur

Sjælland og øerne skal i 2025 i endnu højere grad være et eftertragtet feriested for længere ferieophold ved kysten – særligt fra det nordtyske marked. Sjælland og øerne rummer natur, strande og vand af meget høj kvalitet. Samtidig er der et fintmasket net af attraktioner og en nærhed til København som Danmarks hovedstad og oplevelsesby. Betydningen af disse stærke kvaliteter understøttes af undersøgelser af tilfredsheden blandt turister og undersøgelser af, hvad turister sætter særligt pris på.

Det sjællandske kyst- og naturprodukt appellerer i høj grad til familier med børn, som også har en præference for at holde længere ferier ved andre koldvands-

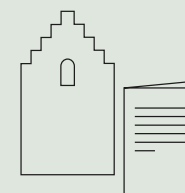
### KYST OG NATUR



### UDFLUGTER OG GETAWAYS



### MØDER OG KONFERENCER



destinationer. Det gælder særligt turister fra det tyske marked, som allerede i dag vælger den sydlige del af Sjælland til. Potentialet fra Nordtyskland er stort, ligesom kyst- og naturproduktet også appellerer til det svenske, norske og hollandske marked.

Kyst- og naturproduktet er imidlertid også en markant driver for feriehusejerne, der især kommer fra hovedstadsområdet. Tyngdepunktet for denne gruppe har især været den nordøstlige del af Sjælland – især Odsherred, der rummer Danmarks største koncentration af feriehuse. I stigende grad rykker væksten i dette marked sig i sydvestlig retning, eksempelvis mod Sydsjælland og øerne.

I takt med at outdoor-relaterede ferieformer i de kommende år forventes at vokse, vil også segmenter inden for dette område være et potentiale for Sjælland og øerne. Det gælder eksempelvis vandring, cykelferie, lystsejls og lystfiskeri.

### **Udflugter og getaways**

Sjælland og øerne skal i 2025 i endnu højere grad være et oplagt besøgsområde for udflugter og getaways. Sjælland og øerne rummer en enestående koncentration

af gamle købstæder, herregårde, kroer, museer m.m. De udgør unikke miljøer, arkitektoniske højdepunkter og monumenter fra Danmarks lange historie. Der er relativt få oplevelser, der har internationalt niveau, men det brede spektrum og den samlede mængde af dem er sammen med naturen et rigt udbud af oplevelser, som skaber grundlag for dagsudflugter og getaways, hvor motivet for ferien er at forlade storbyen i en til to overnatninger. Det er turister, der rejser efter gastronomi, gode kulturoplevelser, vandreture, ophold med kvalitet mv. Det er et marked, der ofte har en betydelig betalingsvilje, hvis ellers oplevelses-, overnatnings- og spiseproduktet er af høj nok kvalitet.

Udflugtsmarkedet finder i høj grad sine målgrupper i hovedstadsområdet blandt dets indbyggere og på sigt internationale turister. Det er især den østlige del af Sjælland og øerne med bl.a. Roskilde, der har fat i dette marked. Enkeltstående attraktioner med nok tiltrækningskraft har potentiale til at blive en del af udflugtsmarkedet.

Potentialet i getaway-markedet kommer primært fra hovedstadsområdet og Nordtyskland og i mindre grad fra andre dele af Danmark, Sverige, Holland og

Norge. Det har i mange år været storbyerne, som har mærket væksten fra denne del af markedet, men i de kommende år er det vurderingen, at væksten i stigende grad rykker ud i storbyernes nærmarkeder. Det opleves eksempelvis i Nordtyskland og ikke mindst i Skåne.

### **Møder og konferencer**

Sjælland og øerne skal i 2025 være et stærkt tilbud for business-getaways i form af møder og konferencer. Som opland til Københavns store erhvervssektor har Sjælland og øerne et stærkt udgangspunkt for at arbejde med at udvikle tilbud inden for erhvervsturisme. Der er en koncentration af conference- og mødefaciliteter på særligt Øst- og Midtsjælland. Der er ofte tale om produkter, som ligger i unikke bymæssige, historiske og naturmæssige rammer.

Det er et marked, som både skaber høj værdi, oplever vækst og som har potentiale til endnu mere. Det er også et marked, som kan være med til at give mere robusthed for eksempelvis en overnatningsvirksomhed, der også appellerer til private getaways. Her kan møder og konferencer være med til at skabe forretning på hverdage og uden for den typiske turismesæson.

## Marked i 2025

Væksten i 2025 skal primært komme fra det sjællandske hjemmemarked og fra nærmarkederne i Tyskland, Sverige, Holland og Norge. Sjælland og øerne skal profitere på beliggenheden mellem flere store markeder: København, som er landets største by og turistattraktion, Malmø og Skåne og de store tyske markeder i syd. I dag er 67% af de kommercielle overnatninger på Sjælland og øerne fra Danmark, og overnatninger i eget feriehus fylder meget i turismeomsætningen. Væksten i nationale og internationale turister skal gå i hånd i hånd. De nationale turister og feriehus ejernes brug af eget feriehus skaber grundlag for udbud og kvalitet, som er afsætt for at tiltrække flere internationale overnatninger.

### Det sjællandske marked – særligt fra København

Region Hovedstaden har 1,8 mio. indbyggere, hvoraf 750.000 af dem er bosat i København. Her er et stort uindfriet markedspotentiale i kraft af landets største by med et indbyggertal i vækst, og hvor mange har en søgen efter oplevelser. Den største turistgruppe er feriehus ejerne, som er bosat i hovedstaden og har et feriehus på Sjælland og øerne. Dernæst kommer udflugtsturister, hvor flest bor i hovedstadsområdet og det øvrige Sjælland.

### De internationale nærmarkeder – Tyskland, Sverige, Holland og Norge

Tyskland er i dag det næststørste nærmarked med en femtedel af de kommercielle overnatninger i geografien. Det tyske marked er kendetegnet ved, at de ofte vælger feriehuset som overnatningsform. Særligt for dette marked er også, at de ofte holder ferie i de danske skuldæsoner, hvilket giver et potentiale til udvidede sæsoner. Fremover vil der imidlertid også være et betydeligt potentiale fra Tyskland i gæster, der også søger andre overnatningsformer i forbindelse med især getaways.

Det svenske, hollandske og norske marked er lige nu hhv. det tredje, fjerde- og femtestørste marked i geografien. Svenske turister er miljø- og kvalitetsbevidste, og den klimavenlige afstand til Sjælland er en motivation for den svenske turist, som imidlertid efterspørger et større kvalitetsudbud.

Det hollandske marked har over en lang årrække fra 2008 til 2018 haft en 0-vækst, men vokser på landsplan – særligt på camping og feriehusudlejning. Det hollandske marked efterspørger, ligesom det svenske, gode natur- og kystoplevelser, og et fokuseret arbejde med at optimere og modernisere camping, kan

dermed tiltrække hollænderne. Et godt eksempel på dette er Camp Møns Klint, som i dag har stor tiltrækningskraft fra Holland.

Sjælland og øerne sidder p.t. på en relativt lille andel af det norske marked, som kun udgør 2% af det samlede antal overnatninger i geografien. På trods af et lavt overnatningstal, står nordmændene for 5% af turisme-forbruget i dag, hvilket vidner om et højt døgnforbrug.

### Øvrige internationale markeder

Hovedstaden er også marked for de internationale turister, der er på ophold i København. Antallet af internationale overnatninger i København er over de sidste ca. 10 år fordoblet til ca. 9 mio. og forventes at stige markant de kommende år som følge af bl.a. øget hotel- og flykapacitet til hovedstaden. Det er i dag dog kun 2% af de internationale turister i København, der besøger Vest- og Sydsjælland (inkl. Lolland-Falster). Hovedparten af de internationale turister på Sjælland og øerne er udflugtsturister.

# UDVIKLINGSPRINCIPPER FOR EN BÆREDYGTIG TURISME

Udviklingsprincipperne sætter retningen for en fremtidig bæredygtig turismeudvikling på Sjælland og øerne, der balancerer hensynene til miljømæssig, økonomisk og social bæredygtighed og bidrager til opfyldelsen af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. Det gælder særligt mål 8. Anstændige jobs og økonomisk vækst, 11. Bæredygtige byer og lokalsamfund, 15. Livet på land og 17. Partnerskaber for handling.

Udviklingsprincipperne fungerer som et filter, som kommuner, destinationsselskaber, erhverv og øvrige aktører kan prioritere fremtidige indsatser, tiltag og projekter ud fra. Principperne leder frem til en række konkrete indsatsområder og tiltag.

Udviklingsprincipperne har generel relevans for kyst- og naturturismen og har således også været anvendt målrettet i forbindelse med Udviklingsplan for Vestkysten [2018].



## Koncentrer udviklingen – skab kritisk masse

Koncentrer udviklingen af den kommercielle turisme på Sjælland og øerne omkring udvalgte kraftcentre, hvor der skal ske en udbygning, fortætning og samling af overnatning, oplevelser og services. De steder med størst potentiale skal udvikles som turistdestinationer, der selvstændigt kan drive en bæredygtig udvikling og vækst, som også rækker udover det nære lokalområde.

Ved at koncentrere og prioritere udviklingen skabes der stærke, levedygtige destinationer med kritisk masse. Det er en forudsætning for, at turismen skaber positive forandringer i og for lokalsamfundet med økonomisk vækst, jobskabelse, nye investeringer i lokalmiljøet, flere oplevelses-tilbud, bedre grundlag for at drive erhverv og i sidste ende mulighed for at tiltrække bosætning.



## Beskyt og benyt

Skab bæredygtig turisme på stedets præmisser samtidig med, at kvaliteterne i Sjælland og øernes natur og kulturarv aktiveres. Den sjællandske natur er mild, venlig og indbydende, og samtidig byder Sjælland på mange muligheder for at opleve historiens vingesus. Den milde og indbydende natur og kyster, stedbundne kvaliteter og fortidsminder skal bevares, tilgængeliggøres og sættes i spil i oplevelsesmæssige sammenhænge, uden at der gås på kompromis med natur- og kulturværdier. Det vil skabe nye, attraktive besøgs- og oplevelsessteder for både lokale borgere og turister, få flere ud i naturen og på vandet, og samtidig være med til at skabe en større bevidsthed om natur- og kulturarvs værdierne.



### Øg kvaliteten

Øg kvaliteten hele vejen rundt – i bymiljøer, gennem en styrkelse af oplevelserne, en differentiering og et kvalitetsløft af overnatningssteder, samt en styrkelse af spisesteder, fødevarer og services. Derudover skal der skabes flere high-end produkter. Bedre udbud og kvalitet i alle dele af værdikæden og flere muligheder for at bruge penge skal være med til at øge døgnforbruget og oplevelsesværdien for turisten. Højere kvalitet og øget udbud giver samtidig levende og attraktive lokalsamfund med butikker, spisesteder og oplevelser for borgerne.



### Styrk de lokale særkender og kvaliteter

Styrk de lokale særkender og kvaliteter på Sjælland og øerne. Differentier produktet fra sted til sted med stærke lokalt forankrede reasons-to-go. Skab en klar rollefordeling, specialisering og profil mellem stederne, så lokale styrkepositioner står tydeligt frem, og så stederne – med hver deres særegne fortælling, tilbud og brand – styrker kendskabet til Sjælland og øerne og tiltrækker forskellige målgrupper på forskellige tider af året. Et større fokus på det enkelte steds kvaliteter er også med til at skabe lokal stolthed og identitet.



### Tænk i flere sæsoner

Udvikl oplevelsesudbuddet, sammentænk faciliteter og prissæt produktet henover dagen, ugens dage og årets gang, så det samme sted kan rumme flere forskellige målgrupper på forskellige tidspunkter. Skab grundlag for varme senge og bæredygtige forretningsmodeller, der understøtter liv og aktivitet i lokalsamfundet hele året, og som fordeler turisterne over tid. Beliggenheden lige op ad Danmarks hovedstad, som lever hele året rundt, giver gode muligheder for at arbejde målrettet med udflugter og getaways uden for højsæsonen, bl.a. ved at sammentænke oplevelser i byen, i naturen og ved kysten.



### Sammentænk investeringer – skab en positiv spiral

Sammentænk investeringer, så offentlige og private investeringer går hånd i hånd, og så investeringer kommer både borgere og turister til gavn. Med en målrettet strategisk satsning på udvalgte kraftcentre skaber man sikkerhed og retning for de private investeringer og får snebolden til at rulle. Det fjerner noget af risikoen for den enkelte investor, er grundlag for robuste forretningsmodeller og giver mere værdi for pengene – til gavn for både borgere og turister.





KAPITEL 4

# STRATEGISK GREB

Sjælland og øerne skal løfte sig fra at være en lokal spiller med et fragmenteret udbud til at være en markant national spiller drevet af stærke turismemæssige kraftcentre med komplette værdikæder, kritisk masse og stærke autentiske brands med gradvis større international appel.

Sjælland og øerne opererer ikke i dag som én samlet destination, og det er heller ikke målet for fremtiden. Sjælland og øerne skal dyrke forskelligheden i de enkelte destinationer og gennem tematiske specialiseringer, der styrker rollefordelingen mellem de sjællandske destinationer, øge gennemslagskraften og differentiere produktet. Udviklingen skal ske gennem en prioritering af udvalgte kraftcentre, der skal skabe øget kritisk masse og drive udviklingen af turismen frem – til gavn for hele geografien.

### **Stærke kraftcentre skal drive udviklingen**

For at Sjælland og øerne kan løfte sig til at være en markant national og international spiller, skal udviklingen koncentreret og prioriteres udvalgte steder i geografien. Der skal fokuseres på at videreudvikle de steder, hvor turismen allerede er veletableret, og de steder, hvor der er en spirende udvikling i gang, skal modnes. Kun herigennem får Sjælland og øerne mulighed for at mobilisere de fornødne ressourcer til at udvikle turismen til dens fulde potentiale.

Udviklingen skal koncentreret i stærke kraftcentre, som med styrket overnatningskapacitet, kritisk mas-

se og bedre sammenhæng i værditilbuddene kan blive markante feriedestinationer. Kraftcentrene skal ikke kun drive sig selv, men skal løfte hele geografien gennem øget tiltrækning af turister og øget mobilitet og oplevelsessammenhænge mellem kraftcentre og de omkringliggende byer og steder.

### **Stærke sammenhænge mellem land og by**

København er landets største attraktion og en af de primære drivere for turismen på Sjælland og øerne. Sammenhængen mellem hovedstaden og det øvrige Sjælland og øerne skal styrkes. Nærheden til København er afgørende for turismen på Sjælland og øerne. Der skal skabes endnu mere synergi og merværdi til ferien på Sjælland og øerne – og omvendt skal Sjælland skabe merværdi til borgere og turister i København. Det skal gøres gennem stærkere samarbejder og ved at binde kyst-, kultur-, natur-, storby- og erhvervsturisme sammen. Oplevelser og steder på hele Sjælland og øerne skal bindes stærkere sammen på tværs af land og by med fokus på en skarp fortælling og bestemte målgrupper, så værditilbuddet styrkes og differentieres.

Med afsæt i de nye, stærke destinationsselskaber, som er etableret eller er under etablering, skal der arbejdes hen mod et langt stærkere turismesamarbejde og stærkere sammenhænge på tværs af den Sjællandske geografi. Det skal skabe grundlag for ny samarbejder, nye fælles projekter og indsatser på tværs af geografien

### **Stærke specialiseringer**

Der skal arbejdes med tematiske specialiseringer med afsæt i de eksisterende kvaliteter, som den sjællandske geografi byder på, for at Sjælland og øerne løfter sig fra det helt nære og får stærk national og international appel. Specialiseringerne skal danne afsæt for en stærkere rollefordeling internt på Sjælland og øerne og for en udvikling af stærkere oplevelsessammenhænge på tværs af geografien.

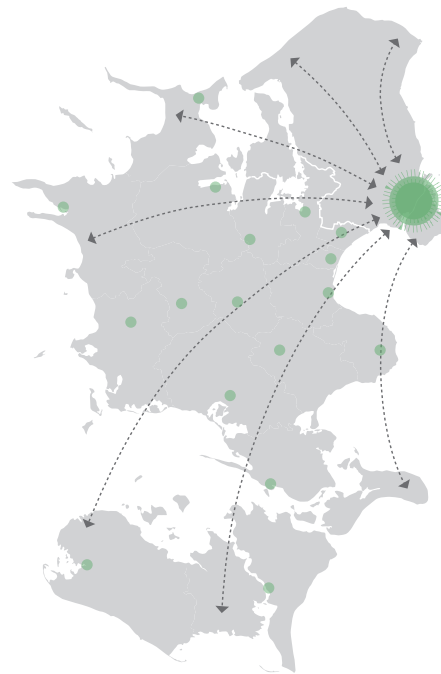
Markante must-sees – oplevelser, naturområder, historiske seværdigheder, attraktioner m.m. skal understøtte specialiseringer og både tiltrække turister og borgere fra hovedstadsområdet og internationalt, men også øge mobiliteten blandt turisterne internt på Sjælland, så de bevæger sig i en større radius end det helt nære lokalmiljø om det enkelte feriested.

Sjælland og øernes fortælle-mæssige ramme består af fire markante specialiseringer. De skal formidle, synliggøre og styrke Sjælland og øernes differentierede turismeudbud, og de skal danne afsæt for markedsføring på tværs af flere destinationsselskaber, hvor forskellige tilbud og produkter kan koncentreret i fire stærke fortællinger. Og fortællingerne skal skabe grundlag for prioritering af udviklingsindsatser, målgrupper og koncepter. De fire tematiske specialiseringer på Sjælland og øerne er Det rekreative åndehul, Naturens nærvær, Historien om Danmark og Det moderne Danmark.

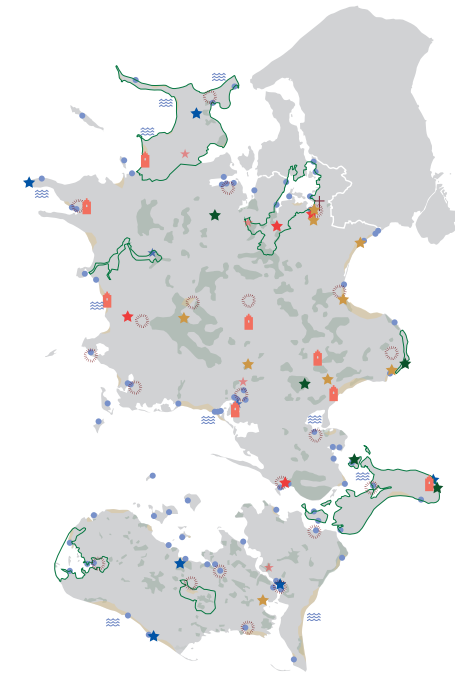
# GENTÆNK SJÆLLAND OG ØERNE



**STÆRKE KRAFTCENTRE SKAL DRIVE VÆKSTEN:** Udviklingen skal koncentreres i stærke kraftcentre med fulde værdikæder, kritisk masse og national og international appel. Kraftcentrene skal drive væksten i turismen og skabe ringe i vandet til den omkringliggende geografi.



**STÆRKE SAMMENHÆNGE MELLEMLAND OG BY:** Stærkere sammenhænge skal skabe merværdi af nærheden til København, som er landets største attraktion og en af de primære drivere for turismen på Sjælland og øerne. Oplevelser og steder på Sjælland skal bindes stærkere sammen på tværs af land og by, så værditilbuddet styrkes.



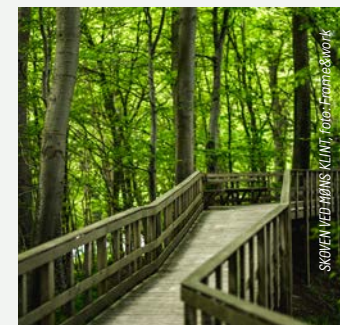
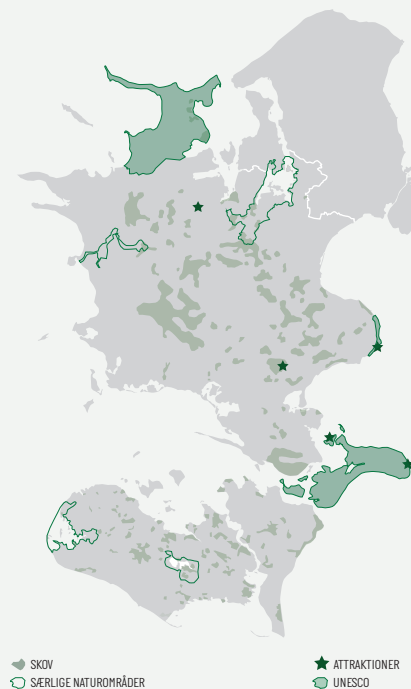
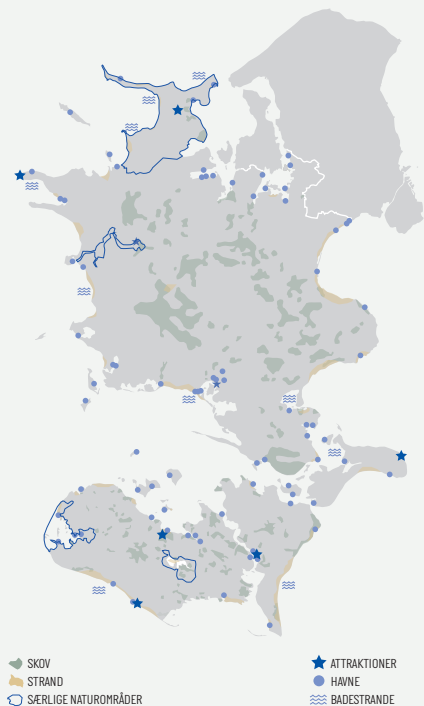
- DET REKREATIVE ÅNDEHUL
- HISTORIEN OM DANMARK
- NATURENS NÆRVÆR
- DET MODERNE DANMARK

**STÆRKE SPECIALISERINGER:** Fire stærke specialiseringer sætter Sjælland og øernes høje koncentration af oplevelser – oplevelsescentre, museer, kulturarv, naturområder og strande – ind i en større fortælle-mæssig ramme. Stærke specialiseringer skal skabe en klarere rollefordeling, øge mobiliteten og skabe større synlighed og gennemslagskraft nationalt og internationalt.

NOTE: Nordsjælland og de øvrige rekreative områder i Region Hovedstaden indgår i en tilsvarende plan og fremgår derfor ikke af de følgende kort.



# FIRE STÆRKE SPECIALISERINGER

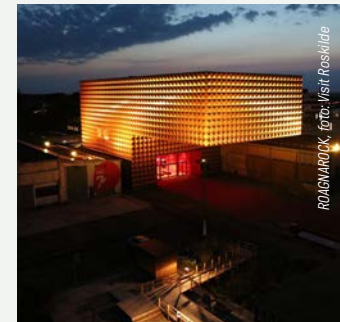
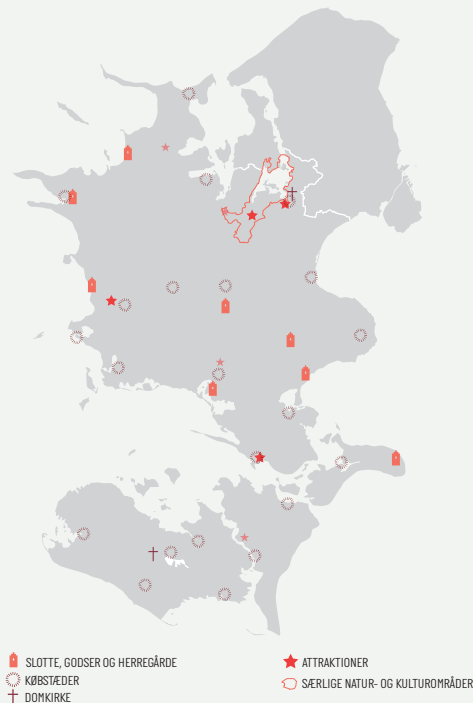


## Det rekreative åndehul

Sjælland og øerne er omgivet af kyst og rummer et hav af rekreative åndehuller. Her er der smukke strande, frodige skove, fredelige kyster og små øsamfund, hvor man kan opleve den milde og venlige sjællandske natur langt fra storbyens stress og jag og samtidig befinde sig i kort køreafstand til hovedstaden. Lokale råvarer, gårdbutikker og specialprodukter understøtter oplevelsen. Fortællingen læner sig op ad den klassiske kystferie, der kendetegnes ved længere ophold i feriehus eller på campingplads med fokus på samvær, ro, fordybelse og afslapning og besøg til lokale feriebyer, havne og familieattraktioner. Geografisk er styrker og udviklingspotentialer f.eks. at finde i kyst- og naturområderne i Odsherred, ved Røsnæs, langs Præstø Fjord, ved Kerteminde og Lolland-Falster og de omkringliggende øer.

## Naturens nærvær

Sjælland og øerne byder på vild og dramatisk natur, som ikke findes andre steder i landet. Den UNESCO-udpegede verdensarv på Stevns Klint gemmer på historien om dinosaurernes udslættelse, på Møn fortæller UNESCO-biosfæreområdet om det nutidige liv og arbejde i samspil med naturen, og i den UNESCO-udpegede Geopark i Odsherred opleves en helt særlig geologi. Naturens nærvær mærkes helt tæt på – med kroppen og med hjertet – om det så er suset i maven ved synet af de spektakulære, hvide klipper, der rejser sig fra det brusende hav, de store sammenhængende skovområder, naturparkerne og Nationalpark Skjoldungernes Land, eller når man forsvinder ind i stjernehimlen i observatoriet i Brorfelde eller i Dark Sky Park på Møn.



## Historien om Danmark

På Sjælland og øerne kan man opleve fortællinger om, hvordan Danmark blev skabt og har udviklet sig gennem tiden. Her er historier, der går helt tilbage til stenalderen, henover jernalderen, vikingetiden og middelalderen. Sagnlandet i Lejre, Vikingeskibsmuseet i Roskilde, Trelleborg nær Slagelse og Borgcenteret i Vordingborg er eksempler på en række unikke attraktioner, som i dag understøtter fortællingen om vores fælles fortid. Den gennemgående fortælling er historien om Danmark – fra vikingetogter til de danske konger, hvor kulturhistorien og landskabet er tæt forbundet. De historiske spor formidles i landskabet og bebyggelsen – f.eks. i Nationalparken Skjoldungernes land, Roskilde Domkirke, købstædernes historiske bymidter og i de mange herregårde og herregårdslandskaber.

## Det moderne Danmark

Særligt langs den østsjællandske kyst er det historien om den moderne tid, der dominerer: På Mosede Fort i Greve formidles historien om Første Verdenskrig, på Stevns fortælles historien om Den Kolde Krig og udvindingen af kalk, som også kan opleves på Faxe Kalkbrud, i Næstved kommer industriens historie frem, når Holmegaard Værk genopstår, og i Roskilde møder man rockens historie på Ragnarock. Geografien danner også ramme om et væld af gallerier, og den nyere historie og kultur formidles gennem et fintmasket net af kunstmuseer som Fuglsang Kunstmuseum på Lolland, Sorø Kunstmuseum og KØS i Køge.



KAPITEL 5

# INDSATSER OG TILTAG

## INDSATSOMRÅDER

1

### Stærke kraftcentre

Der skal udvikles stærke kraftcentre, som med styrkede overnatningskapaciteter, kritisk masse og bedre sammenhænge i værditilbuddene kan blive markante feriedestinationer med national og international appel.

2

### Større oplevelsesværdi

Den sjællandske natur og kultur skal bringes endnu mere i spil, og gode faciliteter skal få flere ud i naturen og til at bruge kulturen – både turister og lokale borgere. Stærkere reasons-to-go er afgørende for at tiltrække turister til Sjælland og øerne.

3

### Bæredygtig kapacitetsudvikling

Sjælland og øerne skal have mere tidssvarende og markedsrelevant overnatningskapacitet, så der for alvor kan ske en vækst i turismen. Kapacitetsudviklingen skal imødekomme turisternes stigende interesse i bæredygtige ferieformer og skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i eksisterende arealer og bygninger.

4

### Bedre adgang og mobilitet

Adgangsforholdene og forbindelserne til destinationerne skal øges og synliggøres, så den sjællandske infrastruktur styrkes. Den offentlige transport skal gøres endnu mere tilgængelig, både på det enkelte feriested, til resten af geografien og til hovedstaden.

5

### Øget kendskab

Sjælland og øerne skal være en markant national spiller inden for turismen. Stærke fortællinger og must-sees skal profilere Sjælland og øerne, og den nye destinationsgeografi danner grundlag for øget gennemslagskraft og styrket samarbejde om markedsføringen.

## TILTAG

1. Udviklingsplaner for stærke kraftcentre
2. Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre
3. Prioritering og udvikling af oplevelsesmæssige kraftcentre
4. Prioritering og udvikling af mulighedsområder

5. Faciliteter til aktivitet i naturen
6. Test af et rekreativt knudepunktssystem
7. Forretningsudvikling inden for outdoorisme
8. Styrke de lokale oplevelser
9. Udvikling af signaturattraktioner

10. Dialog med feriehusejere
11. Nye koncepter for feriehusområder
12. Udnyttelse af eksisterende boligmasse til feriehuslignende kapacitet
13. Transformation og opgradering af campingpladser
14. Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnatningssteder
15. Udvikling af lystbådehavne

16. Tiltrækning og udvikling af nye transportformer
17. Styrket samarbejde mellem transport og turisme
18. Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport

19. Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser
20. Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen
21. Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervsturisme

Udviklingsplan for Sjælland og øerne indeholder fem prioriterede indsatsområder og 21 tiltag. Hvor nogle af tiltagene bidrager til at realisere visionen og ambitionen om vækst på den korte bane, bidrager andre til en realisering på den lange bane.

Det første indsatsområde er fokuseret på udvalgte, prioriterede områder i geografien. Det drejer sig om de såkaldte kraftcentre. De resterende fire indsatsområder er tværgående tiltag, som har et mere bredt fokus på hele geografien.

Mange af tiltagene kræver, at der løftes sammen på tværs af kommuner, destinationsselskaber, erhvervet, lodsejere, fonde, investorer og andre aktører. Andre tiltag skal løftes og implementeres af de enkelte kommuner og destinationsselskaber.



# STÆRKE KRAFTCENTRE

**Der skal udvikles stærke kraftcentre, som med styrket overnatningskapacitet, løft i kvaliteten og bedre sammenhæng i værditilbuddene kan blive markante feriesteder med national og international appel. De eksisterende kraftcentre skal prioriteres og styrkes. På sigt skal der opbygges nye kraftcentre, som kan understøtte et stærkere og mere differentieret værditilbud på Sjælland og øerne.**

Kraftcentrene er prioriterede steder i forhold til at løfte den nationale målsætning om at skabe vækst og øget værdi fra turismen og tiltrække investeringer i kommerciel overnatningskapacitet. Kraftcentrene skal bidrage til – i tråd med udviklingsprincipperne – at koncentrere udviklingen og bl.a. herigennem skabe den kritiske masse, der er nødvendig for at udvikle destinationer, der kan leve hele året, og som kan tiltrække både nationale og internationale turister. Og dermed være grundlag for et styrket erhvervsliv og et mere robust arbejdsmarked.

Udviklingen af stærke kraftcentre er til gavn for hele geografien. Udviklingen i kraftcentrene skal være med til at løfte byer og attraktioner i den omkringliggende geografi ved at gøre det til en del af et stærkere værditilbud og sprede turisterne her til.

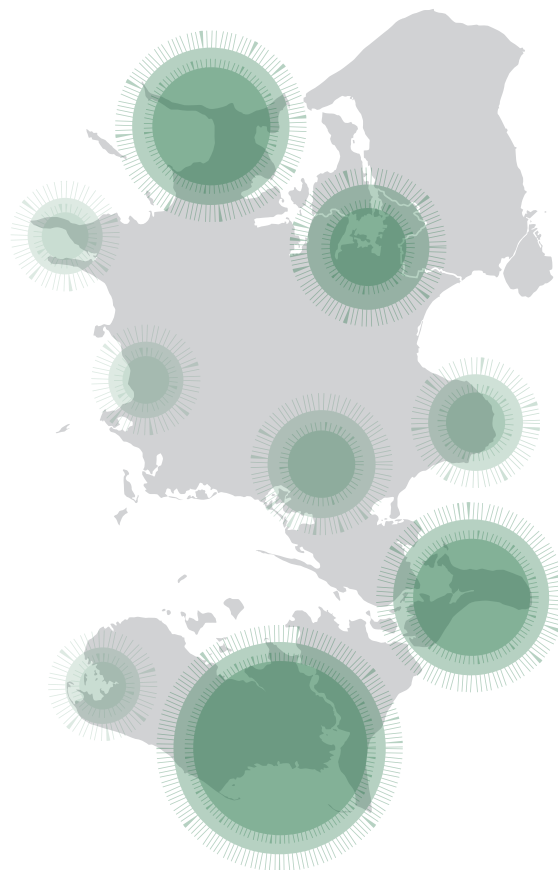
Med udpegningen som kraftcenter følger der en forpligtelse til i den enkelte kommune og destinationsselskab at gå foran i udmøntningen af principperne for en bæredygtig turismeudvikling og til at prioritere udviklingen

i kraftcentrene. De enkelte kommuner skal gå forrest og prioritere udviklingen af turisme i planlægningen og gennem offentlige investeringer, så kraftcentrenes potentialer kan realiseres allerede på kort sigt. Det skal danne grundlag for erhvervsudvikling og tiltrækning af investeringer.

Endelig er det væsentligt, at kraftcentrene etablerer et vidensgrundlag for en datadrevet udvikling. Øget brug af data, bedre datainfrastruktur og anvendelse af data på tværs af kommuner, destinationsselskaber og erhverv skal skabe større indsigt i turisterne og bedre grundlag for målrettet marketing, produktudvikling og beslutningsgrundlag for investeringer.

## Styrk kraftcentre med stor kapacitet

Lolland-Falster, Odsherred og Møn er allerede i dag stærke kraftcentre med en stor koncentration af overnatningskapacitet. De rummer stor volumen målt på nationale og internationale overnatninger og turismeforbrug i tilknytning til den allerede eksisterende infrastruktur. Disse områder har potentiale til at drive



en bæredygtig udvikling allerede på den korte bane. Der skal fokuseres på at styrke de eksisterende kraftcentre, opbygge yderligere kritisk masse, løfte kvaliteten og skabe flere sæsoner, så der bygges videre på og skabes merværdi af den turismeinfrastruktur, der allerede eksisterer. Ambitionen er at løfte kvaliteten og gøre værditilbuddet så stærkt, at der er grund til og argument for, at turisten bliver en uge og gerne længere.

### Udvikling af kraftcentre med stærke oplevelser

Roskilde og Fjordlandet, Stevns og Sydsjælland rum-

#### Kriterier for udpegningen som kraftcenter

Kraftcentrene er afgrænsede geografiske områder, som omfatter eksisterende feriesteder nær kyst og byer, hvor der er en koncentration af overnatningskapacitet og potentiale for en stigning i antallet af overnatninger og omsætning. Kraftcentrene er udpeget på baggrund af:

- Mange kommercielle overnatninger, herunder stort antal udenlandske overnatninger
- Turismen udgør en stor andel af områdets økonomi
- Væsentlig overnatningskapacitet
- Stedbundne potentialer i form af natur, kultur, byer, attraktioner, m.m.
- Turismen i området er en prioritet hos kommunen
- Der er investeret i turismen og/eller investeringer på vej

mer potentiale for at drive en vækst med afsæt i en koncentration af oplevelser, natur, kultur, kapacitet og kommende nye investeringer. De tre områder er på forskellige stadier i denne udvikling. Roskilde er allerede i dag et kraftcenter med Roskilde Festivalen og en stor koncentration af velbesøgte attraktioner, som trækker mange endagsbesøgende fra København. og Hovedstadsområdet. Stevns og Sydsjælland er mere i sin vorden.

Fælles for områderne er dog, at de i dag overvejende er udflugtsdestinationer. Med områdernes oplevelsesudbud er der et potentiale til i højere grad at fungere som getawaydestinationer med eller uden overnatning, men der skal arbejdes med at skabe værdikæder, som støtter op om og forlænger oplevelsen. Med en styrkelse af sammenhængene i geografien kan der samtidig skabes et øget turismeforbrug. Ambitionen skal her være at gøre værditilbuddet så stærkt, at der kan være grund og argument for, at både nationale og internationale turister bliver fra otte til 24 timer, og gerne op til 48 timer.

Røsnæs, Nakskov og den vestsjællandske kyststrækning er områder, som rummer potentialer i form af stedbundne ressourcer, kapacitet og investeringer på vej, men som ikke i dag er udviklede. Disse områder har potentiale til på længere sigt at kunne udvikle sig som nye ferieområder. De kan tiltrække nationale og på sigt internationale turister, fra eksempelvis det tyske marked, til længere ophold ved kysten, men her mangler oplevelser, overnatningskapacitet og udvikling af stedernes fysiske rammer. Potentialet for at opnå volumnen i disse områder ligger i væsentligt omfang i tæt sammenhæng med de eksisterende kraftcentre.

#### TILTAG:



### Udviklingsplaner for stærke kraftcentre

Der igangsættes konkrete og fokuserede udviklingsplaner i kraftcentrene, der sætter en fælles retning for det enkelte kraftcenters udvikling som feriested og destination. Udviklingsplanerne skal bidrage til at skabe en øget værdi af de eksisterende kvaliteter og en stærkere sammenhæng mellem oplevelser, værditilbud og overnatningsmuligheder i området. Den enkelte kommune og destinationsselskab vurderer behovet for en udviklingsplan.

Planerne kan have forskellig karakter, fokus og omfang afhængigt af kraftcentrets udfordringer og potentialer. De skal samle de væsentlige aktører, involvere lokalsamfund og borgere og danne grundlag for fysisk udvikling og nye investeringer. Nogle steder vil der være behov for én samlet plan, andre steder er der behov for flere mindre planer med forskelligt fokus.

Planerne skal sikre en bæredygtig turismeudvikling i det enkelte kraftcenter i tråd med udviklingsprincipperne. Planerne skal sikre politisk prioritering og være grundlag for at arbejde strategisk med planlægning og realisering af offentlige investeringer, fremme private investeringer i overnatning og oplevelser samt modne kapacitetsprojekter gennem investordialog.

**Hvornår:** 2020-2022

**Hvem:** Kommuner og destinationsselskaber i kraftcentrene.

**Hvordan:** Den enkelte kommune og destinationsselskab definerer fokus og nedslag for de enkelte planer. Dette kan eventuelt ske i dialog med Dansk Kyst- og Naturturisme.



### Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre

De eksisterende, kapacitetsmæssige kraftcentre er placeret omkring Lolland-Falster, Odsherred og Møn. Disse områder har allerede i dag stor volumen målt på turismeforbrug, overnatninger og kapacitet. På kort sigt vil en fokuseret indsats i disse områder få størst værdi i forhold til at opnå målene ud fra den store overnatningskapacitet, der er i områderne.

Kommuner og destinationsselskaber skal prioritere udviklingen i kraftcentrene. Udviklingsplaner skal skabe grundlag for at realisere tiltag, der styrker områdernes potentiale som kraftcenter på den korte og lange bane.

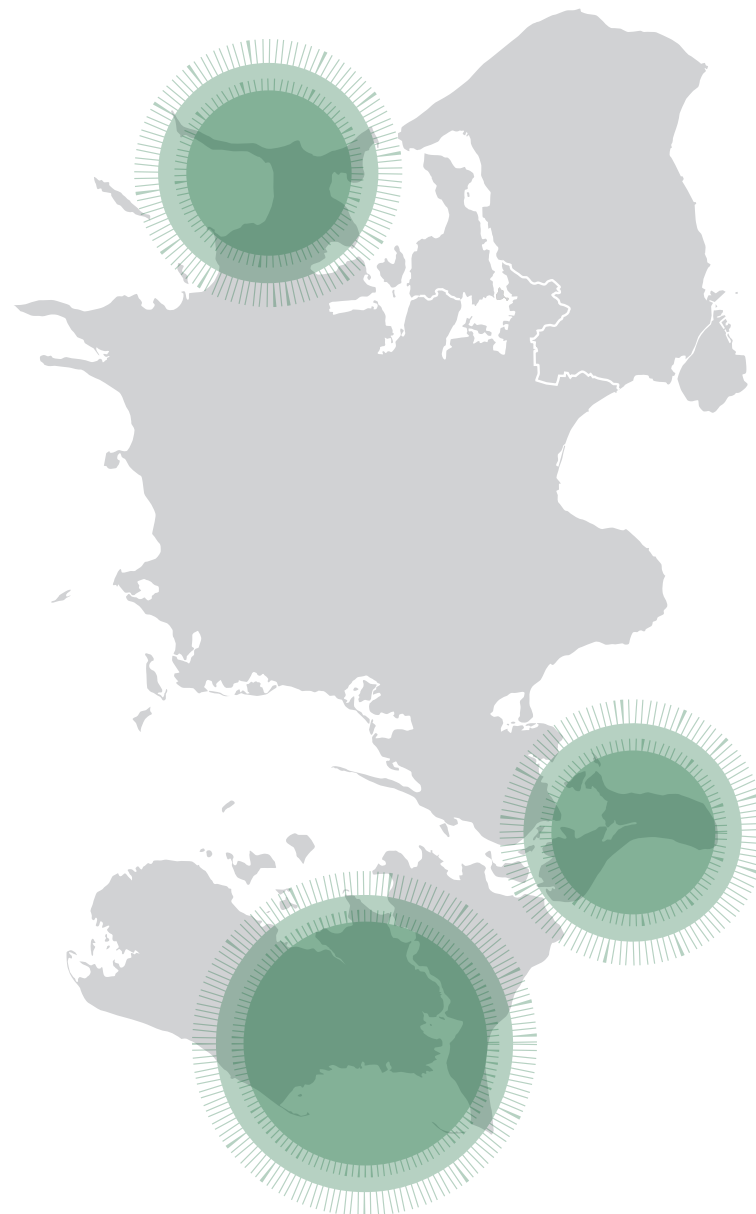
Det skal være fokus på at øge udlejningen af den eksisterende kapacitet og udvikle ny, bæredygtig og kommerciel kapacitet. Det er særligt i disse kraftcentre, at der skal arbejdes med større kapacitetsprojekter, og indsatsen med at tiltrække investeringer skal styrkes.

Et generelt løft i kvaliteten i oplevelser, services og bymiljøer skal være med til at øge døgnforbruget og tilfredsheden og være grundlag for, at turisten bliver en uge og gerne længere. Der skal arbejdes med at øge oplevelsesværdien og sammenhængen til de omkringliggende geografier, så oplevelsestilbuddet styrkes.

#### HVORNÅR 2021-2025

HVEM Destinationsselskab og kommune, i samarbejde med erhverv, organisationer, grundejere, borgere, m.fl.

HVORDAN Prioritering og udvikling af de stærke kraftcentre indgår i kommunernes planlægning og prioritering af midler. Destinationsselskaberne igangsætter og understøtter relevante projekter, herunder prioriterer søgning af puljer og midler til turismefremme til udvikling af kraftcentrene.



## Udvikling af kraftcenter Lolland-Falster

Lolland-Falster er præget af få, men stærke aktører med stor turismevolumen: Lalandia har 520.000 besøgende årligt, og Knuthenborg Safaripark har 326.000. Dertil kommer et højt turismeforbrug, en international appel og en høj andel af kommercielle overnatninger, som f.eks. de mange overnatninger i lejet feriehus omkring Marielyst, der også er et yndet feriested for det tyske marked. Med en beliggenhed ved den kommende Femernforbindelse, der forventes at åbne i 2028, og et stærkt udviklingsfokus hos aktørerne har Lolland-Falster potentiale til i endnu højere grad at drive væksten på Sjælland og Øerne.

For at Lolland-Falsters potentiale kan udnyttes, er der behov for at udvikle overnatningskapaciteten, styrke feriestederne og skabe nye sæsoner. Fokus er både på at fastholde og styrke det stærke tilbud til børnefamilier og at udvikle nye kvalitetstilbud målrettet særligt get away og parferier med afsæt i de stedbundne kvaliteter inden for herregårde, unikke naturområder, købstæder, madkultur mv., som området rummer.

Der skal være fokus på at udnytte omplacerede sommerhusgrunde og udvikle ny kapacitet. Muligheder for at udvikle eksisterende campingpladser og havnemiljøer med mere værdiskabende og arealintensiv overnatningskapacitet skal afsøges.

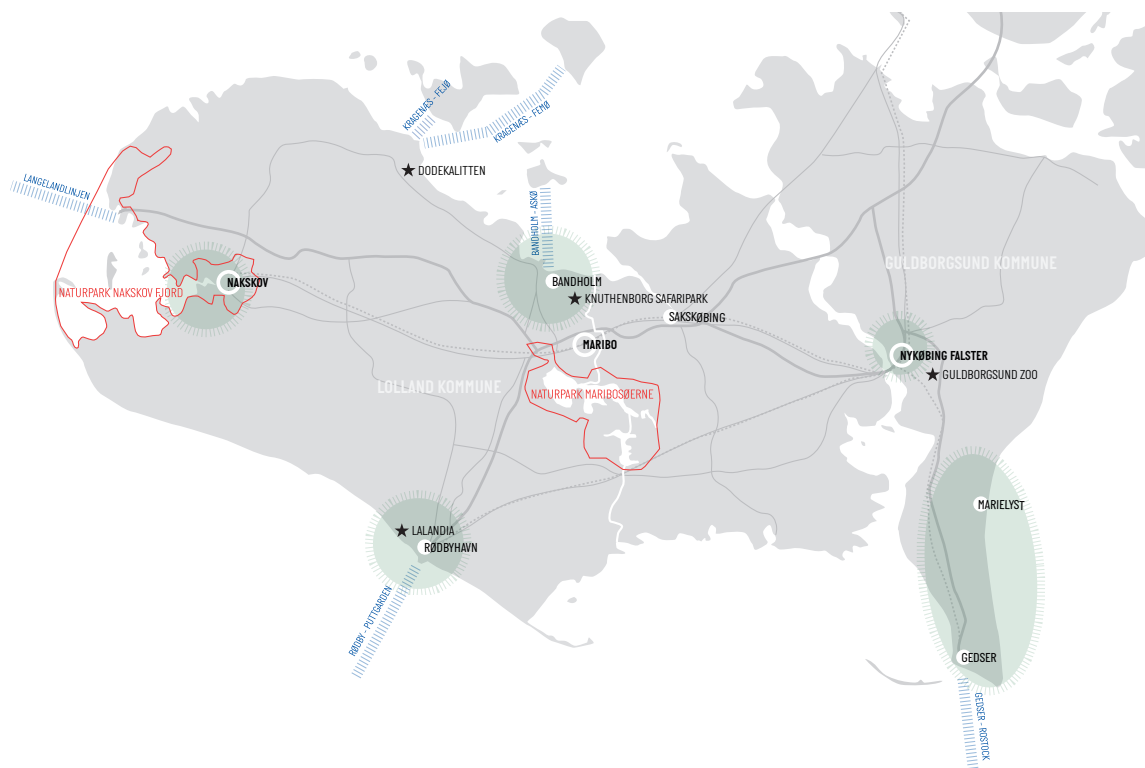
Der skal fortsat arbejdes med at binde oplevelser, overnatning og service på Lolland-Falster sammen og øger gæsternes mobilitet fra det enkelte feriested og ud i den omkringliggende geografi. Et element i det er også at øge værdiskabelsen af de store stiprojekter, der er gennemført de seneste år, f.eks. Naturlandet og den nationale cykelrute N8, så områdets oplevelser fremstår sammenhængende og tilgængelige.

Første skridt er at udarbejde planer for de tre nedslagspunkter: Marielyst/Sydfalster, Rødbyhavn og Bandholm. Marielyst og Sydfalster skal styrkes som feriemål gennem en samlet udviklingsplan. Planen skal forholde sig til udvikling og placering af ny kapacitet, videreudvikling af kvaliteten i bymiljøet i Marielyst og iscenesættelse af naturen på Sydfalster.

Som led i anlæggelsen af Femernforbindelse er planen at skabe et nyt forland ud for Rødbyhavn, som strækker sig 500 meter ud i Femern Bælt og indeholder nye rekreative naturområder med sandstrande,

laguner og et par mindre øer. Der skal være fokus på at styrke samspillet mellem det eksisterende knudepunkt omkring Rødbyhavn med Lalandia, udviklingen af forlandet og sammenhængen til eksisterende og ny feriehuskapacitet langs Lolland Sydkyst.

Omkring Bandholm, hvor bl.a. Knuthenborg og Bandholm Hotel er placeret, er der de senere år investeret både fra private aktører og offentlig side i at udvikle overnatning, oplevelser og faciliteter. Der skal være fokus på at forstærke og støtte op om den udvikling.



## Udvikling af kraftcenter Odsherred

Odsherred Kommune rummer Sjællands største koncentration af overnatningskapacitet med 27.000 feriehuse. Kommunen har en høj turismeomsætning, hvoraf en stor del kommer fra ikke-kommercielle overnatninger fra sommerhusejere. Den lange kyststrækning med badestrande af høj kvalitet, gourmetoplevelser med lokale fødevarer og høj kvalitetsovernatning på Dragsholm Slot, Danmarks første UNESCO Geopark og et netværk af lokale fødevarerproducenter, gårdbutikker og spisesteder, som blomstrer i disse år, kendetegner kraftcenteret Odsherred. Her er en væsentlig attraktion i form af Sommerland Sjælland, en nyåbnet klatrepark og en nærhed til Holbæk, som regional handels- og kulturby, der bl.a. rummer den maritime hjemmehavn for nationalmuseets fartøjssamling og observatoriet Brorfelde. Odsherred har potentiale til i endnu højere grad at drive væksten og skabe værdi i hele den nordvestlige del af Sjælland, men der er behov for at styrke overnatningskapaciteten, f.eks. ved at øge udlejning af feriehuse, antallet af kommercielle overnatninger og brugen af eget feriehuse.

Brugen af eget feriehuse har stor økonomisk betydning og er med til at skabe grundlag for tilbud, der også gør området interessant for kommercielle overnatninger og som godt sted at bo. Den nære dialog med og involvering af feriehusejere i området skal fortsættes. Herunder at videreudvikle tiltag, der både kan tiltrække og engagere sommerhusejere og turister uden for sommersæsonen som f.eks. events og aktiviteter i efterårs- eller vintersæsonen. Samtidig skal der fortsat arbejdes med at få flere til at leje deres hus ud.

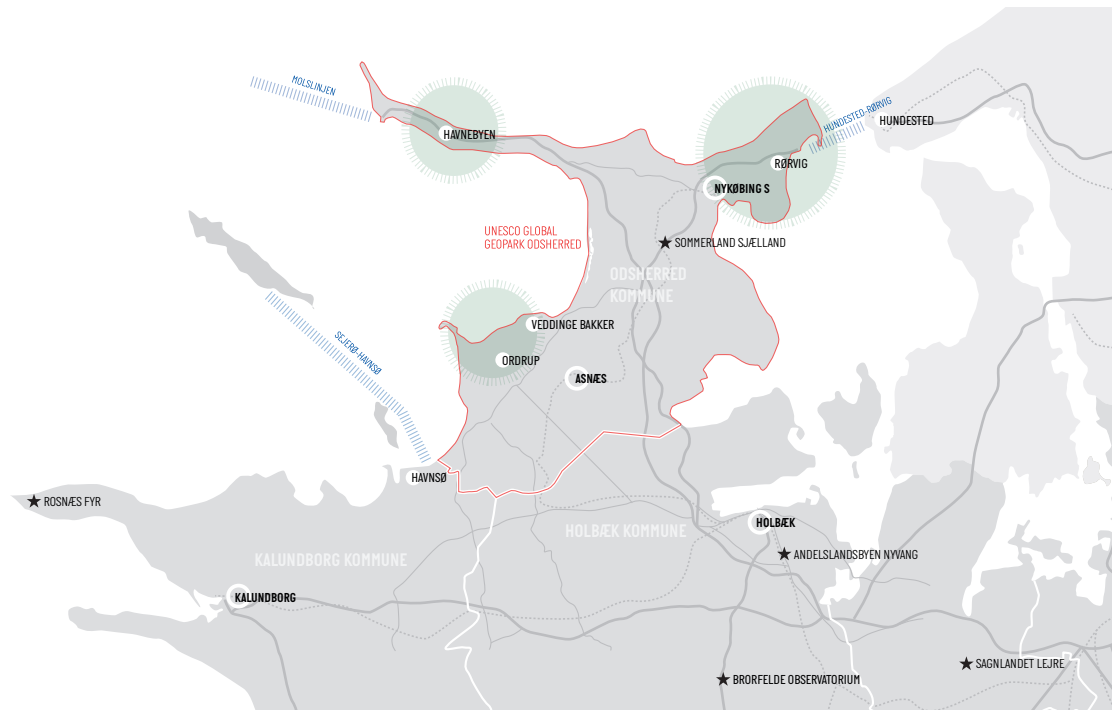
Første skridt er at skabe en plan for udviklingen af Rørvig/Nykøbing, Ordrup og Odden Havneby. Her skal arbejdes med at udvikle og løfte kvaliteten i bymiljøer og havne og afdække muligheder for ny overnatningskapacitet.

På tværs af geografien skal der arbejdes med at omdanne eksisterende kapacitet til mere markedsrelevante og arealintensiv udnyttelse. De eksisterende feriekolonier og campingpladser skal kortlægges og prioriteres i forhold til muligheder for omdannelse.

Samtidig er der brug for at øge oplevelsesudbuddet og styrke områdets sammenhæng til de omkringliggende geografier. Heri ligger bl.a. at fortsætte udviklingen og den turismemæssige værdiskabelse af stisystemer og iscenesætte særlige steder i landskabet. Det kan f.eks. være omkring Klintebjerg, og i området omkring "Bjergene" hvor Højderygstien skal

videreudvikles. F.eks. med en særlig "bjerggrute" for cyklister, som støtter op om den kommende Tour de France-etape i 2021.

Endelig skal der arbejdes med at øge områdets rækkevidde og oplevelsesværdi ved at udvikle oplevelsesmæssige sammenhænge, som f.eks. det tværkommunale projekt Istidsruten. Det kan være til Holbæk med fokus på handel og kultur, til Åmosen og Brorfelde med unikke naturoplevelser, til Røsnæs med vinture og naturoplevelser, til Hundested's havnemiljø, til Roskilde med handel, kultur og særlige attraktioner og til det københavnske oplevelsestilbud.



## Udvikling af kraftcenter Møn

Møn tilbyder flere markante attraktioner som f.eks. Møns Klint, Camønoen, Dark Sky, Unesco Biosfære og Geocenter Møns Klint og en spektakulær natur i verdensklasse. Møn har en stor andel af udenlandske turister, og der er planer for udvidelse af overnatningskapaciteten på Møn. Samtidig er stærke aktører i gang med at udvikle skarpe brands med gennemslagskraft, og der arbejdes målrettet på at udvikle Møn som et modelområde for bæredygtig turisme.

Turismen er i dag i høj grad koncentreret omkring Møns Klint. Der skal ske en spredning af turismen til hele Møn og til en større del af året, så væksten i turismen sker i samspil og med hensyn til både den sårbare natur og lokalsamfundene. Første skridt er at skabe en samlet plan for en bæredygtig udvikling af hele området med afsæt i bl.a. biosfærecertificeringen og i tæt samspil med alle involverede aktører.

Møn har potentiale til i endnu højere grad at drive væksten i turismen på Sjælland og øerne, men det forudsætter en væsentlig øgning og differentiering af overnatningskapaciteten med mere værdiskabende overnatningsformer, der understøtter øens spektakulære naturoplevelser. Samtidig kræver det en udbygning af turismeinfrastrukturen og løft af kvaliteten i detailhandel, spisemuligheder mv. og en større spredning af turisterne geografisk og over en længere sæson.

Der skal arbejdes med videreudvikling af udvalgte campingpladser og mindre overnatningsenheder med høj kvalitet, som understøtter Møns særlige produkt. Her er der også et potentiale i at styrke havnemiljøerne med oplevelser, service og kapacitet.

Med afsæt i naturen, såsom Camønoen, Dark Sky, Møns Klint, Møn Biosfære og astroturisme skal der

udvikles kommercielle oplevelsesprodukter. Og Camønoen skal videreudvikles med yderligere støttefaciliteter, servicefunktioner og rekreativ infrastruktur, så oplevelsen kan rumme de mange aktive besøgende, og så der skabes kommerciel værdi af Camønoen.

Der skal være fokus på at udvikle området omkring Stege, både i forhold til bymiljø, oplevelse, handel og overnatning. Det eksisterende forsøgsprojekt om-

kring konvertering af Sukkerfabrikken i Stege til resort bør videreudvikles, f.eks. ved at undersøge muligheden for at etablere et kombineret byudviklings- og overnatningsprojekt som et partnerskab mellem flere aktører. Også omkring Hjelm Bugt er der arealer i spil til ny overnatningskapacitet. Muligheder for etablering af resort-lignende kapacitet bør konkretiseres, herunder testes i forhold til investorinteresse.





### Prioritering og udvikling af oplevelsmæssige kraftcentre

De oplevelsmæssige kraftcentre er placeret omkring Roskilde og Fjordlandet, Stevns og Sydsjælland, som dog er på meget forskellige udviklingsstadier. Hvor Roskilde allerede i dag er en veludbygget destination, særligt for dagsudflugter fra hovedstaden og en stor omsætning fra erhvervsturisme, er Stevns og Sydsjælland mindre udviklede. Fælles for disse områder, er at der i disse år investeres massivt i at udvikle stedbundne potentialer, oplevelser og attraktioner med høj kvalitet.

Der skal ske en fokuseret indsats på at skabe værdi af disse investeringer og at styrke gæsteoplevelsen. Det skal ske ved at udvikle værdikæden rundt omkring oplevelserne med overnatning og spisesteder og binde oplevelserne sammen med andre oplevelser i geografien.

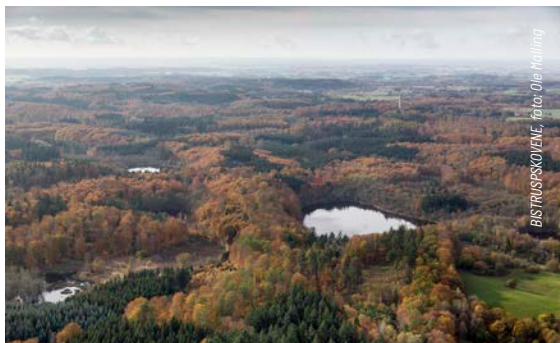
Oplevelser og attraktioner skal være med til at tiltrække gæster til områderne og til at bygge kraftcentret op som mål for endagsturisme, udflugter og getaways. Det kræver et nært samarbejde mellem kulturinstitutioner, kommune, destinationsselskab og erhvervsliv om at skabe helhedsoplevelser og tilbud, som understøtter at gæsterne bliver længere og øger døgnforbruget.

#### HVORNÅR 2021-2025

HVEM Destinationsselskab og kommune, i samarbejde med musser, kulturinstitutioner, erhverv, grundejere, borgere, m.fl.

HVORDAN Prioritering og udvikling af de stærke kraftcentre indgår i kommunernes planlægning og prioritering af midler, herunder midler og aftaler til museer og formidlingscentre. Destinationsselskaberne igangsætter og understøtter relevante projekter og samarbejder, herunder prioriterer søgning af puljer og midler til turismefremme til udvikling af kraftcentrene.





### Udvikling af kraftcenter Roskilde og Fjordlandet

Roskilde by og Fjordlandet omkring Nationalpark Skjoldungernes Land har en høj koncentration af populære turistattraktioner og en høj omsætning fra turismen. Med flagskibe som Roskilde Domkirke, Vikingeskibsmuseet og Roskilde Festival er Roskilde en kendt destination uden for landets grænser, og snart åbner Danmarks største kongehal i Sagnlandet Lejre. Med nærheden til København har Fjordlandet en helt særlig position, og allerede i dag er turismen her domineret af endagsbesøgende, både som ferie og erhverv. Ambitionen er, at området omkring Roskilde by, Lejre og hele Skjoldungernes Land i endnu højere grad skal tiltrække nationale og internationale turister til endagsbesøg og getaways, særligt fra hovedstaden.

Der skal arbejdes med at styrke og binde attraktionerne sammen, udvikles overnatningsmuligheder og skabes værdi af nærheden til København og jernbanenettet. Geografiens rekreative områder skal tiltrække aktive outdoorturister og lokale fra hovedstaden og det øvrige Sjælland. Nationalpark Skjoldungernes Land skal fortsætte udviklingen og udfolde produktet, som kombinerer attraktive naturoplevelser, fødevarer, som f.eks. Herslev, og kulturhistorie yderligere.

### Udvikling af kraftcenter Stevns

Stevns Klint har oplevet stigende turisme efter udpegningen til UNESCO Verdensarv og har potentiale til at udvikle sig til et kraftcenter. Ud over selve klinten byder Stevns på en række stærke attraktioner såsom Koldkrigsmuseet, Stevns Fyr, Højerup Kirke og ikke mindst det kommende Besøgscenter Stevns Klint. Ambitionen er, at Stevns bliver en attraktiv destination for getaways fra bl.a. hovedstaden, Sverige og hele Danmark samtidig med, at der sker en fortsat udvikling af Stevns som udflugtsrejsemål.

Det forudsætter en styrkelse af de turismemæssige faciliteter og services, herunder overnatning, bespisning og transportmuligheder. Der skal skabes stærkere sammenhæng mellem de enkelte attraktioner og hovedstaden, stærkere sammenhænge internt på Stevns og mellem attraktionerne på Stevns og den omkringliggende kyst, herunder til Faxe Bugt, Præstø Fjord og Møn. Der er samtidig mangel på overnatningskapacitet på Stevns, og der skal arbejdes med at udvikle kapacitet målrettet getaway og services, så man kan udnytte det kommercielle potentiale i de oplevelser, som i dag langt hen ad vejen er gratis glæder for de besøgende.

### Udvikling af kraftcenter Sydsjælland

Med Skovtårnet som ny turismemagnet, stærke lokale kræfter og investeringslyst omkring Gissselfeldt og det kommende Holmegaard Værk har Sydsjælland nogle markante og autentiske reasons-to-go at bygge en destination op omkring. Den idylliske og autentiske ferieby Karrebæksminde støtter med sine feriehuse og havnemiljø op om potentialet, og i kombination med Gavnø og de mange investeringer i Næstved byliv udgør Sydsjælland et udgangspunkt for et spændende kraftcenter. Ambitionen er at skabe fulde værdikæder, der styrker området's samlede attraktionskraft, og tilbyder oplevelser, aktivitet, bespisning og overnatning, der kan forlænge gæsternes ophold.

Der skal derfor arbejdes målrettet med udvikling af overnatningskapacitet og service, såsom spisesteder og handel, for at støtte op om oplevelserne og skabe et grundlag for getaways og endagsturisme. Samtidig er der et potentiale for at styrke sammenhængen mellem attraktionerne og Næstved by og udvikle oplevelsessammenhænge til det øvrige Sjælland og København.



## TILTAG



### Prioritering og udvikling af mulighedsområder

Nakskov, Røsnæs og den vestsjællandske kyststrækning med Stillinge Strand og Halskov er mulighedsområder, som har potentiale til at udvikle sig til som nye ferieområder i fremtiden – i tæt sammenhæng med de øvrige kraftcentre.

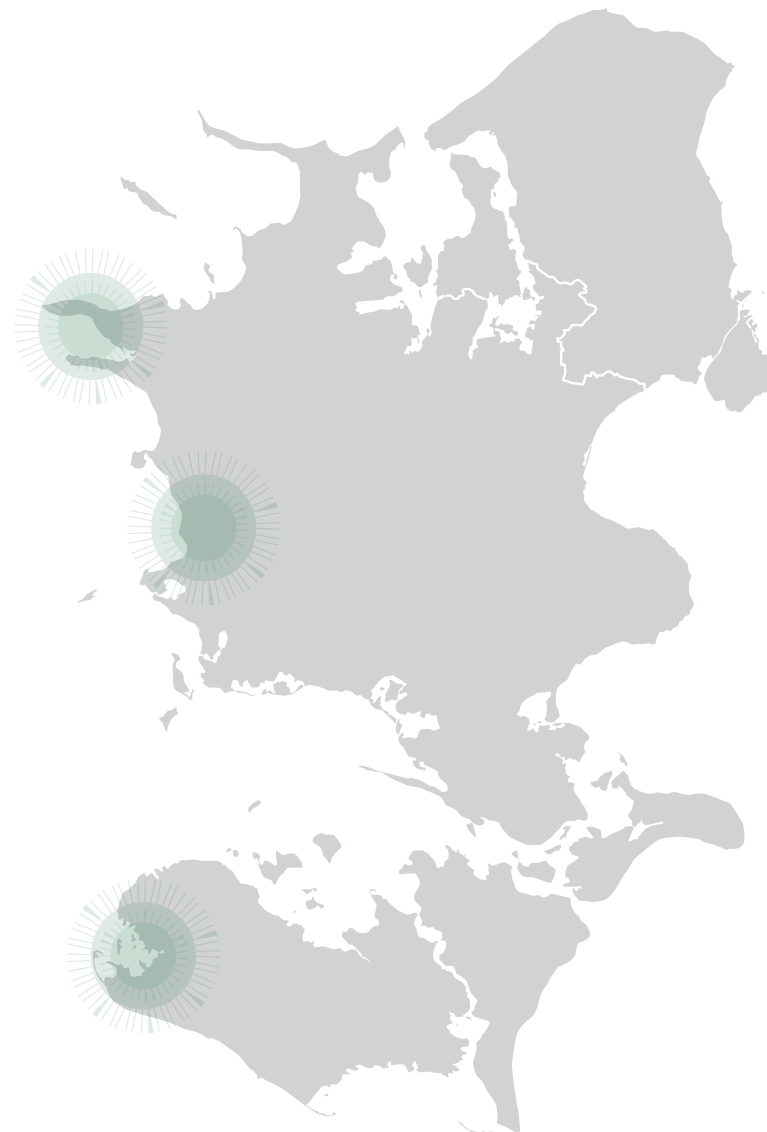
Sammenhængen til de kapacitetsmæssige kraftcentre skal dyrkes, og områderne skal udvikles, så der skabes synergi af den vækst, der skal ske i de kapacitetsmæssige kraftcentre.

Der skal være fokus på at udvikle oplevelser, overnatningskapacitet og services, og at sætte områderne på turisternes landkort som mulige feriemål. Det indebærer også et løft i kvalitet hele vejen rundt.

#### HVORNÅR 2023-2025

HVEM Destinationsselskab og kommune, i samarbejde med erhverv, organisationer, grundejere, borgere, m.fl.

HVORDAN Prioritering og udvikling af de stærke kraftcentre indgår i kommunernes planlægning og prioritering af midler, herunder midler og aftaler til museer og formidlingscentre. Destinationsselskaberne igangsætter og understøtter relevante projekter og samarbejder, herunder prioriterer søgning af puljer og midler til turismefremme til udvikling af kraftcentrene.





NAKSKOV HAVN, Foto: BARK Odagivning



RØSNÆS FIR, Foto: Visit Denmark



SJÆLLANDS VESTKYST, Foto: Visit Vestsjælland

### Udvikling af Nakskov

Nakskov er ikke en turistdestination i dag, og der er brug for et markant løft af Nakskov, der kan gavne både lokale borgere og besøgende. Der ligger på nuværende tidspunkt en udviklings- og investeringsplan for Nakskov som turistdestination, og Lolland Kommune prioriterer i øjeblikket implementering af planen. Visionen for Nakskov er at skabe en langsigtet positiv udvikling af Nakskov med turisme som løftestang.

Der er derfor grund til at tro, at Nakskov kan realisere sine potentialer i form af et smukt og særligt fjordlandskab, en historisk bymidte og et levende maritimt miljø og sammen med kraftcentret omkring Rødby, Bandholm og Marielyst blive en del af et kraftcenter på Lolland-Falster.

### Udvikling af Røsnæs

Røsnæs er Sjællands vestligste punkt, der med sit særlige naturområde og feriehuse har et potentiale for afkobling, simple living og ferie tæt på naturen. De senere år er der på Røsnæs sket en udvikling af den rekreative infrastruktur med Røsnæs Rundt, her er mange stærke lokale kræfter, og området har en nærhed til Kalundborg by. Med Dyrehøj Vingård byder Røsnæs på Danmarks største internationalt præmierede vingård. Røsnæs er et godt eksempel på, hvordan frivillige og lokale kræfter kan gå foran og skabe en minidestination med positiv indvirkning på turismen og bosætningen.

Ambitionen er, at Røsnæs kommer på landkortet som et stærkt feriemål på Sjælland og løftes fra at være et lokalt feriested til et regionalt og nationalt feriested med tætte koblinger til kraftcenteret Odsherred. Der er potentiale til at udvikle yderligere kapacitet – og udnytte den eksisterende – på Røsnæs, styrke sammenhængen til Kalundborg by og omvendt og arbejde med kommercialisering af bæredygtige naturoplevelser.

### Udvikling af den vestsjællandske kyst

Den vestsjællandske kyststrækning med bl.a. Stillinge Strand og Halsskov byder på et skønt naturområde i udvikling, der samtidig har en nærhed til en af Sjællands unikke attraktioner: Trelleborg, der er én af Danmarks fem tilbageværende ringborge fra vikingetiden, og som er under kraftig udvidelse til et nationalt oplevelses- og videnscenter. Området har oplevet stor vækst i udlejningen af feriehuse gennem de seneste år og kombineret med investeringer i strand- og bymiljøerne og i aktiviteter og events rummer området potentiale til at udvikle sig til klassiske kystferiedestinationer.

Ambitionen er at skabe merværdi af investeringerne i Trelleborg til også at udvikle området som feriedestination og synliggøre, hvordan områdets skjulte perler kan betragtes som en række spændende oplevelser, der ligger som perler på en snor langs kysten. Der er behov for at skabe større synlighed, øget overnatningskapacitet, udnytte de eksisterende feriehusudlæg og udvikle områdets fysiske rammer, så der støttes op om den samlede ferieoplevelse.

# STØRRE OPLEVELSESVÆRDI

**Den sjællandske natur og kultur skal bringes endnu mere i spil, og gode faciliteter skal få flere ud i naturen og til at bruge kulturen – både turister og lokale borgere. Stærkere reasons-to-go er afgørende for at tiltrække turister til Sjælland og øerne.**

Sjælland og øerne har et stærkt udbud af natur, kyst, kultur og kulturhistorie. Her er et fintmasket net af museer og oplevelser og 3,2 mio. årligt besøgende på de sjællandske attraktioner. Med en kystlinje på 1.823 km, mere end 100 godkendte badestrande, 78 lystbådehavne og en lang række beboede og ikke-beboede øer er Sjælland og øerne omgivet af kyst og vand, og på 30 minutter kan man nå kysten uanset hvor på Sjælland, man befinder sig. Og cykel- og vandreturismen har som udgangspunkt gode vilkår i geografien.

Sjællands kystlinje og ø-liv er mere uberørt, varieret og børnevenligt end mange andre steder i ind- og udland, hvilket kan være en af årsagerne til, at turisternes tilfredshed med oplevelsen af kyst, natur og strand i området ligger over det nationale niveau [4,8 på Sjælland og øerne mod 4,7 på landsplan].

Sjælland og øerne rummer mange unikke naturområder med verdensarv og kulturarv: Én nationalpark, tre naturparker og flere UNESCO-udmærkelser grundet verdensarv, geopark og biosfæreområde og flere udmærkelser er på vej.

Sjælland og øerne har en udtalt sammensmeltning af natur, geologi/landskab og historie, herunder kulturhistorie, for flere af de største naturoplevelser og seværdigheder på Sjælland og øerne. Særligt fortællinger om Istiden, Vikingetiden og Middelalder formidles i et samspil mellem natur, geografi og kulturhistorie gennem både landskabskvaliteter og kvaliteter i det byggede miljø, f.eks. i form af regionens mange slotte, godser, herregårde, kirker og klostre, cykel- og vandreruter og i den store koncentration af historiske købstæder.



L.E.R.E. Foto: Ole Malling

## Behov for et løft af det sjællandske oplevelsesudbud

Til trods for det stærke udbud spiller strand, kyst, hav, naturoplevelser og aktiviteter i naturen, såsom løb, vandring, cykling og lystfiskeri, en mindre rolle for turisternes valg af Sjælland som destination i forhold til kyst- og naturturisterne generelt i Danmark. De historiske købstadsmiljøer er intakte i visse byer, men flere byer er også ramt af tilbagegang i befolkning og en vigende detailhandel, der udfordrer byernes attraktivitet og den oplevede bykvalitet. Samtidig er Sjælland og øerne svagt repræsenteret blandt landets mest besøgte attraktioner. Der er kun syv attraktioner på Sjælland og øerne, som har mere end 150.000 besøgende årligt<sup>4</sup>.

Rundt omkring på Sjælland og øerne investeres der massivt i at udvikle nye og eksisterende attraktioner og i at styrke den kulturhistoriske fortælling. Det er afgørende, at denne udvikling fortsætter, og at der ligeledes arbejdes med at styrke den forretningsmæssige og turismemæssige værdi af investeringerne. Flere af oplevelserne på Sjælland og øerne skal have højere kvalitet, større volumen og kendskabet til dem skal udbredes, så de løftes fra et lokalt og regionalt niveau til et nationalt og internationalt niveau. Konkret skal flere attraktioner på Sjælland og øerne være i top 50 på attraktionslisten i Danmark, og flere attraktioner skal have national og international appel.

Købstæderne og handelsbyerne er vigtige støttefunktioner for både turismen og hverdagslivet. I mange kommuner er der allerede fokus på at udvikle og fremtidssikre bymidterne gennem planlægning, forskønnelse, nye funktioner og nye samarbejder. En øget turisme og styrkede bevægelsesmønstre fra ferieområderne kan give et bedre grundlag for handel, kultur og service i nogle af byerne.

Der er behov for fortsat at arbejde med adgangen til og mulighederne for at opleve Sjælland og øernes natur og kulturarv. Der skal udvikles og ske en iscenesættelse af den sjællandske kulturarv og en tilgængeliggørelse af kulturarven og oplevelser i kyst, strand, skov og fjord. Adgang til den nære natur er både til gavn for borgere, fritidsborgere og turister. Naturen er danskernes foretrukne sted at bevæge sig, men mange steder er adgangen til den helt nære natur stadig en udfordring, også selv om man bor lige op ad den. Bedre adgang til naturen og faciliteter til forskellige aktiviteter i naturen skal både være med til at skabe bedre muligheder for, at de lokale borgere kan bruge naturen, hvilket kan gavne livskvalitet og sundhed, tiltrække flere turister og øge oplevelsesværdien.

Ildsamlings af data om brugen af naturen og værdien af oplevelser skal understøtte vidensbaseret udvikling og skabe et bedre prioriteringsgrundlag for, hvor og hvordan oplevelser udvikles.



ROSKILDE DOMKIRKE. Foto: Michael Buick

NOTE 4: Attraktionerne er Aquadome – Lalandia Rødby, Knuthenborg Safaripark, Sommerland Sjælland, Vikingeskibsmuseet, Roskilde Domkirke, BonBon-Land, Skovtårnet Camp Adventure og Fyret på Røsnæs.

KILDE: VisitDenmark, Turistundersøgelsen 2017/særkørsel, Wilke/KVEA – Kvistgaard Evaluering og Analyse, Kortlægning og analyser af potentialet i turismeudbuddet [2019]

## TILTAG



### Faciliteter til aktivitet i naturen

Faciliteter, der gør det muligt at bruge naturen, er med til at fremme aktiviteter i naturen og kan samtidig være med til at styre, hvor gæsterne bevæger sig, så særlig sårbar natur friholdes for aktivitet. Samtidig kan faciliteterne bidrage til at formidle den lokale kulturhistorie i naturen. Faciliteter kan f.eks. være mountainbikespor, shelters, kajakbroer, bålpladser, fugletårne, saunaer, naturlegepladser, og faciliteter til ophold, ruteføring, digital formidling og lyssætning.

Der skal fortsat investeres lokalt i at etablere faciliteter, som kan inspirere til at bruge naturen, og som også kan være afsæt for udvikling af kommercielle oplevelsesprodukter i naturen. Investeringer i faciliteter prioriteres i nærhed til særlige natur- og kulturområder som naturparker, nationalparker, geoparker, mv. Faciliteter skal udvikles i samarbejde med lodsejere og gennem inddragelse af lokalt foreningsliv og borgere for at understøtte, at faciliteterne anvendes af lokale borgere og kommer lokalsamfundet til gavn.

#### HVORNÅR 2020-2023

**HVEM** Kommuner i samarbejde med lodsejere og lokale foreninger og fritidsliv, evt. i samarbejde med filantropiske fonde. Dansk Kyst- og Naturturisme, Friluftsrådet, DGI, museer mfl. kan bidrage med viden.

**HVORDAN** Den enkelte kommune skal fortsat arbejde med udvikling af faciliteter til aktivitet i naturen, specielt i områder med særlig natur og kultur.

## TILTAG



### Test af et rekreativt knudepunktssystem

Der er de senere år investeret i den basale cykelinfrastruktur med udbygning af ruter, kvalitetsløft og skiltning. Parallelt hermed er der behov for at tilgængeliggøre oplevelser i nærområdet, som tager højde for turister og borgeres interesse i at bevæge sig rundt med afsæt i lokalområdet og i et fleksibelt og individuelt tilpasset rutesystem. Den nationale handleplan for outdoorturismen i Danmark 2020–2022 lægger op til et antal demonstrationsprojekter, hvor et rekreativt knudepunktssystem testes i udvalgte geografier f.eks. i tilknytning til de prioriterede og potentielle kraftcentre.

Udvalgte geografier på Sjælland og øerne skal indgå centralt i udmøntningen af outdoorhandleplanen og være centrum for test af systemet. Demonstrationsprojektet udvikler modeller for signaturpunkter, placeringen heraf og undersøger også mulighederne for synergi mellem cykelrutesystemer og andre aktivitetsformer som f.eks. vandring. Udvikling af cykelturismen og infrastrukturen er med til at løfte ambitionen om, at Sjælland og øerne skal være frontløber for at udvikle Danmark som en bæredygtig turismedestination. Samtidig skal den ses som led i arbejdet med at øge lokalbefolkningens adgang til oplevelser i det fri.

#### HVORNÅR 2021-2023

**HVEM** Kommunerne i samarbejde med destinationsselskaberne, Dansk Cykelturisme, Dansk Kyst- og Naturturisme og øvrige relevante aktører.

**HVORDAN** Dansk Cykelturisme gennemfører en modning af projektet og indgår i dialog med relevante kommuner og øvrige samarbejdspartnere om gennemførelse af testning udvalgte steder i geografien.



Trailcenter Bornholm i naturen. Illustration: Borning og Naturturisme, Partner

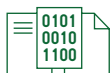


THEISMOOPPIJNT SYSTEEM, foto: Vakantiepark Bergumermeer

ØVERST: I Almindingen på Bornholm går mountainbikespor hen over stejle klipper og rundt i den frodige skov.

NEDERST: I Holland skaber ca. 9.000 knudepunkter et landsdækkende net af rekreative cykelmuligheder.

## TILTAG



### Forretningsudvikling inden for outdoor-turisme

God service, attraktive produkter og muligheden for at booke sin outdooroplevelse er afgørende for at tilgængeliggøre naturoplevelser for turisterne. Det gælder også for den brede målgruppe, hvor outdooroplevelsen udgør én blandt flere oplevelser på ferien. Samtidig er der behov for fortsat at sikre høj kvalitet, kommerciel værdi, tilgængelighed og synlighed af de rekreative oplevelser i geografien. Det skal bakkes op af investeringer i og vedligeholdelse af den rekreative infrastruktur, herunder de nationale cykelruter og faciliteter som mountainbikespor, kajakbroer, saunaer mv. Udviklingen skal bygge på systematiseret data med bl.a. indsigt i brugernes adfærd.

I forlængelse af den nationale handlingsplan for outdoor-turisme fra 2020-2022 prioriteres og udvikles en række geografier, som har et særligt potentiale til udvikling af kommercielle klyngebaserede erhvervs-samarbejder inden for outdooraktiviteter. Der skal bygges videre på erfaringer fra pilotprojekter i Nationalpark Mols Bjerge, samarbejdet om forretningsudvikling i tilknytning til Østersøruten, det tværkommunale projekt Istidsruten og Bornholm. Erhvervs-samarbejderne skal udvikles i nærhed til kraftcentre eller til særlige naturområder, hvor der er en koncentration af turister.

Erhvervs-samarbejderne kan understøttes med iværksætterforløb med udvikling af forretningsmodeller for kommercialisering af bæredygtige naturoplevelser med afsæt i lokale styrkepositioner. Det kan bl.a. ske som led i "Vækstforløbet for flere turister til Region Sjælland", som gennemføres i perioden 2020-2022, og i samarbejde med lokale erhvervsfremmeaktører og Erhvervs-hus Sjælland.

### HVORNÅR 2020-2023

**HVEM** Destinationsselskaber sammen med erhvervet, relevante outdoor-aktører, erhvervsfremmeaktører og Erhvervs-hus Sjælland. Dansk Kyst- og Naturturisme stiller viden og kompetencer til rådighed.

**HVORDAN** Tiltaget gennemføres på kort sigt som led i udviklingsforløb med udvikling og test af koncepter som led i projektet "Vækstforløb for flere turister til Region Sjælland". På længere sigt går udvalgte destinationsselskaber i dialog med Dansk Kyst- og Naturturisme om projektudvikling i udvalgte geografier.



N8, foto: Rasmus Berthel



House of Møn, foto: Destination Sjælland

## TILTAG



### Styrk de lokale oplevelser

De enkelte destinationer rummer mange lokale oplevelser og unikke steder, der ikke nødvendigvis er synlige for turisten. Samtidig efterspørger turisterne at opleve det ægte lokale, og de sætter pris på den ikke-turistede oplevelse, som Sjælland og øerne tilbyder. Det skal styrkes ved, at den lokale scenekunst, events og kulturhistorie gøres tilgængelig, synliggøres og formidles, og at der på udvalgte steder udvikles og udbredes et system for guidede ture og oplevelser med lokale guider. Guiderne kan være lokale borgere, ildsjæle, foreninger og andre kan tilbyde oplevelser og ture til turisterne og formidle den særlige kulturhistorie i området. Her kan der med fordel bygges videre på erfaringer fra House of Møn, Camønoen, Odsherred og Vestsjælland. Det er samtidig med til at ophæve skellet mellem borgere, fritidsborgere og turister, øge forståelsen på tværs og understøtte lokalsamfundets opbakning til turismen.

### HVORNÅR 2020-2023

**HVEM** Museerne i samarbejde med destinationsselskaberne og lokale aktører.

**HVORDAN** Museerne koordinerer og udvikler i samarbejde med destinationsselskaberne og andre relevante aktører et system for formidling af lokale oplevelser og guidede ture, som kan benyttes lokalt på den enkelte destination.

ØVERST: N8, også kaldet Østersøruten, vandt i 2019 prisen som den bedste internationale cykelrute. Forretnings- og hotspotudvikling skal styrke den positive udvikling.

NEDERST: Det lokale turistkontor House of Møn drives af frivillige, som byder turister velkommen og formidler lokale oplevelser på Møn.



## Udvikling af signaturattraktioner

Sjælland og øernes natur- og kulturhistorie skal udvikles, iscenesættes og formidles gennem en række unikke, oplevelsesmæssige attraktioner. Fokus er på at skabe effekt og afkast af de store investeringer, der netop nu og i de kommende år sker i oplevelsescentre, naturoplevelser, herregårde og museer og fortsat at styrke udvalgte, eksisterende attraktioner. Samtidig bidrager signaturattraktioner til helårsturisme.

Der skal ske en udvikling af den samlede turismemæssige oplevelse omkring attraktioner gennem udviklingsprojekter med fokus på attraktionernes indhold og events, netværk, forretnings-, og kompetenceudvikling og udvikling af services i tilknytning til attraktioner og oplevelser. Der skal desuden udvikles en datainfrastruktur på tværs af kulturinstitutioner, erhverv og destinationsselskaber, som bidrager til en høj oplevelsesværdi og høj kvalitet i gæsteoplevelsen, så attraktionerne bliver fyrtårne i geografien.

### HVORNÅR 2020-2025

**HVEM** Eksisterende attraktioner, museer og formidlingscentre sammen med destinationsselskaber og kommuner, evt. i samarbejde med filantropiske fonde.

**HVORDAN** Der arbejdes lokalt i de enkelte kommuner og destinationsselskaber med at styrke eksisterende attraktioner og prioritere udvikling af nye i samarbejde med relevante aktører, myndigheder og fonde.



BESØGSCENTER STEVENS KLINT, foto: Frøese Arkitektur



TRELLEBORG, foto: Niels Ejsing, Nationalmuseet



SKOVTÅRNET, foto: Frame&work

ØVERST TIL VENSTRE: Et nyt besøgscenter skal formidle Stevns Klint Verdensarv med oplevelser og events. Attraktionen forventes at åbne i 2021.

ØVERST TIL HØJRE: Vikingeborgen Trelleborg udvikles til et internationalt oplevelses- og videnscenter, som forventes at åbne i 2022.

NEDERST: Skovtårnet i Camp Adventure har fået stor international bevågenhed, bl.a. som en del af Time Magazines liste over de 100 mest besøgsværdige steder i 2019.





# BÆREDYGTIG KAPACITETSUDVIKLING

**Sjælland og øerne har brug for mere tidssvarende og markedsrelevant overnatningskapacitet, hvis der for alvor skal ske en vækst i turismen. Udviklingen i overnatningskapacitet skal imødekomme gæsternes stigende interesse i bæredygtige ferieformer og skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i eksisterende arealer og bygninger.**

De primære overnatningsformer på Sjælland og øerne er lejede feriehus og camping, som tegner sig for hhv. 35% og 29% af alle kommercielle overnatninger.

30% af landets feriehus er placeret på Sjælland og øerne, og de skaber stor værdi for lokalområderne gennem både ejernes egen brug og udlejning. Feriehusene har en stærk international tiltrækningskraft, særligt for de tyske turister, men der er forholdsvis få feriehus, der er tilgængelige på markedet for kommercielle overnatninger. Samtidig er sæsonen for udlejning i dag langt kortere end i sammenlignelige kystnære områder i Tyskland og Danmark. Den lave udlejningsfrekvens skyldes dels feriehusenes stand og størrelser, men også en manglende tradition for udlejning blandt ejerne. Samtidig viser undersøgelser, at brugen af feriehusene også for ejerne selv er lavere på Sjælland og øerne end andre steder. Den eksisterende feriehuskapacitet har altså en stor volumen, men skaber ikke den værdi, den har potentiale til.

Sjælland og øerne rummer 62 campingpladser, og mange af de sjællandske campingpladser er placeret på attraktive, kystnære arealer. Men camping har en lav værdiskabelse på kun 3,7% af det samlede turismeforbrug, og traditionel camping med grønne ender er generelt i nedgang.

Med 67 mindre hoteller har Sjælland og øerne et relativt stort udbud af denne overnatningsform, og de mindre hoteller udgør et interessant potentiale i forhold til turisternes øgede søgen efter autentiske, skræddersyede oplevelser. Samlet set, inklusive de større hoteller (+40 senge), er Sjælland og øerne dog det område i Danmark med færrest antal hotelovernatninger, og hotelturismen er ofte præget af lav kapacitetsudnyttelse og svingende kvalitet. Hotelturismen er dog interessant, da den imødekommer efterspørgslen på get-aways, generelt er i vækst og har en høj værdiskabelse. Hotelgæsterne har et højt døgnforbrug på 2.444 kr. for erhvervs-gæster og 1.140 kr. for feriegæster.



Foto: JMG, over: Useth/Anthon, Sykkyst/Danmark

De 78 lystbådehavne på Sjælland og øerne har i dag relativt få og et faldende antal lystbådeovernatninger, hvilket betyder, at der i mange tilfælde er uudnyttet kapacitet på både vand- og landsiden. Samlet set matcher lystbådehavnene ikke det markedspotentiale, som både lystsejls og havnemiljøer kan udgøre for turismen. Der er brug for at arbejde med udvikling af havnemiljøerne til gavn for både lokalsamfund og besøgende.

### Behov for øget overnatningskapacitet

Sjælland og øerne er i dag den region i Danmark, der har færrest kommercielle overnatninger, og samtidig sætter overnatningskapaciteten grænser for væksten i højsæsonen. Der er behov for mere markedsrelevant kapacitet, hvis pejlemærkerne for vækst i antallet af overnatninger skal indfries. Det skal ske gennem en bedre udnyttelse af den eksisterende kapacitet, løft i kvaliteten og gennem udvikling af overnatningskapacitet med højere værdiskabelse, som matcher efterspørgslen blandt målgrupperne og de trends, der er i markedet.

Udviklingen kan ske gennem øget værdiskabelse på eksisterende arealer udlagt til turisme og genan-

vendelse af eksisterende bygninger. Etablering af ny overnatningskapacitet er særligt prioriteret i kraftcentrene, hvor der skal ske en mere intensiv udvikling af kapacitet.

De seneste år er der skabt en række incitament for at få flere feriehusejere til at leje deres feriehus ud, som f.eks. kampagnen 'Hold liv i Sommerlandet', der er gennemført af VisitDenmark, og et forhøjet bundfradrag, hvor 41.800 kr. [2020] af lejeindtægten er skattefri. Samtidig gør mange destinationselskaber, kommuner og feriehusudlejere et opsøgende arbejde med kampagner og lokale møder med ejere. Det arbejde skal fortsættes. Det gælder også indsatsen for at få husejerne selv til at bruge deres hus mere ved bl.a. at involvere dem i lokalområdet, så der skabes større tilknytning og ejerskab.

Campingpladsernes areal rummer et udviklingspotentiale til at skabe mere værdiskabende overnatningsformer – både ved at udnytte mulighederne inden for campingreglementet til at etablere en større andel hytter, som camping i en nytænkt form og ved konvertering til andre overnatningsformer. Det kan være signaturprodukter med en særlig kant eller for-

tætning med feriehuslignende kapacitet, resort eller hotellejligheder. Der er behov for at prioritere, hvor en sådan udvikling kan finde sted og understøtte realiseringen af disse potentialer.

Der er potentiale til at øge overnatningerne i de eksisterende hoteller, men det forudsætter et løft i kvaliteten i tilbuddet og udvikling af produktet. Samtidig er der i mindre omfang muligheder for at udvikle nye hoteller, særligt hvor der både er potentiale til erhvervs-turisme og getaways, som f.eks. i området langs byerne i motorvejsbæltet fra Køge til Slagelse.

Endelig rummer havnene – både på vand og på kaj – et udviklingspotentiale. Det glæder både for de traditionelle lystbådehavne med f.eks. udvikling af ny overnatningskapacitet i form af husbåde eller spisesteder, men i nok så høj grad havne, hvor erhvervsfunktionerne efterhånden fylder et mindre areal. Her er der et potentielt attraktivt areal til rådighed for oplevelsesbaserede formål. Derudover er der gennem de nylige dispensationer fra strandbeskyttelseslinjen skabt flere steder med mulighed for udvikling.

## TILTAG



### Dialog med feriehusejere

Kommuner og destinationsselskaber med et stort antal sommerhuse og lille udlejningsfrekvens skal videreudvikle dialogen med sommerhusejere om aktiviteter i området og muligheder for udlejning. Aktiviteterne kan bygge videre på erfaringerne fra informationsmøder for sommerhusejere, som flere kommuner og feriehusbranchen har afholdt, og sikre maksimal effekt af den nationale kampagne rettet mod feriehusejere. Erfaringer med engagement af sommerhusejere i eksempelvis Kalundborg og Slagelse kommuner kan udbredes til det øvrige Sjælland og øerne.

**HVORNÅR** 2021-2023

**HVEM** Kommuner og destinationsselskaber særligt i kraftcentrene.

**HVORDAN** Relevante kommuner og destinationsselskaber fastlægger initiativer i strategien for destinationsselskaberne. Feriehusbranchen inddrages efter behov.



## TILTAG



### Nye koncepter for feriehusområder

Destinationerne på Sjælland og øerne har en høj kapacitetsudnyttelse i højsæsonen, og der er brug for mere feriehuskapacitet. Der skal arbejdes med at gentænke og forny den måde, feriehusområderne etableres på. Der skal udvikles nye, stærke koncepter for feriehusområder, der matcher fremtidens efterspørgsel i forhold til natur, bæredygtighed, grønne arealer, stier, fælles faciliteter og helårsturisme, og som imødekommer forskellige rejsegrupper, herunder både dem, der rejser som par, og dem, der gerne vil holde ferie flere familier sammen. Koncepterne kan både anvendes til eksisterende, ubebyggede feriehusområder samt som udgangspunkt for eventuelle kommende ansøgningsrunder og udlæg af nye sommerhusgrunde i tilknytning til kraftcentre, større byer og eksisterende ferieområder.

**HVORNÅR** 2020-2025

**HVEM** Kommuner, destinationsselskaber og Dansk Kyst- og Naturturisme

**HVORDAN** Relevante kommuner udvikler projekter for nye grønne tilpasninger af feriehusområder bl.a. som led i ansøgningsrunder for udlæg og omplacering af feriehusgrunde. Erfaringsudveksling på tværs af kommunerne igangsættes med deltagelse af Dansk Kyst- og Naturturisme.

TIL VENSTRE: I Odsherred Kommune inviteres feriehusejerne, som en væsentlig interessegruppe, til tre årlige dialogmøder om lokal udvikling og aktiviteter.

### FAKTA: Omplacering af sommerhusgrunde

En ændring i planloven fra 2017 har gjort det muligt for kommuner at udlægge op til 6.000 nye feriehusgrunde inden for kystnærhedszonen. Samtidig skal mindst 5.000 af de eksisterende ubebyggede feriehusgrunde og områder inden for kystnærhedszonen tilbageføres til landzone. Kommunerne får dermed mulighed for at flytte ubebyggede feriehusgrunde til mere attraktive beliggenheder, der f.eks. ligger tættere på en større by med indkøbsmuligheder, eller har en bedre lokal placering tættere på stranden. De nye feriehusgrunde kan ikke placeres i områder, der er beskyttet af naturbeskyttelsesloven, strandbeskyttelseslinjen eller i klitfredede områder.

I Landsplandirektiv for 2019 for udlæg og omplacering af sommerhusområder kystnærhedszonen har fire kommuner på Sjælland og øerne i alt fået godkendt udstykning af op til 232 nye sommerhusgrunde forudsat en række omplaceringer, etablering af offentligt tilgængelige grønne arealer med rekreative og naturmæssige værdier mv.

## TILTAG



### Udnyttelse af eksisterende boligmasse til feriehuslignende kapacitet

Dele af det sjællandske landskab er præget af tomme boliger, der risikerer at forfalde. Kommunerne har mulighed for at give en betydelig del af disse boliger status som flexbolig, hvilket giver nye anvendelsesmuligheder, både i form af nye ejere og i forbindelse med udlejning til feriemål. Flexboliger kan give den ikke-turistede og autentiske oplevelse – ofte i et klassisk landhus – som matcher markedets efterspørgsel. Derudover er flexboligerne ofte helårsisolerede og større end mange af de sjællandske feriehus, og de har derfor et potentiale som alternativ overnatningskapacitet for turister i både høj- og ydersæsonerne.

Anvendelse som flexbolig giver nyt grundlag for at vedligeholde huse og er samtidig en bæredygtig genanvendelse af eksisterende bygninger fremfor at bygge nyt.

Lolland, Guldborgsund og Vordingborg kommuner har gode erfaringer med ordningen. Der skal igangsættes et forløb, hvor erfaringerne med flexboliger bringes i spil og bredes ud til resten af regionen.

#### HVORNÅR 2021-2023

#### HVEM Kommuner.

HVORDAN Der igangsættes et forløb for interesserede kommuner med fokus på vidensdeling om udbredelse af flexboliger og erfaringer med udlejning af flexboliger til kommercielle overnatninger. Feriehusbranchen inddrages i forløbet.



ØVERST: Lolland, Guldborgsund og Vordingborg kommuner har gode erfaringer med flexboligordningen. Til sammen har kommunerne mere end 1.000 flexboliger.

NEDERST: Projektet Det danske landssted, udarbejdet af tegnestuen Norrøn, viser, hvordan flexboligen er Danmarks svar på ødegården i Sverige.



#### **FAKTA: Hvad er en flexbolig?**

En flexbolig er en helårsbolig, der er registreret som flexbolig, og dermed ikke er omfattet af bopælspligten. Der er ingen lovmæssige begrænsninger for, hvor meget eller hvor lidt, man må bruge en flexbolig. En flexbolig kan dermed både bruges som sommerhus og fritidshus, eller man kan gøre en flexbolig til en helårsbolig.

I modsætning til sommerhuse, der ligger i bestemte sommerhuszoner, kan flexboliger både ligge i byer, ved kysten og på landet. Det er den enkelte kommune, der bestemmer, hvorvidt den vil give tilladelse til, at boliger får status som flexboliger.



## Transformation og udvikling af campingpladser

Campingpladsernes lave værdiskabelse og kapacitetsudnyttelse kalder på en fornyelse af campingsektoren, for at forløse campingpladsernes potentiale som attraktiv overnatningsform. Nogle steder vil en relevant vej være transformation til resort-lignende overnatningssteder med flere og nye typer af hytter, mens det andre steder vil være nye overnatningstilbud med en særlig konceptuel karakter, som støtter op om de gode naturoplevelser, der er en attraktiv udviklingsvej.

### Det nye campingreglement

I 2019 trådte et nyt campingreglement i kraft med tiltag, der skal gøre det mere attraktivt for både nationale og internationale turister at benytte sig af campingpladser. Det nye campingreglement har ophævet den øvre grænse for, hvor mange hytter, der må være på en campingplads, og hævet hyttekvoten fra 20% til 40% hytter pr. campingplads. Samtidig må campinghytterne nu være større og højere end tidligere, der er kommet flere muligheder for at lave alternative typer af ferieboliger på campingpladserne og bedre muligheder for at campere i vinterhalvåret.

Der udarbejdes en kortlægning af sjællandske campingpladseres planmæssige muligheder og restrukturering vedr. etablering af hyttekapacitet inden for campingreglementet. Kortlægningen giver indsigt i udviklingsmuligheder for campingpladser og identificerer de campingpladser, der grundet deres beliggenhed og størrelse gør dem relevante i forhold til en eventuel transformation. Målet er at identificere og beskrive op til ti campingpladser med et udviklingspotentiale og derefter konkretisere transformationsmuligheder inden for lovgivningen samt mulige ejermodeller, som kan skabe et bæredygtigt forretningsgrundlag for realiseringen. Der skal bygges videre på erfaringerne fra Feriehus i Nye Rammer og FUTURE CAMP. Ligeledes kan muligheder for at indtænke outdooroplevelser og -faciliteter indgå i arbejdet. På baggrund af kortlægningen gennemføres et udviklingsforløb, som kan skabe afsæt for udvikling og tiltrækning af investeringer samt test af modeller for ejerskab. Derudover gennemføres dialog med kommunale planlæggere, destinationsselskaber og campingpladsejere med fokus på muligheder for opkvalificering af campingpladser.

### HVORNÅR 2020-2022

**HVEM** Dansk Kyst- og Naturturisme i samarbejde med destinationsselskaber og kommuner og ejere af campingpladser.

**HVORDAN** Dansk Kyst- og Naturturisme tager initiativ til sammen med destinationsselskaber og kommuner at udarbejde kortlægningen og der gennemføres et udviklingsforløb for relevante aktører.



CAMP MØNS KLINT, foto: VisitDen



HENNE STRAND, foto: Henne Strand Camping

ØVERST: Camp Møns Klint har fokus på kvalitet og nærheden til naturen. Her foregår overnatning og oplevelser i balance med den omkringliggende natur.

NEDERST: Henne Strand Camping og Resort er en af Danmarks mest succesrige campingpladser. Med udviklingen af bl.a. de arkitektertegnede luksushytter Lærkereden tiltrækker overnatningsstedet nye målgrupper.



## Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnatningssteder

Sjælland og øerne indeholder et særligt potentiale for flere mindre, alternative overnatningsformer af høj kvalitet, som understøtter den særlige oplevelse og det "ikke-turistede produkt", og som kan være med til at understøtte helårsturisme. Flere kommuner melder om investeringslyst fra private aktører i udviklingen af alternative og naturnære overnatningsformer, udvikelse af B&B kapaciteten og drift af mindre hotelliggende kapacitet. Det kan eksempelvis ske gennem omdannelse af eksisterende landejendomme og byhuse, etablering af mindre hoteller med særlig kant – eventuelt i kombination med overnatning og faciliteter til lokale borgere. Der vil både være tale om at løfte kvaliteten i eksisterende kapacitet og skabe ny kapacitet.

For at hjælpe udviklingen på vej skal der i første omgang udarbejdes en praksisorienteret guide rettet mod iværksættere, hotelejere og kommunale planlæggere. Guiden skal indeholde muligheder og fremgangsmåder ved etablering af overnatningsformer i landzone og i tilknytning til naturområder. Og den skal indeholde konkrete eksempler på best practice og være et værktøj, der afklarer begreber og relevant lovgivning, som relevante aktører skal forholde sig til.

**HVORNÅR** 2021-2023

**HVEM** Dansk Kyst- og Naturturisme sammen med kommuner, udviklere og mulige operatører.

**HVORDAN** Dansk Kyst- og Naturturisme og de kommuner, der ønsker at være med, tager i fællesskab initiativ til at udarbejde en handlingsorienteret guide.



TIL VENSTRE: The Norrmans Boutique Bed and Breakfast har omdannet en tidligere landejendom til et unikt overnatningssted med høj kvalitet. Siden åbningen i 2018 har ejerne næsten kunne melde konstant udsolgt.

NEDERST: 18b i Harbøre kan man få en overnatning med kant i et af de to containerhuse, som ligger nær det lokale spillested.



## Dispensation om ophævelse af strandbeskyttelseslinjen

På baggrund af en lovændring af naturbeskyttelsesloven fra 2017 er der givet mulighed for at søge om ophævelse af strandbeskyttelseslinjen ved større havne med betydelig bebyggelse samt i indeklemte lommerum i områderne mellem havne og bebyggede byzonearealer. Kystdirektoratet behandlede for nylig ansøgninger på 166 lokaliteter i 47 af landets kommuner. Ti af kommunerne i Region Sjælland havde indsendt ansøgninger om ophævelse af strandbeskyttelseslinjen i bynære havneområder, og samtlige kommuner fik alle eller nogle af deres ansøgninger helt eller delvist godkendt.

Med lovændringen i 2017 blev der også givet bedre mulighed for at søge om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til konkrete projekter. Klubber, foreninger og institutioner på havne får mulighed for at opføre eller udvide omklædningsfaciliteter, skure til opbevaring af fx kajaker eller fiskeudstyr, bålhytter, madpakkehytter, shelters m.v. Samtidig gives der mulighed for, at tomme bygninger på havne uden dispensation kan indrettes til nye formål, fx kiosker, souvenirbutikker, caféer, overnatningsmuligheder m.v., der kan bidrage til at fremme turismen.

## TILTAG



### Udvikling af lystbådehavne

Der skal ske en udvikling af en række sjællandske havne, der har potentiale til både at skabe mere værdi af og til deres kernekunder, såsom lystsejlere og fastligere, men som også kan tiltrække nye målgrupper ved at udvikle nye overnatningstilbud. Havnene har forskellige skalaer, men ens er, at de kan være attraktive for mange – både til vands og til lands. Udvikling af bynære havne er samtidig med til at understøtte princippet om at koncentrere udviklingen og skabe kritisk masse.

Nogle steder vil der være et udviklingspotentiale til at udvikle overnatningskapacitet i form af eksempelvis husbåde, ferielejligheder på havnekajen og spisesteder. Nogle steder vil udviklingsbehovet være støttefaciliteter for særligt lystbådssejlere, mens andre havne vil have behov for omdannelse fra tidligere erhvervs-havn til rekreative arealer.

Der skal udvikles et eksempelprojekt med identifikation af op til fem havne, som har potentialet til over den næste årrække at tiltrække nok besøgende fra både vand- og landsiden til at blive selvstændige besøgs- og oplevelsessteder for turister og lokale. På baggrund af identifikation igangsættes et konkret arbejde med planlægning af arealudnyttelse og investerings-tiltrækning for at realisere potentialerne.

### HVORNÅR 2023-2025

**HVEM** Foreningen Lystbådehavne i Danmark samt et antal havne, destinationsselskaber og kommuner og Dansk Kyst- og Naturturisme.

**HVORDAN** Der etableres en arbejdsgruppe med interesserede kommuner m.fl., der ønsker at indgå i projektet.

ØVERST: På Nykøbing Sjælland Havn er opført syv digehytter med direkte adgang til vandet og målrettet turister med en kærlighed til aktiviteter på vand.

NEDERST: På Hundested Havn er skabt en attraktion for børn og voksne med den 75 m<sup>2</sup> store flydende platform, hvor man kan klappe fisk og fange krabber.



DIGEHYTTENE, foto: Digehytterne.dk



KLAP EN FISK PÅ HAVNEN, foto: The Uffelman i VestNorsjælland





# BEDRE ADGANG OG MOBILITET

**Adgangsforholdene og forbindelserne til destinationerne skal øges og synliggøres, så den sjællandske infrastruktur styrkes. Den offentlige transport skal gøres endnu mere tilgængelig for den ikke-stedskendte turist, så mobiliteten øges. Både på det enkelte feriested, til resten af geografien og til hovedstaden.**

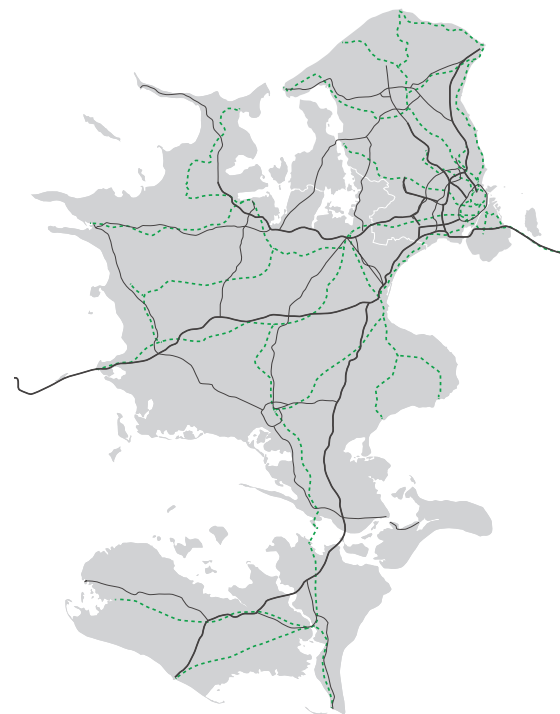
Den sjællandske infrastruktur er bundet op på København som det naturlige udgangspunkt. Al bevægelse til og fra hovedstaden er mere simpel, mens bevægelsen på tværs af Sjælland er mere besværlig og ikke nødvendigvis logisk for den ikke-stedskendte turist, især hvis den foregår med offentlig transport.

Man kan komme rundt til det meste af Sjælland og øerne på 1-2 timer i bil fra København og 3-5 timer i bil fra Hamborg. Men mentalt opleves det som længere, og undersøgelser viser, at turisterne på Sjælland og øerne ikke besøger andre landsdele i samme omfang som turisterne i f.eks. Vest- og Sydjylland. En stor andel af de sjællandske turister holder sig i feriestedets nærområde uden indsigt og kendskab til de oplevelsesmuligheder, der ligger i kort afstand derfra.

94% af turisterne på Sjælland og øerne ankommer i dag i bil, herunder campingvogn og autocamper. Selvom der er togforbindelser til og fra København til

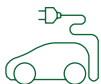
Vest-, Midt- og Sydsjælland og en række lokalbaner, vil det ofte stadig kræve transport i bil, hvis man vil opleve store dele af Sjælland og øernes natur, kyst og attraktioner. Kun 2% af de internationale turister i København besøger i dag Vest- og Sydsjælland. Det er derfor afgørende, at der skabes synlighed om forbindelserne mellem hovedstaden og Region Sjælland. Her giver det brede toget på Sjælland og øerne mulighed for at arbejde med alternative og kombinerede transportformer for at øge tilgængeligheden for dem, der ikke er i bil og lokalt på det enkelte feriested.

Udviklingen af den offentlige transport har et længere tidsperspektiv. Der er brug for på den korte bane at synliggøre de eksisterende muligheder og udvikle alternative transportformer, så som bus, delebiler, o.l. som kan give turisterne i København mulighed for at opleve de mange tilbud på Sjælland og øerne. Arbejdet kan ske i et tæt samarbejde med transportsektoren og udbydere af ture og transportmidler.



INFRASTRUKTUR: Vej- og jernbanenettet på Sjælland og øerne har København som sit naturlige centrum. Der er brug for at gøre adgangen til Sjælland og øerne lettere og øge mobiliteten på tværs af Sjælland og øerne som grundlag for at binde de mange tilbud bedre sammen, så de skaber synergi til hinanden.

## TILTAG



### Tiltrækning og udvikling af transportformer

Der skal arbejdes videre med samarbejder og erfaringer fra bl.a. Projektet Land & By's igangværende arbejde med at undersøge muligheder for brug af alternative transportformer. Det kan f.eks. være delebiler eller bycykler, som er tilgængelige på feriestedet, eller det kan være en udnyttelse af el- og delebilsordninger fra de større byer, så det er nemt og komfortabelt for turisten at tage en endagstur eller getaway fra storbyen. Desuden skal der bygges videre på projektet Land & By's erfaringer med udflugtsturer fra København til Lolland-Falster med bus. Der skal arbejdes med kombinerede transportformer, og der skal gennemføres dialog med busoperatører, el- og delebilsoperatører, incoming bureauer m.fl.

#### HVORNÅR 2021-2023

HVEM Kommuner og destinationsselskaber i samarbejde med Wonderful Copenhagen.

HVORDAN På kort sigt gennemføres tiltrækning og udvikling af nye transportformer lokalt på destinationerne og i regi af det igangværende projekt Land & By.



## TILTAG



### Styrket samarbejde mellem transport og turisme

Samarbejdet mellem DOT, destinationsselskaberne m.fl. om udbredelse og formidling af oplevelser med offentlig transport på dele af Sjælland skal fortsættes og videreudvikles til at omfatte en større del af geografien. Hjemmesiden publictransport.dk er udviklet i et samarbejde mellem turismeaktører og DOT som led i et fælles projekt i 2019 med gode resultater og udbredt brug blandt turisterne. Med afsæt i projektets erfaringer skal der arbejdes på en videreudvikling af samarbejdet med styrket formidling til turister om billetter, oplevelser og adgangsforhold i hele geografien.

Projektet Land & By har bl.a. fokus på at synliggøre turisternes muligheder for at benytte offentlig transport. Der skal arbejdes videre med erfaringer fra projektet, så det er tydeligt for f.eks. turister i de kystnæste feriehuse, hvordan de fra motorvejsnettet kan koble sig op på den offentlige transport for at tage en endagstur til hovedstaden.

#### HVORNÅR 2021-2023

HVEM DOT, Dansk Kyst- og Naturturisme og destinationsselskaberne, herunder Wonderful Copenhagen og VisitNordsjælland.

HVORDAN Dansk Kyst- og Naturturisme, destinationsselskaberne og DOT aftaler de næste skridt i samarbejdet.

VENSTRE: Stevns Cykelturistforening står bag samarbejdet med Donkey Republic om 50 landcykler til udlejning på Stevns. Cyklerne står på udvalgte lokationer og bidrager til lokal mobilitet.

## TILTAG



### Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport

Der skal på det lange sigt arbejdes med at forbedre adgangen til og fra den offentlige transport på de steder, hvor der allerede i dag er adgang via tognettet, og der skal arbejdes med at styrke den lokale infrastruktur i tilknytning til jernbanenet. Der skal skabes koordinerede forbindelser mellem de forskellige transportformer som færge, tog, lufthavne og busforbindelser, og der skal arbejdes med omlægningen af transporten til mere bæredygtige transportløsninger, f.eks. hvad angår turistbusser.

#### HVORNÅR 2022-2025

#### HVEM Kommunerne

HVORDAN KKR Sjælland og Region Sjællands aktuelle samarbejder om opdatering af "Sjælland baner vejen frem", som er kommuners og regioners fælles prioritering af initiativer på infrastrukturuområdet, fortsættes. Styrkelse af offentlig transport, herunder klimavenlige transportformer, er en central del i dette arbejde.



# ØGET KENDSKAB

**Sjælland og øerne skal være en markant national spiller inden for turismen. Stærke fortællinger og must-sees skal profilere Sjælland og øerne nationalt og internationalt. Den nye destinationsgeografi giver mulighed for at opbygge unikke lokale identiteter og giver grundlag for øget gennemslagskraft og styrket samarbejde om markedsføringen.**

I dag er det kun en ud af fem danskere og 2,4% af tyskerne, der har besøgt Sjælland og øerne som turist inden for de seneste tre år. Markedsanalyser viser dog, at der både i Danmark, særligt Østdanmark, og i Nordtyskland er stor interesse for at holde ferie på Sjælland og øerne. I Tyskland indgår Sjælland og øerne som en væsentlig del af brandet "Die Dänische Ostsee", som knap en fjerdedel af alle tyske potentielle rejsende viser interesse for at besøge indenfor de næste tre år.

Der er generelt et lavt kendskab til, hvad Sjælland og øerne kan tilbyde. Kun få steder som Møns Klint, Roskilde, Camp Adventure og København står frem som egentlige kendte besøgssteder, hvilket vidner om et begrænset udbud af steder med national og international

appel. Adspurgt nævnes også strand, natur og hav som reasons-to-go. Endelig giver København et unikt add-on til opholdet på Sjælland og øerne. For danskerne gælder desuden, at en del ikke forbinder Sjælland og øerne med ferie. Det er for tæt på, hvor danskerne bor, og de er ikke opmærksomme på, hvad området tilbyder.

## Stærke fortællinger og koncepter

Der er brug for at øge både et nationalt og et nærmarkeds-kendskab til, hvad Sjælland kan tilbyde. Markedsføring gør det ikke alene, og produktudvikling og markedsføring skal gå hånd i hånd, hvis Sjælland og øerne skal løfte sig fra lokalt til nationalt og internationalt niveau. Det kræver dels en skarpere profil og produkt og dels et samarbejde om en øget markedsføringsindsats, som skal skabe et markant løft

af både det generelle kendskab til Sjælland og det specifikke kendskab til udvalgte steder, faciliteter for erhvervsmøder og attraktioner.

Konsolideringen i større destinationsselskaber skaber et udgangspunkt for udviklingen af en stærk fortælling med afsæt i klare, lokale identiteter. De nye destinationsselskaber vil definere en tydeligere fortælling for det pågældende område og herved skabe et afsæt for en styrket markedsføring. Udviklingsplanen lægger derudover op til en større grad af specialisering på tværs af Sjælland og øerne, hvor forskelligheder dyrkes i fire markante fortællinger, der sætter Sjælland og øerne på turistens landkort. Fortællingerne skaber en ramme for udvikling af oplevelseskoncepter i geografien, som på sigt kan opnå stærk brandværdi og national og international appel.

## TILTAG



### Markedsføring med gennemslagskraft

Hovedparten af aktørerne på Sjælland og øerne er små og har ikke i sig selv kræfter til at trænge igennem i et konkurrencefyldt marked, hvor mange kæmper om turisternes opmærksomhed. Der er brug for at samle kræfterne både internt og på tværs af destinationselskaber for at have gennemslagskraft i det internationale marked. På det store tyske marked udgør VisitDenmarks brand "Die Dänische Ostsee" et etableret og stærkt udgangspunkt for at få slå igennem på markedet.

Som supplement til destinationsselskabernes markedsføringsindsats er der behov for en målrettet og fælles markedsføringsindsats af en vis størrelse, der omfatter hele geografien og København, og som kommunikerer oplevelsesprodukter uden for sæsonen. Dette kan f.eks. være ved at lave et produkt, der indeholder et rekreativt ophold på Sjælland og øerne kombineret med en udflugt til København. Erfaringer fra tidligere gennemførte markedsføringsindsatser med dette budskab viser, at denne type målrettede kampagne, som kombinerer land- og byoplevelsen, har en positiv effekt og er med til at understøtte ambitionen om at skabe nye sæsoner og dermed grundlag for et mere levedygtigt turismeerhverv, helårsarbejdspladser og lokalområder, der lever hele året.

Øget erhvervsturisme udgør ligeledes en genvej til helårsturisme, idet højsæsonen for møder er forår og efterår, og derfor supplerer forretningsområdet kyst- og naturturisme godt. Et styrket samarbejde mellem destinationsselskaberne, herunder Wonderful Copenhagen, om erhvervsturismen vil bidrage til at indfri det nationale og internationale potentiale inden for erhvervsmøder.

### Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser

Med afsæt i kernefortællingen, specialiseringerne og den særlige sjællandske natur- og kulturarv udvikles koncepter og produkter, som binder enkeltstående oplevelser sammen, så de får mere synlighed og gennemslagskraft i markedet. Det kan f.eks. være ø-ferien, fødevareroplevelser, kongehistorien, vikingernes fodspor, herregårdsbesøg og astrosafari. Det kan også være sammenhænge bygget op omkring en eller flere attraktioner, som kombineres med overnatning og spiseoplevelser, så der er grundlag for at forlænge opholdet eller skabe sammenhænge mellem by-, land- og kystoplevelser. Fokus skal være på både at binde oplevelser sammen på tværs af Sjælland og øerne og mellem København og det øvrige Sjælland, så der skabes en samlet reason-to-go for en getaway til området. Der skal arbejdes med pakketering, markedsføring og salg af oplevelsessammenhængene, som skal gennemføres i dialog med turoperatører, incoming bureauer, m.fl. Oplevelsessammenhængene kan udvikles med afsæt i erfaringer fra det igangværende projekt Land & By. Der skal indhentes erfaringer med, hvordan de sammenhængende oplevelser bedst udvikles, samt hvad der er markedsgrundlag for at udvikle.

#### HVORNÅR 2020-2022

HVEM Destinationsselskaberne i samarbejde det lokale erhverv og aktører og Wonderful Copenhagen.

HVORDAN Gennemføres på kort sigt i regi af det igangværende projekt Land & By om styrkelse af sammenhænge mellem land og by. Indsatsen skal videreføres i de enkelte destinationsselskaber efter projektet Land & By er afsluttet.



FEINHEIMISCH, foto: Arndt Schmaize

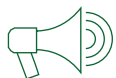


TROMSØ, foto: Konrad Konieczny

ØVERST: Feinheimisch er et kvalitetsstempel og en fælles branding platform for regionalt producerede fødevarer i den tyske delstat Slesvig-Holsten, som tiltrækker gastronomiinteresserede turister.

NEDERST: I Tromsø i Nordnorge har de haft succes med at produktgøre nordlyset, skabt sammenhænge til andre outdooroplevelser og pakket oplevelsen med overnatning, bespisning mm.

## TILTAG



### Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen

Der skal arbejdes for at gennemføre en supplerende, slagkraftig og målrettet markedsføringsindsats i et samarbejde mellem alle destinationsselskaber og VisitDenmark i hele geografien inklusive København. Kampagnen skal have en vis økonomisk størrelse for at kunne tiltrække udvalgte internationale målgrupper med specifikke produkter, der lægger vægt på et rekreativt ophold på landet kombineret med en udflugt til København. Kampagnerne skal følge op på markedsføringskampagnen, som er gennemført i 2019 med netop dette tema og være et supplement til de øvrige markedsføringskampagner. Kampagnen kan tage afsæt i udviklingen af nyt content for bl.a. de fire tematiske specialiseringer. For at udnytte Sjælland og øernes nationale potentiale bør destinationsselskaberne derudover sikre tilstrækkelig slagkraft til kampagner, der er målrettet det danske marked, og som har til formål at flytte opfattelsen af Sjælland og øerne og øge danskernes kendskab til, hvad Sjælland og øerne kan tilbyde.

#### HVORNÅR 2021-2025

HVEM Destinationsselskaberne sammen med VisitDenmark og Dansk Kyst- og Naturturisme.

HVORDAN Destinationsselskaberne skal indlede en dialog med VisitDenmark og Dansk Kyst- og Naturturisme om at udvikle en særlig kampagneindsats målrettet ydersæsonerne som supplement til den øvrige markedsføring.

## TILTAG



### Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervsturisme

Erhvervsturismen tegner sig for en høj værdiskabelse, og i dag er knap halvdelen af alle hotelovernatninger på Sjælland og øerne forretningsorienterede overnatninger. Som opland til Københavns store erhvervssektor har Sjælland og øerne et stærkt udgangspunkt for at arbejde med at udvikle tilbud inden for erhvervsturisme.

Det igangværende arbejde i regi af projektet Land & By med udvikling af strategi og fælles netværk for erhvervsturisme på Sjælland og øerne skal fortsætte. Derudover skal der senere hen arbejdes med implementering og realisering af strategien. Der skal bygges videre på de gode erfaringer fra Stjernemøder, Unikke Mødesteder og Wonderful Copenhagens erfaringer fra MeetingPlace-netværket.

#### HVORNÅR 2023-2025

HVEM Destinationsselskaber i samarbejde med Wonderful Copenhagen.

HVORDAN Destinationsselskaberne skal i samarbejde med Wonderful Copenhagen arbejde videre med udvikling og senere hen implementering af strategi for erhvervsturisme.



ØVERST: The Lodge i Skåne byder på hotelovernatninger og faciliteter for både private og erhvervsturister. Her skaber mark og skov fredelige omgivelser for mødeaktiviteter.

### Markedsføringsamarbejde i Østersøregionen

Destination SydkystDanmark og Visit Lolland-Falster samarbejder om en ny, fælles markedsføringsindsats på en række udenlandske markeder, primært det tyske og svenske marked. Markedsføringen skal formidle områderne i den sydlige del af Sjælland og øerne som én samlet destination. Der udvikles en fælles markedsføringsstrategi og gennemføres målrettede kampagner i et tæt samarbejde med det lokale erhverv, VisitDenmark m.fl. Projektet gennemføres over tre år og er støttet af destinationspuljen under Erhvervsfremmebestyrelsen.

KAPITEL 6

# FORANKRING OG IMPLEMENTERING



# FORANKRING OG IMPLEMENTERING

Udviklingsplan for Sjælland og øerne er en overordnet, tværkommunal ramme for turismeudviklingen i og på tværs af de 17 kommuner i tæt samspil med Hovedstaden. Den udstikker retningen og spiller nært sammen med de enkelte destinationsselskabers strategier og handleplaner.

Realiseringen af planen forudsætter investeringer fra både privat og offentlig side og et fortsat tæt samarbejde mellem de forskellige aktører og på tværs af geografien. Implementeringen af konkrete projekter vil typisk blive forankret i den enkelte kommune eller destinationsselskab, og kommunerne og destinationsselskaberne vil således have en særlig rolle i implementeringen. Det skal afklares i de enkelte destinationer, hvordan rollefordelingen er mellem kommune og destinationsselskab i forhold til implementering af indsatser og tiltag fra udviklingsplanen.

Destinationsselskaberne er aktuelt under konsolidering som led i forenkling af det offentlige turismedfremmesystem. Denne konsolidering vil bidrage til at styrke udviklingsplanens realisering. Ved afslutningen af processen med udarbejdelse af udviklingsplanen er hhv. Destination Sjælland [Odsherred, Holbæk, Kalundborg, Slagelse og Sorø kommuner], VisitLolland-Falster [Lolland og Guldborgsund kommuner] og Destination SydvestDanmark [Vordingborg, Næstved, Faxe og Stevns kommuner] konsolideret, mens VisitFjordlandet er under etablering [Roskilde, Lejre og Frederikssund kommuner]. Solrød, Greve, Ringsted

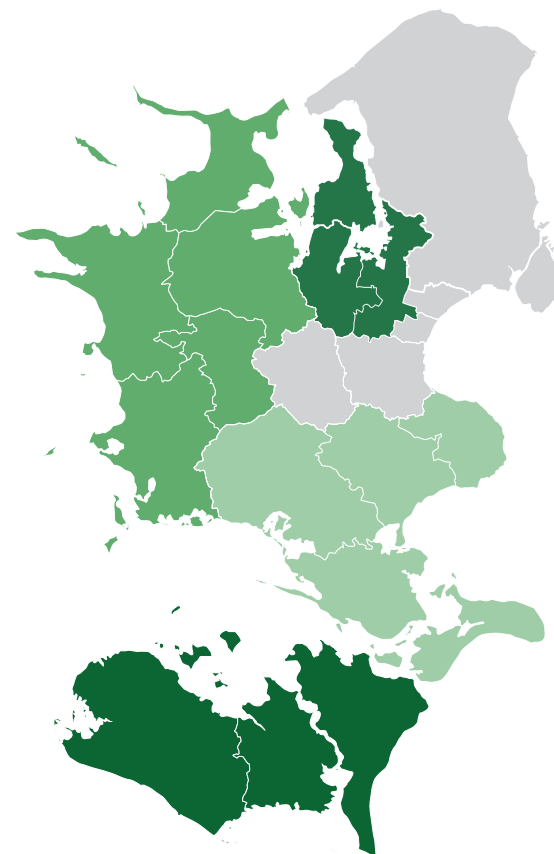
og Køge kommuner er ikke konsolideret i destinationsselskaber.

## Organisering

Implementeringen af planen skal ske i regi af den eksisterende organisering af turismen, i fællesskab på tværs af kommuner og destinationsselskaber og lokalt i det enkelte destinationsselskab og kommune. Det er ikke hensigten at skabe endnu et organisationslag, men at skabe et forum for samarbejde og udvikling på tværs, som kan sikre implementeringen af planen.

For at sikre den fremadrettede implementering af planens ambitioner skal den have et stærkt politisk og tværgående ophæng. Der etableres en politisk styregruppe i KKR regi med deltagelse af repræsentanter for destinationsselskaberne. Styregruppen skal medvirke til at fastholde KKR Sjællands fælles ambition om en markant udvikling i turismen i hele geografien og har ansvar for den overordnede opfølgning på udviklingsplanen. Styregruppen skal samtidig sikre koordinering med den øvrige østdanske geografi, herunder KKR Hovedstaden.

Der er allerede et tæt samarbejde med Wonderful Copenhagen og VisitNordsjælland i bl.a. Turismeforum Sjælland, Greater Copenhagen-samarbejdet og i regi af det igangværende projekt Land & By. Det skal fortsættes i implementeringen af Udviklingsplan for Sjælland og øerne.



DESTINATIONSSKABER I REGION SJÆLLAND



På sigt bør der arbejdes hen i mod et mere formaliseret samarbejde om det samlede udviklingsarbejde på tværs af KKR Hovedstaden og KKR Sjælland for at indfri potentialerne i initiativer på tværs af geografien.

For at understøtte implementeringen etableres en sekretariatsfunktion, der skal følge op på realiseringen af udviklingsplanens mål og indsatser, skabe synlighed om fremdriften af implementeringen og sekretariatsbetjene den politiske styregruppe. Sekretariatet dannes i et samarbejde mellem destinationsselskaberne, Dansk Kyst- og Naturturisme og KKR Sjællands sekretariat.

For at sikre forankring hos erhvervet videreføres Turismeforum Sjælland som en følgegruppe og samarbejdsforum med destinationscheferne, erhvervsrepræsentanter, Wonderful Copenhagen, Dansk Kyst- og Naturturisme og KKR Sjælland.

Implementeringen af planen følges desuden af en national følgegruppe bestående af relevante ministerier og styrelser samt brancheorganisationer. Det er den samme gruppe, som blev etableret i forbindelse med Udviklingsplan for Vestkysten, og som har fulgt udarbejdelsen af Udviklingsplan for Sjælland og Øerne. Den nationale følgegruppe er med til at understøtte koordinering i forhold til sikre rammebetingelser og forankre strategien i deres respektive organisationer. Gruppen sekretariatsbetjenes af Dansk Kyst- og Naturturisme.

Ligeledes skal der være en nær dialog med Erhvervs- og Udviklingsministeriet om implementering af planen, så der sikres en koordinering og samarbejde mellem den fysiske udvikling og planlægning og erhvervsudviklingen.

Erhvervs- og Udviklingsministeriet er en central del af erhvervsfremmesystemet og kan bidrage til at understøtte den nødvendige forretningsudvikling og innovation hos erhvervsaktørerne i turismebranchen.

### Implementering og opfølgning

For at forankre og følge op på udviklingsplanens realisering gennemføres en række tiltag, bl.a.:

- Udarbejdelse af en handlingsplan for 2020-21, som godkendes af den politiske styregruppe.
- Udviklingsplanen drøftes på politisk niveau i de enkelte kommuner. I de kommuner, hvor der ikke er et destinationsselskab, drøftes planen på politisk niveau med henblik på at lægge en plan for, hvordan kommunen kan bidrage til at realisere planens anbefalinger. Kommunerne laver efterfølgende en årlig prioritering af indsatser i den givne geografi.
- Udviklingsplanen drøftes i de enkelte destinationsselskabers bestyrelser med henblik på at lægge en plan for, hvordan det enkelte destinationsselskab og kommunerne inden for dets geografi og i samarbejde med andre bidrager til at realisere planens anbefalinger. Destinationsselskaberne indarbejder relevante dele af planen i deres respektive strategier. De enkelte destinationsselskaber og kommuner laver efterfølgende en årlig prioritering af indsatser i den givne geografi.
- Som led i arbejdet med udviklingsplanen er der etableret et tværgående samarbejde mellem destinationsselskaberne samt kommunale medarbejdere fra plan-, udviklings-, erhvervs-, kultur- og

fritidsforvaltningerne. Dette samarbejde videreføres. Som led heri afholdes 1-2 årlige møder i den samlede kreds. Det første møde afholdes i foråret 2020, hvor fokus vil være på implementering, tværgående indsatser og åbningstræk.

- Den politiske styregruppe mødes 2-3 gange årligt om status på tiltag samt prioritering af indsatser. Styregruppen laver, bistået af sekretariatet, 1-2 årlige rapporter til KKR Sjælland og øvrige interessenter med information om fremdriften i realiseringen af planens mål og indsatser.
- Inden udgangen af 2021 skal styregruppen revidere og evt. justere pejlemærkerne for vækst i lyset af effekterne af coronavirus og det ændrede udgangspunkt i 2020.
- Gruppen af destinationschefer mødes 3-4 gange årligt for at gøre status på udviklingen og gennemførte tiltag, samt prioritere kommende indsatser og igangsætte fælles tiltag.
- Turismeforum Sjælland mødes 1-2 gange årligt.
- Sekretariatet laver en årlig dataindsamling, monitorering og status på mål og implementering af tiltag. Der opstilles succeskriterier for at opnå en bæredygtig udvikling, og der udvikles en model for måling heraf. Sekretariatet sørger for kommunikation af relevante tiltag samt målopfølgelse.
- Udviklingsplanen er dynamisk, og der vil løbende være behov for at tage stilling til, om indsatser og tiltag er relevante for at indfri ambitionerne. Den politiske styregruppe tager initiativ hertil.

# ÅBNINGSTRÆK

For at igangsætte implementeringen allerede på den korte bane igangsættes en række åbningstræk, som både bidrager til at udvikle stærke kraftcentre og skaber effekt i hele geografien og sætter ind der, hvor der er størst potentiale. Følgende tiltag er åbningstræk:

## Udviklingsplaner for kraftcentre

Der udarbejdes konkrete udviklingsplaner for kraftcentre, som skal definere indsatser og tiltag og prioritere udviklingen i det enkelte kraftcenter og danne grundlag for efterfølgende finansiering og realisering. Fokus er også på, hvordan kraftcentret kan skabe værdi til den omkringliggende geografi. Den enkelte kommune og destinations-selskab foretager en vurdering af behov og fokus i planerne med afsæt i de indledende prioriteringer, der er i udviklingsplanen [jf. tiltag 1].

**Hvem:** Kommuner og destinationsselskaber

## Transformation og udvikling af campingpladser

Der igangsættes en kortlægning af udviklingsmuligheder på campingpladserne og identificeres campingpladser, der har særligt potentiale til transformation. Kortlægningen skal danne afsæt for et udviklingsforløb for udvalgte campingpladser. [jf. tiltag 13]

**Hvem:** Dansk Kyst- og Naturturisme sammen med kommuner, destinationsselskaber og erhvervet.

## Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnattingssteder

Der udarbejdes en praksisorienteret guide rettet mod iværksættere, hotelejere og kommunale planlæggere om muligheder og fremgangsmåder ved etablering af overnatningsformer i landzone og i tilknytning til naturområder [jf. tiltag 14].

**Hvem:** Dansk Kyst- og Naturturisme sammen med kommuner, udviklere og mulige operatører.

## Tematiske og sammenhængende oplevelser

Indsatsen med at udvikle tematiske og oplevelsesmæssige sammenhænge på tværs af Sjælland og øerne, København og Nordsjælland, som er i gangsat i regi af projektet Land & By fortsættes og intensiveres med afsæt i de fire specialiseringer – det rekreative åndehul, naturens nærvær, historien om Danmark og det moderne Danmark [jf. tiltag 19]

**Hvem:** Projektet Land & By sammen med destinationsselskaberne, kulturinstitutionerne og lokale erhvervsaktører.

De øvrige igangværende indsatser videreføres og målrettes udviklingsplanens anbefalinger. Sideløbende arbejdes med at modne og forme de næste tiltag og rejse finansiering til dem.

# TIDSPLAN

INDSATSSOMRÅDE	TILTAG	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stærke kraftcentre	Udviklingsplaner for de stærke kraftcentre						
	Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre						
	Prioritering og udvikling af oplevelsesmæssige kraftcentre						
	Prioritering og udvikling af mulighedsområder						
Større oplevelsesværdi	Faciliteter til aktivitet i naturen						
	Test af et rekreativt knudepunktssystem						
	Forretningsudvikling inden for outdoorturisme →						
	Styrke de lokale oplevelser						
	Udvikling af signaturattraktioner						
Bæredygtig kapacitetsudvikling	Dialog med feriehusejere						
	Nye koncepter for feriehusområder						
	Udnyttelse af eksisterende boligmasse til feriehuslignende kapacitet						
	Transformation og udvikling af campingpladser (åbningstræk)						
	Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnatningssteder (åbningstræk)						
	Udvikling af lystbådehavne						
Bedre adgang og mobilitet	Tiltrækning og udvikling af nye transportformer →						
	Styrket samarbejde mellem transport og turisme						
	Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport						
Øget kendskab	Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser (åbningstræk) →						
	Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen						
	Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervsturisme →						

→ Tiltag, som bygger på eksisterende og igangværende projekter.





**2.3**

**Beslutningssag: Udviklingsplan for turisme i Sjælland og  
øerne**



KORT FORTALT

# UDVIKLINGSPLAN FOR SJÆLLAND OG ØERNE

EN FÆLLES AMBITION FOR TURISMEN FREM MOD 2025

KOMMUNERNE I REGION SJÆLLAND

12. MAJ 2020



## INDHOLD

	Forord s. 1
	Med udgangspunkt i Sjælland og øerne s. 2
	Udviklingsplanen i lyset af corona s. 3
	Turismen på Sjælland og øerne kan og skal mere s. 4
	Centrale must-wins s. 7
	Vision 2025 s. 8
	Gentænk Sjælland og øerne s. 10
	Fire stærke specialiseringer s. 11
	Strategi - 2025 s. 12
	Udviklingsprincipper s. 14
	Indsats 1 - Stærke kraftcentre s. 16
	Indsats 2 - Større oplevelsesværdi s. 18
	Indsats 3 - bæredygtig kapacitetsvikling s. 19
	Indsats 4 - Bedre adgang og mobilitet s. 20
	Indsats 5 - Øget kendskab s. 21

**KKR**  
S J Æ L L A N D

DANSK  
KYST & NATUR  
TURISME

Realdania

**BARK**  
BANK

Dette er en forkortet version af Udviklingsplan for Sjælland og øerne.

## Forord

Turismen på Sjælland og øerne kan og skal mere. Kommunerne i KKR Sjælland har ambitioner for turismen, og vi vil stille os i spidsen for at give den sjællandske turisme et markant løft som væksterhverv. Vi har en unik beliggenhed tæt på København og midt imellem store internationale markeder. Vi kan tilbyde en bred vifte af attraktive oplevelser med afsæt i vores kyster, natur, kultur og lokale fødevarer. Og i disse år investeres der massivt i nye attraktioner, oplevelser i naturen og overnatningssteder rundt omkring på Sjælland og øerne. Det skal vi bygge videre på!

Ambitionen er klar: Sjælland og øerne skal i 2025 have oplevet en markant vækst i turismeomsætning, overnatninger, døgnforbrug og gæstetilfredshed. Sjælland og øerne skal løfte sig til at være en markant national spiller drevet af stærke turismemæssige kraftcentre og unikke oplevelser med national og international appel og høj kvalitet. Turismen skal være drivkraft for bæredygtig vækst på hele Sjælland og øerne og grundlag for levende lokalområder og erhvervsudvikling. Turismen skal være med til at opretholde levende lokalsamfund med detailhandel, kultur og oplevelser – til gavn for både borgere og turister.

Med udviklingsplanen skaber vi en fælles forpligtende vision og strategisk plan for udviklingen af turismen, som skal medvirke til at skabe større turismeomsætning og øge investeringerne i turismen. En fælles plan og ambition, som vi i samarbejde på tværs af kommuner, destinationsselskaber, erhverv og organisationer vil føre ud i livet for at løfte vores fælles mål – at turismen i endnu højere grad bliver en løftestang for en bæredygtig udvikling på Sjælland og øerne.

På vegne af KKR Sjælland og styregruppen for Udviklingsplan for Sjælland og øerne

Niels Hörup  
Formand for KKR Sjælland

Helle Reedtz-Thott  
Formand for styregruppen

Carsten Rasmussen  
Næstformand for KKR Sjælland



## MED UDGANGSPUNKT I SJÆLLAND OG ØERNE

Udviklingsplan for Sjælland og øerne er kommunerne i Region Sjællands fælles plan for en ambitiøs og langsigtet udvikling af turismeerhvervet. Planen har geografisk og politisk fokus på de 17 kommuner i KKR Sjælland og fire destinationer, men samtænker turismen på hele Sjælland og de omkringliggende øer. Der udarbejdes efterfølgende en tilsvarende plan med fokus på Nordsjælland og de øvrige rekreative områder uden for hovedstaden, som er en del af KKR Hovedstaden. Tilsammen skaber det et koordineret og fælles grundlag for udviklingen af turismen på hele Sjælland og afsæt for et tæt samarbejde på tværs af administrative skel.



## UDVIKLINGSPLANEN I LYSET AF CORONA

Udbruddet af coronavirus i starten af 2020 har midlertidigt sat en stopper for turismen. Hvordan og hvornår turismen vil vende tilbage, er for tidligt at spå om. Pandemien er stadig i gang og forudsætningerne ændrer sig fra dag til dag. De forskellige prognoser fra bl.a. UNWTO peger dog alle på drastiske fald i turismen, og at der vil gå flere år, før turismen er tilbage på niveauet før krisen. De aktuelle hjælpe- og genopretningstiltag, der er igangsat lokalt og nationalt, er helt afgørende for at kickstarte turismen igen. Udviklingsplan for Sjælland og øerne er ikke en genopretningsplan, men en langsigtet plan, der står på skuldrene af disse tiltag. Det er vigtigt, at holde fokus også på den langsigtede udvikling, så Sjælland og øerne står stærkt på den anden side og er klar til at gribe den internationale marked, når turismen igen vender tilbage.

Inden udgangen af 2021 skal parterne bag planen revurdere og evt. justere pejlemærkerne for vækst i lyset af corona-situationen og det ændrede udgangspunkt i 2020.

### BETYDNING FOR SJÆLLAND OG ØERNE

- **Forstærket fokus på hjemmemarked og nærmarkeder** som bliver endnu vigtigere markeder.
- **Ændret rejseadfærd:** Turisterne vil søge til steder, hvor der føles trygt og rent.
- **Ferie i hjemlandet, natur og god plads:** flere holder ferie i hjemlandet og søger væk fra byerne og ud i naturen, hvor der er god plads og mulighed for afstand.
- **Færre internationale gæster med fly** som følge af regler om afstand og færre og dyrere flybilletter.
- **By-land sammenhængen i et nyt lys:** Fokus på at tiltrække borgere fra hovedstadsområdet og på muligheden for at kombinere ferien med besøg i Hovedstaden.
- **Hårdere konkurrence** internt i Danmark og nærmarkedene.
- **Udfordret turismeerhverv:** risiko for konkurser, tab af arbejdspladser og færre ressourcer til investere.
- **Behov for innovation og udvikling** af nye koncepter og forretningsmodeller i alle dele af erhvervet.

## TURISMEN PÅ SJÆLLAND OG ØERNE KAN OG SKAL MERE

Turismen har de seneste ti år været i markant vækst, både nationalt og globalt. I Danmark er turismeerhvervet vokset kontinuerligt siden 2008/09 indtil den globale corona-epidemi i foråret 2020 lukkede al turisme ned i størstedelen af verden.

Turismen på Sjælland og øerne er et vigtigt erhverv, som bidrager til lokale jobs, og siden 2013 har Sjælland og øerne igen oplevet vækst i antal overnatninger. Og der er meget at bygge videre på: mange oplevelser i naturen, en rig kultur og historie, flere museer, idylliske små-øer og kvalitetsfødevarer. Over de kommende år realiseres desuden nye attraktioner og udvikles eksisterende til en samlet værdi af mere end 680 mio. kr.

Set over en længere årrække har Sjælland og øerne ikke oplevet samme vækstrater i turismen som resten af landet. Selvom Sjælland og øerne rummer en tredjedel af alle danske feriehusene og ligger midt mellem store markeder i hovedstaden og Nordtyskland, står Sjælland og øerne kun for 10% af omsætningen inden for kyst- og naturturismen i Danmark. Efter flere år med stagnation nåede Sjælland og øerne i 2019 for første gang niveauet fra før finanskrisen i antallet af overnatninger.

Med åbningen af Femernforbindelsen, forventet i 2028, står Sjælland og øerne overfor en ændret markedssituation indenfor de næste ti år. Det kan potentielt blive en game changer for turismen på Sjælland og øerne. Køretiden fra Hamborg bliver i fremtiden reduceret til ca. tre timer til Midsjælland, og Sjælland vil stå med et samlet markedsgrundlag på 10,4 mio. mennesker. Dertil kommer de internationale turister, som hvert år besøger København.

## STEDER PÅ SJÆLLAND OG ØERNE DER VISER VEJEN



**DRAGSHOLM SLOT:** Dragsholm Slot viser, hvordan en ambitiøs satsning på lokale fødevarer og kvalitet kan sætte et sted på landkortet.



**CAMP ADVENTURE, SKOVTÅRNET:** Skovtårnets massive succes vidner om et uindfriet turismebehov på Sjælland for den unikke attraktion med høj æstetisk.



**STEVES KLINT, BESØGSCENTER OG VERDENSARV:** Etableringen af besøgscenteret er eksempel på, hvordan offentlige og private investeringer kan gå hånd i hånd.



**THE NORRMANS - BOUTIQUE BED AND BREAKFAST:** Med fokus på atmosfære, kvalitet og æstetik er The Normans et overnatningstilbud udover det sædvanlige.



**HOLMEGAARD VÆRK:** Med genåbningen af værket skabes en attraktion med afsæt i den sjællandske kulturhistorie til gavn for både lokalsamfund og turister.



**MØN, CAMØNOEN OG DARK SKY:** Camønoen, Møns Klint og udnævnelsen som Dark Sky Park er med til at profilere Møn, som en destination med spektakulære naturoplevelser.



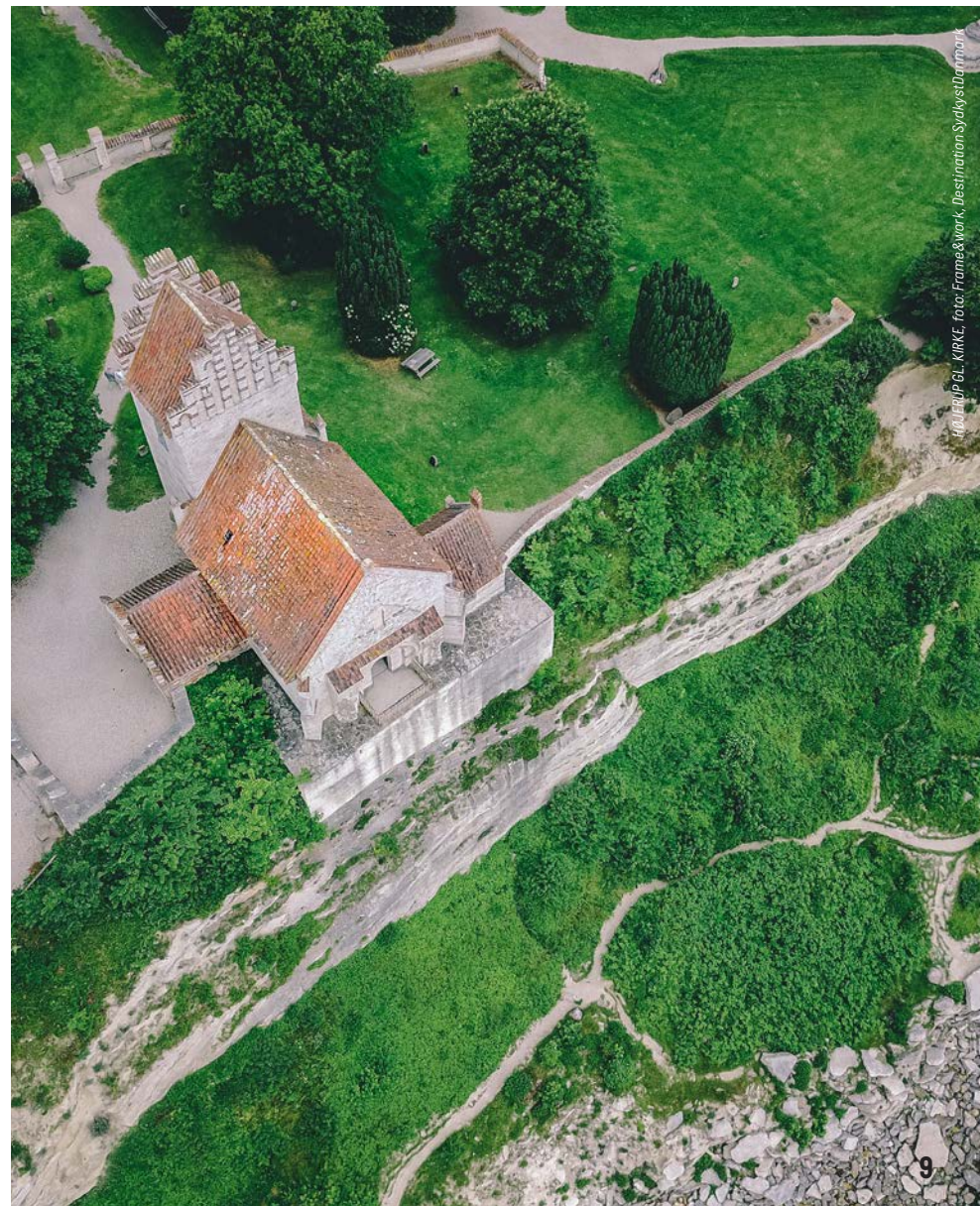
KRENKERUP, foto: Visit LollandFalster

## CENTRALE MUST-WINS

- **Nærhed til hovedstadsområdet skaber ikke nok synergi**  
København er Sjællands vækstcenter og turismemagnet. Nærheden til storbyen og dens mange tilbud og attraktioner skiller Sjælland og øernes tilbud ud fra de øvrige danske kyst- og naturdestinationer.
- **Lavt kendskab – få must-sees**  
Sjælland og øerne er præget af en høj koncentration af oplevelser, men der er få markante attraktioner og feriesteder, der kan drive en udvikling og skabe brandværdi.
- **Lav kvalitet, lavt forbrug og kort sæson**  
Døgnforbruget hos kyst- og naturturister på Sjælland og øerne er lavt med 550 kr. mod 750 kr. for kyst- og naturturisme i hele landet, og Sjælland og øerne en meget kort højsæson og ikke fat i skuldærsæsonerne, særlig efterårsferie og jul.
- **Mangel på kommerciel og markedsrelevant kapacitet**  
Feriehus og camping er de primære overnatningsformer på Sjælland og øerne. Det er mange feriehuse, men de udlejes kun i begrænset omfang til kommercielt brug i dag, og camping har lav værdiskabelse.
- **Lav international appel**  
Nærmarkedet i Danmark er i dag det primære marked for Sjælland og øerne. Kun i Guldborgsund og Vordingborg kommuner er ca. 50% af turisterne internationale.
- **Kort afstand – men afkoblet**  
Det meste af Sjælland og øerne kan nås inden for 1-2 timer i bil fra København og 3-5 timer fra Hamborg, men bevægelsen internt på Sjælland og øerne med offentlig transport er ikke oplagt i dag, og det kræver ofte transport i egen bil at komme ud til Sjælland og øernes oplevelsesudbud.

## VISION 2025

Sjælland og øerne skal være en markant national spiller drevet af stærke turismemæssige kraftcentre og unikke oplevelser med national og international appel. Turismen skal være drivkraft for bæredygtig vækst på hele Sjælland og øerne og grundlag for levende lokalområder og erhvervsudvikling. Og Sjælland og øerne skal være frontløber for at udvikle Danmark som bæredygtig turismemedestination.



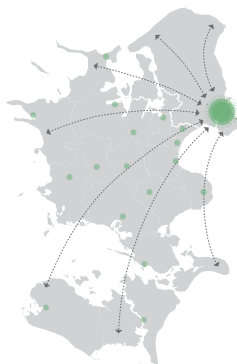
KØBENHAVN, KIRKE, foto: Frame&work, Destination Sjælland Danmark

# GENTÆNK SJÆLLAND OG ØERNE

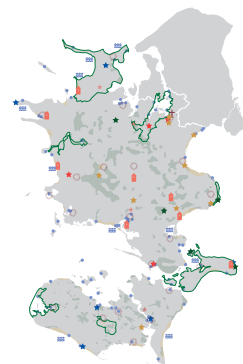
Sjælland og øerne skal løfte sig fra at være en lokal spiller med et fragmenteret udbud til at være en markant national spiller. Udviklingen skal koncentreres i stærke turismemæssige kraftcentre, sammenhængen mellem hovedstaden og det øvrige Sjælland og øerne skal styrkes, og en stærkere specialisering skal øge gennemslagskraften og differentiere produktet.



**STÆRKE KRAFTCENTRE SKAL DRIVE VÆKSTEN:** Udviklingen skal koncentreres i stærke kraftcentre med fulde værdikæder, kritisk masse og national og international appel.



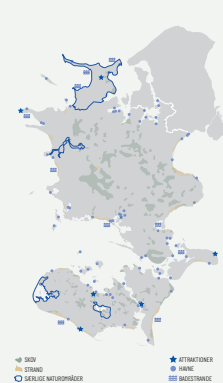
**STÆRKE SAMMENHÆNGE MELLEM LAND OG BY:** Oplevelser og steder på Sjælland skal bindes stærkere sammen på tværs af land og by, så værditilbuddet styrkes.



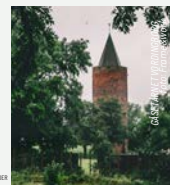
● DET REKREATIVE ÅNDEHUL  
● NATURENS NÆRVÆR  
● HISTORIEN OM DANMARK  
● DET MODERNE DANMARK

**STÆRKE SPECIALISERINGER:** Fire stærke specialiseringer sætter Sjælland og øernes høje koncentration af oplevelser – oplevelsescentre, museer, kulturarv, naturområder og strande – ind i en større fortælle-mæssig ramme.

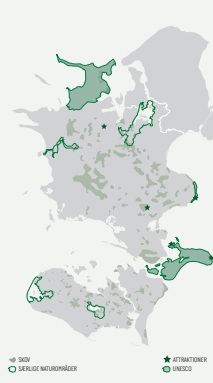
# FIRE STÆRKE SPECIALISERINGER



DET REKREATIVE ÅNDEHUL



HISTORIEN OM DANMARK



NATURENS NÆRVÆR



DET MODERNE DANMARK

UDVIKLINGS-  
PRINCIPPER

Koncentrer  
udviklingen



Beskyt og  
benyt



Øg  
kvaliteten



Styrk de  
lokale  
særkender



Tænk i flere  
sæsoner



Sammentænk  
investeringer

## INDSATSOMRÅDER

1

**Stærke kraftcentre**

Der skal udvikles stærke kraftcentre, som med styrkede overnatningskapaciteter, kritisk masse og bedre sammenhænge i værditilbuddene kan blive markante feriedestinationer med national og international appel.

2

**Større oplevelsesværdi**

Den sjællandske natur og kultur skal bringes endnu mere i spil, og gode faciliteter skal få flere ud i naturen og til at bruge kulturen – både turister og lokale borgere. Stærkere reasons-to-go er afgørende for at tiltrække turister til Sjælland og øerne.

3

**Bæredygtig kapacitetsudvikling**

Sjælland og øerne skal have mere tidssvarende og markedsrelevant overnatningskapacitet, så der for alvor kan ske en vækst i turismen. Kapacitetsudviklingen skal imødekomme turisternes stigende interesse i bæredygtige ferieformer og skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i eksisterende arealer og bygninger.

4

**Bedre adgang og mobilitet**

Adgangsforholdene og forbindelserne til destinationerne skal øges og synliggøres, så den sjællandske infrastruktur styrkes. Den offentlige transport skal gøres endnu mere tilgængelig, både på det enkelte feriested, til resten af geografien og til hovedstaden.

5

**Øget kendskab**

Sjælland og øerne skal være en markant national spiller inden for turismen. Stærke fortællinger og must-sees skal profilere Sjælland og øerne, og den nye destinationsgeografi danner grundlag for øget gennemslagskraft og styrket samarbejde om markedsføringen.

## TILTAG

1. Udviklingsplaner for stærke kraftcentre
2. Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre
3. Prioritering og udvikling af oplevelsesmæssige kraftcentre
4. Prioritering og udvikling af muligheds-områder

5. Faciliteter til aktiviteter i naturen
6. Test af et rekreativt knudepunktssystem
7. Forretningsudvikling inden for outdoorisme
8. Styrk de lokale oplevelser
9. Udvikling af signaturattraktioner

10. Dialog med feriehusere
11. Nye koncepter for feriehusområdet
12. Eksisterende boligmasse som feriehuslignende kapacitet
13. Transformation og opgradering af campingpladser
14. Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnatningssteder
15. Udvikling af lystbådehavne

16. Tiltrækning og udvikling af nye transportformer
17. Styrket samarbejde mellem transport og turisme
18. Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport

19. Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser
20. Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen
21. Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervsurisme

## SUCCESKRITERIER

Sjælland og øerne er **kendt nationalt og internationalt** for feriesteder, byer, natur og oplevelser med høj kvalitet.

**Turismen er prioriteret kommunalt** i form af investeringer og planlægning for turismen.

**Sammenhængen mellem hovedstaden og det øvrige Sjælland og på tværs af Sjælland er styrket**, og der er et stærkt samarbejde mellem aktørerne i hele geografien om at udvikle turismen.

Sjælland og øerne er præget af **stærke erhvervsaktører og tiltrækker investeringer** i udvikling af overnatningskapacitet, oplevelser, service og infrastruktur.

## PEJLEMÆRKER

Turismen skal **bidrage til den grønne og bæredygtige omstilling**. De miljømæssige konsekvenser af turismen skal reduceres.

Turismen skal være **grundlag for at opretholde levende lokalsamfund** med detailhandel, kultur og oplevelser.

Antallet af **kommercielle overnatninger skal øges med årligt 3%** fra ca. 4,8 mio. overnatninger i dag til 5,8 mio. overnatninger i 2025.

Den samlede **omsætning skabt af turisme skal øges med 2,25% årligt** fra 12,9 mia. kr. i dag til 15 mia. kr. i 2025.

Kvaliteten og døgnforbruget skal **øges. Døgnforbruget for feriegæster skal øges med 3% årligt fra 550 kr. i dag til 675 kr. i 2025.**

Kvaliteten af turistoplevelsen skal løftes og **gæstetilfredsheden for turister skal løftes** fra 4,5 til 4,6 på en femskala.

# UDVIKLINGSPRINCIPPER FOR EN BÆREDYGTIG TURISME



## Koncentrer udviklingen – skab kritisk masse

Koncentrer udviklingen af turismen omkring udvalgte kraftcentre, hvor overnatning, oplevelser og services udbygges og fortættes.



## Beskyt og benyt

Bevar den milde og indbydende natur, kyster og fortidsminder og tilgængeliggør og sæt dem i spil uden at der går på kompromis med natur- og kulturværdierne.



## Øg kvaliteten

Øg kvaliteten hele vejen rundt, både i bymiljøer, oplevelser, overnatningssteder, spisesteder, fødevarer og services.



## Styrk de lokale særkender og kvaliteter

Styrk de lokale særkender og kvaliteter på Sjælland og øerne og skab en klar rollefordeling og specialisering mellem de enkelte steder.



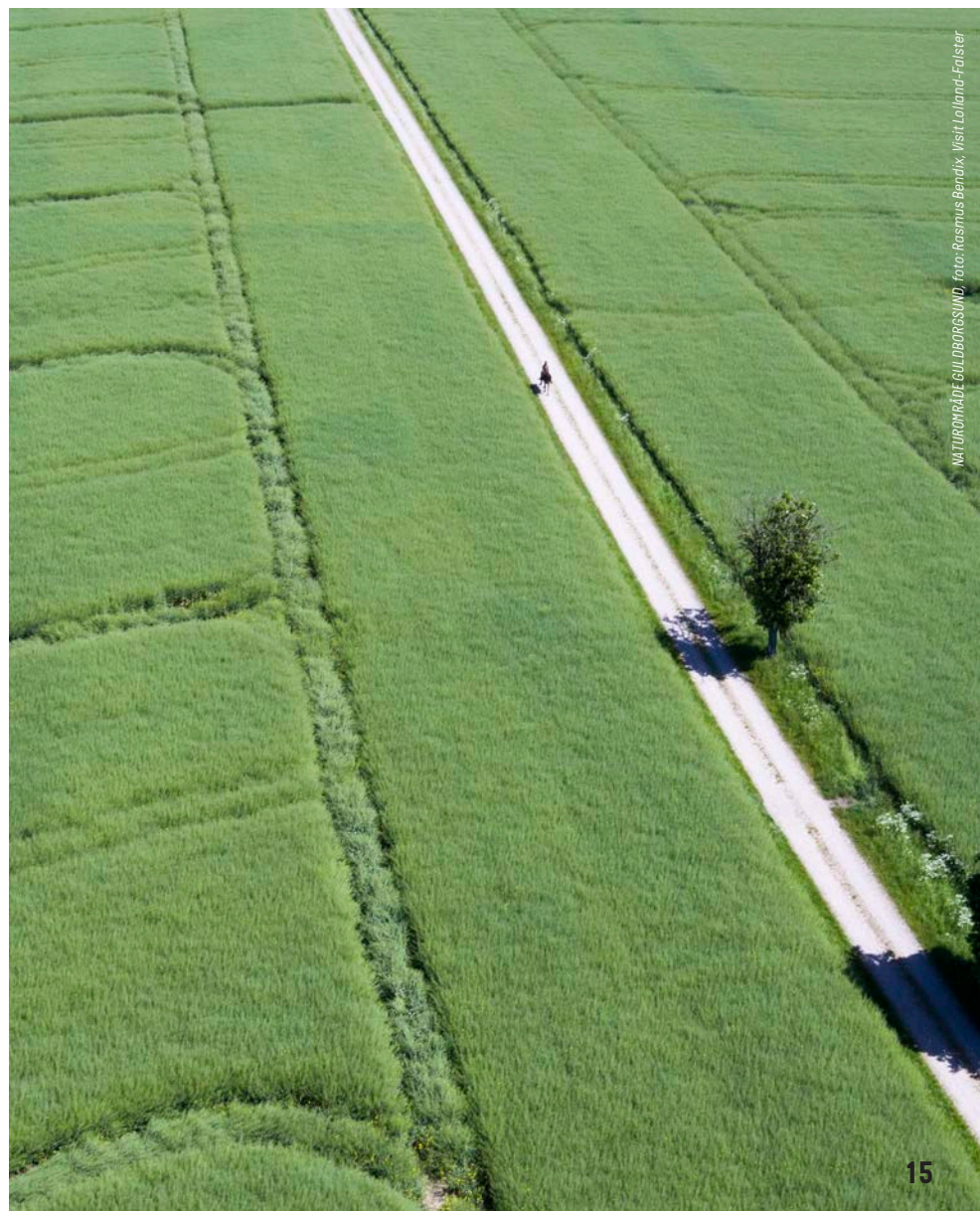
## Tænk i flere sæsoner

Udvikl oplevelsesudbuddet og sammentænk faciliteter, så det samme sted kan rumme flere forskellige målgrupper på forskellige tidspunkter.



## Sammentænk investeringer – skab en positiv spiral

Samtænk investeringer, så offentlige og private midler går hånd i hånd og så investeringer kommer både borgere og turister til gavn.





**UDVIKLING AF KRAFTCENTRE:** Lolland-Falster, Odsherred og Møn er allerede i dag stærke kraftcentre med en stor koncentration af overnatningskapacitet og potentiale til at drive en vækst på kort sigt. Roskilde/Fjordlandet, Stevns og Sydsjælland rummer mere potentiale for at drive en vækst med afsæt i en koncentration af oplevelser, natur, kultur og nye investeringer på vej. Røsnæs, Nakskov og den vestsjællandske kyststrækning er områder der har potentiale til på længere sigt at kunne udvikle sig som nye ferieområder.

## INDSATS **1** STÆRKE KRAFTCENTRE

Der skal udvikles stærke kraftcentre som med styrket overnatningskapacitet, løft i kvaliteten og bedre sammenhæng i værditilbuddene kan blive markante feriesteder med national og international appel fulde værdikæder, kritisk masse og national og international appel. De eksisterende kraftcentre skal prioriteres og styrkes. På sigt skal der opbygges nye kraftcentre, som kan understøtte et stærkere og mere differentieret værditilbud på Sjælland og øerne. Det skal ske ved:



### Udviklingsplaner for stærke kraftcentre

Udarbejdelse af udviklingsplaner for nedslagspunkter i de udpegede kraftcentre, som sætter en retning for udviklingen af stærke feriesteder.



### Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre

Igangsættelse af udviklingstiltag i hhv. Odsherred, Møn, Lolland/Falster, som udfolder områdernes overnatningskapacitet, sammenhæng og funktion som kraftcenter for hele regionen.



### Prioritering og udvikling af oplevelsmæssige kraftcentre

Udvikling af gæsteoplevelse, sammenhænge og stærke værdikæder omkring attraktionerne i Roskilde /Fjordlandet, Stevns og Sydsjælland.



### Prioritering og udvikling af mulighedsområder

Udvikling af nye ferieområder - i tæt sammenhæng med de øvrige kraftcentre - med udgangspunkt i Nakskov, Røsnæs og den Vestsjællandske kyst.



## INDSATS 2

# STØRRE OPLEVELSESVÆRDI

Den sjællandske natur og kultur skal bringes endnu mere i spil, og gode faciliteter skal få flere ud i naturen og til at bruge kulturen – både turister og lokale borgere. Stærkere reas-ons-to-go er afgørende for at tiltrække turister til Sjælland og øerne. Det skal ske ved:



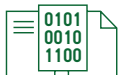
### Faciliteter til aktivitet i naturen

Investeringer i rekreative faciliteter, som tilskynder til mere aktivitet i naturen, fx stier, spor, saunaer og faciliteter til ophold og formidling.



### Test af et rekreativt knudepunktssystem

Kortlægning og test af et nyt knudepunktssystem i udvalgte områder som fleksibel vejvisning for kortere og længere cykel- og vandreture.



### Forretningsudvikling inden for outdoorisme

Etablering af klyngesamarbejde og udviklingsforløb for iværksættere med udgangspunkt i outdoorisme.



### Styrk de lokale oplevelser

Tættere samarbejde mellem de lokale museer og turismeaktører om tilgængeliggørelse og formidling af lokale historier, fx ved events og lokale guider.



### Udvikling af signaturattraktioner

Forskellige tiltag, der øger iscenesættelsen og sammenhænge mellem signaturattraktioner på Sjælland og øerne.

## INDSATS 3

# BÆREDYGTIG KAPACITETSUDVIKLING

Sjælland og øerne har brug for mere tidssvarende og markedsrelevant overnatningskapacitet, hvis der for alvor skal ske en vækst i turismen. Udviklingen i overnatningskapacitet skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i eksisterende arealer og bygninger. Det skal ske ved:



### Dialog med feriehusejere

Fortsætte og øge dialogen mellem sommerhusejere, udlejnings-selskaber, destinationer mfl. om øget udlejning.



### Nye koncepter for feriehusområder

Udvikling af koncepter for udvikling af eksisterende og anlæg af nye feriehusområder.



### Eksisterende boligmasse som feriehuslignende kapacitet

Udbredelse af erfaringer fra bl.a. Lolland, Guldborgsund og Vordingborg Kommuner med anvendelse af flexboligstatus.



### Transformation og udvikling af campingpladser

udviklingsforløb for at styrke outdooroplevelser og afsøge muligheder for alternativ anvendelse af areal på campingpladser.



### Udvikling af mindre hoteller og overnatningssteder

Udarbejdelse af praksisorienteret guide for etablering og udvidelse af mindre og alternative overnatningsformer.

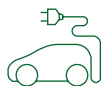


### Udvikling af lystbådehavne

Igangsættelse af eksempelprojekt med ca. fem havne om udnyttelse af arealer til overnatnings- og besøgsfaciliteter.

## INDSATS 4 BEDRE ADGANG OG MOBILITET

Adgangsforholdene og forbindelserne til destinationerne skal øges og synliggøres, så den sjællandske infrastruktur styrkes. Den offentlige transport skal gøres endnu mere tilgængelig for den ikke-stedskendte turist, så mobiliteten øges. Både på det enkelte feriested, til resten af geografien og til hovedstaden.



### Tiltrækning og udvikling af transportformer

Test af el- og delebilsordinger, busture mv., som styrker sammenhængen mellem kombinerede by- og land-ferieophold.



### Styrket samarbejde mellem transport og turisme

Fortsættelse af samarbejde mellem turismeaktører og DOT om formidling og tilgængeliggørelse for turister af oplevelser med offentlig transport.



### Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport

Dialog mellem relevante myndigheder om infrastruktur og forbindelser i den sjællandske geografi.

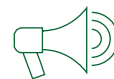
## INDSATS 5 ØGET KENDSKAB

Sjælland og øerne skal være en markant national spiller inden for turismen. Stærke fortællinger og must-sees skal profilere Sjælland og øerne nationalt og internationalt. Den nye destinationsgeografi giver mulighed for at opbygge unikke lokale identiteter og giver grundlag for øget gennemslagskraft og styrket samarbejde om markedsføringen.



### Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser

Udvikling af ruter og koncepter, der binder sjællandske land/by oplevelser sammen under specifikke temaer.



### Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen

Samarbejde på tværs af geografien og med Region Hovedstaden, om en kampagne målrettet ydersæsonen og nærmarkeder.



### Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervsturisme

Styrket samarbejde mellem destinationerne om udvikling af erhvervsturisme.



## **UDVIKLINGSPLAN FOR SJÆLLAND OG ØERNE**

Udviklingsplan for Sjælland og øerne bygger på en omfattende kortlægning og analyse af potentialer. Planen er resultatet af en involverende proces og dialog, som har involveret destinationsselskaberne, politikere og medarbejdere fra de involverede kommuner, udvalgte erhvervsaktører og kulturinstitutioner samt nationale brancheorganisationer og relevante ministerier og styrelser.

Udviklingsplanen er finansieret af kommunerne i KKR Sjælland, Realdania, Region Sjælland, destinationsselskaberne på Sjælland og øerne samt Dansk Kyst- og Naturturisme. Planen er udarbejdet af BARK Rådgivning med Lars Bernhard Jørgensen som konsulent.

Juni 2020

**BARK**  
RÅDGIVNING

**2.3**

**Beslutningssag: Udviklingsplan for turisme i Sjælland og  
øerne**



18. maj 2020

 **DANSK  
KYST & NATUR  
TURISME**

# UDVIKLINGSPLAN FOR SJÆLLAND OG ØERNE 2025

## HANDLINGSPLAN FOR 2020-2021

# INDHOLD

1	Introduktion .....	3
2	Organisering af samarbejdet om opfølgningen .....	4
2.1	Organisering .....	4
2.2	Kommunikation .....	4
2.3	Handlinger 2020-2021.....	5
3	Opstartsprojekter 2020 - 2021.....	6
3.1	Kraftcenter Lolland-Falster.....	6
3.2	Kraftcenter Møn .....	6
3.3	Kraftcenter Odsherred .....	7
4	Status for implementering af alle 21 tiltag .....	8







# 1 INTRODUKTION

Dette notat beskriver, hvilke konkrete aktiviteter, der sættes i gang i 2020 og 2021 som første skridt i realiseringen af Udviklingsplan for Sjælland og øerne.

Da udviklingsplanen først er færdiggjort medio 2020 handler en del af aktiviteterne i 2020 om at skabe den rette organisering af det fortsatte samarbejde om opfølgningen på udviklingsplanen. Derudover giver notatet et overblik over de konkrete opstartsprojekter, som igangsættes i forbindelse med lanceringen af planen.

Notatet er det første af en række årlige handlings- og aktivitetsplaner, som giver en status for implementeringen af de konkrete tiltag og som vil være et vigtigt redskab i at monitorere fremdriften. De årlige handlings- og aktivitetsplaner gør status for arbejdet under udviklingsplanens fem indsatsområder og realiseringen af de 21 konkrete tiltag og redegør derudover for indfrielsen af pejlemærker og succeskriterier.

En stor del af tiltagene nævnt i udviklingsplanen løftes gennem igangværende aktiviteter i kommuner og destinationsselskaber. Det skal bemærkes, at nærværende notat ikke kan eller skal give et komplet overblik over alle aktiviteter, men fokuserer på de nye og større tiltag, som sættes i gang typisk på tværs af kommune- og destinationsgrænser som led i implementeringen.

UDVIKLINGS-PRINCIPPER	INDSATSONOMRÅDER	TILTAG	SUCCESKRITERIER	PEJLEMÆRKER
     	<p><b>1</b></p> <p><b>Stærke kraftcentre</b> Der skal udvikles stærke kraftcentre, som med styrkede overnatningskapaciteter, kritisk masse og bedre sammenhænge i værditilbudene kan blive markante feriedestinationer med national og international appel.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Udviklingsplaner for stærke kraftcentre</li> <li>2. Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre</li> <li>3. Prioritering og udvikling af oplevelsesmæssige kraftcentre</li> <li>4. Prioritering og udvikling af mulighedsområder</li> </ol>	<p>Sjælland og øerne er <b>kendt nationalt og internationalt</b> for feriesteder, byer, natur og oplevelser med høj kvalitet.</p> <p><b>Turismen er prioriteret kommunalt</b> i form af investeringer og planlægning for turismen.</p> <p><b>Sammenhængen mellem hovedstaden og det øvrige Sjælland og på tværs af Sjælland er styrket</b>, og der er et stærkt samarbejde mellem aktørerne i hele geografien om at udvikle turismen.</p> <p>Sjælland og øerne er præget af <b>stærke erhvervsaktører og tiltrækker investeringer</b> i udvikling af overnatningskapacitet, oplevelser, service og infrastruktur.</p>	<p>Turismen skal <b>bidrage til den grønne og bæredygtige omstilling</b> og en reduktion af drivhusgasudledningerne. De miljømæssige konsekvenser af turismen skal reduceres.</p> <p>Hverdagsliv, fritidsliv og turisme skal gå hånd i hånd. Turismen skal være <b>grundlag for at opretholde levende lokalsamfund</b> med detailhandel, kultur og oplevelser.</p> <p>Antallet af <b>kommercielle overnatninger skal øges med 3% årligt</b> fra ca. 4,8 mio. overnatninger i dag til 5,8 mio. overnatninger i 2025.</p> <p>Den samlede <b>omsætning skabt af turisme skal øges med 2,25% årligt</b> fra 12,8 mio. kr. i dag til 15 mio. kr. i 2025. Det vil skabe lokal udvikling og vækst med øget jobskabelse på i alt 3.145 jobs.</p> <p>Kvaliteten og dækningsforbruget skal øges, og den enkelte turist skal bruge markant flere penge. <b>Dækningsforbruget for feriegæster skal øges med 3% årligt fra 550 kr. i dag til 675 kr. i 2025.</b></p> <p>Kvaliteten af turistoplevelsen skal løftes og <b>gæstetillfredsigheden for turister skal løftes</b> fra 4,5 til 4,6 på en femskala.</p>
	<p><b>2</b></p> <p><b>Stærre oplevelsesværdi</b> Den sjællandske natur og kultur skal bringes endnu mere i spil, og gode faciliteter skal få flere ud i naturen og til at bruge kulturen – både turister og lokale borgere. Stærkere reasons-to-go er afgørende for at tiltrække turister til Sjælland og øerne.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>5. Faciliteter til aktivitet i naturen</li> <li>6. Test af et rekreativt knudepunktsystem</li> <li>7. Forretningsudvikling inden for outdoor-turisme</li> <li>8. Styrk de lokale oplevelser</li> <li>9. Udvikling af signaturattraktioner</li> </ol>		
	<p><b>3</b></p> <p><b>Bæredygtig kapacitetsudvikling</b> Sjælland og øerne skal have mere tidssvarende og markedsrelevante overnatningskapacitet, så der for alvor kan ske en vækst i turismen. Kapacitetsudviklingen skal imødekomme turisternes stigende interesse i bæredygtige ferierformer og skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i eksisterende arealer og bygninger.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>10. Dialog med feriehusere</li> <li>11. Nye koncepter for feriehusområder</li> <li>12. Udnyttelse af eksisterende boligmasse til feriehuslignende kapacitet</li> <li>13. Transformation og opgradering af campingpladser</li> <li>14. Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnatningssteder</li> <li>15. Udvikling af lystbådehavne</li> </ol>		
	<p><b>4</b></p> <p><b>Bedre adgang og mobilitet</b> Adgangsforholdene og forbindelserne til destinationerne skal øges og synliggøres, så den sjællandske infrastruktur styrkes. Den offentlige transport skal gøres endnu mere tilgængelig, både på det enkelte feriested, til resten af geografien og til hovedstaden.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>16. Tiltrækning og udvikling af nye transportformer</li> <li>17. Styrket samarbejde mellem transport og turisme</li> <li>18. Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport</li> </ol>		
	<p><b>5</b></p> <p><b>Øget kendskab</b> Sjælland og øerne skal være en markant national spiller inden for turismen. Stærke fortællinger og must-see skal profilere Sjælland og øerne, og den nye destinationsgeografi danner grundlag for øget gennemslagskraft og styrket samarbejde om markedsføringen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>19. Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser</li> <li>20. Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen</li> <li>21. Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervs-turisme</li> </ol>		

Kilde: Udviklingsplan for Sjælland og øerne (2020)

## 2 ORGANISERING AF SAMARBEJDET OM OPFØLGNINGEN

### 2.1 ORGANISERING

I løbet af 2020 indgås aftaler mellem relevante parter om at fortsætte det tværgående samarbejde på tværs af geografien om implementering af udviklingsplanen og overvågningen af fremdriften. Opgaven er at sikre god fremdrift i implementeringen af planen og høj politisk prioritering af indsatserne i udviklingsplanen. Endvidere tages i løbet af perioden skridt til et tættere kobling til den resterende del af geografien i forlængelse af færdiggørelsen af tillægsplanen for kyst- og naturturismen i Region Hovedstaden.

For at sikre et stærkt tværgående engagement i arbejdet med opfølgningen på planen er det anbefalingen i udviklingsplanen, at KKR Sjælland i løbet af 2020 etablerer en politisk styregruppe for udviklingsplanen. Styregruppen får til opgave at varetage det overordnede ansvar for at monitorere fremdriften i implementeringen af planen og koordinere den fælles politiske interessevaretagelse i forhold til at sikre de bedst mulige rammebetingelser for realisering af planen.

I løbet af år 2020 og 2021 afholdes de første møder i den politiske styregruppe. En af de første opgaver for styregruppen bliver at sikre stort fokus på udviklingen af kraftcentre og drøfte muligheder for finansiering heraf. Derudover skal styregruppen i 2021 revurdere pejlemærkerne for planen i lyset af den nye situation og forventede tilbagegang i turismen i 2020, som Covid-19 pandemien forventes at skabe.

Der lægges op til, at styregruppen bliver betjent af et sekretariat med afsæt i et fast, administrativt samarbejdsforum med deltagelse af KKR Sjællands sekretariat og Dansk Kyst- og Naturturisme i samarbejde med samt DMO'erne. Erhvervshus Sjælland inddrages i relevante implementeringsaktiviteter. I løbet af perioden afholdes møder ca. hvert kvartal i denne kreds.

I løbet af år 2020 og 2021 fortsætter den fælles, tværgående dialog med brancher og erhvervsaktører om implementeringen af planen. Det sker i regi af Det sjællandske turismeforum, som videreføres af KKR Sjælland og gennem den nationale følgegruppe for Dansk Kyst- og Naturturisme. Der afholdes 1-2 møder årligt i hvert forå.

Endelig fortsætter dialogen med fagpersoner på tværs af kommunerne også efter lanceringen af planen. I 2020-2021 afholdes i alt to seminarer om udvalgte temaer af relevans for implementeringen af udviklingsplanen.

### 2.2 KOMMUNIKATION

Der skal som led i lanceringen af planen formidles en hjemmeside, hvor alle materialer og baggrundsanalyser for udviklingsplanen er offentligt tilgængelige, og hvor man løbende kan formidle det videre arbejde med planen og realiseringen af indsatserne. I løbet af 2020 og 2021 skal nye tiltag og beslutninger af relevans for udviklingsplanen kommunikeres løbende på denne hjemmeside.

Indtil andet er besluttet vil platformen indgå som del af Dansk Kyst- og Naturturismes hjemmeside.



## 2.3 HANDLINGER 2020-2021

Opsummerende skal der i 2020-2021 gennemføres følgende aktiviteter med henblik på et at skabe grundlag for et fortsat tæt, tværgående samarbejde, høj prioritering af udviklingsplanens indsatser og en stærk politisk forankring af implementeringen.

Opgave	Beskrivelse	Frist	Ansvar
Etablering af styregruppe	Nedsættelse af politisk styregruppe med ansvar for opfølgningen på udviklingsplanen	1.7.20	KKR Sjælland
Møder i styregruppen	Afholdelse af første møde i den politiske styregruppe i 2020 og to møder i 2021	2020-2021	KKR Sjællands sekretariat
Møder i fast administrativt samarbejdsforum	Der aftales fast mødefrekvens og samarbejde mellem KKR Sjælland sekretariat, DKNT og DMO'ere om sekretariatsbetjening af styregruppen og afholdes i alt tre-fire møder i hele perioden. Dialog og aftale med Erhvervshus Sjælland om bidrag til implementeringen.	1.9.20	KKR Sjællands sekretariat
Etablering af onlineplatform	Etablering af en onlineplatform for kommunikation af indhold og fremdrift i udviklingsplanen i forlængelse af lanceringen.	1.9.20	DKNT
Øvrige tværgående møder	Der afholdes i perioden i alt 2-3 møder i hhv. Det sjællandske turismeforum, den nationale følgegruppe og i den tværgående gruppe af fagpersoner i kommunerne.	2020-2021	KKR Sjællands sekretariat, DKNT, DMO'er
Delplan for kyst- og naturturismen	Der foreligger en delplan for kyst- og naturturismen i Region Hovedstaden, udarbejdet ud fra ambitioner, principper og indsatser i Udviklingsplan for Sjælland og øerne.	15.9.20	WoCo, Visit-Nordsjælland og KKR Hovedstaden
Samspil med Region Hovedstaden	Dialog og afklaring om fremtidigt tættere samspil med KKR Hovedstaden om implementeringen af udviklingsplanerne som opfølgning på planen for kyst- og Naturturismen i Region Hovedstaden.	1.11.20	KKR Sjælland og KKR Hovedstaden mfl.
Revision af pejlemærker	Revidering af pejlemærker 2025 i lyset af Covid-19 pandemien	1.5.21	Styregruppe efter oplæg fra sekretariat

## 3 OPSTARTSPROJEKTER 2020 - 2021

I 2020 og 2021 giver arbejdet med implementeringen af udviklingsplanen særlig opmærksomhed til de tre stærke kapacitetsmæssige kraftcentre, hvor der igangsættes en række opstartsprojekter. Opstartsprojekterne er finansieret af Land-by projektet OG de respektive kommuner og destinationsselskaber, og har et samlet budget på ca. 1,5 mio. kr. Projekterne gennemføres i perioden medio 2020 til medio 2021.

### 3.1 KRAFTCENTER LOLLAND-FALSTER

Opstartsprojektet i kraftcenter Lolland-Falster har til formål at etablere et grundlag for fysiske greb for øgede investeringer i Sydfalster og det nordlige Lolland. Opstartsprojektet består af to delprojekter:

- Udarbejdelse af "Udviklingsplan Sydfalster". Udviklingsplanen vil definere indsatser og tiltag og prioritere udviklingen i området i og omkring Marielyst, og danne grundlag for efterfølgende finansiering og realisering. Planen skal danne grundlag for styrket kvalitet, tiltrækning af investeringer i overnatningskapacitet og tættere koblinger til kyst og natur. Fokus for udviklingsplanen er også på, hvordan kraftcentret Marielyst kan skabe værdi til den omkringliggende geografi på Sydfalster, så området i højere grad bindes sammen.
- Udformning af projektoplæg for kvalitetsløft, styrkede adgangsforhold, styrket oplevelsesværdi og etablering af et velkomstcenter, som udvikler Dodekalitten som signaturattraktion med national og international gennemslagskraft.

Projektet gennemføres af Visit Lolland-Falster i samarbejde med Guldborgsund og Lolland kommune.

### 3.2 KRAFTCENTER MØN

Opstartsprojektet i kraftcenter Møn har til formål at styrke sammenhænge på Møn og den kommercielle værdi af naturattraktioner. Projektet består af to dele:

- Camønoen version 2.0 – en grundig markedsundersøgelse blandt turoperatører, brugere, naboer og leverandører. Hvordan står ruten i den europæiske konkurrence? Hvordan er brugernes oplevelse? Hvad mener naboer og leverandører? Undersøgelsen skal ledsages af anbefalinger til forbedringer både i forhold til kommunikation og produkt. Delprojektet resulterer i en rapport med analyseresultater og anbefalinger til yderligere investeringer i Camønoen.
- Dark-Sky: Hvad skal der gøres hvis Møn vil kapitalisere på certificeringen? En undersøgelse med konkrete anbefalinger og mål. Delprojektet leder frem til et konceptoplæg for kommercielle oplevelsesprodukter.

Projektet gennemføres af Destination SydkystDanmark i samarbejde med Vordingborg kommune.

### 3.3 KRAFTCENTER ODSHERRED

Opstartsprojektet i kraftcenter Odsherred har til formål – via en række specifikke geografiske og fysiske nedslag - at planlægge for udvikling af rekreativ infrastruktur og sammenhænge i og udenfor destinationen. Derudover leder projektet frem til en plan for udvikling af nye kapacitetsmæssige potentialer omkring et nedslagsområde.

Opstartsprojektet består af fire delaktiviteter:

- Udviklingsplan for Havnebyen, Sjælland Odde, med særlig fokus på kapacitetsudvikling i form af ferieboliger samt rekreativ infrastruktur
- Udarbejdelse af en plan for iscenesættelse af "Bjergene" (området omkring Høve, Veddinge, Ordrup). En plan for udbygning af den rekreative infrastruktur bl.a. omkring Højderystien og udvikling af ikonisk cykel-rundstrækning på 37 km.
- Igangsættelse af proces og udvikling af koncept for etablering af Danmarks første vinrute mellem Odsherred og Røsnæs. Slutmålet er realisering af en "Appellation controllé".
- Plan for iscenesættelse og etablering af rekreativ infrastruktur ved Klintebjerg ved Kattegat.

Projektet gennemføres af Destination Sjælland i samarbejde med Odsherred kommune og Geopark Odsherred.

## 4 STATUS FOR IMPLEMENTERING AF ALLE 21 TILTAG

Udover igangsættelsen af opstartsprojekter i de stærke kraftcentre bliver der i 2020 – 2021 taget flere skridt til at realisere en række af øvrige tiltag fra udviklingsplanen. Det sker individuelt i de enkelte destinationsselskaber, i kommunerne og i et tværgående samarbejde som led i nye eller allerede igangsatte projekter.

Nedenstående skema giver en status for, hvilke aktiviteter, der er igangsat eller forventes igangsat i løbet af 2020 og 2021 af relevans for implementeringen af hver af de 21 tiltag i udviklingsplanen. Det skal bemærkes, at listen ikke giver et komplet overblik over alle aktiviteter i hver kommune og destinationsselskab, men redegør for igangsættelsen af større nye og ofte tværgående tiltag.

Indsats	Tiltag	Status for aktiviteter 2020-2021
<b>Stærke kraftcentre</b>	Udviklingsplaner for de stærke kraftcentre	Udviklingsplaner for udvalgte geografiske områder indgår som del af åbningsgrebene for Møn, Odsherred og Lolland-Falster.
	Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre	Der iværksættes opstartsprojekter i de tre kapacitetsmæssige kraftcentre.
	Prioritering og udvikling af oplevelsesmæssige kraftcentre	Fjordlandet forventes at blive konsolideret som destinationsselskab i løbet af 2021.  Som led i Land-By projektet gennemføres en foranalyse af oplevelsessammenhænge i geografien.
	Prioritering og udvikling af mulighedsområder	Nakskov 2030 er igangsat af Lolland Kommune, Realdania og A. P. Møller Fonden.
<b>Større oplevelsesværdi</b>	Faciliteter til aktiviteter i naturen	[Ikke kendskab til nye tiltag]
	Test af et rekreativt knudepunktsystem	Destination Sjælland gennemfører en kortlægning af egnetheden af etablering af et rekreativt knudepunkts system for vandre- og cykeloplevelser inden for afgrænsningen af den nyåbnede istidsrute  Dansk Cykelturisme gennemfører en kortlægning af muligheder for etablering af et rekreativt knudepunktssystem for vandre- og cykelturisme 3-4 steder i landet, herunder i Næstved og Vordingborg kommuner (projektet afhænger af Friluftsrådets godkendelse af ansøgning).
	Styrk de lokale oplevelser	[Ikke kendskab til nye tiltag]
	Forretningsudvikling inden for outdoor-turisme	Der gennemføres vækstforløb for SMV'er om forretnings- og konceptudvikling af bl.a. outdooroplevelser og andre helårsoplevelser som led i "Vækstforløb for flere turister til Region Sjælland".  Udvalgte overnatningssteder langs Østersørutene deltager i udviklingsforløb og tværgående samarbejde om at udvikle specialiserede serviceydelser rettet mod langtursturister (cykelturister) som led i igangværende tværgående projekt.

	Udvikling af signaturattraktioner	[Ikke kendskab til nye aktiviteter]
<b>Bæredygtig kapacitetsudvikling</b>	Dialog med feriehusejere	Destination Sjælland gennemfører vækstprojekt med støtte fra bl.a. Dansk Kyst- og Naturturisme om udvikling og formidling af nye events målrettet landliggerne i ydersæsonerne.
	Nye koncepter for feriehusområder	Lolland-Falster og Nordsjælland deltager i landsdækkende projekt om udvikling af bæredygtige feriehuse (projektet afhænger af godkendelse i Erhvervsfremmebestyrelsen).
	Udnyttelse af eksisterende boligmasse til feriehuslignende kapacitet	[Ikke kendskab til nye tiltag]
	Transformation og udvikling af campingpladser	SydvestDanmark og Visit Lolland-Falster deltager i landsdækkende projekt om udvikling og markedsføring af outdoorcamping (afhænger af godkendelse i Erhvervsfremmebestyrelsen).  Der gennemføres en kortlægning af de planmæssige udviklingsmuligheder for campingpladser på Sjælland og øerne (finansieret af restmidler til projektmodning fra udviklingsplanen).
	Udvikling og etablering af mindre hoteller og overnatningssteder	Der arbejdes for at udarbejde en praksisorienteret guide rettet mod iværksættere om muligheder for etablering og udvidelse af alternative overnatningssteder og små hoteller fx i landzone (medfinansieres af restmidler til projektmodning fra udviklingsplanen, men afhænger af yderligere finansiering).
	Udvikling af lystbådehavne	SydvestDanmark og Visit Lolland-Falster igangsætter fælles udviklingsprojekt vedrørende havne i de to destinationer om udvikling og tættere samarbejde og formidling i lokalområdet og på tværs af havnene (projektet afhænger af godkendelse i Erhvervsfremmebestyrelsen).
<b>Bedre adgang og mobilitet</b>	Tiltrækning og udvikling af nye transportformer	Test af transportformer og formidling af guidede oplevelser mellem København og destinationer som led i land-by projektet. Aktiviteten vil blive tilpasset den nye situation som følge af Corona-krisen.
	Styrket samarbejde mellem transport og turisme	Samarbejdet mellem DKNT, DOT, VisitNordsjælland og WoCo fortsætter og udvides.
	Styrkelse af forbindelser og adgang til den offentlige transport	[Ikke kendskab til nye aktiviteter]
<b>Øget kendskab</b>	Udvikling af tematiske og sammenhængende oplevelser	[Ikke kendskab til nye aktiviteter]
	Fælles, målrettet markedsføringsindsats af ydersæsonen	Alle destinationer deltager i kickstart-kampagner målrettet det danske marked.  Destination SydvestDanmark og Visit Lolland-Falster eksekverer fælles markedsføringsstrategi på nærmarkederne.
	Udvikling og synliggørelse af produkter til erhvervssturisme	[Ikke kendskab til nye aktiviteter]

## **2.4**

**Udpegning af medlemmer til politisk styregruppe for implementering af Udviklingsplan for turisme i Sjælland og Øerne**



**UDVIKLING AF KRAFTCENTRE:** Lolland-Falster, Odsherred og Møn er allerede i dag stærke kraftcentre med en stor koncentration af overnatningskapacitet og potentiale til at drive en vækst på kort sigt. Roskilde/Fjordlandet, Stevns og Sydsjælland rummer mere potentiale for at drive en vækst med afsæt i en koncentration af oplevelser, natur, kultur og nye investeringer på vej. Røsnæs, Nakskov og den vestsjællandske kyststrækning er områder der har potentiale til på længere sigt at kunne udvikle sig som nye ferieområder.

## INDSATS **1** STÆRKE KRAFTCENTRE

Der skal udvikles stærke kraftcentre som med styrket overnatningskapacitet, løft i kvaliteten og bedre sammenhæng i værditilbuddene kan blive markante feriesteder med national og international appel fulde værdikæder, kritisk masse og national og international appel. De eksisterende kraftcentre skal prioriteres og styrkes. På sigt skal der opbygges nye kraftcentre, som kan understøtte et stærkere og mere differentieret værditilbud på Sjælland og øerne. Det skal ske ved:



### Udviklingsplaner for stærke kraftcentre

Udarbejdelse af udviklingsplaner for nedslagspunkter i de udpegede kraftcentre, som sætter en retning for udviklingen af stærke feriesteder.



### Prioritering og udvikling af kapacitetsmæssige kraftcentre

Igangsættelse af udviklingstiltag i hhv. Odsherred, Møn, Lolland/Falster, som udfolder områdernes overnatningskapacitet, sammenhæng og funktion som kraftcenter for hele regionen.



### Prioritering og udvikling af oplevelsmæssige kraftcentre

Udvikling af gæsteoplevelse, sammenhænge og stærke værdikæder omkring attraktionerne i Roskilde /Fjordlandet, Stevns og Sydsjælland.



### Prioritering og udvikling af mulighedsområder

Udvikling af nye ferieområder - i tæt sammenhæng med de øvrige kraftcentre - med udgangspunkt i Nakskov, Røsnæs og den Vestsjællandske kyst.

**2.5**

**Beslutningssag: Uddannelse baner vejen frem – forslag til fælles pejlemærker for etablering af uddannelser og udvikling af eksisterende**



# Uddannelse baner vejen frem

Vision og udgangspunkt

(møde i KKR Sjælland den 16. juni 2020)

- Uddannelsesniveaueet i region Sjælland er det laveste i Danmark. Den situation skal vendes.
- Der skal ske et løft af uddannelses- og kompetenceniveaueet på alle niveauer – både i andel unge, der påbegynder og gennemfører en uddannelse og også hos den voksne, der skal indgå i arbejdsstyrken.

# Uddannelse baner vejen frem

## Afsættet (1)

- Kommunerne arbejder med at løfte uddannelsesniveaueet via ansvaret for folkeskolen, den koordinerede ungeindsats (herunder vejledning), via jobcentrene m.m. Et eksempel er også uddannelsesråd ift. lokal koordinering på tværs af skoleformer.
- Kommunerne påtager sig i stigende grad en faciliterende rolle som bindeled mellem det lokale erhvervsliv og de selvejende uddannelsesinstitutioner.

# Uddannelse baner vejen frem

## Afsættet (2)

- Der arbejdes i forlængelse heraf med tiltrækning af uddannelser lokalt. Arbejdet er en **driver** for at nå det helt overordnede mål om et løft af uddannelses- og kompetenceniveauet på alle niveauer..
- Baggrunden er, at nærhed til uddannelse har betydning for, om unge/voksne tager en uddannelse – og dermed for øget uddannelsesniveau og rekrutteringsmuligheder for både offentlige og private arbejdsgivere.

### Faldende ungdomsårgange

- Kommunerne kan forvente faldende ungdomsårgange i de kommende år.
  - Det presser uddannelsesinstitutionerne og kan betyde, at udbud ikke oprettes eller opretholdes.
- Uddannelsesreserven skal i spil – plussumsspil



# Uddannelse baner vejen frem

## Pejlemærker for etablering af uddannelser og udvikling af eksisterende (1)

- Afsæt i lokale virksomheders behov. Der skal være et tydeligt arbejdsmarkedssigte. Og i samarbejde med uddannelsesinstitutionerne.
- Det er en forudsætning, at uddannelserne er af høj kvalitet.
- I processen afprøves og inddrages andre uddannelsesformater og organiseringsformer.
- Uddannelsesreserven skal i spil. (Ikke mindst de unge ledige).

# Uddannelse baner vejen frem

## Pejlemærker for etablering af uddannelser og udvikling af eksisterende (2) Værdien af samarbejde

- Kommunerne deler viden om arbejdet – årlig tilbagemelding til KKR om resultater af arbejdet.
- Den enkelte kommune drøfter nye initiativer med nærtliggende kommuner og overvejer konsekvenserne for andre udbud ved planer om nye udbud.
- De politiske udvalg søges inddraget – f.eks. ved fælles konference
- De kommunale politisk udpegede repræsentanter i uddannelsernes bestyrelser inddrages
- Kommunerne videndeler om den koordinerede ungeindsats og samarbejdet om FGU

**2.6**

**Beslutningssag: Resultatkontrakt for 2019 mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland – afrapportering på målopfyldelse**


# Resultatkontrakt 2019

Mellem

**KKR Sjælland**

og

**Erhvervshus Sjælland**



24. april 2019

Nærværende resultatkontrakt for 2019 er tiltrådt af KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland.

Dato:

26/04/2019



---

Niels Hörup

Formand for KKR Sjælland

Borgmester i Solrød Kommune

Dato:

---

John Brædder

Formand for Erhvervshus Sjælland

Borgmester i Guldborgsund Kommune



## Indledning

KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland indgår for 2019 denne resultatkontrakt inden for rammerne af KL's og Erhvervsministeriets *Aftale om etablering af tværkommunale erhvervshuse* af 25. oktober 2018 og *Aftale om rammerne for erhvervshuse 2019-2020* af 25. februar 2019.

Resultatkontrakten indgås for en 1-årig periode og skal være med til at sætte den strategiske retning for arbejdet i Erhvervshus Sjælland.

I resultatkontrakten udmøntes de nationale mål for erhvervshusene, som fremgår af rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020.

Derudover konkretiseres samarbejdet mellem Erhvervshus Sjælland, kommunerne og den lokale erhvervsservice, samarbejdet omkring bidrag til erhvervsfremmestrategien mellem KKR Sjælland og bestyrelsen for Erhvervshus Sjælland, ligesom resultatkontrakten adresserer rammerne for Erhvervshus Sjællands opsøgende virksomhedsindsats.

Resultatkontrakten mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland indeholder 3 nationale mål samt 4 fælles indsatsmål for alle erhvervshusene, som følger af rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet 2019-2020. Dertil kommer yderligere 4 lokalt aftalte mål (5C, 9, 10 og 11).

### År 2019 - et omstillingsår

Resultatkontrakten for 2019 skal ses i lyset af, at det er første år efter vedtagelse af den nye erhvervsfremmereform. Erhvervshuset og de 17 kommuner udgør fremover - sammen med den digitale erhvervsfremmeplatform - kernen i den decentrale erhvervsservice i Sjællandsregionen.

Derfor er det afgørende, at Erhvervshus Sjælland hurtigst muligt i samarbejde med de lokale erhvervsfremmeaktører udvikler en konkret model, som kan understøtte det tværkommunale samarbejde under hensyntagen til lokale forskelle. Arbejdsdelingen i det sjællandske erhvervsfremmesystem skal sikre, at de forskellige aktørers indsatser er koordineret og sammenhængende for virksomhederne.

Målet med denne resultatkontrakt er dels at tilvejebringe de bedste udviklingsmuligheder for alle virksomheder i Sjællandsregionen via adgang til specialiserede erhvervsserviceydelse, dels at sikre sjællandske erhvervsmæssige styrkepositioner og interesser de bedste forudsætninger for videre udvikling og vækst via bidrag til Danmarks samlede erhvervsfremmestrategi og samspil med Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse.

## Om Erhvervshus Sjælland

Den 1. januar 2019 trådte et nyt, forenklet erhvervsfremmesystem i Danmark i kraft med kommunerne og staten som de centrale aktører. Med omstillingen af erhvervsfremmeindsatsen i Danmark er der etableret 6 nye, tværkommunale erhvervshuse med særskilte bestyrelser og 6 filialer. Erhvervshusene erstatter de tidligere fem regionale væksthuse.

Erhvervshus Sjælland er etableret med hovedsæde i Sorø og filial i Vordingborg.

Erhvervshusene har jfr. rammeaftalen fire overordnede opgavetyper;

1. De skal tilbyde specialiseret og målrettet 1:1 vejledning til alle typer af virksomheder og iværksættere.
2. De skal fungere som knudepunkter i erhvervsfremmesystemet.
3. De kan være operatører på projekter inden for rammerne af erhvervsfremmestrategien.
4. De skal bidrage i formuleringen af de regionale kapitler i strategien for den decentrale erhvervsfremmeindsats.

Erhvervshusenes kerneopgaver, som bestyrelserne skal sikre at erhvervshusene har særligt fokus på og skal varetage med høj kvalitet, er aktiviteterne 1) og 2), der finansieres med basisbevillingen fra kommunerne og tilvejebringes delvist af kommunernes bloktilskud fra staten. Dog skal det pointeres, at 3) i 2019 udgør en væsentlig del af Erhvervshus Sjællands omsætning, og aktiviteterne her styrker aktiviteterne i 1) og 2). Vedlagt som bilag 1 er en samlet aktivitetsoversigt fra Erhvervshus Sjælland.

Det er samtidig en central opgave for Erhvervshus Sjællands bestyrelse at bidrage til Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses strategi for den decentrale erhvervsfremmeindsats, jf. pkt. 4).

Erhvervshus Sjællands aktiviteter forventes i bred forstand at understøtte arbejdet med de tværgående prioriteter (Styrke virksomhedernes konkurrencekraft; Vækstområder, der driver regionens udvikling fremad og Klar til fremtidens arbejdsmarked) samt de særligt prioriterede vækstdrivere (Stærke bycentre og attraktive landområder; Femern-forbindelsen som vækstdriver og Partnerskaber om grøn omstilling, rent miljø og sundhed) i det regionale kapitel for Sjælland i Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses strategi for den decentrale erhvervsfremmeindsats for 2019

Erhvervshus Sjælland tilbyder specialiseret vejledning til alle virksomheder i regionen. Specialiseret vejledning vedrører jfr. rammeaftalen faglige problemstillinger i virksomhedens forretning, fx digitalisering og implementering af avanceret teknologi, innovative produkter og services, kapital, internationalisering, nye forretningsmodeller, samfundsansvar (CSR), ledelse- og organisationsudvikling herunder forberedelse af ejerskifte eller salg, mv. Specialiseret vejledning vedrører også regelefterlevelse i forhold til virksomhedsdrift og forretningsudvikling, herunder vejledning om virksomhedens organisering og overholdelse af love og, regler. Den kan fx omfatte, hvorledes virksomheden kan anvende standarder, opnå beskyttelse af idé eller viden; markedsføringsstilladelser, IT-sikkerhed og GDPR mv.

Erhvervshus Sjælland tilbyder fire overordnede typer af forløb for virksomheder:

- Korte forløb
- Handlingsplan
- Vækstplan

- Udviklingsplan

De fire forløbstyper er kort beskrevet i vedlagt bilag 2, som endvidere redegør for baggrunden for de opstillede måltal.

De lokale erhvervsfremmeaktører i de 17 kommuner i Sjællandsregionen tilbyder jfr. rammeaftalen vejledning af generisk grundlæggende karakter, herunder 1:1 vejledning både til virksomheder og iværksættere med den forskellighed, de kan have mht. hjælp til bl.a. etablering, opstart og afklaring i forhold til at identificere behov for drift og udvikling. I den sammenhæng har de lokale erhvervskontorer ansvaret for den grundlæggende iværksætterindsats.

God kommunal service indebærer også at henvise virksomheder, der har behov for mere specialiseret vejledning eller vejledningsforløb til erhvervshusene. Det afgørende for henvisningen er, om ydelsen har en grundlæggende eller specialiseret karakter. De lokale erhvervsfremmeaktører kan godt have flere møder med en lokal virksomhed (forløb), så længe der er tale om information og vejledning om fx opstart, drift og udvikling af grundlæggende karakter, men er det specialiserede forløb som omhandler f.eks. sparring om eksport, digitalisering, finansiering, strategisk forretningsudvikling af virksomheden mv. skal virksomhederne henvises til Erhvervshuset. Der må ikke være overlap hos den lokale erhvervsservice med aktiviteter eller ydelser, der finder sted i erhvervshusene.

KKR Sjælland varetager en styrende rolle for Erhvervshus Sjælland og – udover at indgå en årlig resultatkontrakt med Erhvervshus Sjælland om konkrete mål og indsatser – skal KKR Sjælland inddrages i udarbejdelsen af Erhvervshus Sjællands bidrag til Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses strategi for den decentrale erhvervsfremmeindsats.

## Resultatopgørelse og afrapportering

Status på resultatopfyldelse skal afrapporteres til KKR Sjælland 1 gang årligt, eller når KKR Sjælland i øvrigt anmoder om det. Den endelige resultatopgørelse afrapporteres, når denne kan udarbejdes efter årets afslutning.

Direktøren har ansvaret for overholdelse af og afrapportering på resultatkontrakten.

Desuden afrapporterer Erhvervshus Sjælland halvårligt på møder med kommunaldirektørkredsen K17 (evt. udvalgte tovholdere) med henblik på at drøfte mulige tilpasninger løbende.

Tilsvarende skal Erhvervshus Sjælland én gang hvert kvartal orientere erhvervschefer eller lignende i de 17 kommuner om status for arbejdet med målene i denne resultatkontrakt, jf. også Mål 5B. Samarbejde med kommunerne og lokal erhvervsservice.

## Indsatsmål

### Mål 1 – Specialiseret vejledning til den brede gruppe af virksomheder

*I rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 er det aftalt, at der i de enkelte resultatkontrakter skal formuleres et mål, der afspejler, at erhvervshusene betjener en bredere målgruppe af virksomheder, hvor de ydelser, der tidligere var forbeholdt en smal gruppe af vækstvirksomheder fremover er tilgængelige for alle virksomheder med behov for specialiseret vejledning.*

I det nye erhvervsfremmesystem kan alle virksomheder i hele landet gøre brug af erhvervshusenes tilbud om uvildig specialiseret vejledning. Erhvervshusene bygger på de tidligere væksthuse, som alene havde vækstvirksomheder og vækstiværksættere som primær målgruppe.

Det er derfor et udviklingsmål for Erhvervshus Sjælland, at der i 2019 udarbejdes en kommunikations- og kendskabsstrategi, som skal sikre kendskab til Erhvervshus Sjællands tilbud i den brede kreds af virksomheder. Strategien skal endvidere understøtte en tæt og systematisk videndeling med de lokale erhvervsfremmeaktører om tilbud, forløb og deltagende virksomheder.

<p>Mål for forløbstyper (jfr. bilag 2)</p>	<p>Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland gennemfører:</p> <p><b>Forløb</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 400 korte forløb Kortere forløb, som typisk kan omfatte telefonsparring, gruppesparring, kortere 1:1 forløb, seminarer, eventdeltagelse mv.</li> <li>• 300 Handlingsplaner Længerevarende forløb ofte som 1:1 sparring, hvor man udfolder den specialiserede erhvervsservice til en kundegruppe, som ikke har vækstambitioner eller kompetencer til vækst. Forløbet afsluttes med en handlingsplan som indeholder næste skridt for virksomheden.</li> </ul> <p><b>Kvalitetsmål:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Korte forløb bliver ikke evalueret af virksomhederne, men virksomhederne registreres under den ydelse de har modtaget</li> <li>• Handlingsplaner: Bliver evalueret af virksomhederne, der bl.a. vurderer generel tilfredshed, konsulenternes kompetencer, og om det har haft en betydning for virksomheden og Net Promoter Score (NPS)</li> </ul> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Generel tilfredshed</th> <th>Konsulentens kompetencer</th> <th>Effekt af sparring</th> <th>NPS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Korte forløb</td> <td>N/A</td> <td>N/A</td> <td>N/A</td> <td>N/A</td> </tr> <tr> <td>Handlingsplaner</td> <td>80%</td> <td>80%</td> <td>70%</td> <td>50</td> </tr> </tbody> </table>		Generel tilfredshed	Konsulentens kompetencer	Effekt af sparring	NPS	Korte forløb	N/A	N/A	N/A	N/A	Handlingsplaner	80%	80%	70%	50
	Generel tilfredshed	Konsulentens kompetencer	Effekt af sparring	NPS												
Korte forløb	N/A	N/A	N/A	N/A												
Handlingsplaner	80%	80%	70%	50												

Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland på baggrund af CRM. Kvalitetsmålingerne foretages af Erhvervsstyrelsen på baggrund af brugerevalueringssystemet.
Afrapportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder en samlet opgørelse over antal forløb og kvalitetsvurderinger til KKR Sjælland, herunder en opgørelse over forløb leveret til virksomheder i hver af de 17 kommuner.

## Mål 2 – Specialiseret vejledning til virksomheder med vækstpotentiale

*I rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 er det aftalt, at der i de enkelte resultatkontrakter formuleres et mål, der understøtter specialiseret vejledning af høj kvalitet til alle de nævnte målgrupper af iværksættere og virksomheder, der efterspørger specialiseret vejledning.*

*Målene kan formuleres som både kvalitetsmål og effektmål, og skal være differentieret, så der formuleres mål i relation til erhvervshusenes forskellige målgrupper af virksomheder. Effektmål skal tænkes bredt som en positiv udvikling i forhold til fx drift, digitaliseringsniveau, produktivitet og forretningsudvikling. Effektmål for virksomheder med særligt vækstpotentiale, kan med fordel formuleres i forlængelse af effektmålene for de tidligere væksthuse.*

Selvom 2019 på mange måder er et omstillings- og etableringsår, så vil antallet af virksomhedsvejledninger i Erhvervshus Sjælland være på et højt niveau. Tilpasninger vil i fremtiden primært være rettet på indhold snarere end et samlet aktivitetsniveau.

Specialiseret vejledning vedrører faglige problemstillinger, som tager udgangspunkt i virksomhedernes behov og har det grundlæggende formål at øge virksomhedernes produktivitet og udviklingspotentiale. Den specialiserede vejledning dækker mange forskellige områder i virksomhedernes forretning, fx digitalisering og ny teknologi, innovative produkter og services, smart produktion, finansiering og kapital, internationalisering og strategisk salg, ledelse- og arbejdskraft samt ikke mindst nye forretningsmodeller gennem cirkulær økonomi mv. Kendetegnende for vejledningen er, at den tager udgangspunkt i virksomhedernes behov og har det grundlæggende formål at øge virksomhedernes produktivitet.

Mål for forløbstyper (jfr. bilag 1)	Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland gennemfører:  <b>Forløb</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 300 Vækstplaner Længerevarende forløb ofte som 1:1 sparring, hvor man i samarbejde med kunderne udvikler en vækstplan for virksomheden.</li> <li>• 15 Udviklingsplaner Meget dybe forløb, som gennemføres i tæt dialog med private rådgivere. Typisk for virksomheder med meget stort vækstpotentiale. Erhvervshuset</li> </ul>
-------------------------------------	---

	<p>forpligtiger sig til at følge virksomhederne over en årrække</p> <p><b>Kvalitetsmål</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Vækstplaner: Bliver evalueret af virksomhederne, der bl.a. vurderer generel tilfredshed, konsulenternes kompetencer, om det har haft en betydning for virksomhedens omsætning og Net Promoter Score (NPS). Kvalitetsmålene suppleres samtidig af effektmål.</li> <li>• Udviklingsplaner: Bliver målt på generel tilfredshed, konsulenternes kompetencer, om det har haft en betydning for virksomhedens langsigtede vækststrategi og Net Promoter Score (NPS)</li> </ul> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Generel tilfredshed</th> <th>Konsulentens kompetencer</th> <th>Effekt af sparring</th> <th>NPS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Vækstplaner</td> <td>80%</td> <td>80%</td> <td>70%</td> <td>60</td> </tr> <tr> <td>Udviklingsplaner</td> <td>90%</td> <td>90%</td> <td>90%</td> <td>70</td> </tr> </tbody> </table>		Generel tilfredshed	Konsulentens kompetencer	Effekt af sparring	NPS	Vækstplaner	80%	80%	70%	60	Udviklingsplaner	90%	90%	90%	70
	Generel tilfredshed	Konsulentens kompetencer	Effekt af sparring	NPS												
Vækstplaner	80%	80%	70%	60												
Udviklingsplaner	90%	90%	90%	70												
Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland på baggrund af blandt andet CRM. Kvalitetsmålingerne foretages på baggrund af brugerevalueringssystemet og effektmålingerne gennemføres på baggrund af Data fra Danmarks Statistik af Erhvervsstyrelsen. Der udarbejdes samtidig en ny evalueringmetode til de virksomheder der udarbejder udviklingsplaner.															
Afreportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder en samlet opgørelse over antal forløb inkl. kvalitetsvurderinger til KKR Sjælland herunder en opgørelse over forløb leveret til virksomheder i hver af de 17 kommuner.															

### Mål 3 – Virksomhedernes tilfredshed med den specialiserede vejledning (Nationalt mål)

Erhvervshusene og det nye erhvervsfremmesystem skal være med til at indfri målsætningen om et erhvervsfremmesystem, der er enklere for virksomhederne at navigere i, og som har virksomhedernes behov i centrum.

Ambitionen med erhvervshusene er, at de skal være med til at sikre, at alle virksomheder har adgang til uvildig vejledning og sparring af høj kvalitet, uanset deres geografiske placering.

På den baggrund er der i rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 fastsat mål for virksomhedernes tilfredshed med den specialiserede vejledning. Selve målet, og hvordan det opgøres, er beskrevet i tabellen nedenfor.

Mål	Målet for 2019 er, at erhvervshusene opnår en <i>Net Promotor Score</i> på mindst 60.
Metode	Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen ved, at de virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning i 2019 samt er tilmeldt brugerevalueringssystemet, spørges, om de vil anbefale erhvervshusene til andre virksomheder.

	<p>Målet opgøres på baggrund af data i brugerevalueringssystemet, hvor spørgsmålet "Hvor sandsynligt er det, at du vil anbefale erhvervshuset til andre virksomhedsejere og personer i dit netværk?" måles på en skala fra 0 – 10, hvor 0 er "usandsynligt" og 10 er "meget sandsynligt". Net Promoter Score opgøres ved, at andelen af svar på 9-10 (promotors) fratrækkes andelen af svar mellem 0-6 (detractors).</p> <p>Virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning, omfatter virksomheder, der har modtaget sparring i forhold til udarbejdelse af en handlingsplan, en vækstplan og en udviklingsplan.</p>
Afreportering	<p>Afreportering til KKR sker en gang årligt.</p> <p>Målet er 100 pct. opfyldt, når erhvervshusene opnår en <i>Net Promoter Score</i> på mindst 60.</p> <p>Målet er 50 pct. opfyldt, når erhvervshusene opnår en <i>Net Promoter Score</i> på mindst 50.</p>

#### Mål 4 – Virksomhedernes oplevede effekt af den specialiserede vejledning (Nationalt mål)

Erhvervshusene skal have fokus på virksomhedernes behov og det er afgørende, at erhvervshusenes vejledning gør en forskel for de vejledte virksomheder.

På den baggrund er der i rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 aftalt et mål om, at mindst 70 procent af de virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning, vurderer, at erhvervshusets vejledning har effekt. Selve målet, og hvordan det opgøres, er beskrevet i tabellen nedenfor.

Mål	Målet for 2019 er, at mindst 70 procent af de virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning i 2019 i brugerevalueringen, giver udtryk for, at erhvervshusets vejledning har påvirket virksomhedens drift eller udvikling i middel eller høj grad.
Metode	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der udarbejdes i samarbejde med de øvrige Erhvervshuse, KL og Erhvervsstyrelsen et nyt effektmålingsparadigme. Der vil være særligt fokus på at finde relevante målepunkter for den nye målgruppe.</li> <li>• Vækstvirksomhederne vil evalueres på udvikling i antal arbejdspladser og udvikling i omsætning. Som tidligere sammenlignes det med en kvalificeret kontrolgruppe af "ikke" kunder. Målet er at vækstvirksomhederne som har modtaget vejledning, har en 10% højere vækst end kontrolgruppen på begge parametre. Denne måling er en fortsættelse af den nuværende måling af vækstvirksomheder.</li> <li>• De 15 vækstvirksomheder der gennemføres et særligt udviklingsforløb for, evalueres både på</li> </ul>

	<p>ovenstående samt deltager i individuel evaluering af forløbet som gennemføres igennem en årrække.</p> <p>Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen ved, at de virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning i 2019 samt er tilmeldt brugerevaluering, vurderer hvordan sparringen med erhvervshuset har påvirket deres virksomhed.</p> <p>Målet opgøres på baggrund af data i brugerevalueringssystemet, hvor spørgsmålet "Hvordan har brugen af erhvervshuset/forløbet påvirket virksomhedens udvikling: besvares med "i høj grad", "i nogen grad", "i lav grad", "slet ikke" eller "ved ikke" på syv underspørgsmål omkring ikke-erkendte udfordringer, overordnede strategi, langsigtede vækstambitioner, forretningskoncept, salg og/eller marketing, styrke/professionalisere virksomhedens organisation og styrke virksomhedens drift.</p> <p>Målet opgøres som summen af følgende to grupper. "Middel påvirkning" opgøres som andelen, der svarer "i høj grad" eller "i nogen grad" til mindst 1 af de 7 underspørgsmål. "Høj påvirkning" opgøres som andelen, der svarer "i høj grad" til mindst 1 af de 7 underspørgsmål.</p> <p>Virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning, omfatter virksomheder, der har modtaget sparring i forhold til udarbejdelse af en handlingsplan, en vækstplan og en udviklingsplan.</p>
Afrapportering	<p>Afrapportering til KKR sker en gang årligt.</p> <p>Målet er 100 pct. opfyldt, når andelen af virksomheder der oplever effekt opgøres til mindst 70 procent.</p> <p>Målet er 50 pct. opfyldt, når andelen af virksomheder der oplever effekt opgøres til 60 procent.</p>

## Mål 5A – Erhvervshusene som knudepunkter i erhvervsfremmesystemet

*I rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 er det aftalt, at der i de enkelte resultatkontrakter formuleres et mål, for erhvervshusenes samarbejde med øvrige aktører, herunder højt specialiserede ordninger eller private aktører. Målet kan fx være om indgåelse af samarbejdsaftaler eller antal henviste virksomheder.*

*Konkrete måltal formuleres i resultatkontrakterne med KKR og er individuelt for hvert erhvervshus.*

Erhvervshusene er knudepunkter i erhvervsfremmesystemet, der binder den lokale og den statslige erhvervsfremme sammen. Erhvervshusene skal derfor have et



stærkt netværk af samarbejdspartnere blandt private og offentlige aktører, herunder også klyngeorganisationer.

Erhvervshus Sjælland har et stort kendskab til samtlige aktører i region Sjælland. Herudover har man tætte relationer og kontakter med aktører i andre regioner. Samarbejdet med den lokale erhvervsservice har sit eget punkt i denne resultatkontrakt (se 5B nedenfor).

Mål	<p>Målet for 2019 er opfyldt, når:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De tre statslige ordninger er fysisk etableret i Erhvervshus Sjælland, og der er udarbejdet konkrete samarbejdsaftaler med dem. Der inviteres yderligere ind, hvor det er relevant.</li> <li>• Der er udarbejdet et koncept for en digital rådgiverplatform</li> <li>• Der er afholdt min. 1 fælles møde for alle aktører, hvor den nye funktion i erhvervsfremmesystemet udfoldes</li> </ul> <p>Der er afholdt min. 1 arrangement for private rådgivere, hvor samarbejdet mellem Erhvervshuset, virksomhederne og de private rådgivere udfoldes.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Erhvervshus Sjælland har tilbudt konkrete datoer til at holde oplæg om Erhvervshuset i forbindelse med møde i byråd/kommunalbestyrelse eller relevant politisk udvalg i alle 17 kommuner</li> </ul> <p><b>Henvisninger</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• For de virksomheder, som modtager en handlingsplan, henvises min. 70% af virksomhederne til anden rådgivning</li> <li>• For de virksomheder, som modtager en vækstplan, henvises min. 80% af virksomhederne til anden rådgivning</li> <li>• For de virksomheder, som modtager en udviklingsplan, henvises 100% af virksomhederne til anden rådgivning.</li> </ul>
Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland
Afrapportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder en samlet opgørelse til KKR Sjælland, heri redegøres desuden for indgåelse af individuelle aftaler med lokale erhvervsfremmeaktører

### Mål 5B - Samarbejde med kommunerne og lokal erhvervsservice

*En central del af opgaven som knudepunktsfunktion er samarbejdet med den lokale erhvervsservice samt at sikre at ydelserne for Erhvervshus Sjælland er tilgængelig i hele regionen.*

Arbejdsdelingen og samarbejdet mellem de lokale erhvervsfremmeaktører og Erhvervshus Sjælland skal have virksomhedernes behov i centrum og sikre, at virksomhederne møder et sammenhængende erhvervsfremmesystem.

Ydelserne i Erhvervshus Sjælland udbydes i hele regionen og medarbejdere i Sorø servicere også virksomheder på f.eks. Lolland og vice versa for medarbejderne knyttet til Vordingborg.

Det er afgørende for den sammenhængende erhvervsfremmeindsats, at Erhvervshus Sjælland i samarbejde med de lokale erhvervsfremmeaktører får afklaret de opgavemæssige gråzoner, der vil skulle tilpasses forskellige lokale rammer og prioriteringer. Erhvervshus Sjælland skal løbende være opmærksom på, at sikre den geografiske udbredelse af aktiviteter og ydelser

Det tætte samarbejde mellem Erhvervshus Sjælland og de lokale erhvervsfremmeaktører skal understøttes af:

- Der etableres et fælles samarbejdsforum mellem de lokale erhvervsfremmeaktører og den specialiserede erhvervsservice i Erhvervshus Sjælland. Gennem det fælles samarbejdsforum iværksættes dialog om planlægning, udvikling og operationalisering af Erhvervshus Sjællands tilbud til virksomhederne.
- Der etableres et fælles "code of conduct" ift. arbejdsdelingen mellem den specialiserede og den lokale erhvervsservice. Udgangspunktet bliver den grafiske fremstilling af "Sjællandsmodellen" samt beskrivende tekst, der er vedlagt som bilag 3.
- Der afholdes 4 fælles møder årligt mellem Erhvervshus Sjælland og de lokale erhvervsfremmeaktører, hvor målsætningen er at etablere et fleksibelt system, som tager hensyn til de lokale prioriteringer i de enkelte kommuner.

Der etableres mulighed for, at de kommuner, der måtte ønske det, kan få konkretiseret de opgavemæssige snitflader til Erhvervshus Sjælland i individuelle samarbejdsaftaler.

- Erhvervshus Sjælland skal have en stor geografisk udbredelse, hvorfor events og større arrangementer placeres på forskellige lokationer i regionen.
- Anvendelsen af Erhvervshusets tilbud om specialiseret vejledning, jf. mål 1 og 2 skal udbredes i hele Erhvervshus Sjællands geografi, Og udsvinget ift. befolkningstal fordelt på kommunerne må ikke være højere end 2 procentpoint.

### **Kommunikation**

- Der etableres et særligt netværk for alle kommunikationsfolk inden for erhvervsfremme i Region Sjælland. Netværket bygger videre på et eksisterende netværk, etableret af Væksthus Sjælland. Det er Erhvervshus Sjællands ansvar at sikre, at alle kommuner har mulighed for at holde sig orienteret via mail og/eller deltagelse i netværket.
- Der etableres samarbejde omkring brug af lokale kommunikationskanaler fx nyhedsbrev hos lokal erhvervsservice til udbredelse af kendskabet omkring Erhvervshuset.
- Tilbud om den specialiserede ydelse markedsføres bredt i hele regionen gennem de lokale erhvervsråd gennem 10 nyhedsbreve om året

### **Mål 5C – Erhvervshuset som facilitator for samarbejde på tværs**

Erhvervshus Sjælland har udover de elementer, som er beskrevet i 5A og 5B en forpligtigelse til at samle og facilitere samarbejde mellem erhvervsliv, kommuner, uddannelsesinstitutioner, regioner og andre samarbejdspartnere. Erhvervshus Sjælland skal således påtage sig opgaven at se sammenhænge, på tværs af de forskellige organisationer..

Erhvervshus Sjælland skal som minimum være med til at afholde to konferencer eller lignende, hvor der inviteres bredt ud for at sikre at alle aktører kommer til orde. Det er tanken, at der i en resultatkontrakt for 2020, skal indarbejdes flere operationelle mål for denne aktivitet.

### **Mål 6 – Etablering af en fælles digital indgang til erhvervshusene (Nationalt mål)**

Den digitale erhvervsfremmeplatform skal sammen med kommunerne og erhvervshusene udgøre kernen i den decentrale erhvervsfremmeindsats. Erhvervshusenes hjemmeside og den digitale erhvervsfremmeplatform skal hænge godt sammen, således at virksomhederne oplever, at det nye erhvervsfremmesystems digitale indgange og understøttelse udgør et sammenhængende tilbud.

På den baggrund er der i rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 aftalt et mål om, at erhvervshusene i 2019 etablerer en digital indgang med fælles visuel identitet, samt at erhvervshusene bidrager til udviklingen af den digitale erhvervsfremmeplatform. Selve målet, og hvordan det opgøres, er beskrevet i tabellen nedenfor.

Den digitale erhvervsfremmeplatform leverer et Content Management System, som erhvervshusenes digitale indgang bygges på. Erhvervshusene kan udvikle en selvstændig visuel identitet inden for den digitale platforms front-end design. Den visuelle identitet skal være fælles på tværs af erhvervshusene med fælles redaktionelle retningslinjer. Erhvervshusene kan ikke etablere andre selvstændige, digitale platforme eller hjemmesider.

Erhvervshusene bidrager i den løbende videreudvikling og drift af den digitale erhvervsfremmeplatform, herunder kvalificering og udvikling af produkter på platformen, med viden om efterspørgsel efter nyt indhold, med at afstemme indhold til centrale målgrupper for at sikre platformens relevans, og med at formidle de tilbud, som erhvervshusene er operatører på. Selve målet, og hvordan det opgøres, er beskrevet i tabellen nedenfor.

Mål	Målet for 2019 er: <ul style="list-style-type: none"><li>– At erhvervshusene i samarbejde med den digitale erhvervsfremmeplatform etablerer en digital indgang med en fælles visuel identitet.</li><li>– At hvert erhvervshus indgår i en arbejdsgruppe, der løbende udvikler digitale redskaber og indhold til den digitale erhvervsfremmeplatform.</li></ul>
-----	--

	Indholdet på erhvervshusenes digitale indgange afstemmes af hvert erhvervshus, men overholder fælles redaktionelle retningslinjer.
Metode	Målet opgøres af erhvervshusene og Erhvervsstyrelsen i fællesskab.
Afrapportering	Afrapportering til KKR sker en gang årligt.  Målet er 100 pct. opfyldt, når erhvervshusene har etableret en fælles visuel identitet og bidraget til udvikling af den digitale erhvervsfremmeplatform.

### Mål 7 – Særlig indsats for digital omstilling

*I rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 er det aftalt, at der i de enkelte resultatkontrakter formuleres et mål, der udmønter erhvervshusenes rolle som indgang til viden og vejledning, der inspirerer og ansporer virksomhederne til i højere grad at digitalisere og udnytte ny teknologi og nye forretningsmodeller. Målet er individuelt for det enkelte erhvervshus. Derudover kan der lokalt indgås aftaler og opstilles målsætninger vedr. andre strategiske indsatsområder, som erhvervshusene skal bidrage til.*

Virksomheder, der er længst fremme med at implementere it-løsninger, vil være langt stærkere rustet til fremtidig vækst end virksomheder, der halter bagud på it-området. Et af de væsentligste politiske mål med det nye erhvervsfremmesystem er at øge produktiviteten og konkurrenceevnen i danske virksomheder.

Erhvervshusene skal virke som indgang til viden og vejledning, der inspirerer og ansporer virksomhederne til i højere grad at digitalisere og udnytte ny teknologi og nye forretningsmodeller.

Sjællandsregionens virksomheder står over for en digital omstilling. Digitalisering af virksomhederne er helt afgørende for, at virksomhederne kan klare sig i fremtiden, men mange virksomheder tør ikke tage skridtet og ved ikke, hvordan de skal gribe det an.

Mål	Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland <ul style="list-style-type: none"> <li>Gennemfører 30 specialiserede forløb med virksomheder der ønsker at få sparring og vejledning om hvordan de udvikler en plan for en digital forretningsmodel</li> </ul>
-----	---

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Identificerer digitale eksperter (private rådgivere) som kan hjælpe virksomhederne med den digitale omstilling</li> <li>• Har min. 2 forretningsudviklere, der er digitale eksperter, og som arbejder fokuseret med dagsordenen</li> <li>• Har afholdt min. 2 events med tematikker omkring digitalisering</li> </ul>
Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland
Afrapportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder samlet opgørelse til KKR Sjælland

## Mål 8 – Erhvervsfremmestrategi

*I rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 fremgår det, at erhvervshusenes bestyrelser skal sikre, at KKR inddrages i erhvervshusenes bidrag til erhvervsfremmestrategien, herunder i formuleringen af de regionale kapitler.*

Erhvervshus Sjællands bestyrelse skal bidrage til den nationale erhvervsfremmestrategi 2020 og sikre, at KKR Sjælland inddrages i dette, herunder i formuleringen af det regionale kapitel i den nationale erhvervsfremmestrategi.

Erhvervshus Sjælland vil i 2019 være dagsordensættende for at dokumentere og kommunikere de særlige udfordringer for erhvervsudviklingen i Sjællandsregionen.

Erhvervshus Sjælland er ansvarlig for afholdelse af strategiseminar og workshop med fokus på det decentrale kapitel i den nationale erhvervsfremmestrategi i samarbejde med Erhvervsstyrelsen.

Erhvervshus Sjælland er ansvarlig for, at KKR Sjælland forelægges udkast til strategi 2020 på mødet i juni 2019.

Erhvervshus Sjælland er ansvarlig for at KKR Sjælland forelægges en proces for udarbejdelse af strategi 2021 og frem på mødet i august/september 2019. Formålet er at fastlægge samarbejdet mellem Erhvervshus Sjælland og KKR Sjælland i den kommende strategiproces.

Som et led i strategiprocesen er det Erhvervshus Sjællands ansvar, at der udarbejdes en grundlægsanalyse af de sjællandske erhvervsvilkår for 2020, som kan danne grundlag for strategiske drøftelser om den kommende strategi.

## Mål 9 - Kortlægning af virksomhedernes behov for specialiseret vejledning og udvikling af Erhvervshus Sjællands produkter til virksomhederne

Der er, særligt i etableringsfasen for det nye erhvervsfremmesystem, behov for at sikre, at erhvervshuset får et solidt grundlag for at løse sine opgaver. Det kræver først og fremmest et grundigt kendskab til, og formulering, af virksomhedernes

behov for, og efterspørgsel efter, specialiseret erhvervsservice. Og i forlængelse heraf udvikling af de produkter inden for specialiseret erhvervsservice, som Erhvervshus Sjælland udbyder.

Mål	<p>Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Kortlægger alle virksomheder i erhvervshusets område fordelt på:             <ol style="list-style-type: none"> <li>1. <i>Iværksættere</i></li> <li>2. <i>Små- og mellemstore virksomheder (SMV)</i></li> <li>3. <i>Store virksomheder</i></li> </ol> </li> <li>• Dokumenterer kendskab til virksomhedernes behov for specialiseret erhvervsservice gennem beskrivelse af disse fordelt på de tre virksomhedsgrupper</li> <li>• Fremlægger plan for (udvikling af) produkter, der kan møde virksomhedernes behov</li> </ul>
Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland
Afreportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder samlet opgørelse til KKR Sjælland

### Mål 10 – Samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden om Greater Copenhagen

Som væsentlige aktører i erhvervsfremmesystemet i Greater Copenhagen, har Væksthus Sjælland og Væksthus Hovedstaden hidtil haft et tæt samarbejde og enslydende resultatkontrakter med de respektive KKR'er.

Det er et mål for Erhvervshus Sjælland i 2019, at samarbejdet med Erhvervshus Hovedstaden fortsættes og udvikles i de kommende år, blandt andet med fokus på at understøtte det tværregionale erhvervspolitiske samarbejde Greater Copenhagen.

Mål	<p>Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablering af et konkret samarbejde omkring virksomhedsforløb, deling af ressourcer mellem organisationerne og fælles events omkring EEN (Enterprise Europe Network)</li> <li>• Der laves en samarbejdsaftale med Copenhagen Capacity om konkrete aktiviteter målrettet tiltrækning af udenlandske investeringer, virksomheder og talenter til kommunerne i Sjælland.</li> <li>• Der laves en samarbejdsaftale omkring aktiviteterne i Early Warning</li> <li>• Der laves en aftale omkring samarbejde mellem de indstationerede medarbejdere fra Danmarks Eksportråd</li> <li>• Der udvælges 1-3 forretningsudviklere, der arbejder på tværs af de to regioner indenfor deres ekspertiseområde f.eks. indenfor rettigheder, varemærker mv.</li> <li>• Der laves min. 1 stort fælles arrangement (min. 100 deltagere) for de to Erhvervshuse</li> </ul>
-----	--

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der afsøges muligheder for samarbejde omkring turismevirksomheder</li> </ul>
Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland
Afreportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder samlet opgørelse til KKR Sjælland

### Mål 11 - Identifikation af kommende stærke erhvervsgrupper

En række indsatser i Region Sjælland kan identificeres som værende kommende stærke erhvervsgrupper, som kan få stor betydning for fortsat vækst og erhvervsudvikling i Region Sjælland. Stærke erhvervsgrupper kan desuden være grundlag for fremtidig deltagelse i/etablering af nationale klynger og innovationsnetværk.

Mål	<p>Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland afsøger potentialet for at etablere en kommende stærk erhvervsgruppe. Det kan fx være inden for (listen er ikke udtømmende):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Biotekproduktion</li> <li>• Bygge/anlæg</li> <li>• Virksomheder der arbejder inden for ventilation</li> <li>• IT og Tech</li> <li>• Turisme</li> <li>• Grupper af virksomheder inden for produktions- erhvervene plast, fødevarer og jern -og metal.</li> </ul>
Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland
Afreportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder samlet opgørelse til KKR Sjælland

### Mål 12 - Erhvervshusenes opsøgende indsats

*I rammeaftalen mellem KL og Erhvervsministeriet for 2019-2020 fremgår det, at rammerne for den opsøgende indsats skal være beskrevet nærmere i de årlige resultatkontrakter mellem KKR og det enkelte erhvervshus og sker efter dialog med erhvervsorganisationerne.*

Erhvervshus Sjælland skal både betjene vækstvirksomheder og den store, brede gruppe af øvrige virksomheder med behov for specialiseret erhvervsservice. Erhvervshusene skal således spille en væsentlig rolle over for de centrale udfordringer og muligheder, det lokale erhvervsliv står over for de kommende år.

#### Opsøgende indsats

Mål for Erhvervshus Sjællands opsøgende indsats:

- Markedsføring af Erhvervshusets tilbud gennem brancheorganisationer og lokale erhvervsråd, gennem pressen og gennem sociale medier og nyhedsbreve.
- Arbejdet med virksomhederne i Erhvervshuset er koordineret og registreret i det fælles CRM-system, som de lokale erhvervsfremmeaktører har mulighed for at tilkoble sig.
- Der er aftalt koordineringsmøder mellem øvrige offentlige og statslige tilbud således at den opsøgende indsats er koordineret mellem parterne.

24. april 2019

- Der udarbejdes en nulpunktsmåling af kendskabet til Erhvervshuset og dets aktiviteter.
- Der etableres en informationskampagne til alle virksomheder i Region Sjælland som har til formål at gøre virksomhederne opmærksomme på muligheder i Erhvervshuset



## Samlet oversigt over mål

Overskrift	Kvalitetsmål	Metode/ansvarlig
<b>Mål 1 – Specialiseret vejledning til den brede gruppe af virksomheder</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 400 korte forløb</li> <li>• 300 handlingsplaner, herunder:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 80 %</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 80 %</li> <li>– Effekt af sparring (oplevet): 70 %</li> <li>– NPS: 50</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Antalsmål og kvalitetsmål opgøres af hhv. Erhvervshus Sjælland og Erhvervsstyrelsen</li> </ul>
<b>Mål 2 – Specialiseret vejledning til virksomheder med vækstpotentiale</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 300 vækstplaner, herunder:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 80 %</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 80 %</li> <li>– Effekt af sparring (oplevet): 70 %</li> <li>– NPS: 60</li> </ul> </li> <li>• 15 udviklingsplaner, herunder:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 90 %</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 90 %</li> <li>– Effekt af sparring (oplevet): 90 %</li> <li>– NPS: 70</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Antalsmål og kvalitetsmål opgøres af hhv. Erhvervshus Sjælland og Erhvervsstyrelsen</li> </ul>
<b>Mål 3 – Virksomhedernes tilfredshed med den specialiserede vejledning</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• NPS: 60</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen</li> </ul>
<b>Mål 4 – Virksomhedernes oplevede effekt af den specialiserede vejledning</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Min. 70 % af de virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning vurderer, at Erhvervshuset vejledning har effekt</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen</li> </ul>
<b>Mål 5A – Erhvervshusene som knudepunkter i erhvervsfremmesystemet</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fysisk etablering samt udarbejdelse af samarbejdsaftaler med de tre statslige ordninger</li> <li>• Koncept for digital rådgiverplatform</li> <li>• Min. 1 fælles møde for alle aktører i erhvervsfremmesystemet i region Sjælland</li> <li>• Min. 1 arrangement for private rådgivere</li> <li>• 70 % af virksomheder, der modtager en handlingsplan, henvises til anden rådgivning</li> <li>• 80 % af virksomheder, der modtager en vækstplan, henvises til anden rådgivning</li> <li>• 100 % af virksomheder, der modtager en vækstplan, henvises til anden rådgivning               <ul style="list-style-type: none"> <li>• Erhvervshus Sjælland Erhvervshuset i forbindelse med møde i byråd/kommunalbestyrelse eller relevant politisk udvalg i alle 17 kommuner</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>
<b>Mål 5B – Samarbejde med kommunerne og lokal erhvervsservice</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablering af fælles samarbejdsforum mellem de lokale erhvervsfremmeaktører og den specialiserede erhvervsservice i Erhvervshus Sjælland</li> <li>• Etablering af "code of conduct" ift. arbejdsdelingen mellem den lokale og specialiserede erhvervsservice</li> <li>• 4 årlige møder mellem de lokale erhvervsfremmeaktører og Erhvervshus Sjælland</li> <li>• Etablering af særligt netværk for alle kommunikationsfolk inden for erhvervsfremme i region Sjælland</li> <li>• Etablering af samarbejde vedr. brug af lokale kommunikationskanaler</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tilbud om markedsføring af specialiseret erhvervsservice via 10 nyhedsbreve</li> </ul>	
<b>Mål 5C – Erhvervshuset som facilitator for samarbejde på tværs</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Afholdelse af 2 konferencer mhp. at samle og facilitere samarbejde på tværs</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>
<b>Mål 6 – Etablering af en fælles digital indgang til erhvervshusene</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablering af digital indgang til erhvervshusene med fælles visuel identitet</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen</li> </ul>
<b>Mål 7 – Særlig indsats for digital omstilling</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 30 specialiserede forløb vedr. digital forretningsmodel</li> <li>• Identifikation af digitale eksperter (private rådgivere)</li> <li>• Identifikation af 2 digitale eksperter (forretningsudviklere)</li> <li>• 2 events vedr. digitalisering</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>
<b>Mål 8 – Erhvervsfremmestrategi</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Afholdelse af strategiseminar og workshop</li> <li>• Forelæggelse af udkast til strategi 2020 for KKR</li> <li>• Forelæggelse af proces for udarbejdelse af strategi 2021 for KKR</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>
<b>Mål 9 – Kortlægning af virksomhedernes behov for specialiseret vejledning og udvikling af Erhvervshus Sjællands produkter til virksomhederne</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kortlægning af virksomheder</li> <li>• Dokumentation for kendskab til virksomhedernes behov for specialiseret erhvervsservice</li> <li>• Plan for (udvikling af) produkter, der møder virksomhedernes behov</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>
<b>Mål 10 – Samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden om Greater Copenhagen</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablering af et konkret samarbejde omkring virksomhedsforløb, deling af ressourcer mellem organisationerne og fælles events omkring EEN (Enterprise Europe Network)</li> <li>• Der laves en samarbejdsaftale med Copenhagen Capacity om konkrete aktiviteter målrettet tiltrækning af udenlandske investeringer, virksomheder og talenter til kommunerne i Sjælland.</li> <li>• Der laves en samarbejdsaftale omkring aktiviteterne i Early Warning</li> <li>• Der laves en aftale omkring samarbejde mellem de indstationerede medarbejdere fra Danmarks Eksportråd</li> <li>• Der udvælges 1-3 forretningsudviklere, der arbejder på tværs af de to regioner indenfor deres ekspertiseområde f.eks. indenfor rettigheder, varemærker mv.</li> <li>• Der laves min. 1 stort fælles arrangement (min. 100 deltagere) for de to Erhvervshuse</li> <li>• Der afsøges muligheder for samarbejde omkring turismevirksomheder</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>
<b>Mål 11 – Identifikation af kommende stærke erhvervsgrupper</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Afsøgning af potentialet for etablering af en kommende stærk erhvervsgruppe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>
<b>Mål 12 – Erhvervshusenes opsøgende indsats</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Markedsføring af Erhvervshuset tilbud</li> <li>• Koordinering og registrering af arbejdet med virksomhederne via CRM-system</li> <li>• Aftaler om koordineringsmøder med øvrige offentlige og statslige tilbud</li> <li>• Nulpunktsmåling af kendskabet til Erhvervshuset</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland</li> </ul>

24. april 2019

	<ul style="list-style-type: none"><li>• Informationskampagne til virksomhederne i Region Sjælland</li></ul>	
--	---	--

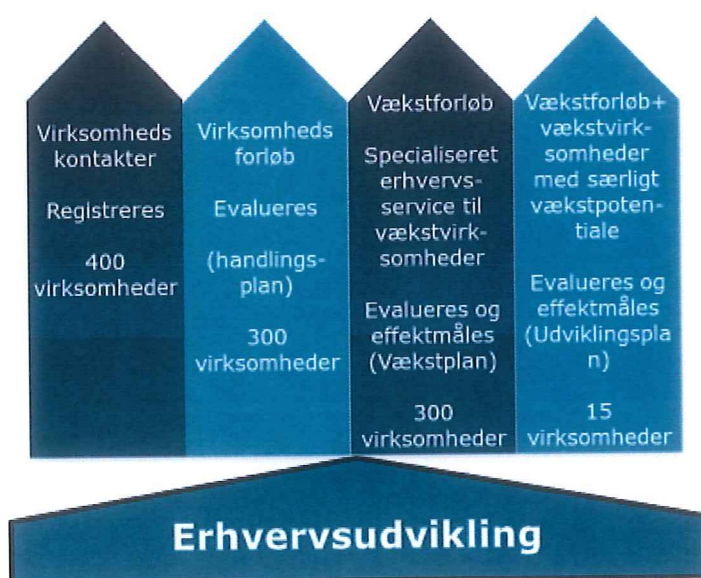


## Bilag 2

### Virksomhedsforløb 2019 i Erhvervshuset



## Erhvervshusets leverance 2019



Væksthus Sjælland har tidligere arbejdet med ca. 300 virksomheder om året, som har modtaget en vækstplan. Herudover har man arbejdet med yderligere 300 virksomheder i kortere forløb.

Ved overgangen til Erhvervshus Sjælland er budgettet til Resultatkontrakt øget med ca. 53%. Herfra skal udtrækkes bidraget til Eksportrådet, hvilket giver en budgetforøgelse på ca. 45%. Derfor har det været rationalet, at den nye og bredere målgruppe skulle serviceres på niveau med de tidligere vækstforløb, dog er det vurderingen, at nogle forløb vil blive af kortere varighed end Vækstforløbene. Samtidig er det også vurderingen, at basisomkostningerne for Erhvervshuset kun i begrænset omfang bliver øget ved overgangen. Det betyder, at en større del af budgetforøgelsen vil komme virksomhederne til gode.

Derfor har rationalet været, at man øger det samlede mængde af forløb med 70%, hvor der er en 105% forøgelse i forhold til de længerevarende forløb og en 33% forøgelse af de korte forløb. Det er muligt, at der kommer mange flere korte forløb, men her er det tanken, at 2019 anvendes som et år, hvor man får vurderet den samlede efterspørgsel til Erhvervshus Sjælland, hvorfor man kan korrigere særligt de korte forløb i 2020.

Der er grundlæggende fire kategorier og mål for Resultatkontrakten 2019:

Virksomhedskontakter – Virksomhedsforløb – Vækstforløb - Vækstforløb+

### **Virksomhedskontakter**

Kategorien virksomhedskontakter indeholder alle vores meget korte forløb, hvor Erhvervshus Sjælland via telefon eller en kort samtale i en given situation taler med en virksomhed om en given problemstilling. Det kan også være meget korte samtaler om brug af f.eks. den digitale platform, hjælp til at finde konkrete værktøjer etc. Derudover indeholder kategorien også deltagere på events, Vækstfabrikanter og andre, som Erhvervshus Sjælland er i kontakt og i dialog med, men som erhvervshuset ikke har længere forløb med eller som ikke har behov for yderligere specialiseret vejledning.

### **Virksomhedsforløb**

Kategorien virksomhedsforløb er for virksomheder, Erhvervshus Sjælland laver specialiseret forløb med. Forløbene vil typisk tage udgangspunkt i en given problemstilling som virksomheden har fokus på og vores sparring vil afklare, hvordan man konkret kan håndtere problemstillingen. Virksomhedsforløbene er typiske specialiserede forløb med ikke vækstvirksomheder om f.eks. generationsskifte, digitalisering, internationalisering, patenter/varemærker, driftsoptimering, strategi og ledelse mm. Ved alle virksomhedsforløb udarbejdes der en handlingsplan i samarbejde med virksomheden som der følges op på.

### **Vækstforløb**

Kategorien Vækstforløb er et Vækstforløb, svarende til forløb afholdt i Væksthuset med fokus på virksomhedens udvikling. Der afholdes møde(r), og opfølgning med virksomheden. Fokus er på virksomhedens problemstilling og løsning af denne for at komme videre. Der arbejdes derudover konkret med at udarbejde en vækstplan som der følges op på løbende. Vækstforløbet strækker sig typisk over en længerevarende periode.

### **Vækstforløb+**

Kategorien Vækstforløb+ er et særligt dybdegående forløb for virksomheder med et særligt stort potentiale. Her er der involveret private rådgivere i dialogen og i forløbet med virksomhederne, og der køres en længere proces med fokus på virksomhedens udvikling ift. deres strategisk retning. Der udarbejdes en udviklingsplan i samarbejde med virksomheden som der løbende følges op på.

## Bilag 3

# Sjællandsmodellen



## Arbejdsdeling i nyt erhvervsfremmesystem

<p><b>Erhvervshuse</b></p> <p>Målgruppe: Alle virksomheder</p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Knudepunkter i erhvervsfremmesystemet – bindeled til statslige tilbud og private rådgivere</li><li>• Specialiserede ydelser af høj kvalitet i hele landet</li><li>• Specialiserede virksomhedsspecifikke forløb mhp. at kortlægge og lave handleplaner for vækst og forretningsudvikling</li><li>• Automatisering, digitalisering, generationsskifte, ny teknologi, innovation, specialiseret organisationsudvikling, eksport, finansiering, internationalisering, nye forretningsmodeller</li></ul>
<p><b>Kommuner - Lokale erhvervsfremme</b></p> <p>Målgruppe: Lokale førstartere, iværksættere og virksomheder</p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Grundlæggende erhvervsfremmeydelser</li><li>• 1:1 vejledning og generel information om opstart, drift og udvikling, der hjælper virksomhederne videre</li><li>• Lokal erhvervsudvikling og udvikling af lokale rammevilkår<ul style="list-style-type: none"><li>• Kollektive arrangementer</li><li>• Lokal iværksætterkultur</li><li>• Facilitering af netværk mellem lokale virksomheder</li><li>• Kompetenceudvikling for lokale virksomheder</li><li>• Koblinger mellem erhvervsfremme og myndighedsområder</li><li>• Udvikling af udkantsområder</li><li>• Samarbejde med uddannelses institutioner</li></ul></li></ul>
<p><b>Digital erhvervsfremmeplatform</b></p> <p>Målgruppe: Alle virksomheder</p>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Overblik over adgang til information, vejledning og digitaliserede ydelser om opstart, drift og udvikling af virksomhed</li></ul>

## **2.6**

**Beslutningssag: Resultatkontrakt for 2019 mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland – afrapportering på målopfyldelse**

# Afrapportering på Resultatkontrakten mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland 2019

Opfølgning maj 2020

Nedenfor følger afrapportering på resultatkontrakten mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland for 2019. Afrapporteringen er udarbejdet som en status på de opstillede mål for 2019 til KKR Sjælland og til bestyrelsen for Erhvervshus Sjælland.

Erhvervshus Sjælland opfylder langt hovedparten af målene i resultatkontrakten, og for de tre mål, hvor opfyldelsen ikke er 100% ved årets udgang, forventer vi, arbejder vi videre på det og forventer, at det sker i løbet af 2020.






Erhvervshus Sjælland overperformer på de kvantitative og kvalitative mål undtagen et enkelt – udviklingsplanerne, - hvor vi mangler 3 for 100% målopfyldelse (mål 1-4). Disse 3 handlingsplaner er imidlertid under udarbejdelse, hvorfor målet vil være 100% opfyldt i løbet af foråret 2020. Den overperformance, der er på de øvrige kvantitative mål, skyldes dels en aktiv indsats fra Erhvervshus Sjællands side med henblik på at skabe kendskab til vores ydelser, dels stor efterspørgsel fra virksomhedernes side efter det nye erhvervshus' ydelser.







Det er ikke lykkedes at få en etableret en fysisk placering af Innovationsfonden i Erhvervshus Sjælland i løbet af 2019 (en del af mål 5A). Det har vist sig mere vanskeligt end forventet at få en aftale på plads. På nuværende tidspunkt foreligger et udkast til en aftale. Det er helt afgørende for Erhvervshus Sjælland, at Innovationsfonden får en fast repræsentation i regionen da Region Sjælland på nuværende tidspunkt er den eneste region hvor Innovationsfonden ikke er repræsenteret og samtidig er den region der benytter Innovationsfondens produkter mindst. Vi forventer, at der falder en aftale på plads i løbet af 2020.






Der er endnu ikke etableret et samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden om turismevirksomheder, men det forventer vi vil ske i løbet af 2020 (mål 10).







## Samlet oversigt over mål



Overskrift	Kvalitetsmål	Metode/ansvarlig	Resumé	Bilag	Status
<b>Mål 1 – Specialiseret vejledning til den brede gruppe af virksomheder</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 400 korte forløb</li> <li>• 300 handlingsplaner, herunder:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 80 %</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 80 %</li> <li>– Effekt af sparring (oplevet): 70 %</li> <li>– NPS: 50</li> </ul> </li> </ul>	Kvantitative mål og kvalitetsmål opgøres af hhv. Erhvervshus Sjælland og Erhvervsstyrelsen.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 761 korte forløb</li> <li>• 320 handlingsplaner               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 97%</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 100%</li> <li>– Effekt af sparring: 86%</li> <li>– NPS: 57</li> </ul> </li> </ul>	Se uddybende tekst nedenfor	 
<b>Mål 2 – Specialiseret vejledning til virksomheder med vækstpotentiale</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 300 vækstplaner, herunder:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 80 %</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 80 %</li> <li>– Effekt af sparring (oplevet): 70 %</li> <li>– NPS: 60</li> </ul> </li> <li>• 15 udviklingsplaner, herunder:               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 90 %</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 90 %</li> <li>– Effekt af sparring (oplevet): 90 %</li> <li>– NPS: 70</li> </ul> </li> </ul>	Kvantitative mål og kvalitetsmål opgøres af hhv. Erhvervshus Sjælland og Erhvervsstyrelsen.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 328 vækstplaner               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 97%</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 99%</li> <li>– Effekt af sparring: 93%</li> <li>– NPS: 76</li> </ul> </li> <li>• 12 udviklingsplaner               <ul style="list-style-type: none"> <li>– Generel tilfredshed: 97%</li> <li>– Konsulentens kompetencer: 99%</li> <li>– Effekt af sparring: 93%</li> <li>– NPS: 76</li> </ul> </li> </ul>	Se uddybende tekst nedenfor	 
<b>Mål 3 – Virksomhedernes tilfredshed med den</b>	NPS: 60	Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen.	NPS: 68		






<b>specialiserede vejledning</b>					
<b>Mål 4 – Virksomhedernes oplevede effekt af den specialiserede vejledning</b>	Min. 70 % af de virksomheder, der har modtaget specialiseret vejledning vurderer, at Erhvervshuset vejledning har effekt	Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen.	90% vurderer, at Erhvervshusets vejledning har effekt		
<b>Mål 5A – Erhvervshusene som knudepunkter i erhvervsfremmesystemet</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fysisk etablering samt udarbejdelse af samarbejdsaftaler med de tre statslige ordninger</li> <li>• Koncept for digital rådgiverplatform</li> <li>• Min. 1 fælles møde for alle aktører i erhvervsfremmesystemet i region Sjælland</li> <li>• Min. 1 arrangement for private rådgivere</li> <li>• 70 % af virksomheder, der modtager en handlingsplan, henvises til anden rådgivning</li> </ul>	Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der er indgået samarbejdsaftaler med Vækstfonden og Eksportrådet. Aftalen med Innovationsfonden har været frem og tilbage, men det er forventeligt at den kommer helt på plads.</li> <li>• Udviklingen af den digitale rådgiverplatform er i gang, og desuden skrevet ind i projektet SMV PRO. Designprocessen er i gang blandt andet med input fra rådgiverne.</li> <li>• Der er afholdt en række møder for aktører i erhvervsfremmesystemet i Region Sjælland</li> <li>• Arrangement for rådgivere blev afholdt i efteråret 2019</li> <li>• 78% af virksomheder, der modtager en handlingsplan, henvises til anden rådgivning</li> </ul>	Se uddybende tekst nedenfor	      






	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 80 % af virksomheder, der modtager en vækstplan, henvises til anden rådgivning</li> <li>• 100 % af virksomheder, der modtager en vækstplan, henvises til anden rådgivning</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• 93% af virksomheder, der modtager en vækstplan, henvises til anden rådgivning</li> <li>• 100% af virksomheder, der modtager en vækstplan, henvises til anden rådgivning</li> </ul>		 
<b>Mål 5B – Samarbejde med kommunerne og lokal erhvervsservice</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablering af fælles samarbejdsforum mellem de lokale erhvervsfremmeaktører og den specialiserede erhvervsservice i Erhvervshus Sjælland</li> <li>• Etablering af "code of conduct" ift. arbejdsdelingen mellem den lokale og specialiserede erhvervsservice</li> <li>• 4 årlige møder mellem de lokale erhvervsfremmeaktører og Erhvervshus Sjælland</li> <li>• Events og arrangementer afholdes forskellige steder i regionen</li> <li>• Kommunefordelingen af virksomhedernes brug af erhvervshuset afviger med max 2 procentpoint i forhold til befolkningens fordeling</li> <li>• Etablering af særligt netværk for alle kommunikationsfolk</li> </ul>	Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der er etableret et fælles samarbejdsforum mellem de lokale erhvervsfremmeaktører og EHSJ, som mødes hvert kvartal. Der er afholdt 4 møder i det fælles samarbejdsforum</li> <li>• Code of conduct er vedhæftet (bilag 4)</li> <li>• Der er afholdt seks events rundt i region sjælland i samarbejde med lokal erhvervsservice med mere end 400 deltagere.</li> <li>• Kommunefordelingen afviger med max 2 procentpoint i forhold til befolkningens fordeling (se bilag 5)</li> <li>• Netværket for kommunikation har mødtes 3 gange</li> </ul>	Se bilag 4 og 5 samt uddybende tekst nedenfor	    

	inden for erhvervsfremme i region Sjælland <ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablering af samarbejde vedr. brug af lokale kommunikationskanaler</li> <li>• Tilbud om markedsføring af specialiseret erhvervsservice via 10 nyhedsbreve</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der er udsendt nyhedsbrev ca. en gang om mdr. med kommunikationspakker til de lokale erhvervsfremmeaktører</li> </ul>		
<b>Mål 5C – Erhvervshuset som facilitator for samarbejde på tværs</b>	Afholdelse af 2 konferencer mhp. at samle og facilitere samarbejde på tværs	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland.	EHSJ har i samarbejde med KKR og ERST afholdt 2 konferencer om det regionale strategikapital. Begge konferencer havde meget høje besøgstal og forløb på en meget tilfredsstillende måde med gode muligheder for at give input og feedback.		
<b>Mål 6 – Etablering af en fælles digital indgang til erhvervshusene</b>	Etablering af digital indgang til erhvervshusene med fælles visuel identitet	Målet opgøres af Erhvervsstyrelsen.	Virksomhedsguiden.dk er etableret, og der er skabt sammenhæng i form af midlertidige sites til Erhvervshusene. Arbejdet med at forbedre virksomhedsguiden.dk er en ongoing proces, hvor Erhvervshuset spiller en klar rolle.	Se uddybende tekst nedenfor	
<b>Mål 7 – Særlig indsats for digital omstilling</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 30 specialiserede forløb vedr. digital forretningsmodel</li> </ul>	Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 44 virksomheder har modtaget specialiseret vejledning og tilskud til ekstern vejledning gennem projektet SMV:Digital og 19 virksomheder har modtaget specialiseret vejledning gennem projektet Digitale veje til vækst</li> </ul>		

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Identifikation af digitale eksperter (private rådgivere)</li> <li>• Udpegning af 2 digitale eksperter (forretningsudviklere)</li> <li>• 2 events vedr. digitalisering</li> </ul>		<p>(vækstplan/kompetenceløft), som Zealand er lead på</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Identifikation af digitale eksperter er foretaget i samarbejde med Zealand i projektet Digitale veje til vækst</li> <li>• Der er udpeget 4 digitale eksperter i EHSJ som løbende i efteråret 2019 gennemgår et kompetenceløft</li> <li>• Der er afholdt 2 events vedr. digitalisering, og der er planlagt en eventtour om digital markedsføring med seks lokale erhvervsråd.</li> </ul>		
<b>Mål 8 – Erhvervsfremmestrategi</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Afholdelse af strategiseminar og workshop</li> <li>• Forelæggelse af udkast til strategi 2020 for KKR</li> <li>• Forelæggelse af proces for udarbejdelse af strategi 2021 for KKR</li> </ul>	Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• 25/3-2019 afholdt Erhvervshus Sjælland i samarbejde med Erhvervsstyrelsen og KKR strategiseminar med fokus på det sjællandske kapitel i den nationale erhvervsfremmestrategi for 2020-23.</li> <li>• Erhvervshus Sjællands bestyrelses indledende tanker om udfordringer, potentialer og hovedudfordringer i region Sjælland blev præsenteret på KKR-mødet 24/4. Et 10-siders notat blev præsenteret på</li> </ul>	Bilag 1. Decentral erhvervsfremmestrategi	

			<p>KKR-mødet 18/6. Efter at den samlede erhvervsfremmestrategi har været i høring, har Erhvervshus Sjælland bidraget til udarbejdelse af høringssvarene. Såvel resultatet af høringen som høringssvarene er løbende blevet videresendt til KKR. Strategien blev godkendt i Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse 21/1 og afventer ministerens endelige godkendelse før den offentliggøres. Den godkendte version fra DEB vedhæftes som bilag 1.</p>		
<p><b>Mål 9 – Kortlægning af virksomhedernes behov for specialiseret vejledning og udvikling af Erhvervshus Sjællands produkter til virksomhederne</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kortlægning af virksomheder</li> <li>• Dokumentation for kendskab til virksomhedernes behov for specialiseret erhvervsservice</li> <li>• Plan for (udvikling af) produkter, der møder virksomhedernes behov</li> </ul>	<p>Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland.</p>	<p>Se bilag 2.</p>	<p>Bilag 2. Notat om virksomhedspopulationen i Sjælland samt behov og produkter</p>	
<p><b>Mål 10 – Samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden om Greater Copenhagen</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Etablering af et konkret samarbejde omkring virksomhedsforløb, deling af ressourcer mellem organisationerne og fælles</li> </ul>	<p>Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der er etableret samarbejde med EHHR om aktiviteterne i EEN, Early Warning og Eksportrådet</li> </ul>	<p>Se uddybende tekst nedenfor</p>	

	<p>events omkring EEN (Enterprise Europe Network)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Der laves en samarbejdsaftale med Copenhagen Capacity om konkrete aktiviteter målrettet tiltrækning af udenlandske investeringer, virksomheder og talenter til kommunerne i Sjælland.</li> <li>• Der laves en samarbejdsaftale omkring aktiviteterne i Early Warning</li> <li>• Der laves en aftale omkring samarbejde mellem de indstationerede medarbejdere fra Danmarks Eksportråd</li> <li>• Der udvælges 1-3 forretningsudviklere, der arbejder på tværs af de to regioner indenfor deres ekspertiseområde f.eks. indenfor rettigheder, varemærker mv.</li> <li>• Der laves min. 1 stort fælles arrangement (min. 100 deltagere) for de to Erhvervshuse</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der er ikke etableret en decideret samarbejdsaftalen men EHSJ er partner i projektet TalentDK, som Copenhagen Capacity har fået midler til</li> <li>• Der er etableret samarbejde med EHHR om aktiviteterne i Early Warning</li> <li>• Der er lavet en samarbejdsaftale med Eksportrådet om indstationering af medarbejder i EHSJ og der er ansat sektorspecialister som deles med EHFyn og EHHR</li> <li>• Der er samarbejdsaftaler om ekspertise vedrørende IPR og verdensmålene (SDG)</li> <li>• Der er afholdt 1 fælles iværksætterevent om internationalisering, hvor 150 iværksættere deltog</li> </ul>		       
--	--	--	--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der afsøges muligheder for samarbejde omkring turismevirksomheder</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Der er endnu ikke etableret samarbejde om turisme</li> </ul>		
<b>Mål 11 – Identifikation af kommende stærke erhvervsgrupper</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Afsøgning af potentialet for etablering af en kommende stærk erhvervsgruppe</li> </ul>	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland.	<p>Følgende områder har stort potentiale i Sjælland:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bæredygtigt byggeri og anlæg</li> <li>• Bioproduktion og anden højt specialiseret produktion</li> <li>• Lokale, stedbundne fødevarer af høj kvalitet</li> <li>• Transportcenter mellem Tyskland, Vestdanmark og København/Sverige</li> <li>• Affald som ressource/ genanvendelige produkter</li> <li>• Turismehub der kombinerer strand og storbyferie</li> </ul>	Bilag 3. Notat om erhvervs-potentialer i Sjælland	
<b>Mål 12 – Erhvervshusenes opsøgende indsats</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Markedsføring af Erhvervshuset tilbud</li> <li>• Koordinering og registrering af arbejdet med virksomhederne via CRM-system</li> <li>• Aftaler om koordineringsmøder med øvrige offentlige og statslige tilbud</li> </ul>	Målene opgøres af Erhvervshus Sjælland.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Markedsføring sker på flere platforme. Der er generelt høj vækst i antal besøgende på hjemmeside og sociale medier.</li> <li>• Alle virksomhedsforløb registreres i det fælles CRM-system</li> <li>• Der afholdes løbende koordineringsmøder med øvrige statslige og offentlige tilbud</li> </ul>	Se uddybende tekst nedenfor	  



	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nulpunktsmåling af kendskabet til Erhvervshuset</li> <li>• Informationskampagne til virksomhederne i Region Sjælland</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nulpunktsmåling: 43% af de adspurgte virksomheder kender eller har hørt om Erhvervshus Sjælland</li> <li>• Der har løbende været kampagnetiltag om erhvervshuset</li> </ul>		
--	--	--	--	--	---

## Mål 1 – 2. Kvantitative og kvalitative mål vedr. specialiseret vejledning virksomheder

Erhvervshus Sjælland har det første år haft stort fokus på arbejdet med den brede gruppe af virksomheder. Det er en stor gruppe af virksomheder i region Sjælland, og da det endvidere er en målgruppe, som erhvervshuset ikke har arbejdet med tidligere, er det vigtigt for erhvervshuset at skabe en god kontakt til disse virksomheder og udvikle en specialiseret vejledning, der er målrettet deres behov.

### Kvantitative mål

De kvantitative mål er opgjort på baggrund af Erhvervsstyrelsens udtræk fra brugerevalueringen og Erhvervshus Sjællands registreringer:

- 761 korte forløb
- 320 handlingsplaner
- 328 vækstplaner
- 12 udviklingsplaner

EHSJ opfylder alle de kvantitative mål.

### Kvalitative mål

De kvalitative mål er opgjort på baggrund af Erhvervsstyrelsens udtræk fra brugerevalueringen. Det er ikke muligt at skelne mellem virksomheder, der har fået en vækstplan og virksomheder, der har fået en udviklingsplan.

Tilfredsheden blandt virksomheder, der har fået en handlingsplan, ser således ud:

- Generel tilfredshed: 97%
- Konsulentens kompetencer: 100%

- Effekt af sparring: 86%
- NPS: 57

Tilfredsheden blandt virksomheder, der har fået en vækstplan eller en handlingsplan, ser således ud:

- Generel tilfredshed: 97%
- Konsulentens kompetencer: 99%
- Effekt af sparring: 93%
- NPS: 76

EHSJ opfylder alle de kvalitative mål.

I brugerevalueringssystemet har virksomhederne også mulighed for at tilføje kommentarer. Generelt er der mange positive kommentarer- nogle af dem er gengivet nedenfor:

- Jeg er så glad for mit samarbejde med Erhvervshus Sjælland og Bogdan og Carsten Leth. De har begge haft afgørende betydning for min nuværende succes. Høj faglig kompetance, ærlig dialog. Flot arbejde!
- Christine er altid meget committed og positiv. Hun er en vigtig medspiller for os som vi sætter stor pris på.
- Vi er meget glade for at I nu har åbnet for virksomheder der ikke har vækst som sit primære mål. Tak for det. Som lille virksomhed, er vi ofte alene omkring de store beslutninger og her er det en gave at få adgang til Karstens kompetencer. Rent samfundsmæssigt, må det være en fordel at det går godt for de små virksomheder og vi bevarer dem. Her ser vi at I kan få en stor betydning.
- Jeg er dybt taknemlig for den tid Jakob bruger med mig. Ud over at styrke mit koncept føler jeg også at det giver mig mod og selvtillid.
- Jeg har været meget glad for samarbejdet. Og har været til en arrangement som jeg var meget positivt. over. Jeg har tænkt mig at gøre meget mere brug af jer. Specielt tak til Jørgen Wagner Han har været med til at styrke mit firma.
- Vi har arbejdet med væksthuset løbende gennem de sidste 5 - 6 år. De er fantastiske på alle områder.
- Jeg har fået øjnene op for ting jeg ikke var klar over. Fået sat ord på ting jeg godt vidste men ikke kunne forklare.
- Jeg er MEGET stor fan af væksthuses kurser. Jeg har deltaget i ungejerleder netværk - Raketvækst 1.0 - Raketvækst 2.0 Hvornår kommer der en Raketvækst 3.0 - 4.0 - 5.0 osv...? Det er så givende kurser og jeg har haft MEGET stor glæde af dem, det har virkelig rykket mig og min virksomhed til nye højder. Så jeg er ganske utålmodig og klar til MEGET mere

- Rene Coellet gav en yderst kompetent rådgivning, og håber at vi kan fastholde ham som vor kontaktperson
- et har været yderst behaglig at samarbejde med Torben og vi er glæde over det sparring fra ham

### **Effektmål**

Den databaserede effekt af vejledningen 2 år efter kan først opgøres i foråret 2022, når data er til rådighed. Erhvervsstyrelsen og erhvervshusene er pt i gang med at udarbejde en analysemodel for erhvervshusene, som indeholder denne effektmåling.

### **Mål 5A. Erhvervshusene som knudepunkt i erhvervsfremmesystemet**

Vækstfonden er etableret i Sorø. I første omgang var det tanken, at kontoret skulle etableres med 2 personer, men hurtigt blev det udvidet, således at der fast sidder 4,5 person i Sorø. Udenrigsministeriet (Eksportrådet) er ligeledes etableret i Sorø med én person og denne person er blevet suppleret i efteråret af yderligere to sektorspecialister, som deles med Erhvervshus Hovedstadsregionen og Erhvervshus Fyn. Der er blevet forhandlet hele efteråret med Innovationsfonden om deres tilstedeværelse i Erhvervshus Sjælland. På nuværende tidspunkt foreligger der et udkast til en aftale og aftaleudkastet har været frem og tilbage. Vi forventer at aftalen falder på plads. Det er helt afgørende for Erhvervshus Sjælland, at Innovationsfonden får en fast repræsentation i regionen da Region Sjælland på nuværende tidspunkt er den eneste region hvor Innovationsfonden ikke er repræsenteret og samtidig er den region der benytter Innovationsfondens produkter mindst.

Koncepten om en digital platform for rådgivere anvendes i projektet SMV:digital, og i det nye projektet SMV PRO er der lagt op til, at der oprettes en national platform, som en udvidet version af den, der er lavet på SMV:digital.

Der er afholdt et rådgiverevent i region Sjælland, og der er oprettet en kommunikationskanal i form af et nyhedsbrev til rådgivere. Rådgiverevents vil blive afholdt løbende en gang i halvåret fremadrettet. Derudover er der afholdt et særligt møde med rådgivere, hvor interesserede rådgivere var inviteret ind til blandt andet at give input til den kommende platform. Det er forventningen at den nye rådgiverplatform er oppe at køre i løbet af 2020.

### **Henvi sningsprocenter**

Handlingsplaner: 78%

Vækstplaner: 93%

Udviklingsforløb: 100%

Henvi sningsprocenterne er opgjort af Erhvervsstyrelsen på baggrund af brugerevalueringssystemet.

Dermed opfylder Erhvervshus Sjælland målene om henvisninger.

## Mål 5B. Samarbejde med kommunerne og lokal erhvervsservice

Der er oprettet et samarbejdsforum for erhvervsfremmeaktører, som har mødtes fire gange i det forgangne år, og også fremadrettet er der planlagt møder kvartalsvist. Der arbejdes i fællesskab på at udvide og udvikle samarbejdet omkring Erhvervshusets ydelser og samspillet mellem aktørerne. Arbejdet tager sit udgangspunkt i en fælles forståelse af "sjællandsmodellen".

Der er løbende dialog om, hvordan samarbejdet skal udrulles, og processen med at etablere nye samarbejdsaftaler med alle kommuner i region Sjælland, er i mål. Med udgangspunkt i sjællandsmodellen, så er alle samarbejdsaftaler ikke enslydende, men indeholder dog alle et fælles udgangspunkt for samarbejdet, der tager sit udgangspunkt i forskellen mellem basal og specialiseret erhvervsservice med respekt for den enkelte kommunes prioriteringer.

Der er afholdt en række events flere steder i regionen, og i efteråret/vinter er der afholdt seks events i direkte samarbejde med de lokale erhvervsserviceenheder i kommunerne, som en fælles "eventtour" under titlen "Videotour 2019. Mere end 400 deltog samlet i eventsene med en høj tilfredshed

Fordelingen af Erhvervshusets kunder følger fordelingen af kommunernes størrelse. Der er enkelte udsving, men alle kommuner er repræsenteret med et forløb, som modsvarer befolkningstallet. Dette er også skrevet ind i alle lokale samarbejdsaftaler med kommunerne.

Netværket omkring kommunikation er i fuld drift og har mødtes to gange i det forgangne halvår. Der er derudover efter ønske for lokale aktører etableret et månedligt nyhedsbrev om Erhvervshusets tilbud til markedsføring via lokale kanaler. Nyhedsbrevet udsendes månedligt, og der er generelt stor tilfredshed blandt modtagerne med indholdet, og vi kan se, at nyhedsbrevet åbnes af langt de fleste modtagere.

## Mål 6. Etablering af en fælles digital indgang til erhvervshusene (nationalt mål)

Virksomhedsguiden.dk blev lanceret i juni måned fra erhvervsstyrelsen med Erhvervshusene som bidragsyder i form af tekster og indhold. Derudover sidder Erhvervshus Sjælland i styregruppen omkring platformen, hvor der løbende gives input til at forbedre siden. I forbindelse med lanceringen af virksomhedsguiden fik Erhvervshusene midlertidige hjemmesider, der matchede virksomhedsguidens design. Erhvervshusenes logo og designguide er også fornyet i denne proces. Processen med at få nye sites, der er fuldt integrerede i forhold til platformen er blevet forsinket og forventes først at blive lanceret i løbet af 2020. Forsinkelsen skyldes primært prioritering fra Erhvervsstyrelsens side. Der mangler fortsat dækkende data på, hvordan den nye digitale platform performer ift. At fungere som knudepunkt for erhvervsfremme. Det er forventningen at erhvervsstyrelsen kan levere data på dette løbet af 2020.

## Mål 10. Samarbejde med Erhvervshus Hovedstaden om Greater Copenhagen

Der er etableret samarbejde omkring ressourcerne med Erhvervshus Hovedstaden omkring aktiviteterne i EEN (Europæisk virksomhedsnetværk som hjælper virksomheder med internationale partnerskaber), Early Warning (program for kriseramte virksomheder) og Eksportrådet.

Der er endnu ikke indgået en ny aftale med Copenhagen Capacity. Det skyldes primært de store forandringer Copenhagen Capacity oplever efter reform af Erhvervsfremmesystemet. Der afholdes kvartalsvise møde med ledelsen i Copenhagen Capacity og generelt er samarbejdet velfungerende. Erhvervshus Sjælland er partner i en indsats, som bæres af Copenhagen Capacity, vedr. tiltrækning af udenlandske talenter. Indsatsen hedder TalentDK.

Samarbejdet omkring deling af konsulentkompetencer er i gang. De 2 huse deles om en forretningsudvikler med speciale inden for patent og varemærker (intellectual property rights). Der er desuden etableret samarbejde om Verdensmålene (SDG), hvor der også er forretningsudviklere, der arbejder på tværs.

I juni måned afholdt de to erhvervshuse en fælles konference om internationalisering af iværksættere med mere end 150 tilmeldte.

Der er endnu ikke etableret et samarbejde omkring turisme.

## Mål 12. Erhvervshusenes opsøgende indsats

Erhvervshuset har i perioden haft en høj vækst i antal på besøgende på hjemmesiden og på sociale medier. Som eksempel kan nævnes at antallet af følgere på Erhvervshusets LinkedIn page er steget med ca. 700 fra under 2500 følgere til over 3200 følgere. Derudover har Erhvervshuset etableret et endnu tættere samarbejde med de lokale erhvervsserviceenheder omkring spredning af budskaber og tilbud via nyhedsbrevet.

Erhvervshusenes forløb bliver afrapporteret i det fælles CRM system, som stort set alle lokale erhvervsserviceenheder også er tilknyttet.

Der afholdes løbende koordineringsmøder i forhold til statslige og øvrige offentlige tilbud til virksomheder, og der er i efteråret afholdt 6 events i samarbejde mellem lokalt erhvervsservice og erhvervshuset. De havde over 400 deltagere i alt. Nulpunktmålingen i forhold til kendskab viser et kendskab på 43%. Målingen blev lavet i samarbejdet mellem Erhvervshus Midtjylland og Erhvervshus Sydjylland, og Sjælland havde det højeste kendskab.

Der er lavet en større online informationskampagne i forbindelse med Erhvervshuset i foråret 2019 med kundevideoer, der fortæller om deres brug af Erhvervshuset. Kampagnen har primært været kørt på LinkedIn i form af videoer. I efteråret er der blevet bygget videre på kampagnen, hvor der blandt andet via et stort event om iværksætteri er noget meget høj reach på sociale medier.

## **2.6**

**Beslutningssag: Resultatkontrakt for 2019 mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland – afrapportering på målopfyldelse**

# Kortlægning af virksomheder i region Sjælland, deres behov og udvikling af behovsafstemte produkter

Opfølgning på mål 9 i RK2019

## Baggrund

I RK2019 er mål 9 beskrevet som det fremgår nedenfor:

<b>Mål</b>	<b>Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland</b> <ul style="list-style-type: none"><li>• Kortlægger alle virksomheder i erhvervshusets område fordelt på:<ol style="list-style-type: none"><li>1. <i>Iværksættere</i></li><li>2. <i>Små- og mellemstore virksomheder (SMV)</i></li><li>3. <i>Store virksomheder</i></li></ol></li><li>• Dokumenterer kendskab til virksomhedernes behov for specialiseret erhvervsservice gennem beskrivelse af disse fordelt på de tre virksomhedsgrupper</li><li>• Fremlægger plan for (udvikling af) produkter, der kan møde virksomhedernes behov</li></ul>
<b>Metode</b>	<b>Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland</b>
<b>Afreportering</b>	<b>Erhvervshus Sjælland udarbejder samlet opgørelse til KKR Sjælland</b>

Der er registreret 67.000 virksomheder i region Sjælland. 20% af dem har et cvr-nummer, der er registreret inden for de seneste 3 år, og mindre end 20 ansatte og regnes derfor som iværksættere. Der er 31 store virksomheder med mere end 250 ansatte, mens de resterende virksomheder kategoriseres som etablerede smv'er.

## Virksomhedsformer

65% af virksomhederne i region Sjælland er personligt ejede (enkeltmandsvirksomhed eller interessentskab). 26% er anpartsselskaber, mens aktieselskaber og iværksætterselskaber hver udgør 4-5% af den samlede virksomhedspopulation. De personligt ejede virksomheder udgør 69% af de etablerede SMV'er. Blandt iværksætterne udgør de personligt ejede virksomheder kun godt 50%. Ikke overraskende er det især mange iværksætterselskaber, der trækker selskabsandelen op blandt iværksætterne, men der er også 7

procentpoint flere anpartsselskaber blandt iværksætterne, end der er blandt de etablerede smv'er. De store virksomheder er hovedsageligt aktieselskaber.

**Tabel 1 Virksomhedstype x virksomhedsform**

	Personligt ejede virksomheder		Selskaber		
	Enkeltmandsvirksomheder	Interessentskaber	A/S	ApS	IVS
Iværksættere	6.557	426	188	4.290	2.077
Etablerede SMV'er	34.595	1.999	2.776	13.258	826
Store virksomheder	0	2	26	3	0

Iværksættere er defineret som virksomheder, hvor cvr-nummeret er registreret inden for 3 år, og som har max 20 ansatte. Store virksomheder har mere end 250 ansatte.

### Faktaboks om virksomhedsformer

#### Aktieselskab (A/S).

- Selvstændig juridisk enhed
- Ejerne har begrænset hæftelse for selskabets gæld og forpligtelser
- Samlet indskud på min 500.000 kr.
- Ledelsen består af en direktion og en bestyrelse

#### Anpartsselskab (ApS)

- Selvstændig juridisk enhed
- Ejerne har begrænset hæftelse for selskabets gæld og forpligtelser
- Samlet indskud på min 50.000 kr.
- Ledelsen består af en direktion eller en bestyrelse eller begge dele

#### Iværksætterselskab (IVS)

- Selvstændig juridisk enhed
- Ejerne har begrænset hæftelse for selskabets gæld og forpligtelser
- Samlet indskud på 1 kr.
- Ledelsen består af en direktion eller en bestyrelse eller begge dele

#### Enkeltmandsvirksomhed

- Personligt ejet virksomhed med én ejer
- Ejeren hæfter personligt for virksomhedens gæld og forpligtelser
- Intet kapitalkrav
- Intet krav til virksomhedens ledelse

#### Interessentskab

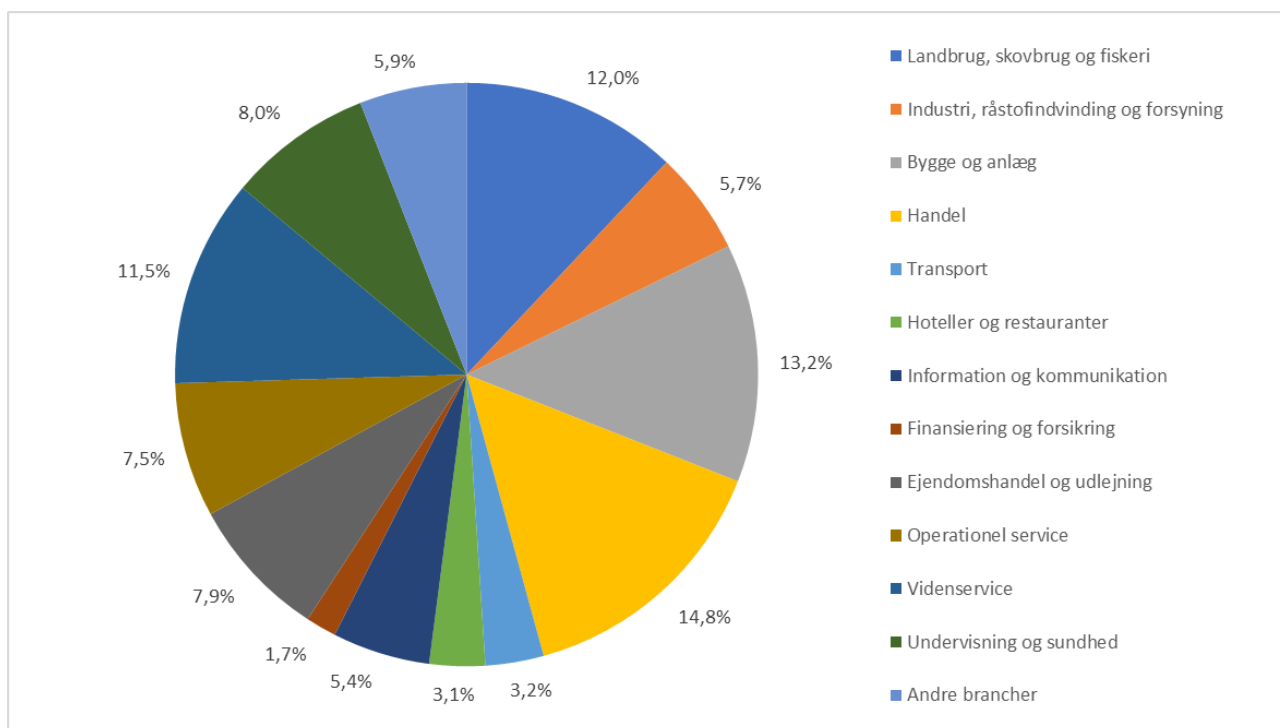
- Personligt ejet virksomhed med flere ejere
- Ejerne hæfter personligt og solidarisk for virksomhedens gæld og forpligtelser
- Intet kapitalkrav
- Intet krav til virksomhedens ledelse



## Brancher

Der er især mange virksomheder inden for landbruget (12,0%), bygge- og anlægsbranchen (13,2%), handelsbranchen (14,8%) og vidensservice, der omfatter advokatvirksomheder, revision og bogføring, rådgivning, forskning og udvikling, reklame og dyrlæger (11,5%). Der bliver også løbende etableret mange nye virksomheder inden for de sidstnævnte tre brancher, mens der ikke etableres så mange nye landbrugsvirksomheder (blandt iværksætterne udgør landbrugsvirksomhederne kun 4,0%). Da landbrugsvirksomheder endvidere har en markant lavere overlevelseseffekt end andre nyetablerede virksomheder, må andelen af landbrugsvirksomheder forventes at falde de kommende år. Til gengæld forventes en kombination af relativt mange iværksættere og høj overlevelseseffekt inden for bygge og anlæg at øge andelen af bygge- og anlægsvirksomheder inden for de kommende år.

## Branchefordeling



Inden for landbruget er der især mange personligt ejede virksomheder (94% af alle landbrugsvirksomhederne). I denne sammenhæng er finans- og forsikringsbranchen modstykket til landbrugsbranchen, idet 93% af finans- og forsikringsvirksomhederne er selskaber. Set i forhold til branchernes størrelse, er der mange iværksætterselskaber inden for information og kommunikation, handel og vidensservice.

Virksomhedernes antal belyser ikke nødvendigvis branchernes økonomiske tyngde, og der vil normalt være en sammenhæng mellem virksomhedsform og økonomisk tyngde. Fx genererer de mange landbrugsvirksomheder, der hovedsageligt er personligt ejede, en relativt lille omsætning. Således står de

12% landbrugsvirksomheder kun for 5,1% af den samlede omsætning i region Sjælland. Også inden for fx undervisning og sundhed eksisterer der relativt mange personligt ejede virksomheder med en lav omsætning. Omvendt er der blandt industrivirksomhederne mange aktieselskaber, og de relativt få industrivirksomheder genererer derfor hele 30,4% af den samlede omsætning i region Sjælland.

## Kommunefordeling

Når fordelingen af virksomheder i regionens 17 kommuner betragtes, er Roskilde klart den største erhvervskommune. Over 10% af virksomhederne i region Sjælland har hovedsæde i Roskilde, hvor også 6 af de 31 store virksomheder er placeret. Her er god adgang til højtuddannet arbejdskraft og forskningsbaseret viden og nem adgang til det store marked i hovedstaden.

**Tablet 2. Kommune x virksomhedstype**

Kommune	Iværksættere		SMV'er		Store virksomheder		I alt	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Roskilde	1605	11,9%	5573	10,4%	6	19,4%	7184	10,7%
Næstved	1247	9,2%	4882	9,1%	3	9,7%	6132	9,1%
Holbæk	1255	9,3%	4776	8,9%	2	6,5%	6033	9,0%
Slagelse	1176	8,7%	4403	8,2%	2	6,5%	5581	8,3%
Køge	1096	8,1%	3897	7,3%	3	9,7%	4996	7,5%
Guldborgsund	847	6,3%	3754	7,0%	1	3,2%	4602	6,9%
Greve	932	6,9%	2993	5,6%	2	6,5%	3927	5,9%
Vordingborg	729	5,4%	3114	5,8%		0,0%	3843	5,7%
Kalundborg	606	4,5%	2867	5,4%	2	6,5%	3475	5,2%
Faxe	640	4,7%	2596	4,9%	1	3,2%	3237	4,8%
Odsherred	535	4,0%	2496	4,7%	1	3,2%	3032	4,5%
Lolland	493	3,6%	2257	4,2%		0,0%	2750	4,1%
Ringsted	542	4,0%	2203	4,1%	3	9,7%	2748	4,1%
Sorø	505	3,7%	2175	4,1%	1	3,2%	2681	4,0%
Lejre	508	3,8%	2144	4,0%	3	9,7%	2655	4,0%
Stevns	398	2,9%	1813	3,4%		0,0%	2211	3,3%
Solrød	424	3,1%	1514	2,8%	1	3,2%	1939	2,9%
I alt	13538	100,0%	53457	100,0%	31	100,0%	67026	100,0%

Fordelingen af virksomhedspopulationen på kommuner i forhold til virksomhedsform og branche kan ses i bilag 1.

## Størrelse

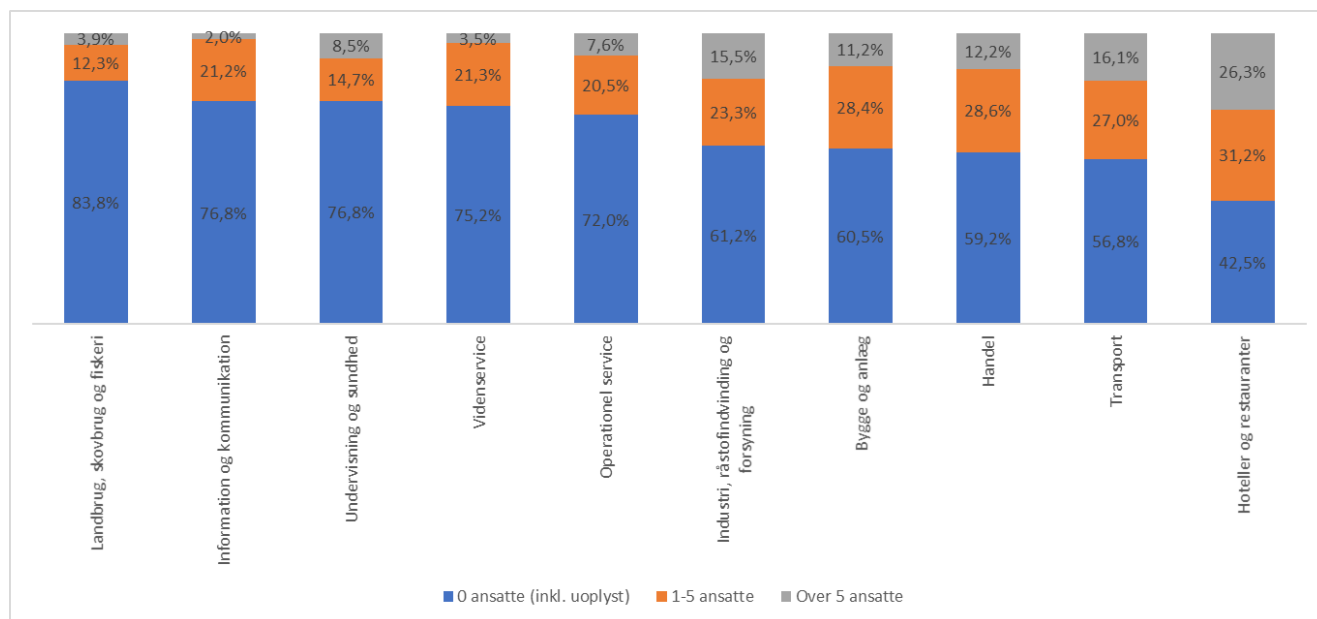
Af den samlede virksomhedspopulation foreligger oplysninger om antallet af ansatte i 51.131 virksomheder. Det antages, at der ingen ansatte er de resterende 15.895 virksomheder. Under den antagelse er der i region Sjælland 46.905 virksomheder uden ansatte, hvilket svarer til 70% af virksomhedspopulationen. 21,9% har mellem 1 og 5 ansatte. Kun 5.416 virksomheder tilhører segmentet af virksomheder med mellem 5 og 250 ansatte, som er målgruppen for mange strukturfondsprojekter. Det svarer til 8,1% af populationen.

**Tabel 3. Størrelsesfordeling (antal ansatte)**

	Antal virksomheder	Andel
Uoplyst	15895	23,7%
0 ansatte	31010	46,3%
1-5 ansatte	14672	21,9%
6-10 ansatte	2803	4,2%
11-20 ansatte	1563	2,3%
21-50 ansatte	744	1,1%
51-100 ansatte	227	0,3%
100-250 ansatte	79	0,1%
Over 250 ansatte	33	0,0%
Ialt	67026	100,0%

Den største andel virksomheder uden ansatte er der i den primære sektor. De største andele virksomheder med mere end 5 ansatte er der inden for hoteller, restauranter, transport og industrien.

**Figur 2. Størrelse x brancher**



## Økonomisk performance

Vi kan yderligere karakterisere den delmængde af virksomhederne, for hvem der foreligger oplysninger om udviklingen i deres økonomisk performance over en årrække. For 19.195 virksomheder foreligger oplysninger om deres bruttfortjeneste eller omsætning i 2018. For 13.646 af disse virksomheder foreligger yderligere oplysninger, der gør det muligt at beregne udviklingen i deres økonomiske performance fra 2015 til 2018. Dvs. at vi for ca. ¼ af de etablerede SMV'er har oplysninger om deres økonomiske performance de sidste 3 år. Oplysningerne foreligger ikke for enkeltmandsvirksomheder, da de ikke pligt til at offentliggøre

regnskaber. Blandt aktieselskaberne og anpartsselskaberne kan vi beregne økonomisk performance i 80-95% af virksomhederne. Endelig kan vi beregne det i få interessentselskaber og iværksætterselskaber.

Langt hovedparten af de 13.646 virksomheder er anpartsselskaber (80%), og næsten halvdelen af dem har mellem 1 og 5 ansatte (48%). Til gengæld falder de inden for alle brancher.

3.751 virksomheder havde en gennemsnitlig årlig vækst i bruttofortjenesten på over 10% fra 2015 til 2018. Det svarer til 27,5% af virksomhederne. Der er især en stor andel højvækstvirksomheder blandt de større virksomheder med mellem 50 og 250 ansatte, hvor 40-45% af virksomhederne havde en gennemsnitlig årlig vækst på over 10%. Der er også en højere andel højvækstvirksomheder blandt bygge- og anlægsvirksomheder, transportvirksomheder og virksomheder inden for operationel service end i andre brancher. Højkonjunktoren kombineret med højt kvalificeret faglært arbejdskraft i region Sjælland bidrager til den positive udvikling i mange af disse virksomheder.

Halvdelen af de 13.646 virksomheder havde negativ vækst fra 2015 til 2018. Især blandt iværksætterselskaberne og virksomhederne uden ansatte var der mange med negativ vækst. Branchemæssige var der en høj andel virksomheder med negativ vækst inden for landbrug, information og kommunikation, finansiering og forsikring samt vidensservice.

**Tabel 4. Branche x vækstperformance**

	Negativ vækst 2015-2018	Moderat vækst 2015-2018	Høj vækst 2015- 2018
Landbrug, skovbrug og fiskeri	57,6%	17,7%	24,8%
Industri, råstofindvinding og forsyning	47,0%	25,4%	27,5%
Bygge og anlæg	45,5%	20,9%	33,6%
Handel	50,4%	25,1%	24,6%
Transport	46,5%	20,8%	32,7%
Hoteller og restauranter	48,4%	22,6%	29,0%
Information og kommunikation	59,0%	15,4%	25,6%
Finansiering og forsikring	57,7%	20,7%	21,6%
Ejendomshandel og udlejning	47,9%	26,0%	26,1%
Operationel service	49,8%	17,4%	32,9%
Vidensservice	55,2%	19,0%	25,8%
Undervisning og sundhed	44,0%	28,6%	27,4%
Andre brancher	52,3%	23,8%	23,8%
I alt	50,1%	22,4%	27,5%

Moderat vækst er en gennemsnitlig årlig vækst på mellem 0% og 10%. Høj vækst er en gennemsnitlig årlig vækst på over 10%.

1.071 aktieselskaber og anpartsselskaber opfylder kriterierne for en virksomhed med vækstpotentiale i strukturfonden: de er SMV'er med mere end 5 ansatte og en gennemsnitlig årlig vækst på over 10% i 3 år.

## Virksomhedernes behov for specialiseret erhvervsservice

Der er forskel på hvilke områder store og små virksomheder efterspørger specialiseret erhvervsservice inden for. Blandt virksomheder med mere end 20 ansatte er der især stor efterspørgsel efter vejledning vedrørende teknologi, digitalisering og automatisering. Blandt de største virksomheder med mere end 100 ansatte er der desuden efterspørgsel efter vejledning vedrørende rekruttering af kvalificeret arbejdskraft. De mindre virksomheder med under 20 ansatte har et bredere behov og vægter følgende 5 områder ligelige: teknologi, digitalisering og automatisering - rekruttering af kvalificeret arbejdskraft – innovation og nye forretningsmodeller – eksport og internationalisering – regler fra det offentlige. I Sjælland er der imidlertid en bemærkelsesværdig lav efterspørgsel efter vejledning vedrørende eksport og internationalisering (kilden til oplysningerne i denne paragraf er en analyse fra Dansk Industri, "Virksomhederne søger forskellig vejledning fra erhvervshusene" fra august 2019).

I forbindelse med erhvervsfremmeaktiviteter er det vigtigt at skelne mellem virksomhedernes efterspørgsel og virksomhedernes behov. Fx er Danmark et meget begrænset marked, og derfor er der behov at tænke internationalt, hvis en virksomhed for alvor skal skalere sin produktion og afsætning. Der er også fx kraftig empirisk evidens for, at ansættelse af en medarbejder med en videregående uddannelse markant øger virksomhedens produktivitet, konkurrenceevne, overlevelse og vækst. Alligevel efterspørger virksomhederne i region Sjælland kun i begrænset omfang vejledning vedr. internationalisering og rekruttering af højtuddannede medarbejdere. Med henblik på at optimere den samfundsøkonomiske effekt af de midler, der anvendes på erhvervsfremme, kan der derfor argumenteres for, at der er behov for at arbejde med internationalisering og højtuddannet arbejdskraft i virksomhederne, selvom virksomhederne ikke efterspørger det. Ligeledes kan virksomhederne efterspørge vejledning om hvordan de kan øge kundekredsen, men i virkeligheden har de behov for at digitalisere nogle interne processer, før de er i stand til at gøre det. Det er gennem dialogen med virksomhederne, at erhvervshusets erfarne og dygtige forretningsudviklere afdækker deres reelle behov.

## Produkter der møder virksomhedernes behov

I løbet af 2019 har Erhvervshus Sjælland udviklet et format for hhv. vækstplaner og handlingsplaner, som udarbejdes af vores forretningsudviklere på baggrund af data vedr. virksomheden samt deres dialog med virksomheden. Disse planer giver virksomhederne et overskueligt, præcis blik på deres udfordringer og hvor de med fordel kan starte arbejdet med at løse dem. Planerne indeholder op til 3 fokusområder (defineret inden for væksthjulets 20 kategorier, som virksomheden skal være særligt opmærksom på. De indeholder desuden en handlingsplan i form af op til 10 konkrete punkter, som virksomheden skal arbejde med. Planerne indeholder også op til 3 henvisninger til eksterne rådgivere, der kan hjælpe virksomheden videre med arbejdet. Endelig indeholder vækstplanerne et afsnit om virksomhedens ambitioner.

### Arrangementer

Oneday konceptet er i gang med at blive afprøvet yderligere med tematiseringen som digitalisering, eksport, salg, strategi mv. Der er ligeledes dialog med en række kommuner omkring samarbejde indenfor detailhandel etc.

I oktober er der blevet afholdt en stor iværksætterkonference, hvor der deltog 240 virksomheder.

Der er etableret en direkte digital kanal, hvor lokal erhvervsservice kan bringe relevante leads på virksomheder ind til et forløb. I den forbindelse er der også mulighed for sambesøg.

## Projektudvikling

I løbet af 2019 har Erhvervshus Sjælland også udviklet virksomhedsrettede indsatser, der finansieres af eksterne midler (EU's strukturfonde, interregmidler, midler fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og Vækstforum Sjælland). Fælles for indsatserne er, at de målrettes virksomhedernes behov og tilpasses over tid, efterhånden som virksomhedernes behov ændres. Som følge af den fokus, som Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse i 2019 har haft på nationale indsatser, er hovedparten af indsatserne nationale og varetages i et samarbejde med de andre erhvervshuse og evt. andre aktører. Men der er også indhentet midler til et enkelt regionalt projekt.

Følgende nye indsatser med ekstern finansiering er sat i søen i 2019:

Projekt	Formål	Lead
<b>SMV Strategi</b>	At øge SMV'ernes strategiske kompetencer og organisatoriske kapacitet	Erhvervshus Sjælland (regionalt projekt)
<b>Lean acceleration</b>	At hjælpe nystartede virksomheder med udvikling af forretningsmodel og skalerbar ydelse	Erhvervshus Sjælland (regionalt projekt)
<b>Kompetencer til vækst</b>	At matche SMV'er med behov for kompetencetilførsel og højtuddannede med relevante kompetencer	Erhvervshus Sjælland (regionalt projekt)
<b>German-Danish Innovation</b>	At skabe innovationssamarbejder mellem virksomheder i region Sjælland og virksomheder i den østlige del af Schleswig-Holstein, som kan øge de kommercielle relationer mellem virksomheder i Region Sjælland og Nordtyskland	Erhvervshus Sjælland (regionalt projekt + den østlige del af Schleswig-Holstein)
<b>Enter:Digital</b>	At løfte det digitale kompetenceniveau hos ledere og ledende medarbejdere i SMV'er med 1-20 medarbejdere og lav digitaliseringsgrad	Erhvervshus Fyn
<b>Deal or no deal - that's the question (Brexit)</b>	At hjælpe virksomhederne med at afklare og håndtere den usikkerhed, som konsekvensen af Brexit måtte skabe	Erhvervshus Syddanmark
<b>Grøn cirkulær omstilling i Danmark</b>	At få Danmark op i et højt cirkulært gear	Clean
<b>SMV:Professionalisering</b>	At øge virksomhedernes konkurrenceevne gennem en omstrukturering af den nuværende organisation eller et ejer- eller generationsskifte	Erhvervshus Sjælland
<b>Øget eksportparathed i SMV'er</b>	At hjælpe virksomheder med 10-50 ansatte i hele landet ud på eksportmarkedet primært gennem privat rådgivning	Erhvervshus Midtjylland
<b>Iværksætter Danmark</b>	At understøtte et bredt kompetenceløft blandt iværksættere for at øge antallet af nye iværksættere og deres overlevelsesrate	Erhvervshus Hovedstaden
<b>Bioteknologiske spin outs</b>	Skabe stærke spin-out virksomheder med globalt vækstpotentiale gennem arbejde med store	Erhvervshus Sjælland (regionalt projekt)

	virksomheder, universiteter og iværksættere inden for biotek	
--	--	--

## Bilag

### Kommune x virksomhedsform

	Personligt ejede virksomheder		Selskaber		
	Enkeltmands- virksomheder	Interessent- skaber	A/S	ApS	IVS
Faxe	2127	106	108	770	126
Greve	1932	99	267	1381	248
Guldborgsund	3049	180	158	1025	190
Holbæk	3739	216	262	1556	260
Kalundborg	2376	137	139	707	116
Køge	2701	140	347	1584	224
Lejre	1695	105	74	671	110
Lolland	1828	159	103	557	103
Næstved	3872	222	237	1511	290
Odsherred	2026	142	87	680	97
Ringsted	1706	86	168	690	98
Roskilde	3854	248	388	2342	352
Slagelse	3427	178	266	1468	242
Solrød	1021	76	87	658	97
Sorø	1747	109	104	616	105
Stevns	1459	71	72	539	70
Vordingborg	2593	153	123	796	178
I alt	41152	2427	2990	17551	2906

Iværksættere er defineret som virksomheder, hvor cvr-nummeret er registreret inden for 3 år, og som har max 20 ansatte. Store virksomheder har mere end 250 ansatte.

### Kommune x branche

	Landbrug, skovbrug og fiskeri	Industri, råstofind- vinding og forsyning	Bygge og anlæg	Handel	Transport	Hoteller og restauranter	Informati- on og kommun- ikation	Finansier- ing og forsikrin- g	Ejendom- shandel og udlejning	Operatio- nel service	Videnser- vice	Undervis- ning og sundhed	Andre brancher	I alt
Faxe	434	195	519	481	118	88	157	40	218	302	293	225	167	3237
Greve	77	181	476	651	219	105	328	109	282	325	579	336	259	3927
Guldborgsund	797	274	555	624	134	213	180	70	403	362	356	328	306	4602
Holbæk	809	332	843	835	163	168	296	117	483	435	650	563	339	6033
Kalundborg	687	239	511	443	101	118	108	60	238	285	280	208	197	3475
Køge	302	275	691	805	195	140	329	91	445	364	655	417	287	4996
Lejre	313	149	376	357	81	53	190	39	181	189	403	192	132	2655
Lolland	612	184	296	410	96	126	71	23	262	190	167	154	159	2750
Næstved	800	343	795	947	199	188	287	99	524	416	660	511	363	6132
Odsherred	514	178	478	416	84	94	97	25	225	248	272	228	173	3032
Ringsted	351	162	363	425	89	84	139	45	207	206	303	212	162	2748
Roskilde	280	377	810	1078	182	199	648	165	552	456	1235	742	460	7184
Slagelse	661	336	687	887	186	190	253	85	488	427	595	428	358	5581
Solrød	54	84	227	338	57	30	169	58	146	152	324	186	114	1939
Sorø	475	166	340	396	81	66	115	37	182	194	293	200	136	2681
Stevns	321	128	387	284	68	65	101	23	173	177	245	117	122	2211
Vordingborg	577	233	498	528	116	140	161	56	278	274	414	322	246	3843
I alt	8064	3836	8852	9905	2169	2067	3629	1142	5287	5002	7724	5369	3980	67026



## Størrelse x branche

	Landbrug,	Industri, r	Bygge og	Handel	Transport	Hoteller o	Informati	Finansieri	Ejendoms	Operation	Videnserv	Undervisn	Andre bra	Hovedtot
uoplyst	667	891	1839	2407	406	462	1067	494	2121	1430	1982	1148	981	15895
0	6092	1458	3513	3452	827	417	1719	300	2119	2170	3826	2976	2141	31010
1-5	993	893	2510	2836	586	645	770	323	945	1024	1649	788	710	14672
6-10	202	225	479	621	154	304	37	13	64	199	145	266	94	2803
11-20	77	166	295	339	108	171	26	6	28	103	79	132	33	1563
21-50	21	107	161	185	56	57	7	2	9	49	27	46	17	744
51-100	8	59	38	49	21	9	2	3	0	17	11	9	1	227
101-250	3	22	16	12	7	1	0	0	1	7	4	4	2	79
over 250	1	15	1	4	4	1	1	1	0	3	1	0	1	33
Hovedtot:	8064	3836	8852	9905	2169	2067	3629	1142	5287	5002	7724	5369	3980	67026

## **2.6**

**Beslutningssag: Resultatkontrakt for 2019 mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland – afrapportering på målopfyldelse**

## Erhvervsområder med spirende potentialer

### Mål 11 - Identifikation af kommende stærke erhvervsgrupper

En række indsatser i Region Sjælland kan identificeres som værende kommende stærke erhvervsgrupper, som kan få stor betydning for fortsat vækst og erhvervsudvikling i Region Sjælland. Stærke erhvervsgrupper kan desuden være grundlag for fremtidig deltagelse i/etablering af nationale klynger og innovationsnetværk.

Mål	Målet for 2019 er, at Erhvervshus Sjælland afsøger potentialet for at etablere en kommende stærk erhvervsgruppe. Det kan fx være inden for (listen er ikke udtømmende): <ul style="list-style-type: none"><li>• Biotekproduktion</li><li>• Bygge/anlæg</li><li>• Virksomheder der arbejder inden for ventilation</li><li>• IT og Tech</li><li>• Turisme</li><li>• Grupper af virksomheder inden for produktions- erhvervene plast, fødevarer og jern -og metal.</li></ul>
Metode	Målet opgøres af Erhvervshus Sjælland
Afrapportering	Erhvervshus Sjælland udarbejder samlet opgørelse til KKR Sjælland

### Indledning

Sjællands erhvervsstruktur peger ikke på oplagte branchemæssige styrker, men er omvendt begunstiget af den tætte beliggenhed til København, den generelle højkonjunktur i Danmark de senere år og et stigende antal tilflyttere og pendlere til og fra Hovedstaden.

På trods af at der ikke på nuværende tidspunkt eksisterer stærke erhvervsspecialiseringer i region Sjælland, er der en række områder, hvor der er et stort potentiale, som kan forløses gennem en intensive, målrettede indsatser.

Sjælland har ikke egentlige klynger i dag, men en række erhvervsspecialiseringer, hvor der er dygtige virksomheder, vidensinstitutioner og kommuner, som tilsammen udgør et potentiale for en fremtidig erhvervsudvikling og øget specialisering. Et fokus på sådanne begyndende erhvervsspecialiseringer vil kunne skabe en forandring af erhvervsudviklingen på Sjælland.

Der vurderes at være stort potentiale for at en forandringskabende erhvervsudvikling inden for følgende områder:

- Bæredygtigt byggeri og anlæg
- Bioproduktion og anden højt specialiseret produktion

- Lokale, stedbundne fødevarer af høj kvalitet
- Transportcenter mellem Tyskland, Vestdanmark og København/Sverige
- Affald som ressource/genanvendelse
- Turismehub der kombinerer strand og storbyferie

I det følgende afsnit uddybes potentialerne og deres mulighed for udvikling.

### Bæredygtigt byggeri og anlæg

Sjællands nære beliggenhed til København udnyttes pt især af bygge- og anlægsbranchen, der udfører mange opgaver i hovedstaden, hvilket skaber vækst og beskæftigelse i branchen, som ligger langt ud over, hvad den lokale efterspørgsel efter bygge- og anlægstjenester i region Sjælland tilsiger. Derfor har bygge- og anlægsbranchen større økonomisk betydning på Sjælland, end den har i de øvrige regioner. Branchen er således allerede på nuværende tidspunkt en af region Sjællandske stærkeste brancher, når vi sammenligner styrker på tværs af landet. Branchen anvender højtspecialiseret faglært arbejdskraft, som overvejende er bosiddende på Sjælland, og udbyder konkurrencedygtige serviceydelser.

Det næste naturlige skridt i branchens udvikling er bæredygtigt byggeri. Generelt vurderes grøn omstilling at være et område med stort potentiale i de sjællandske kommuner. Det stigende behov for og efterspørgsel efter bæredygtige løsninger åbner op for nye erhvervsøkonomiske muligheder. På Sjælland vurderes der at være et særligt stort potentiale for den store og højtspecialiserede bygge- og anlægsbranche i forhold til bæredygtigt byggeri. Som nævnt er virksomhederne på nuværende tidspunkt meget konkurrencedygtige, og de har en arbejdsstyrke, som besidder højtspecialiserede kompetencer. Det, der mangler, for alvor at sætte skub i bygge- og anlægsvirksomhedernes grønne omstilling, er at den store fokus på klima og grøn omstilling materialiserer sig i form af efterspørgsel efter grønne løsninger fra det offentlige, forbrugerne og virksomhederne. Det forventes, at forbrugerne i hovedstadsområdet vil gå forrest i denne efterspørgsel, og det skal de sjællandske bygge- og anlægsvirksomheder være i stand til at udnytte.

Visionen er derfor, at den sjællandske bygge- og anlægsbranche bliver verdensførende inden for bæredygtigt byggeri.

### Bioproduktion og anden højtspecialiseret produktion

Avanceret maskinfremstilling samt farma, biotek og medico er blandt de største erhvervsområder på Sjælland, og farma, biotek og medico er desuden et af de mest specialiserede erhvervsområder i region Sjælland (CRT og Iris Group (2019) ”Erhvervsmæssige styrker”). Sjælland er således centrum for bioproduktion og anden højtspecialiseret produktion i Østdanmark. Det illustreres ved, at flere store, internationalt markedsførende fremstillingsvirksomheder inden for bl.a. farma og medico har store produktive enheder på Sjælland – herunder f.eks. Novo, Novozymes og Kelco.

Der er store fordele for fremstillingsvirksomheder med hovedsæde i København, når de etablerer deres produktive enheder i Sjælland. Fordelene er bl.a., at Sjælland er beliggende tæt på København, men har bedre plads og rum til erhvervsudvikling og besidder derudover et stort udbud af højt kvalificeret arbejdskraft. De store produktive enheders efterspørgsel efter lokale produkter og serviceydelser, udbyttes af sjællandske SMV'er og scale-ups, som gennem dette økosystem sluses ind i globale værdikæder. De produktive enheder og de Sjællandske SMV'er og scale-ups nyder på denne måde godt af hinandens tilstedeværelse på Sjælland.

Der er stort potentiale i at udvikle dette i forvejen velfungerende økosystem gennem fx inkludering af flere SMV'er og scale-ups i værdikæderne, øget fokus på kommerciel udvikling af forskningsmæssige resultater mv.

### Lokale, stedbundne fødevarer af høj kvalitet

Forbrugerne har stigende fokus på fødevarernes karakteristika. Der ledes større og større opmærksomhed på fødevarernes klimavenlighed, hvor og hvordan de er produceret og deres historie (Landbrug og Fødevarer (2019) "Analyse af danskernes syn på klima og bæredygtighed").

Fødevarer er det største erhvervsområde i region Sjælland (CRT og Iris Group (2019) "Erhvervmæssige styrkeområder"). Den mangler imidlertid lidt specialisering – fx er fødevarerhvervet i langt højere grad specialiseret i Syddanmark og Fyn, hvor det også fylder meget. Der vurderes derfor at være et stort potentiale for at understrege de sjællandske fødevarers identitet og grønne profil. Sjællands beliggenhed og landskab er ideelt som spisekammer for borgere i Sjælland og Hovedstaden, der ønsker grønne og gode lokale fødevarer. Den gastronomiske scene i København er samtidigt i udvikling, og det er derfor forventeligt at efterspørgslen, efter grønne, lokale fødevarer til stige. Det er denne efterspørgsel, som de sjællandske fødevarerproducenter skal efterkomme. Branchens udviklingspotentiale hænger også sammen med et turismehub, hvor turister kan bo i region Sjælland tæt på strand og natur og få hektisk storbyferie ved at tage afstikkere til København. Denne type af turister vil også efterspørge de gode, sunde, grønne, lokale fødevarer.

### Transportcenter mellem Tyskland, Vestdanmark og København/Sverige

Transport og logistik er også et af de store erhvervsområder på Sjælland, og det er endda relativt højt specialiseret (CRT og Iris Group (2019) "Erhvervmæssige styrkeområder"). Det skyldes, at Sjælland er et unikt internationalt forbindingspunkt for transport af både personer og gods mellem Tyskland, Danmark og Sverige.

Med en placering nær hovedstaden og gode forbindelser til øvrige landsdele, danner Sjælland rammerne for det ideelle transportcenter mellem Tyskland, Vestdanmark, København og Sverige. Infrastrukturen er desuden under udbygning flere steder på Sjælland, og særligt Femern Bælt-forbindelsen åbner op for nye vækst- og udviklingsmuligheder både på kort og lang sigt. Femern-forbindelsen bliver en unik mulighed for at løfte Femern-geografien og samtidig skabe mulighed for yderligere erhvervsudvikling på Sjælland.

Etableringen af Femern Bælt-forbindelsen vurderes således at være et godt udgangspunkt for et forandringskabende initiativ målrettet erhvervsudvikling på Lolland, Falster, Sydsjælland og hele vejen op langs transportkorridoren til København. Der eksisterer allerede et logistisk centrum omkring Køge, og med Femern Bælt-forbindelsen udvides transportkorridoren sydover. Forbindelsen vil skabe helt nye transport- og handelsmønstre og har dermed et enormt potentiale for at skabe vækst i Femern-geografien.

Fra Lolland vil der være 1½-2 timer til både København og Hamborg, hvilket er attraktivt for virksomheder, der har, eller måtte ønske, stærke bånd til både Tyskland og Danmark. Som gateway til både Tyskland, Sverige og det vestlige Danmark, har Sjælland den ideelle placering som transportcenter i det nordlige Europa. Der er desuden plads og rum til det. Femern Bælt-forbindelsen er en vigtig brik i udvikling af denne position.

### Affald som ressource/Genanvendelse

Forbrugernes og virksomhedernes stigende fokus på grøn omstilling og cirkulær økonomi har skabt et stort potentiale inden for genanvendelse, herunder affald som ressource og energioptimering. Fokuset på genanvendelse er stigende globalt såvel som lokalt (Landbrug og Fødevarer (2019) ”Analyse af danskernes syn på klima og bæredygtighed”). Sjællands geografiske nærhed til København bidrager med nem adgang til store mængder genanvendelige ressourcer og affald og giver derfor de sjællandsk placerede virksomheder en geografisk fordel.

Der eksisterer desuden en del stærke virksomheder og initiativer i Sjælland, heriblandt Symbiosen, Ressource City, AquaGreen m.fl., som en målrettet indsats med fordel kan bygge videre på. Nationallaboratoriet for bæredygtig energi, DTU Risø, som ligger i region Sjælland, har desuden en unik position indenfor forskning i energi og særligt energilagring.

Visionen er, at Sjælland bliver et internationalt center for udvikling, afprøvning og kommercialisering af teknologier og løsninger, der genanvender ressourcer og affald. De sjællandske virksomheder skal samarbejde med vidensinstitutioner om innovative teknologier og løsninger og kommercialisere de nye teknologiske løsninger. Nationallaboratoriet for bæredygtig energi, DTU Risø, har en unik position indenfor forskning i energi og særligt energilagring.

### Turismehub der kombinerer strand og storbyferie

Med sin lange kyststrækning og nærhed til København, har Sjælland potentiale til at blive en hub for turister, der både ønsker strand og storby på ferien. På Sjælland er det muligt at kombinere spændende og anstrengende storbyferie i København med smuk natur, afslapning, strand og vand på det øvrige Sjælland. Med udbygningen af infrastrukturen vil det tage kortere og kortere tid at nå attraktionerne i København fra alle dele af region Sjælland. Sjællands lange kyststrækning byder på attraktioner som Møns klint og populære strandbyer som Tisvilde og Sletten. Udover natur, strand og lokale fødevarer af høj kvalitet, er der også attraktive aktiviteter rundt på Sjælland som f.eks. Camp Adventure og Trelleborg. Den gode infrastruktur tilbyder ligeledes

smuttire til andre dele af landet samt vores to nabolande, Tyskland og Sverige. Sjælland er derfor den oplagte turismehub for familier, der ønsker at kombinere strand, natur og byliv.

## Konklusion

Der vurderes at være nogle spirende områder, som har potentiale til at kunne løfte erhvervsudviklingen i region Sjælland markant. Men det kræver store investeringer og en målrettet langsigtet indsats at forløse potentialet. Der er behov for massive investeringer og et fokus på potentialerne fra mange forskellige aktører: kommuner, region, erhvervsfremmesystemet, uddannelsessystemet mv. Kun gennem afsætningsmuligheder, adgang til kvalificeret, højt specialiseret arbejdskraft, uddannelse (herunder efteruddannelse), fortsat udvikling af den digitale og trafikale infrastruktur, kommercialisering af forskningsmæssige resultater og, facilitering af samarbejde mellem små, store og nystartede virksomheder kan potentialerne forløses.

## **2.6**

**Beslutningssag: Resultatkontrakt for 2019 mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland – afrapportering på målopfyldelse**



# Code of conduct – Sjælland

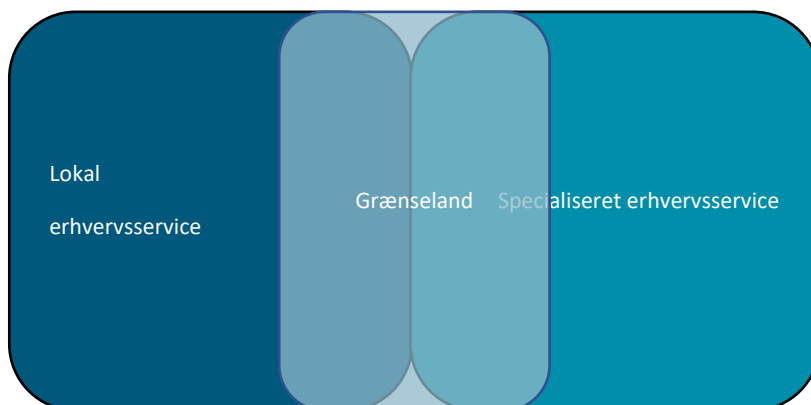
Code of conduct er retningslinjer for samarbejdet mellem lokal erhvervsservice og specialiseret erhvervsservice. Vi har i vores Code of conduct et fælles ansvar for, hvordan vi agerer, repræsenterer og fremstiller erhvervsfremme i Region Sjælland. Vores opgave er i fællesskab at være gode ambassadører for erhvervsfremme og erhvervsudviklingen i Region Sjælland, samt respektere hinandens roller og opgaver indenfor erhvervsfremme.

## Sjællandsmodellen

**I region Sjælland er der opnået en fælles forståelse omkring sjællandsmodellen, som netop tager hensyn til forskelligheden i de enkelte kommuners styrker, muligheder og prioriteringen.**

Modellen tager udgangspunkt i, at virksomhedens behov skal være i centrum og ikke den enkelte aktørs arbejdsfelt. Den som har de bedste muligheder for at hjælpe virksomheden, tager virksomheden til næste skridt.

Sjællandsmodellen



Samarbejdet omkring virksomhederne tager sit udgangspunkt i det samarbejde, der er opbygget over mange år i region Sjælland. Samspillet mellem lokal erhvervsservice og regional specialiseret erhvervsservice er over tid blevet stærkere og stærkere, baseret på kontinuerligt samarbejde omkring snitfladerne. Det giver sig blandt andet til udtryk i samarbejdet omkring RaketVækst, hvor en specialiseret ydelse, fungerer som et lokalt produkt. Lokal Erhvervsservice finder virksomhederne til at deltage i forløbet, og den specialiserede erhvervsservice leverer ydelsen.

Modellen baserer sig på anerkendelsen af, at det kan være svært præcist at definere, hvilket behov, der ligger der er basalt ift. specialiseret, og hvornår servicen skifter karakter. Et forløb kan starte som en basal vejledning omkring salg og markedsføring, men udmønte sig i en indsats omkring internationalisering og eksport. Her tager sjællandsmodellen hensyn til den enkelte virksomheds interne proces, og konsulentens vurdering ift., hvornår det er rigtigt at hente andre aktører ind som resurse.

Dette gælder også ved virksomheder, som henvender sig med et specialiseret behov. Her kan en samtale omkring en iværksætters internationale potentiale godt ende tilbage i et lokalt iværksætterkursus, hvis det vurderes, at det er det stadie virksomheden er på.

Derudover ligger der til grund for sjællandsmodellen at resurserne er vidt forskellige i de forskellige kommuner. Nogle kommuner prioriterer erhverv meget højt, og har derfor flere lokale resurser til gavn for virksomhederne. Behovet for specialiseret erhvervsservice vil derfor være forskelligt, men er present alle steder.

### **Samarbejde mellem kommuner og Erhvervshus**

I alle de kommuner, hvor der har været ønsket en samarbejdsaftale er dette lavet. Samarbejdsaftalerne sætter rammen for samarbejdet mellem den enkelte kommune og Erhvervshuset. Der er dog i alle kommuner sat den ramme, at Erhvervshuset som minimum skal levere den procentandel forløb, som kommunens indbygningstal berettiger jf. Resultatkontrakt 2019 og 2020.

Dette arbejde sikrer at ingen kommune kommer til at stå uden "value for money". Rekrutteringen af forløb sker løbende i samspil mellem den enkelte kommune og Erhvervshus.

### **Koordinering mellem kommune og Erhvervshus**

For hver kommune i Region Sjælland er der udnævnt en såkaldt KAM (Key Account Manager), som har et særligt ansvar for at koordinere med den lokale erhvervsservice. Der er mange snitflader mellem Erhvervshus og en lokal erhvervsfremmeaktør, men KAM'en holder ansvaret, for at der løbende bliver koordineret. Der er som minimum koordineringsmøde en gang hvert halve år.

På hvert møde gennemgås de forskellige aktiviteter i den mellemliggende periode, og der lægges en plan for nye aktiviteter. Der udveksles desuden information om virksomheder, der har været dialog med både lokal erhvervsservice og Erhvervshuset. Det er vigtigt, at informationen er gensidig, da både det lokale og det specialiserede niveau arbejder med alle virksomheder.

Fokus for møderne er at sikre den bedst mulige service til virksomhederne, og samtidig understøtte at tilbuddene i den enkelte kommune bliver så relevante som overhovedet muligt.

### **Fælles aktiviteter**

Noget af det unikke i den sjællandske geografi er, at der er opbygget en række fælles aktiviteter mellem lokal erhvervsservice og den specialiserede erhvervsservice.

I forhold til arbejdet med virksomhederne i region Sjælland er det konceptet RaketVækst, som har eksisteret i flere år og er en intensiv strategiworkshop for virksomheder i udgangspunktet over tre dage med opfølgning efter 14 dage, 3 mdr. og 6 mdr..

Med erhvervsfremmereformen i 2018 er konceptet omkring såkaldte "onedays" også bragt længere. En "oneday" er et endagsforløb for virksomheder omkring, deres strategiske udvikling med særligt fokus på salg og markedsføring. Onedays har også en opfølgningsdag med alle virksomheder.

Fælles for både Onedays og RaketVækst er, at markedsføringen sker lokalt og at det kommunikeres som et lokalt produkt, hvor Erhvervshuset er bidragsyder. Her samarbejdes direkte i grænsefladen mellem basal og specialiseret erhvervsservice, og det gøres med et fælles produkt, til gavn for virksomhederne.

Produkterne fungerer også som første trin i den videre proces, hvor nogle virksomheder går videre i dybere forløb med Erhvervshuset, mens andre ikke har et specialiseret behov og derfor holdes tæt på de lokale netværk og muligheder i lokal erhvervsservice.

Ydermere er der en række projektilbud, som markedsføres i regi af lokal erhvervsservice. Det gælder særligt tilbud til de nye virksomheder, som er under tre år. Men der er også samarbejde omkring andre indsatser fx på det internationale område, ligesom f.eks. Roskilde, Business Lolland Falster og Stevns Erhvervsråd er økonomiske partnere i flere erhvervsudviklingsprojekter i samarbejde med Erhvervshuset.

De fælles aktiviteter er et af de vigtigste ben i samarbejdet mellem Erhvervshuset og Lokal Erhvervsservice. Her er vi konkrete, udførende og gør ved fælles hjælp en stor forskel for virksomhederne.

### **Flow af kunder til Erhvervshus Sjælland**

Mellem koordineringsmøder og fælles aktiviteter er der en del kunder, som mødes i lokal erhvervsservice, og som vurderes at have et specialiseret behov. De henvises til Erhvervshuset direkte og meget ofte med ønske om en specifik forretningsudvikler.

Til dette er udviklet en formular, der sikrer et højt serviceniveau, og hvor Erhvervshuset sikrer virksomhederne og lokal erhvervsservice svar inden for 24-48 timer på hverdage. Alle kunder bliver håndteret individuelt af Erhvervshuset og screenet ift. konkrete behov.

Formularen og metoden sikrer, at kunder ikke stranded i en indbakke på en travl forretningsudvikler, men at alle er sikret lige service og god behandling. Derudover er det muligt for lokal erhvervsservice at booke det som såkaldte samsesøg, så dialogen med kunden bliver fælles.

### **Markedsføring af Erhvervshus Sjællands ydelser**

I forhold til markedsføring og kommunikation er der oprettet et særligt nyhedsbrev, hvor Erhvervshuset medsender kommunikationspakker på produkter og ydelser, der netop nu er relevante for virksomhederne, sammen med det månedlige informationspakke fra Erhvervshuset.

Dermed sikres en lige linje i kommunikationen, og den lokale markedsføringsindsats understøttes.

Der drives et kommunikationsnetværk for alle, der arbejder med kommunikation hos de forskellige lokale aktører. Netværket drives af Erhvervshuset og fokuserer på samarbejdet på tværs af regionen.

Ud af netværket er blandt andet kommet et koncept for events. I efteråret 2019 blev der lavet en eventtour med fokus på videomarkedsføring, hvor Erhvervshuset sammen med lokal erhvervsservice udviklede et eventkoncept, som den lokale erhvervsservice var afholder af. Deltagerantallet løb op over 400 virksomheder, og der var generelt god tilbagemelding fra både partnere og deltagere. Denne samarbejdsmodel omkring events, der også fungerer som markedsføring af erhvervshuset, kører videre i 2020.

### **Beslutning- og koordineringsforaer**

For at sikre koordineringen på overordnet niveau er der oprettet et Forum for erhvervsfremmeaktører, som mødes en gang i kvartalet. Deltagerne er erhvervscheferne og -ansvarlige i kommuner og hos andre typer af lokale aktører. Formålet er at sikre at information flyder mellem de relevante aktører, og konstant at sikre samspil og samarbejde i erhvervsfremmesystemet i region Sjælland.

Forummet kan også være et udviklende forum, hvor nye initiativer igangsættes, og barrierer for virksomheder belyses.

For at sikre at de lokale erhvervsservicekonsulenter er klædt på og har kendskab til alle ydelserne til virksomhederne i Region Sjælland indenfor specialiseret erhvervsservice er der samtidig oprettet et

orienteringsforum for erhvervsservicekonsulenter som mødes en gang hvert halve år. Det skal sikre at erhvervsfremmesystemet i Region Sjælland har kendskab til hvilke tilbud virksomhederne kan få, samt formalia og krav or deltagelse, således virksomheder ikke bliver stillet muligheder i udsigt som ikke kan indfries.

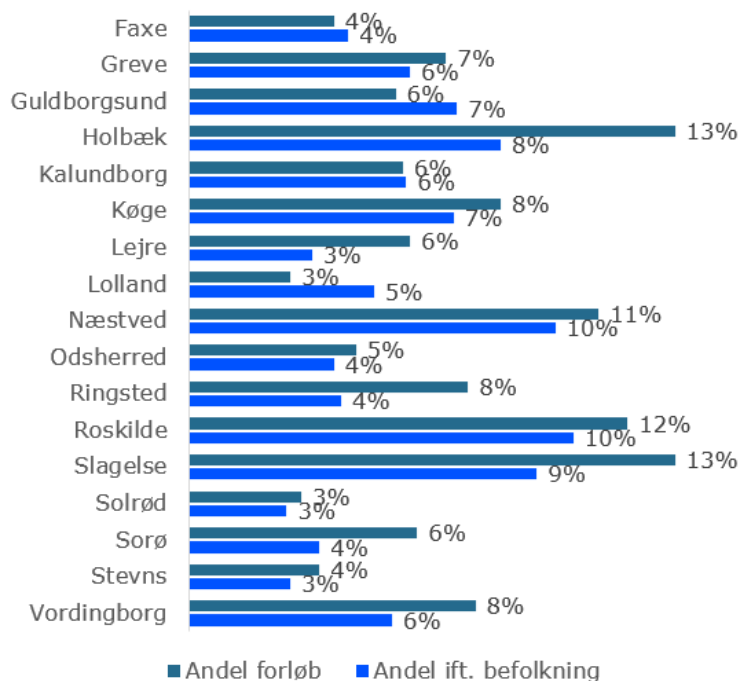
**2.6**

**Beslutningssag: Resultatkontrakt for 2019 mellem KKR Sjælland og Erhvervshus Sjælland – afrapportering på målopfyldelse**

## Bilag 5. Kommunefordelingen af virksomhedernes brug af erhvervshuset

### Kommunal fordeling

- Forløbene er generelt fordelt ud over hele regionen og følger pænt befolkningstallene.
- Der er små afvigelser mellem kommunerne, men det ligger grundlæggende rigtig tæt på befolkningstallet.



### Metode

- Andel i forhold til befolkningen er beregnet på baggrund af befolkningens fordeling i de 17 kommuner i region Sjælland i 2019
- Andel forløb er beregnet som det faktisk antal vejledte forløb i 2019 i hver kommune i forhold til det samlede måltal på 1.015 virksomheder. Da Erhvervshus Sjælland i alt har vejledt 1.421 virksomheder, summer andel forløb til mere end 100%.

### Konklusion

- Der er ingen kommune, hvor andelen af forløb er mere end 2 procentpoint mindre end kommunens befolkningsandel.
- Der er fire kommuner, hvor andelen af forløb er mere end 2 procentpoint større end kommunernes befolkningsandel. Det drejer sig om Holbæk, Lejre, Ringsted og Slagelse.

**2.9**

**Beslutningssag: Skitse til rammeaftale 2021-2022 på det specialiserede social- og undervisningsområde**

# SKITSE TIL RAMMEAFTALE 2021-22 PÅ DET SPECIALISEREDE SOCIAL- OG UNDERVISNINGSSOMRÅDE

KKR SJÆLLAND

UDKAST



# FORORD

Borgmester Niels Hörup, Solrød  
Formand for KKR Sjælland

Borgmester Carsten Rasmussen, Lejre  
Næstformand for KKR Sjælland

# INDHOLD

<b>FORORD</b>	2
<b>INDHOLD</b>	3
<b>RESUMÉ</b>	4
<b>UDVIKINGSSTRATEGI</b>	9
<b>STYRINGSAFTALE</b>	
<b>BILAGSOVERSIGT</b>	10

## LÆSEVEJLEDNING

Udfyldes



## RAMMEAFTALENS MÅL OG VISION

Samarbejdet på det specialiserede social-og specialundervisningsområde i Region Sjælland kendetegnes ved, at det gør en forskel for borgerne.

Vi arbejder sammen på tværs af de sjællandske kommuner og region for:

- At borgeren har mest muligt ansvar og indflydelse på eget liv med fokus på livskvalitet
- At indsatser hænger sammen og skabes sammen med borgeren -hele vejen rundt
- At borgerens ressourcer kommer i spil og skaber værdi i en tidlig og fokuseret indsats
- At alle er en del af et fællesskab

Samarbejdet skal sikre høj kvalitet i tilbuddet til alle målgrupper. Både for borgere med potentiale for rehabilitering og øget mestring og borgere med varigt støttebehov.

## SAMARBEJDE, VIDENDELING OG SAMMENHÆNG

Det er kommunernes ansvar at koordinere det specialiserede social-og specialundervisningsområde i samarbejde med regionen. Denne koordination foregår via rammeaftalen, som indeholder aftaler om en fælles udviklingsstrategi, kapacitet og styring på det sociale område.

De sjællandske kommuner og regionen oplever generelt sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel på det specialiserede område. Der er dog enkelte områder, hvor det kan være vanskeligt at finde det rette tilbud. Samtidig er der en opmærksomhed på, at efterspørgsel ikke alene omhandler antallet af pladser, men også, at vi har den rette tilbudsvifte og kompetenceniveau i forhold til det, der efterspørges.

På denne baggrund sætter de sjællandske kommuner sammen med Region Sjælland særligt fokus på 4 fælles fokusområder i Rammeaftalen udviklingsstrategi 2021-22:

1. Styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde
2. En sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder (og styrket kobling til Sundhedsaftalen)
3. Styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende
4. Praksisnær metodeudvikling og videndeling om effekt

På disse områder vil det tværsektorielle samarbejde have særlig prioritet i de kommende

år. Hermed ønsker vi at skærpe vidensdeling og handlekraft, så der skabes nye tiltag, der kan imødekomme den efterspørgsel og det udviklingsbehov, vi ser.

De fælles fokusområder er beskrevet på de efterfølgende sider, og sætter retningen for de kommende års tværsektorielle samarbejde på det sociale område inden for KKR Sjælland.

## STYRING OG ØKONOMI

Rammeaftalen omfatter de kommunale og regionale tilbud i Region Sjælland, som anvendes af flere kommuner end driftskommunen. I Region Sjælland er der ca. xx dag-og døgnpladser omfattet af Rammeaftalen.

Rammeaftalens styringsaftale sætter rammerne for styring af økonomi-og kapacitetsudviklingen på de omfattede tilbud. I den kommende Rammeaftale fortsætter traditionen med at udarbejde analyser, og det forslås, at der udarbejdes en ny og samlet kapacitetsanalyse og prognose for regionens sociale tilbud. Analysen skal virke som grundlag for en strategisk og politisk dialog om mellemkommunale samarbejder om kapaciteten, den fremadrettede kapacitet og hvad et socialt tilbud skal kunne rumme og tilbyde. Dette sker i tæt samarbejde med fokusområderne i Rammeaftalens Udviklingsstrategi.

Et fælles fokusområde i styringsaftalen er:

5. Bedre styringsdata og ledelsesinformation

Styringsaftalen beskriver herudover principperne for finansiering, takstberegning og aftaler om køb og salg (herunder standardkontrakter) af pladser for kommunale og regionale tilbud i den sjællandske region.

# UDVIKLINGSSTRATEGI

## Fokusområde 1: Styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde

### MÅL

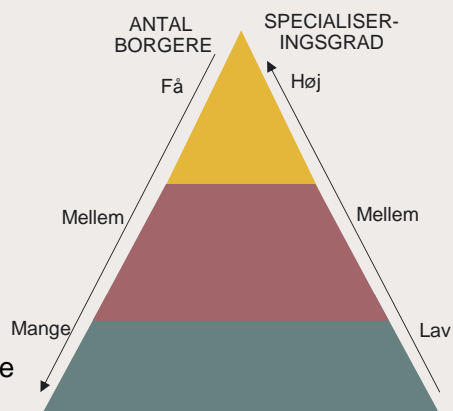
Vi skal styrke samarbejdet mellem kommunerne og regionen om de temaer, der er relevante og nødvendige for at kunne sikre de rette tilbud med de rette kompetencer til borgere med behov for støtte.

### INDHOLD

Fokusområdet handler om muligheder og vilkår for et tættere samarbejde. Samarbejdet omfatter som minimum beskyttelse og udvikling af de mest specialiserede tilbud/faglige miljøer og kan også omfatte bredere temaer, hvor kommunerne og regionen kan drage nytte af fællesskabet.

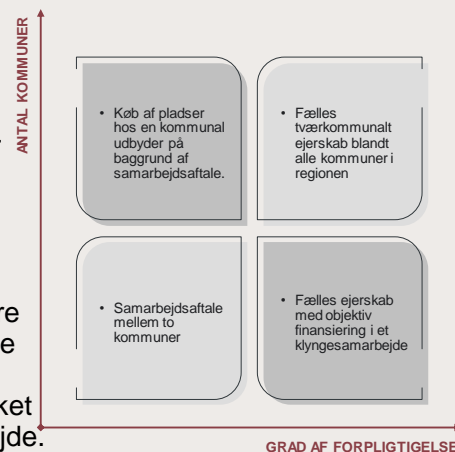
Referencerammen for at tale om et tættere samarbejde er todelt. Det første element beskriver sammenhængen for de målgrupper, hvor der er få borgere på tværs af kommunerne og som forudsætter et højt specialiseret tilbud. Dette forudsætter et tæt samarbejde på tværs for at sikre den nødvendige kapacitet på tværs og er illustreret i figurens øverste tredjedel. Jo længere "ned" man kommer ned i figuren des flere borgere er der i målgruppen og des mere "almen" bliver graden af specialisering.

Antallet af borgere i målgruppen og graden af specialisering giver forskellige muligheder for samarbejde og dette



er det, det andet element i referencerammen beskriver. Figuren til højre giver en fælles ramme for at tale om vilkår for samarbejdet samt graden af forpligtigelse i samarbejdet mellem kommunerne og regionen.

I processen med at formulere rammeaftalen er der allerede nævnt en række konkrete muligheder inden for et styrket mellemkommunalt samarbejde.



“Dette fokusområde kan også blive kvalificeret af den påtænkte kapacitetsanalyse og prognose for fremtidens sociale tilbud som ligger i Rammeaftalens Styringsaftale”

De er:

- Tættere samarbejde om beskyttelse af højt specialiserede fagområder/miljøer på tværs af alle kommuner.
- Oprettelse af nye tilbud eller øget samtænkning af kapacitet på tværs af kommuner for nye og eksisterende målgrupper. Samarbejdet kan både være på tværs af mindre grupper af kommuner eller på tværs af alle kommuner.
- Fælles fokus og indsats målrettet det øgede køb af pladser ved private tilbud med henblik på at sikre større kommunal kapacitet og øget opfølgning for borgere i private tilbud. Fx et indkøbsfællesskab målrettet køb ved private.

### ØNSKEDE RESULTATER

- At der er identificeret en række områder, hvor samarbejdet er styrket og borgeren som resultat heraf modtager et bedre og mere kvalificeret tilbud.
- At der er etableret et samarbejde målrettet køb ved private tilbud, der sikrer borgeren et bedre og mere målrettet tilbud.

# UDVIKLINGSSTRATEGI

## Fokusområde 2: En sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder

### MÅL

Vi skal skabe bedre vilkår for sammenhængende forløb og indsatser for borgere med væsentlige psykiske vanskeligheder styrkes.

### INDHOLD

En velfungerende og sammenhængende indsats skabes på tværs af de forskellige aktører, der alle har relevante roller at spille i den samlede indsats.

På det politiske niveau i KKR Sjælland skal forventningerne til forløbenes sammenhæng og koordination tydeliggøres og på det administrative og udførende niveau skal disse forventninger omsættes i praksis.

I forhold til målgruppen med væsentlige psykiske vanskeligheder er de primære aktører i praksis; borger, pårørende, den regionale behandlingspsykiatri, den kommunale psykosociale indsats, den kommunale beskæftigelsesindsats og ikke mindst indsatsen i det private netværk og øvrige civilsamfund.

For at sikre fokusområdet får det rette indhold og sætter ind, hvor udfordringerne for at etablere sammenhængende forløb er mest udfordret, indledes fokusområdet med at afdække og identificere de typer af forløb eller overgange som er mest udfordret.

Når afdækningen er foretaget inddrages det politiske niveau i en dialog om de handlinger som denne nye viden kalder på. Brugere, pårørende og de fagprofessionelle inddrages

også i en dialog om denne nye viden for kontinuerligt at inddrage alle perspektiver i udviklingen af det specialiserede social- og undervisningsområde.

På basis af afdækningen iværksættes konkrete udviklingsforløb for at forbedre sammenhængene i forløbene eller i de overgange, hvor afdækningen viser behov herfor. Dette kan afhængigt af resultaterne både være mellem kommunerne og regionerne eller internt mellem kommunens egne aktører.

### ØNSKEDE RESULTATER

- At der er afdækket og identificeret de områder, hvor sammenhængen eller overgangene for borgere med psykiske vanskeligheder er mest udfordret i KKR Sjælland.
- At det politiske niveau, bruger- og pårørendeperspektiver samt de fagprofessionelle er blevet inddraget i en vurdering heraf.
- At der er iværksat konkrete udviklingsforløb på basis af denne viden og at disse udviklingsforløb leverer opdaterede forløbsbeskrivelser eller opdaterede samarbejdsmodeller som styrker sammenhængen eller forløbene for borgere med psykiske vanskeligheder.

# UDVIKLINGSSTRATEGI

## Fokusområde 3: Styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende

### MÅL

Vi ønsker at styrke samarbejdet med brugerne og deres pårørende for at vi sammen kan udvikle og retningsætte indsatsen på det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet.

### INDHOLD

KKR Sjælland prioriterer brugerinddragelsen højt og ser brugernes stemme og aktive involvering som en afgørende forudsætning for at kunne udvikle det specialiserede social- og specialundervisningsområde.

Inddragelsen af brugernes og deres pårørende perspektiver inddrages på to måder:

1. For det første gælder, at brugerne og deres pårørende som grundprincip inddrages i KKR Sjælland udviklingsarbejde og at deres perspektiver indgår i tværgående seminarer/kompetenceudvikling.
2. For det andet fortsættes dialogen mellem det politiske niveau og borgerens repræsentanter i form af Dialogforum og handicapråd.

I forhold til det første punkt er de aktiviteter, hvor bruger- og pårørendeperspektivet skal have en rolle, uddybet i fokusområde 4, som omhandler praksisnære metoder og videndeling om effekt.

I forhold til det andet punkt fortsættes de årlige møder mellem det politiske niveau og Dialogforum og de lokale Handicapråd.

For at sikre mødernes relevans vil det første møde mellem Dialogforum, de lokale Handicapråd og det politiske niveau tage afsæt i en formulering af fælles mål og ramme for dialogen i rammeaftalens periode.

### ØNSKEDE RESULTATER

- At man i udviklingsaktiviteter, tværgående kompetenceudvikling og seminarer får brugernes og pårørendes perspektiver tænkt tydeligt med og inddraget.
- At brugernes og pårørendes perspektiv i arbejdet er med til at skabe positive forandringer i samarbejdet til gavn for både brugere, pårørende og fagprofessionelle.
- At Dialogforum, de lokale Handicapråd og det politiske i KKR Sjælland får etableret en kontinuerlig dialog om udviklingen og retningen for det specialiserede social- og specialundervisningsområde.

### MÅL

Vi skal styrke den praksisnære metodeudvikling og videndeling for skabe bedre kvalitet i indsatsen for borgerne og samtidig skabes en bedre anvendelse af de tilgængelige ressourcer.

### INDHOLD

Fokusområdet fortsætter de gode takter fra den forrige rammeaftale og forsætter den fælles faglige udvikling vedrørende metoder og større indsigt i effekten af de sociale indsatser.

Under dette fokusområde arbejdes eksempelvis med følgende tre indsatsområder:

- Den første handler om fortsat udvikling og videndeling inden for praksisnære faglige metoder som fx recovery-orientering. I forlængelse af dette inkluderes også tværkommunal kompetenceudvikling med udgangspunkt i vidensbaserede metoder.
- Det andet handler om udvikling og deling af konkrete metoder og redskaber til inddragelse af brugerne i myndighedsarbejdet og i det enkelte. Dette ses i forlængelse af beskrivelsen af fokusområde 3, hvor brugerne og deres pårørende som grundprincip inddrages i KKR Sjælland udviklingsarbejde og at deres perspektiver indgår i tværgående seminarer/kompetenceudvikling.

- Det tredje element omfatter fælles redskaber/metoder til beskrivelse af progression, effekter og resultater af specifikke indsatser, der kan understøtte en styrket evalueringskultur. Det kan fx være et styrket fokus på opfølgning på progressionen for borgere i midlertidige botilbud (SEL § 107).

Dette fokusområde omfatter en række faglige temaer, som kan adresseres gennem afholdelse af temadage, symposier, konferencer eller fælles kompetenceudviklede forløb for ledere og medarbejdere på de sociale tilbud eller i myndighedsfunktioner.

Dette fokusområde kan også vinkles som et middel til at sikre attraktive arbejdspladser og dermed implicit understøtte at fastholde medarbejderne, hvilket også var et ønsket fokusområde på dialogmødet.

### ØNSKEDE RESULTATER

- At der er sket en øget tværkommunal videndeling og kompetenceudvikling
- At brugernes og pårørendes perspektiv i arbejdet er med til at skabe positive forandringer i samarbejdet til gavn for både brugere, pårørende og fagprofessionelle?
- At der er udviklet fælles tilgange til fælles udfordringer, fx et styrket fokus eller fælles metode til at foretage opfølgning på progressionen for borgere i midlertidige botilbud (SEL § 107).

# STYRINGSAFTALE

## Bedre styringsdata og ledelsesinformation

### MÅL

Vi ønsker bedre data og viden om den aktuelle kapacitet – samt prognose af behovet for sociale tilbud i KKR Sjælland som afsæt for en dialog om fremtidens kapacitet, fremtidens sociale tilbud som afsæt for en strategisk drøftelse af styrket samarbejde på tværs af KKR Sjælland.

### INDHOLD

VIVE har siden 2016 udarbejdet årlige benchmarkinganalyser på hhv. det specialiserede børne- og voksenområde i region Sjælland. Analyserne har været led i fokusområde 6 i den nuværende rammeaftale. Fokusområde 6 omhandler bedre styringsdata og ledelsesinformation.

Analyserne er primært et styringsredskab for den enkelte kommune, fordi de stiller styringsinformation til rådighed for den enkelte kommune og indeholder sammenligninger til de andre kommuner i regionen. Analyserne er også et led i den fælles/tværkommunale strategi for styring af takst- og udgiftsudviklingen, hvor videndeling om styring og arbejdet med styringsdata m.v. indgår.

Konklusionerne i de seneste års VIVE-analyser, har ikke varieret væsentligt mellem de enkelte år. Der lægges derfor op til en ændret kadence i benchmarking analyserne, således at disse for eksempel udarbejdes hvert 2. eller 3. år.

Samtidig er der en række områder med særlige udfordringer på henholdsvis det specialiserede børne- og voksenområde, hvor det kunne være interessant med dyberegående afdækning og analyse af kapacitet, prognose og forventninger til fremtidens sociale tilbud.

Fokusområdet tager afsæt derfor i en samlet kapacitetsanalyse og prognose for regionens sociale tilbud.

Denne analyse skal virke som grundlaget for en strategisk og politisk dialog om mellemkommunale samarbejder – muligheder og vilkår. Analysen skal også indeholde et element om, hvad man som køber forventer et socialt tilbud skal kunne fremadrettet, fx stille sine ydelser til rådighed matrikelløst.

Styringsaftalen skal herudover beskrive og håndhæve principperne for finansiering, øge gennemsigtigheden af tilbuddenes takster og aftaler om køb og salg (herunder standardkontrakter) af pladser for kommunale og regionale tilbud i den sjællandske region.

### ØNSKEDE RESULTATER

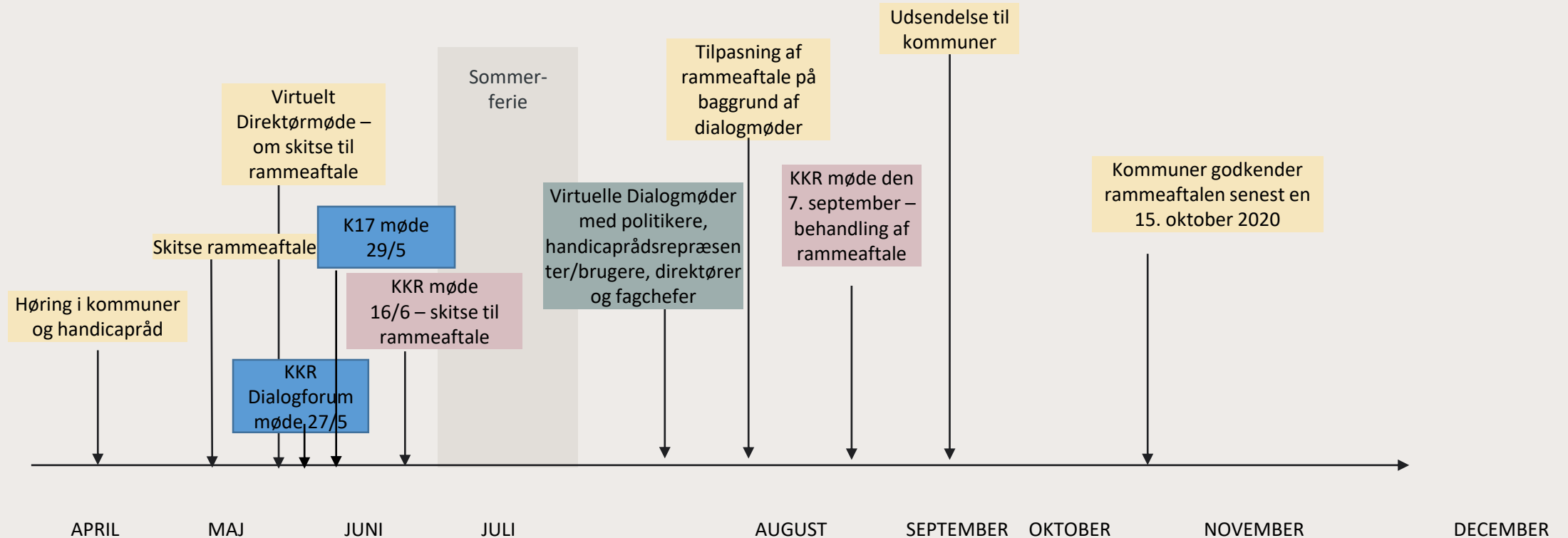
- At der, med afsæt i den eksisterende kapacitet og prognose for fremtidige behov af sociale tilbud sikres et bedre kapacitetsudnyttelse og etableres mere målrettede tilbud for borgerne, herunder også øgede mellemkommunale samarbejder om den nødvendige kapacitet.
- At gennemsigtigheden i samarbejdet om køb og salg af pladser (herunder takster) i KKR Sjælland øges.



**2.9**

**Beslutningssag: Skitse til rammeaftale 2021-2022 på det specialiserede social- og undervisningsområde**

# FORSLAG TIL REVIDERET TIDSPLAN



**2.9**

**Beslutningssag: Skitse til rammeaftale 2021-2022 på det specialiserede social- og undervisningsområde**

## Hørings svar fra kommunerne sag om rammeaftale 2021 og 2022 – (sag udsendt februar 2020)

### Indstilling i den udsendte sag:

Det indstilles, at kommunerne (fagudvalg for det specialiserede social- og undervisningsområde samt handicapråd), drøfter og kommer med supplerende forslag til

- Videreførelse af fokusområder i den nuværende rammeaftale med de foreslåede tilpasninger
- Oplæg til ny forståelse for det forpligtende samarbejde i Rammeaftale 2021-2022 jfr. ovenfor.

### Opsummering

Der er kommet svar fra 12 ud af 17 kommuner. Det drejer sig om følgende: **Greve, Guldborgsund, Holbæk, Lejre, Lolland, Næstved, Ringsted, Roskilde Slagelse, Solrød, Sorø og Stevns**

- 4 af kommunerne har godkendt indstillingspunkterne umiddelbart: det drejer sig om **Næstved, Lejre, Greve og Solrød**.
- **Sorø kommunes Sundhedsudvalg** har tiltrådt indstillingen. **Børne- og undervisningsudvalget** er af den opfattelse, at beslutningsgrundlaget er **utilstrækkeligt** og ønsker derfor ikke på det foreliggende grundlag at udtale sig til de udvalgte forslag til fokusområder. Udvalget ønsker til det videre arbejde, at der udarbejdes et mere præcist og konkret beslutningsgrundlag.
- **Stevns** har godkendt med den bemærkning fra udvalg vedr. børn, unge og læring at **det fortsat er vigtigt med fokus på dyre enkeltsager**.
- **Ringsted** med bemærkning om, at tidsplanen i forbindelse med rammeaftalen tilpasses, så det sikres at alle interessenter inddrages som planlagt. Tilsvarende ønsker **Holbæk kommune**, at de møder der er aflyst pga. Covid -19 afholdes, når det igen er muligt.
- **Holbæk kommune** ønsker herudover at der kommer endnu mere fokus på inddragelse af de pårørende, og ser gerne at det bliver tydeligt og konkret hvilke indsætter, der kan arbejdes med. Kommunen stiller sig gerne til rådighed for et tværkommunalt projekt.
- **Lolland kommune** tiltræder indstillingspunkterne og fremhæver særligt 2 fokusområder som værdifulde. 1. Styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde. Forpligtende samarbejde om tilbud til udvalgte målgrupper, herunder særligt dyre enkeltsager. 2. En sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder. Lolland Kommune foreslår bl.a. til punkt 1., at de private tilbud inddrages i fokuspunktet. (begrundelse og uddybning fremgår af skemaet).
- **Roskilde** har tilsvarende godkendt sagen. Beskæftigelses- og Socialudvalget tilslutter sig fokusområderne og foreslår et særligt fokus på tværkommunal etablering og drift af specialiserede tilbud til særlige målgrupper. Skole- og Børneudvalget, tiltræder indstillingen med forudsætning om at fokuspunkterne ikke skal forstås begrænsende for Roskilde Kommunes aktiviteter
- **Slagelse** har tilsvarende godkendt sagen. Udvalget for specialiserede borgerindsatser finder, at Slagelses kommunes formulering af recoveryorienteret tilgang skal anvendes og at medarbejdernes arbejdsmiljø skal indgå som et tema – herunder spændingsfeltet mellem socialtilsynets og Arbejdstilsynets krav, samt mulighed for samarbejde mellem kommuner f.eks. om ludomanibehandling. Børne- og ungeudvalget har ønske om fokus på personer med psykiske udfordringer, samt at der forventningsafstemmes kommunerne imellem ved køb og salg.
- **Guldborgsund kommuner har en lang række suppleringer bl.a.:**
- Der bør være fokus på de privates tilbuds prissætning,

- Kommunerne bør gå samme i et netværk som kan finde på løsningsmodeller således at man bedre kan styre udbud, efterspørgsel og prissætning, særligt på det private område.
- Herudover også en række konkrete bemærkninger, der vurderes at vedrøre fokusområde 3 og 1
- Man ønsker, at man undersøger modeller for den gode borgerinddragelse, herunder hvordan man bedst udnytter borgerens kompetencer i løsninger af de forskellige udfordringer.
- Der savnes beskrivelse af hvorledes dette samarbejde (*mellekommunalt samarbejde*) mellem kommuner skal understøttes både i forhold til forankring, organisering og økonomi.
- Herunder også hvordan man vil understøtte igangsættelsen af en samarbejdsproces kommunerne imellem.

	Kommunens svar	Bemærkninger	Opfølgning
<b>Greve</b>			
Generelle bemærkninger	<p><b><u>Social-, Sundheds- og Psykiatriudvalgets beslutning den 25. marts 2020:</u></b></p> <p>Udvalget tilslutter sig de justerede fokusområder som fremgår af sagen, herunder forpligtende samarbejder om udvalgte målgrupper: borgere med psykiske udfordringer, sårbare unge og særlige dyre enkeltsager.</p> <p><b><u>Skole- og Børneudvalgets beslutning den 26. marts 2020:</u></b></p> <p>Drøftet.</p>	<p>SSP tilslutter sig de justerede fokusområder som fremgår af sagen,</p> <p>Skole- og børneudvalg: Drøftet.</p>	
<b>Guldborgsund</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Social-, Sundhed- og Omsorgsudvalget i Guldborgsund Kommune har følgende bemærkninger til Rammeaftalen 2021-2022: Udvalget glæder sig over at man i processen inddrager både politikere og borgere tidligt i processen. Derved opnår man en samskabelse med civilsamfundet om løsningen af de mest komplekse opgaver til fordel for de svageste i samfundet.</p> <p>Udvalget ønsker at der fortsat er fokus på de gode løsninger, videndeling og samarbejde mellem kommunerne således at man fremover og i fællesskab kan sikre den rette mængde af tilbud til den rette pris.</p> <p>Der bør være fokus på de privates tilbuds prissætning, således at prisen matcher tilbuddets kvalitet og således at kommunerne kan styre udgifterne på det specialiserede voksenområde.</p>	<p>Peger på følgende:</p> <p>glæder sig over at man i processen inddrager både politikere og borgere tidligt i processen.</p> <p>Der bør være fokus på de privates tilbuds prissætning, så prisen matcher tilbuddets kvalitet og således at kommunerne kan styre udgifterne på det specialiserede voksenområde.</p>	

	Kommunerne bør gå samme i et netværk som kan finde på løsningsmodeller således at man bedre kan styre udbud, efterspørgsel og prissætning, særligt på det private område.	Kommunerne bør gå samme i et netværk som kan finde på løsningsmodeller således at man bedre kan styre udbud, efterspørgsel og prissætning, særligt på det private område	
Bemærkning der vurderes at relatere til fokusområde om styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende	Samtidig ønsker Social, Sundhed- og Omsorgsudvalget, at man undersøger modeller for den gode borgerinddragelse, herunder hvordan man bedst udnytter borgerens kompetencer i løsningerne af de forskellige udfordringer.	ønsker at man undersøger modeller for den gode borgerinddragelse, herunder hvordan man bedst udnytter borgerens kompetencer i løsningerne af de forskellige udfordringer.	<a href="#">Sekretariatet foreslår dette medtaget som forslag i/ved udfyldningen af fokusområder</a>
Bemærkning der vurderes at relatere til styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde	<p>Social, Sundhed- og Omsorgsudvalget glæder sig over, at man har fokus på det forpligtende samarbejde mellem kommunerne og særligt at man ny definere sig ind i specifikke områder, som særligt dyre enkeltsager eller målgrupper som flere kommuner har udfordringer i forhold til (f.eks. unge med psykiske vanskeligheder) og de højt specialiserede fagområder (f.eks. om indsatsen for borgere med samtidig oligofreni og psykiske lidelser).</p> <p>Udvalget savner dog en beskrivelse af hvorledes dette samarbejde skal understøttes både i forhold til forankring, organisering og økonomi. Herunder også hvordan man vil understøtte igangsættelsen af en samarbejdsproces kommunerne imellem.</p>	<p>Glæder sig over fokus på det forpligtende samarbejde mellem kommunerne</p> <p>Og på specifikke områder, som særligt dyre enkeltsager eller målgrupper som flere kommuner har udfordringer i forhold til (f.eks. unge med psykiske vanskeligheder) og de højt specialiserede fagområder</p> <p>savner dog beskrivelse af hvorledes dette samarbejde mellem kommuner skal understøttes både i forhold til forankring, organisering og økonomi.</p> <p>Herunder også hvordan man vil understøtte igangsættelsen af en samarbejdsproces kommunerne imellem.</p>	<a href="#">Sekretariatet foreslår dette medtaget som forslag i/ved udfyldningen af fokusområder</a>
<b>Holbæk</b>			

Generelle bemærkninger	<p>Holbæk Kommunes Socialudvalg har på sit møde den 30. marts 2020 drøftet <i>Rammeaftalen 2021-2020 på det specialiserede social- og undervisningsområde.</i></p> <p>Udvalget har følgende bemærkninger til procesplan og materiale:</p> <p>Holbæk kommune ønsker, at de møder der er aflyst pga. Covid- 19, afholdes, når det igen er muligt. Det drejer sig både om mødet d. 11. marts for Handicaprådet og det politiske møde d.17. april. Udvalget synes, der var lagt op til en rigtig god og inddragende proces, frem mod godkendelsen af den endelige rammeaftale.</p>	<p><b>Godkendt</b></p> <p>Holbæk kommune ønsker, at de møder der er aflyst pga. Covid- 19, afholdes når det igen er muligt.</p>	<p><u>Der søges taget højde for dette med ny proces.</u></p>
Bemærkninger der vurderes bl. a at vedrøre fokusområde	<p>Udvalget ønsker sig, at der kommer endnu mere fokus på inddragelse af de pårørende, og ser gerne at det bliver tydeligt og konkret hvilke indsatser, der kan arbejdes med. Der er i mange år blevet talt om de pårørende, deres involvering og vigtige bidrag, men udvalget oplever fortsat, at det er svært at lykkes med området. Holbæk Kommune stiller sig gerne til rådighed i forbindelse med et tværkommunalt projekt.</p>	<p><b>Ønsker endnu mere fokus på inddragelse af de pårørende, og ser gerne at det bliver tydeligt og konkret hvilke indsatser, der kan arbejdes med</b></p> <p>Stiller sig gerne til rådighed for et tværkommunalt projekt</p>	<p><u>Sekretariatet foreslår dette medtaget som forslag i/ved udfyldningen af fokusområder.</u></p>
<b>Lejre</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Lejre Kommune har følgende tilbagemelding på input og forslag til rammeaftale 2021-2022.</p> <p>Sagen har været forelagt Udvalget for Børn &amp; Ungdom (UBU), Udvalget for Social, Sundhed &amp; Ældre (USSÆ) og Handicaprådet.</p> <p>UBU har drøftet sagen og har ingen bemærkninger.</p> <p>USSÆ bakker op om forslagene til fokusområder i rammeaftalen 2021-2022</p>	<p><b>Godkendt</b></p> <p>UBU har drøftet sagen ingen bemærkninger</p> <p>USSØ bakker op om forslagene til fokusområder</p>	
<b>Lolland</b>			

<p>Generelle bemærkninger</p>	<p>Lolland Kommune tilbagemelding vedr. Rammeaftalen for 2020-2022</p> <p>Besluttet i Social- og Arbejdsmarkedsudvalget, Børn- og Skoleudvalget samt Ældre- og Sundhedsudvalget:</p> <p>"Lolland Kommune tiltræder sagsfremstillingens indstilling, forslaget til fokusområder samt forslaget til justering af form og struktur. Lolland Kommune er enig i, at der inden for hvert fokusområde fastsættes et mål, der definerer retningen for arbejdet. Det vil gøre arbejdet i Rammeaftalen mere tydelig til gavn for det mellemkommunale samarbejde.</p> <p>Lolland Kommune ønsker at bemærke særligt to af fokusområderne som værdifulde. Det drejer sig om:</p>	<p>Lolland kommune kan Godkende idet man særligt finder 2 af fokusområderne værdifulde</p>	
<p>Bemærkninger til fokusområder</p>	<p><i>Styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde.</i> Forpligtende samarbejde om tilbud til udvalgte målgrupper, herunder særligt dyre enkeltsager. Målet med at sætte fokus på det mellemkommunale samarbejde er at styrke vilkårene for at skabe tilbud på tværs af kommuner. Dette handler i særlig grad om tilbud, der enten har så lille en målgruppe eller så høj en specialiseringsgrad, at det vil være vanskeligt at oprette og drifte et tilbud for den enkelte kommune.</p> <p>Det har gennem tiden vist sig vanskeligt at finde eller drive tilbud til de meget små borgergrupper, der har behov for høj specialiserede tilbud. Tilbuddene er så dyre, at ingen kommuner kan bære tomgang</p> <p>Lolland Kommune foreslår, at de private tilbud inddrages i fokuspunktet. De private tilbud indgår som en del af forsyningen på det specialiserede socialområde. Det anbefales at overveje, hvorledes KKR og den enkelte kommune kan samarbejde med de private tilbud og monitorerer den overordnede udvikling. Konkret løses mange af de særligt dyre foranstaltninger i private tilbud</p>	<p>Lolland Kommune foreslår, at de private tilbud inddrages i fokuspunktet (om styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde)</p> <p>Det anbefales at overveje, hvorledes KKR og den enkelte kommune kan samarbejde med de private tilbud og monitorerer den overordnede udvikling. Konkret løses mange af de særligt dyre foranstaltninger i private tilbud</p>	
	<p><i>En sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder.</i> Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil. Der lægges vægt på et tæt samarbejde mellem de regionale sundhedstilbud og de kommunale sociale tilbud."</p>		
<p>Næstved</p>			



Generelle bemærkninger	<p>Omsorgs- og Forebyggelsesudvalget: Indstillingspunkt 1 og 2 godkendes.</p> <p>Børne- og Skoleudvalgets beslutning: Udvalget har ikke supplerende forslag, men bakker op om det arbejde, der er udført i rammeaftale regi.</p>	<p>Godkendt</p> <p>bakker op om det arbejde, der er udført i rammeaftale regi.</p>	
<b>Ringsted</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Sagen har været behandlet i Handicaprådet, Børne- og Undervisningsudvalget og Social- og Arbejdsmarkedsudvalget. Handicaprådet har ikke afgivet hørings svar til sagen.</p> <p>Indstilling: at fagudvalgene:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. tilslutter sig de fem foreslåede fokusområder i rammeaftalen for 2021-2022</li> <li>2. Tilslutter sig den nye forståelse af det forpligtende samarbejde i rammeaftalen</li> </ol> <p>Beslutning i Børne- og Undervisningsudvalget (de 2 indstillingspunkter) anbefales godkendt.</p> <p>Beslutning i Social- og Arbejdsmarkedsudvalget (de 2 indstillingspunkter) anbefales godkendt med den bemærkning, at der rettes henvendelse til KKR med anmodning om, at tidsplanen tilpasses, så det sikres at alle interessenter inddrages som planlagt.</p> <p>Beslutning i Økonomiudvalget den 06-04-2020 Godkendt med Social- og Arbejdsmarkedsudvalgets bemærkning.</p> <p>Bemærkningen fra Social- og Arbejdsmarkedsudvalget handler om at sikre inddragelse på trods af corona-nedlukning.</p>	<p>Godkendt</p> <p>med den bemærkning, at der rettes henvendelse til KKR med anmodning om, at tidsplanen tilpasses, så det sikres at alle interessenter inddrages som planlagt (handler om at sikre inddragelse trods corona nedlukning)</p>	<p><u>Der søges taget højde for dette med ny proces.</u></p>
<b>Roskilde</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Sagen har været behandlet i Beskæftigelses- og Socialudvalget og i Skole- og Børneudvalget</p>	<p>Godkendt</p>	

	<p><i>Indstilling:</i> Forvaltningen indstiller, at de fem forslag til fokusområder samt det supplerende fokus vedrørende forpligtende samarbejder om udvalgte målgrupper, især sårbare unge og særligt dyre enkeltsager anbefales til at indgå i rammeaftalen for 2021-22.</p> <p><i>Beskæftigelses- og Socialudvalget, 02-04-2020, pkt. 45</i> Udvalget tilslutter sig de foreslåede fokusområder til rammeaftalen 2021-22.</p> <p><i>Skole- og Børneudvalget, 31-03-2020, pkt. 50</i> Indstillingen tiltrædes, idet det forudsættes, at fokuspunkterne ikke skal forstås begrænsende for Roskilde Kommunes aktiviteter</p>	<p>Tilslutning til fokusområder</p> <p>Desuden foreslås, at der i rammeaftalen også er et særligt fokus på tværkommunal etablering og drift af specialiserede tilbud til særlige målgrupper.</p> <p>Forudsætning om at fokuspunkterne ikke forstås begrænsende for kommunens aktiviteter</p>	
<b>Slagelse</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Beslutning i Udvalget for Specialiserede Borgerindsatser Udvalget drøftede høringen med følgende bemærkninger:</p> <p>At Slagelse Kommunes formulering af Recoveryorienteret tilgang anvendes.</p> <p>At medarbejdernes arbejdsmiljø skal indgå som et tema - herunder spændingsfeltet mellem Socialtilsynets og Arbejdstilsynets krav.</p> <p>Mulighed for samarbejde mellem kommuner eksempelvis om ludomanibehandling.</p> <p>Beslutning i Børne- og Ungeudvalget den 4. maj 2020: Drøftet.</p>	<p>Godkendt</p> <p>har konkret formuleringsforslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Recoveryorienteret tilgang anvendes.</li> <li>- Finder at medarbejdernes arbejdsmiljø skal indgå som et tema - herunder spændingsfeltet mellem Socialtilsynets og Arbejdstilsynets krav.</li> <li>- Mulighed for samarbejde mellem kommuner eksempelvis om ludomanibehandling.</li> </ul>	

	<p>Udvalget har ønske om fokus på personer med psykiske udfordringer, samt at der forventningsafstemmes kommunerne imellem ved køb og salg.</p>	<p>ønske om fokus på personer med psykiske udfordringer, samt at der forventningsafstemmes kommunerne imellem ved køb og salg.</p>	<p><a href="#">Forslag fra børne- og ungeudvalg indgår i forslaget til rammeaftale</a></p>
<b>Solrød</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Beslutning i Social-, sundheds- og fritidsudvalget og Familie- og uddannelsesudvalget i ft. de 2 indstillingspunkter: tiltrådt</p> <p>Indstillingspunkterne var: at</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Forslag til videreførelse af fokusområder i den nuværende rammeaftale med de foreslåede tilpasninger godkendes, evt. med supplerende forslag fra udvalgene.</li> <li>2. Oplæg til ny forståelse for det forpligtende samarbejde i rammeaftale 2021-2022 godkendes, evt. med supplerende forslag fra udvalgene</li> </ol>	<p>Godkendt</p>	
<b>Sorø</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Det af rammesekretariatet fremsendte materiale vedr. rammeaftale 2021-2022 har været behandlet i Social- og Sundhedsudvalget samt i Børn- og Undervisningsudvalget.</p> <p>Derudover er der indhentet høringssvar / input fra Handicaprådet.</p> <p>Social- og Sundhedsudvalget kan tiltræde de foreslåede fokusområder og ny forståelse for det forpligtende samarbejde, om at fokusere det forpligtende arbejde, til de mest specialiserede tilbud.</p> <p>Børn- og Undervisningsudvalget er af den opfattelse, at beslutningsgrundlaget er utilstrækkeligt og ønsker derfor ikke på det foreliggende grundlag at udtale sig til</p>	<p>Social- og sundhedsudvalget kan godkende</p> <p>Børn- og Undervisnings-udvalget er af den opfattelse, at beslutningsgrundlaget er utilstrækkeligt.</p> <p>udvalget ønsker til det videre arbejde, at der udarbejdes et mere præcist og konkret beslutningsgrundlag.</p>	

	de udvalgte forslag til fokusområder. Børn og Undervisningsudvalget ønsker til det videre arbejde, at der udarbejdes et mere præcist og konkret beslutningsgrundlag		
<b>Stevns</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Fra fagudvalgsbehandlingerne:</p> <p>Social og Sundhed 14. april 2020: sagen drøftet og sendte videre til høring i handicaprådet.</p> <p>Børn, Unge og Læring 15. april 2020: drøftet med den bemærkning, at det er fortsat vigtigt med fokus på dyre enkeltsager.</p>	Godkendt – fortsat vigtigt med fokus på dyre enkeltsager	<u>Dette er der taget højde for i udkast til rammeaftale</u>

**2.9**

**Beslutningssag: Skitse til rammeaftale 2021-2022 på det specialiserede social- og undervisningsområde**

## Hørings svar fra handicaprådene sag om rammeaftale 2021 og 2022 – (sag udsendt februar 2020)

### Indstilling i den udsendte sag:

Det indstilles, at kommunerne (fagudvalg for det specialiserede social- og undervisningsområde samt handicapråd), drøfter og kommer med supplerende forslag til

- Videreførelse af fokusområder i den nuværende rammeaftale med de foreslåede tilpasninger
- Oplæg til ny forståelse for det forpligtende samarbejde i Rammeaftale 2021-2022 jfr. ovenfor.

### Opsummering

Der er kommet svar fra 6 ud af 17 handicapråd. Det drejer sig om følgende: **Greve, Lejre, Holbæk, Solrød, Sorø og Vordingborg. Slagelse** behandler først sagen i handicaprådet 19. maj grundet Covid-19.

	Handicaprådet svar	Bemærkninger	Opfølgning
<b>Greve</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Det er mærkeligt, at skulle udtale sig om en rammeaftale, som skal indgås, og som kun har været igennem en kort debat i en afgrænset forsamling, samt et aflyst møde for Handicaprådsmedlemmer: Processen har været alt for lukket, og for det første møde udokumenteret. En mere åben og bredere kreds i den indledende fase ville have givet et bedre debat.</p> <p>Men som udgangspunkt i bilaget "Foreløbigt samarbejde med borgeren i centrum" er samarbejdet inden for Region Sjælland en god ide, således at de enkelte kommuner kan undgå, at oprette generelle institutioner, hvor borgere med komplicerede behov dårligt kan indpasses og samarbejde om specialiserede institutioner, hvor de kan. Endvidere er det et økonomisk forpligtende samarbejde, der når den nye rammeaftale indgås vel egentlig kun er en fortsættelse af den gamle.</p> <p>Som udgangspunkt, mener vi, at intentionerne i bilaget "forpligtende samarbejde med borgeren i centrum" er de rigtige, idet både antal af borgere og budgettet til det specialiserede socialområde stiger og formentlig vil blive ved med at stige i de kommende år.</p>	<p>For lukket proces</p> <p>Ønske om bredere inddragelse i starten</p> <p>Ros til bilag om forpligtende samarbejde</p> <p>Samarbejde med pårørende er væsentlig – se FO 1</p>	

	Derfor vil vi også betone, at samarbejdet med de pårørende er en kilde til information og i visse også kontinuitet i behandlingen, hvis flere myndigheder, primærkommune og region, inddrages omkring behandlingen af borgeren.		
Bemærkninger til fokusområderne	<ol style="list-style-type: none"> <li>1) Styrket samarbejde med borgeren og deres pårørende. Det kan vi gå meget stærkt ind for, idet vi forstår pårørende som dem, der kender borgeren bedst og længst, som er villig til samarbejde og til at rådgive og bistå behandlerne i arbejdet omkring borgeren, pårørende kan i sagens natur ikke være neutrale. I øvrigt mangler Greve Kommune en pårørendepolitik for øjeblikket.</li> <li>2) Det mellemkommunale samarbejde skal styrkes for borgere, der er stærkt behandlingskrævende og måske kræver behandling døgnet rundt. Det kan kræve bosteder og andre indsatser for de specialiserede grupper.</li> <li>3) En sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder må forstås derhen, at der sker vidensdeling og udveksling af data mellem de forskellige behandler-systemer, f.eks. kommunal sagsbehandling og regional psykiatri. Måske en tovholder, der har overblik over de forskellige tiltag der sker for borgeren.</li> <li>4) Praksisnær metodeudvikling etc. er egentlig selvindlysende, idet midler og metode på den måde formidles til personale om succes eller fiasko i behandlingsmetoderne.</li> <li>5) Bedre styringsdata og ledelsesinformation. Det er vel egentlig forudsætningen for, at systemet fungerer!</li> </ol>	<p>Opbakning til fokusområderne</p> <p>Ønske om styrkelse af det mellemkommunale samarbejde ift. stærkt behandlingskrævende borgere</p> <p>Ønske om tovholder der har overblik over borgerens forskellige tiltag på psykiatriområdet</p>	
<b>Lejre</b>			
Generelle bemærkninger	Handicaprådet godkender processen og ønsker at den endelige rammeaftale sendes i høring.	<p>Processen godkendt</p> <p>Ønsker høring af endelig aftale</p>	
<b>Holbæk</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Indledningsvis beskriver materialet, "at <u>de kommende udfordringer</u> på de specialiserede områder i store træk er de samme, som de var forud for udarbejdelsen af den eksisterende rammeaftale" En af de konstante udfordringer er: "at man har <u>svært ved at holde budgetterne</u>"</p> <p>Vi mener det nu er på tide, at kommunerne i regionen stopper med at udhule budgetterne. Med flere brugere er der større behov, hvilket fordrer større</p>		

	<p>budgetter. I stedet for at prøve at "processe" sig ud af disse udfordringer, vil vi opfordre kommunerne til at tilføre området flere midler.</p> <p>Vi mener, at <u>den overordnede proces er for lukket og udemokratisk:</u></p> <p>Vi er tilfredse med at blive inddraget i processen på dette tidlige tidspunkt. Men det er meget initalt, og der er reelt kun en stillingtagen til processen. Vi vil gerne høres senere i processen, hvor der er mere substans i forhold til tilbuddene, som rammeaftalen omfatter. P.t. er det sådan, at når Handicaprådene ser substansen er løbet reelt kørt, idet vores egen kommune, Holbæk, skal tage stilling til en aftale, der er indgået. Det er efter vores opfattelse en udemokratisk og lukket proces.</p>	<p>Opfordring til kommunerne om at tilføre flere midler til området</p> <p>Overordnet proces er for lukket og udemokratisk</p> <p>Tilfredshed med tidlig inddragelse, men utilfredshed med at det kun er stillingtagen til processen</p>	
<p>Bemærkninger til fokusområder</p>	<p>Vi er godt tilfredse med, at der sættes fokus på psykiatrien, ud fra den problembeskrivelse, som fremlægges. Det er virkelig et område som udfordrer særlig arbejdet med børn og unge. Men også f.eks. børn med autismespektrumsforstyrrelser er udfordret. Vi vil foreslå, der bliver lavet en flerårig plan, som sikrer, at man konstant kommer hele vejen rundt om de forskellige målgrupper inden for det specialiserede område.</p> <p>Det er med tilfredshed vi kan konstatere, at fokusområde på øget inddragelse af pårørende fortsat er sat i spil. Vores erfaring er desværre, at pårørendesamarbejdet sjældent når ud over "festtale -niveauet".</p> <p>Derudover gør vi opmærksom på, at hvis inddragelsen skal være reel, skal det ikke kun omhandle indhold i organiseringen af tilbud. Det er nødvendigt også at indtænke myndighedsdelen. Som alle ved har Holbæk kommune haft og har stadigvæk rigtig mange udfordringer i forhold til, at pårørende ikke føler sig hørt af myndighed – dette på trods af, at netop samarbejdet med myndighed er et fokus område i nuværende rammeaftale. Hvis vi, som repræsentanter for medlemmer af handicaporganisationer, skal tage arbejdet med fokusområder og rammeaftalerne alvorligt og være medspiller i arbejdet med at forbedre forholdene for borgere med særlige behov (som vel reelt er meningen med fokusområder) bør vi også inddrages i hele processen.</p> <p>Et enkelt høringssvar er for os at se ikke inddragelse som rækker meget mere end til at man fra kommunal side kan påpege, at vi er blevet hørt. – Vi ser frem til en plan, hvor der aftales en model for denne inddragelse.</p>	<p>Tilfredshed med fokus på psykiatri</p> <p>Forslag om flerårig plan som sikrer fokus på de forskellige målgrupper</p> <p>Tilfredshed med fokus på pårørendesamarbejde</p> <p>Vi kan derfor anbefale, at der udarbejdes modeller for, hvordan man målrettet vil arbejde med denne inddragelse. Og at der formuleres målsætninger, så resultaterne bliver gennemsigtige.</p> <p>Ønske om indtænkning af myndighedsdelen og inddragelse i hele processen</p> <p>Ønske om mere inddragelse og udarbejdelse af plan med aftale af model for inddragelse</p>	<p>NB! Vigtigt med gennemførelse af udsat inddragelse senere</p>



	<p>Som det fremgår af ovenstående bemærkninger føler vi os ikke nok inddraget. Det gælder ikke blot i forhold til Holbæk kommunes inddragelsesmodel, og vi er i tvivl om, hvor langt KKR reelt er i sin egen <u>proces vedr. åbenhed</u>: I afsnit 4.1. <i>Forslag til justering af form og struktur i rammeaftalen</i> beskrives en øget rammetales operationaliseringsgrad. Vi er forundrede over nedenstående sætning: <i>Risikoen med en sådan eksplicitering er naturligvis at det bliver tydeligt, hvis der er fokusområder man ikke er nået i mål med?</i></p> <p>Ordet "risiko" kan i den sammenhæng opfattes som om, man ikke er helt tryk ved åbenhed. Åbenhed i udfordrede problemstillinger er netop vigtig for, at vi som brugere af systemet forstår hvad der sker og kan bidrage med råd.</p>	Forundring over formulering i udsendt aftale	
<b>Solrød</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Handicaprådet vil overordnet set gerne fremhæve aftalens tilblivelsesproces. God dialog og mere medinddragelse af brugerne på afgørende tidspunkter i forløbet giver det medejerskab for alle, som er så vigtigt på et for mange kommuner og brugere meget afgørende område.</p> <p>Aftalen holder balancen og fokusområderne er rigtigt set. Rådet vil fremhæve, at det ser ud som om tilliden til aktørerne og deres tilbud er forøget. Vi løfter nu i flok.</p> <p>På rådets vegne skal jeg opfordre til, at vi på andre områder af det mellemkommunale samarbejde også får lov til at bidrage med vores viden tidligst muligt i processen.</p>	<p>Ros til processen og en balanceret aftale med de rigtige fokusområder</p> <p>Opfordring til at handicaprådene også på andre mellemkommunale områder kan bidrage</p>	
<b>Sorø</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Handicaprådet kommer med et grundigt input til rammeaftalen.</p> <p>De væsentligste punkter er :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Svært for Handicaprådet at forholde sig til oplægget, fordi rådet ikke kender de tilgrundliggende analyser og rapporter</li> <li>• Fokusområder 3 - "Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil" og 7 - "Stigende behov for støtte" fastholdes som selvstændige fokusområder</li> <li>• De nye overskrifter på fokusområderne er mere luftige end de tidligere, der var mere konkrete</li> </ul>	Sorøs handicapråds svar uddybes i separat skema	

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Anbefaler at der arbejdes med konkrete mål og handlinger i rammeaftalen</li> <li>• Foreslår at rammeaftalen med fordel kan gælde 4 år.</li> </ul>		
<b>Stevns</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Handicaprådet blev orienteret om rammeaftalen, som forpligter kommunerne til blandt andet, at sikre de tilstrækkelige tilbud til borgerne. Den gamle rammeaftale havde 7 fokusområder. I den nye rammeaftale, som på mange områder viderefører den gamle aftale, er fokusområderne ændret til 5. Fokusområderne er med til at tydeliggøre, hvilke handlinger kommunerne skal sætte i gang for at leve op til rammeaftalen. Handicaprådet drøftede rammeaftalen, som på flere områder er blevet mere konkret end tidligere.</p> <p>Dog blev det bemærket, at området vedrørende et styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende stadig er temmelig ukonkret. Handicaprådet opfordrer derfor til mere fokus på området og opfordrer til, at der i rammeaftalen formuleres flere handlinger til styrkelse af samarbejdet med borgerne og deres pårørende. Kun derved forpligtes kommunerne til at sætte gang i så mange tiltag som overhovedet muligt.</p>	<p>Mere konkret aftale</p> <p>Fokusområde om styrket samarbejde mellem borgerne og deres pårørende er ukonkret. Ønske om mere fokus på området</p>	
<b>Vordingborg</b>			
Generelle bemærkninger	<p><b>Vedr. den overordnede proces for udarbejdelse af Rammeaftalen 2021-2022</b></p> <p>Handicaprådet er enige i den foreslåede overordnede proces for udarbejdelse af Rammeaftalen 2021-2022, hvilket vi også gav udtryk for på dialogmødet den 29. nov. 2019. Den sikrede tidlige inddragelse af brugerrepræsentanter, hvor der via dialog var mulighed for at drøfte og komme med bidrag til den kommende rammeaftale inden det endelige forslag blev fremsendt til politiske beslutning.</p> <p>Da både dialogmødet den 11. marts og temamødet den 17. april er aflyst pga. corona situationen, er hele denne for os vigtige del af den overordnede proces for udarbejdelse af rammeaftalen 2021-22 bortfaldet.</p> <p><b>Vedr. Oplæg til indhold og retning for den kommende rammeaftale 2021-2022</b></p> <p><b>Ad. 2. Tendenser på det specialiserede social og undervisningsområde</b></p> <p>Det anføres indledningsvis: " ... At kommunerne oplever de fleste af de samme udfordringer, som de gjorde i forbindelse med formuleringen af den gældende rammeaftale. Mere eller mindre alle kommuner i regionen og på landsplan har</p>	<p>Enig i forslag til proces</p> <p>Handicaprådet foreslår derfor – at hele processen rykkes, og der indkaldes til nyt dialogmøde med brugerrepræsentanter/Handicapråd når corona situationen tillader dette, samt at det afsluttende politiker temamøde og fremsendelse til endelig politik godkendelse ligeledes rykkes.</p> <p>Handicaprådet finder, at der er behov for analyse af baggrunden for det stigende antal af personer med behov</p>	

	<p><i>svært ved at holde budgetterne og oplever et stadig stigende antal børn, unge og voksne med behov for støtte....”.</i></p> <p><b>Ad 4.1 Forslag til justering af form/struktur i ny rammeaftale</b></p> <p>Handicaprådet er enig i at formen af den nuværende rammeaftale, som et relativt kortfattet produkt med et overordnet mål, samt et begrænset antal fokusområder, som er opdelt i udviklings- og styringsområder, fastholdes.</p> <p>Handicaprådet er desuden enig i forslaget om, at der inden for hvert fokusområde forsøges fastsat et mål, defineret en række tematikker og handlinger, som definerer retningen for arbejdet, hvilket giver bedre mulighed for at måle hvilke mål der er nået og hvilke fokusområder man ikke er nået i mål med – hvilket ikke har været muligt i den gældende rammeaftale.</p>	<p>for støtte, herunder behovet for at tilføje flere statslige midler til området, da de iværksatte udviklingstiltag og styringstiltag i den forgangne rammeaftaleperiode ikke har kompenseret herfor.</p> <p>Enig i forslag til form og struktur i aftalen med mulighed for fastsættelse af definerende og målbare mål indenfor fokusområderne</p>	
<p>Bemærkninger til fokusområder</p>	<p><b>Ad 4.2 Forslag til fokusområder i ny rammeaftale</b></p> <p>Handicaprådet er enig i at fokusområderne i den nye rammeaftale begrænses til 5 foreslåede områder, men vores høringssvar til denne del, vil bære præg af at vi ikke har haft mulighed for dialog herom – til afklaring af vores spørgsmål samt input og bidrag til konkretisering af mål og handlinger.</p> <p>Vi ser derfor frem til - at blive indkaldt til dialogmøde om forslag til ny rammeaftale inden den politiske prioritering og beslutning heraf.</p> <p><b>Ad. Fokusområdet - Styrket samarbejde med borgerne og pårørende</b></p> <p>Handicaprådet er enig i, at øget inddragelse af pårørende bliver et udviklings fokusområde.</p> <p>Det er der behov for, men hvor denne ambition opleves som værende reel. Vi forslår derfor - at der bliver formuleret klare mål og handlinger der både vedrører brugerne og pårørende, så resultaterne bliver gennemsigtige.</p> <p>Vi foreslår ligeledes - at det ikke kun omhandler indhold og organisering af tilbud, men også myndighedsdelen. Samarbejde med pårørende i myndighedsbehandlingen, har stor betydning for relevansen og effekten af det konkrete tilbud samt oplevelsen af at blive inddraget i tilrettelæggelsen af indsatsen.</p>	<p>Enighed i begrænsning til 5 fokusområder og ønske om indkaldelse til dialogmøde inden politisk behandling</p> <p>Enig i fokusområde om øget inddragelse og ønske om formulering af klare mål og handlinger og gennemsigtighed samt inddragelse af myndighedsdelen</p>	

	<p><b>Ad. Fokusområdet - En sammenhængende indsats for borger med psykiske vanskeligheder</b></p> <p>Handicaprådet er enig i, det giver god mening at fokusere på psykiatrien ud fra den beskrivelse, som fremlægges.</p> <p>Vi foreslår dog – at der bliver lavet en flerårig plan, der sikrer, man kommer hele vejen rundt om de forskellige målgrupper.</p>	<p>Enig i psykiatrifokus og ønske om flerårige plan for de forskellige målgrupper</p>	
--	--	---	--

	Handicaprådets svar	Bemærkninger	Opfølgning
<b>Sorø</b>			
Generelle bemærkninger	<p>Mellemkommunal Kompetenceudvikling:</p> <p>I oplægget til ny Rammeaftales afsnit om resultater og erfaringer med den nuværende rammeaftale og de syv fokusområder kan man læse, at der har været gode erfaringer med den mellemkommunale kompetenceudvikling, at der er opnået stor opbakning hertil, og at de afholdte arrangementer har været efterspurgt.</p> <p>Der har været udarbejdet årlige regionale analyser af aktivitets- og økonomistyring og udarbejdet opdaterede standardkontrakter, som regulerer køb og salg af pladser, på tværs af kommunegrænser.</p> <p>Alt dette for at se på en bedre styring af og information på området.</p> <p>Der er et stykke vej endnu med konkrete resultater på:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Fokusområder omhandlende et styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende</li> <li>• Styrkelse af den lokale inddragelse og mindre på det mellemkommunale niveau</li> <li>• Identifikation af områder, hvor inddragelsen kunne styrkes, og hvor der ved rammeaftalens indgåelse var en dialog om mulig indgåelse af mere forpligtigende samarbejder på tværs af kommunerne eller et klyngesamarbejde mellem en række kommuner.</li> </ul>	<p>Handicaprådet stiller sig meget gerne til rådighed med råd og vejledning samt følge med i opfølgning af indsatserne for de berørte borgere.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ide om sammen, at kunne udvikle et social behovsindeks på voksenområdet eller årsagsforklaringer på oplevelsen af et stigende støttebehov.</li> </ul> <p>Ovennævnte viser, at der fortsat er plads til forbedringer, hvilket Handicaprådet kan nikke genkendende til også er tilfældet i Sorø Kommunes regi, på baggrund af orienteringer i handicap-baglandet.</p> <p>I oplægget nævnes det, at den tidligere rammeaftale forenklet form har været fremhævet som værende positiv, og at ønsket har været, at hovedtrækkene fortsat bliver bibeholdt.</p>		
<p>Generelle bemærkninger til fokusområderne</p>	<p>Handicaprådet stiller sig undrende overfor, at der er forslag om, at en række af de eksisterende fokusområder kan gennemføres ved at slå to eller flere fokusområder sammen, for derved at skabe en større klarhed og mindre overlap mellem fokusområder, når det i samme oplæg beskrives, at der fortsat er plads til forbedringer.</p> <p>Yderligere er Handicaprådet ikke helt enig med prioriteringerne af nuværende fokusområder og forslagene til nye fokusområder som værende de vigtigste og dem, der skal arbejdes videre med i den kommende rammeaftale. Dvs. de, der har fået flest stemmer er markeret med grønt, hvorimod de fokusområder med næst flest og få eller ingen umiddelbar opbakning som kommende fokusområder er blevet markeret med gult eller ikke er markeret med farver for når Handicaprådet ser på de nævnte fokusområder, omhandler disse f.eks.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tilbuddenes viden og kompetence skal i spil,</li> <li>• Stigende behov for støtte, særligt dyre enkeltsager, styrker brugerinddragelse i visitationsprocessen</li> <li>• Fælles fokus på sårbare unge</li> <li>• Fastholdelse af personale</li> <li>• Specialiseret forebyggelse</li> </ul> <p>Er disse prioriteret som fokusområder, der ikke skal arbejde videre med - skønt de er indbegrebet af eksisterende store udfordringer på de specialiserede områder i det daglige kommunale arbejde?</p> <p>Dog er det særdeles positivt, at fokusområder som Borgeren først, Samarbejde med brugerne og deres pårørende og et nyt forslag som Psykiatri (Sammenhæng</p>	<p>Handicaprådet stiller sig som tidligere sagt, meget gerne til rådighed, da vi ønsker at komme med råd, herunder selv at få mulighed for at komme med råd og vejledning, omhandlende de berørte borgere med behov for støtte.</p>	

til Sundhedsaftaler) er prioriteret som "arbejden videre med". Det er fint, at de enkelte fokusområder er uddybet, på en rimeligt forståelig måde. Udover ovennævnte synes Handicaprådet, at følgende er rigtigt relevante:

- 1) At der i den kommende rammeaftale ekspliciteres, hvad der er målet, tematikker og handlinger inden for de enkelte fokusområder, for at øge rammeaftalens værdi som konkret prioriteringsredskab.
- 2) At der fortsat skal stilles spørgsmål ved, om der skal ske justeringer af rammeaftalens indhold. Dvs. ikke mindst i fokusområderne.
- 3) At der indenfor hvert fokusområde forsøges fastsat et mål, defineret en række tematikker og handlinger for på den måde at øge rammeaftalens operationaliseringsgrad og værdi som konkret prioriteringsgrad, således at det bliver tydeligt for kommuner, regioner og brugerne, hvad der er ambitionen, og hvad der forventes, hvilket vil medvirke til en kvalificeret og løbende opfølgning på fokusområderne i rammeaftalen, som nævnt i bilaget.

Recovery-orienteret tilgang:

Den recovery – orienterede tilgang - hvor der har været afholdt konferencer for bl.a. at udbrede kendskabet – har ifølge oplægget, været en succes med stort udbytte.

Der er sket markante forbedringer og udviklingstiltag på det specialiserede social- og undervisningsområde, hvor der nu i langt højere grad arbejdes ud fra en Recovery – orienteret tilgang. Dette betyder, at indsatsen tager udgangspunkt i den enkelte persons oplevelse af et meningsfyldt liv, og fokuserer på at skabe håb mening og selvbestemmelse indenfor de begrænsninger, den enkelte borger har. Denne tilgang understøtter og muliggør et andet og bedre samarbejde med borgerne omkring muligheder og begrænsninger.

*Justering af form og struktur i ny rammeaftale*

At have som formål, "at øge rammeaftalens operationaliseringsgrad og værdi som konkret prioriteringsredskab, således at det bliver tydeligt for aktørerne (både kommuner, region og brugere) hvad der er ambitionen og hvad der forventes" (Oplæggets side 5) finder Handicaprådet særdeles positivt.

Vi stiller os dog uforstående overfor, at det i oplægget beskrives og betragtes som en risiko, at det med et sådant tiltag, bliver mere tydeligt, hvis der er fokusområdet, man ikke kommer i mål med.

Handicaprådet finder, at denne indsats er et særdeles relevant tiltag, som tager tid og vil tage tid – og vil gerne være medvirkende til en opfølgning på, at indsatserne sker så tidligt i arbejdet, generelt – og som vil være en investering i mindsket fremtidigt støttebehov hos de berørte borgere, til glæde for alle parter.

Formål er positivt

Undren over formulering

Handicaprådet vil meget gerne have helt tydeligt og konkret svar på, hvad formålet og hensigten med denne justering er.

	Er formålet ikke tydelighed på netop målsætningerne og på hvad man kommer i mål med og hvad man ikke kommer i mål med? Eller er formålet med alt dette her i virkeligheden at skjule resultaterne?		
Bemærkninger til fokusområder			
1. Styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde	<p>Fokus 1: Borgeren først – samarbejde med brugerne og deres pårørende – Nyt navn: Styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende</p> <p>Handicaprådet ser med glæde, at der lægges op til “at komme ind i kampen” på fokusområde 1: Styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende.</p> <p>Det kan ikke understreges nok, hvor stort behovet for fokus på dette område er! Der er et enormt behov for at styrke samarbejdet med borgerne og deres pårørende - det er trods alt dem, der lever i deres liv under de vilkår, der nu gælder for det liv – og det er dem, der ved, hvor skoen trykker.</p>	<p>Det vil være så klædeligt, om hensigten med at inddrage borgere (og deres pårørende) som eksperter i eget liv, bliver taget seriøst og implementeret i praksis.</p> <p>Det kan der være et reelt håb om, med større fokus på dette område - Handicaprådet glæder sig til at se dette implementeret i praksis.</p>	
2. En sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder (og styrket kobling til Sundhedsaftalen)	<p>Fokus 2: Forpligtende samarbejde om tilbud til udvalgte målgrupper – Nyt navn: Styrkede vilkår for mellemkommunalt samarbejde- Forpligtende samarbejde:</p> <p>Handicaprådet ser, at den kommende rammeaftale kommer til at forpligte Sorø Kommune til dels at sikre, at der er tilstrækkelige tilbud til borgerne og dels at sikre, at social- og undervisningsområdet styres hensigtsmæssigt i forhold til de berørte borgers behov.</p> <p>Dernæst forpligter den kommende rammeaftale i forhold til økonomi og samhandel mellem kommunerne i Danmark, med baggrund i opbakningen til at fortsætte med fokusområderne fra rammeaftale 2018 – 2020, med enkelte tilføjelser og tilpasninger.</p> <p>Der fremsættes i oplægget ønsker om yderligere forpligtende samarbejder vedrørende udvalgte målgrupper, som tæller borgere med psykiske udfordringer, sårbare unge og særligt dyre enkeltsager.</p>	<p>Handicaprådet kan umiddelbart kun se fordele, ved at styrke det forpligtende mellemkommunale samarbejde, for udvalgte grupper, såvel som for de særligt dyre enkeltsager. Det kan forhåbentlig hjælpe alle kommunerne med, at overholde de aftaler, der indgås indbyrdes, til fordel for borgerne.</p>	
3. Styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende	<p>Fokusområde 3: Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil – Nyt navn: En sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder</p> <p>Handicaprådet finder det særdeles vigtigt, at der fortsat holdes selvstændigt fokus på nuværende Fokusområde 3: Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil, da personalerne på tilbuddene, er dem med “fingrene i bolledejen”. Trods den</p>	<p>Handicaprådet kan på ingen måde anbefale, at lade dette område udgå som selvstændigt fokusområde.</p>	

	<p>afspecialisering, der er sket på området siden 2007, er det i tilbuddene, meget af videnkompetencen på de enkelte brugere ligger. Det vil være decideret tåbeligt, ikke at gøre reelt brug heraf.</p> <p>Det forudsætter dog, at der stilles arbejdsforhold til rådighed for personalet, så det bliver reelt muligt, at udøve denne viden og disse kompetencer på fornuftig og udbytterig vis i praksis.</p> <p>Det hjælper for eksempel ikke noget, at der er så fortravlet i personalernes hverdag, at der ikke er reel tid til de kerneopgaver, tilbuddet er sat i verden til at udføre.</p>		
4. Praksisnær metodeudvikling og videndeling om effekt	<p>Fokusområde 4 - Praksisnær metodeudvikling og videndeling om effekt</p> <p>Beholdes som fokusområde, da konkret viden om, hvordan man griber metode(r) an i praksis – og hvad den/de metode(r), der anvendes på et givent tilbud, har af effekt, er yderst vigtige arbejdsredskaber i arbejdet – det kan Handicaprådet kun tilslutte sig.</p>		
5. Bedre styringsdata og ledelsesinformation	<p>Fokusområde 7 - Stigende behov for støtte udgår</p> <p>Tendenserne på det specialiserede social- og undervisningsområde:</p> <p>I relation til dette område er der sket en stigning af børn, unge og voksne med behov for støtte, hvilket konkret opleves indenfor autismespektrumsforstyrrelser og for unge med psykiske udfordringer / diagnoser. Sorø Kommune har i lighed med andre af KKR-samarbejdets kommuner – såvel som landets øvrige kommuner - problemer med at overholde budgetterne på dette område.</p> <p>Handicaprådet finder med baggrund i dette, at behovet for et fortsat selvstændigt fokus på Fokusområde 7: Stigende behov for støtte, er essentiel.</p> <p>Vi bliver som samfund nødt til at have fokus på, hvorfor andelen af børn og unge med behov for støtte vedbliver med at stige.</p> <p>Hvad er det ved den måde, vi har indrettet os på som samfund, der fostrer stigningerne særligt hos børn og unge indenfor autismespektrumsforstyrrelser og hos unge med psykiatriske udfordringer / diagnoser?</p>	<p>Handicaprådet anbefaler et fortsat fokus på det stigende behov for støtte - og ikke mindst årsagen herfor - og kan ikke anbefale at lade dette fokusområde udgå som selvstændigt fokusområde, i den fremtidige Rameaftale.</p>	
	<p>Sammenfattende på dette afsnit, vil Handicaprådet gerne spørge ind til følgende:</p> <p>1. Valget af udgående fokusområder:</p> <p>Hvorfor foreslås fokusområde 3, "Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil" og 7, "Stigende behov for støtte" slettet, når der under pkt. 2 i rapporten står nævnt: <i>"Mere eller mindre alle kommuner i regionen og på landsplan har svært ved at</i></p>	<p>Handicaprådet står i den grad uforstående overfor forslaget om at "sløjfe" tidligere fokusområder 3 og 7, når det i oplægget er så tydeligt, at disse to fokusområder er et enormt fælles</p>	



	<p><i>holde budgetterne og oplever et stadig stigende antal børn, unge og voksne med behov for støtte"</i></p> <p>Herefter konkretiseres det yderligere at:  <i>"Det stigende antal børn og unge opleves konkret inden for autismespektrumforstyrrelser og unge med psykiatriske udfordringer/diagnoser".</i></p> <p>Handicaprådet spørger så, hvorfor dialogmødet foreslog at slette netop de to ovennævnte punkter 3 og 7.</p> <p>2. Valg af nye navne til flere af fokusområderne:  Handicaprådet undrer sig over, at det syntes nødvendigt, at give Fokusområde 1, 2 og 3 nye navne?  Denne undren øges når det ses, at der i alle tre tilfælde, ændres fra en meget konkretiseret overskrift på hvert fokusområde, der er meget tydelig i forhold til, hvad det er, der er tale om, til en udvisket, forblømt og vævende overskrift, der ikke er tydelig omkring sit indhold.  I alle tre forslag til nye overskrifter går man fra tydelighed til utydelighed.  Sat på spidsen, kan det argumenteres, at der med forslagene til ændret ordlyd på fokusområderne ændres retning fra vejledende overskrifter til vildledende overskrifter.  Handicaprådet tænker ikke det er dét, der er hensigten?</p>	<p>problem for alle kommunerne i KKR-samarbejdet. Handicaprådet anbefaler som beskrevet ovenfor på det kraftigste, at disse to fokusområder bibeholdes som selvstændige områder.</p> <p>Handicaprådet vil på det kraftigste anbefale, at de oprindelige tydelige, konkrete og meget retvisende overskrifter bibeholdes således at ordlyden bliver som følger:  Fokusområde 1: Borgeren først – samarbejde med brugerne og deres pårørende  Fokusområde 2: Forpligtende samarbejde om tilbud til udvalgte målgrupper  Fokusområde 3: Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil  Så er det tydeligt for alle, hvad det er, der er tale om.</p>							
Opmærksomhedspunkt	<p>Tilgængelighed i materialet</p> <p>Endelig et lille generelt opmærksomhedspunkt:  At markere tekst eller celler med farver kan ikke ses af blinde. Denne handicap gruppe bruger et kompenserende værktøj (skærmlæser) til at læse teksten og denne skærmlæser er ligeglad med farver den læser kun teksten.</p>	<p>En løsning kunne være at indskrive i materialet, når noget i teksten er farvemarkeret:</p> <table border="1" data-bbox="1368 1066 1818 1295"> <tr> <td data-bbox="1368 1066 1653 1145">1. (Markeret med grønt)</td> <td data-bbox="1653 1066 1818 1145">Borgeren først – samarbejde med brugerne og deres pårørende</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1368 1145 1653 1225">2. (Markeret med gult)</td> <td data-bbox="1653 1145 1818 1225">Forpligtende samarbejde om tilbud til udvalgte målgrupper</td> </tr> <tr> <td data-bbox="1368 1225 1653 1295">3. (Ingen farvemarkeret)</td> <td data-bbox="1653 1225 1818 1295">Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil</td> </tr> </table>	1. (Markeret med grønt)	Borgeren først – samarbejde med brugerne og deres pårørende	2. (Markeret med gult)	Forpligtende samarbejde om tilbud til udvalgte målgrupper	3. (Ingen farvemarkeret)	Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil	
1. (Markeret med grønt)	Borgeren først – samarbejde med brugerne og deres pårørende								
2. (Markeret med gult)	Forpligtende samarbejde om tilbud til udvalgte målgrupper								
3. (Ingen farvemarkeret)	Tilbuddenes viden og kompetencer skal i spil								

**2.12**

**Orienteringssag: Sjællandsregionens erhvervsliv efter  
Coronakrisen - status og initiativer fra Erhvervshus  
Sjælland, lokal erhvervsfremme og jobcentrene**

**Aktiviteter i  
Erhvervshus  
Sjælland som følge  
af Corona-krisen**

**STATUS pr. 14/5-2020**

## Hjælpepakker til erhvervslivet

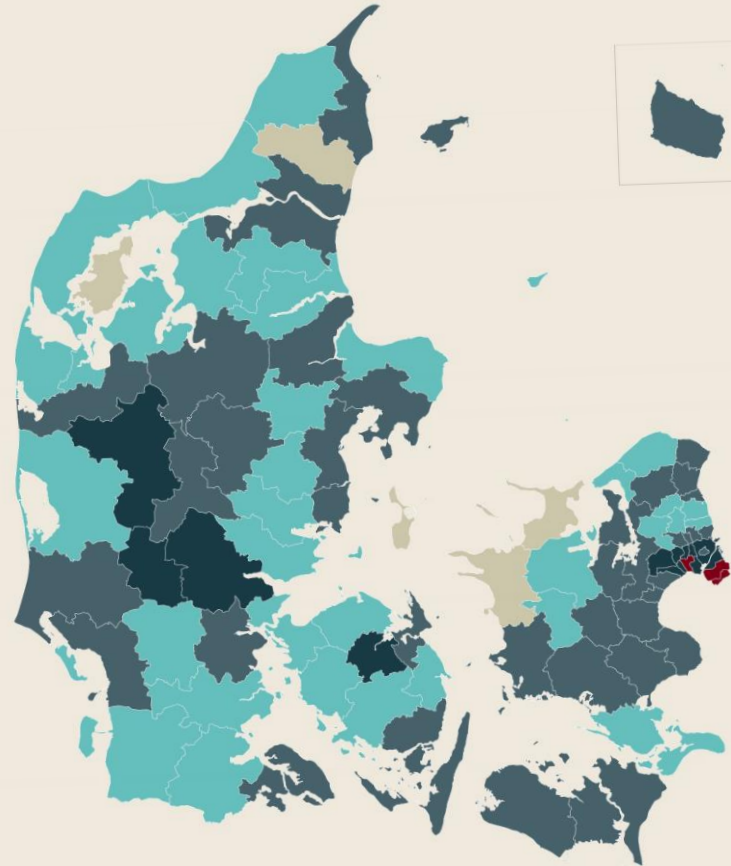
- Lønkomensation til medarbejdere (75% af lønomkostning)
- Lønkomensation til selvstændige og freelancere (75% af omsætningstab)
- Komensation for faste udgifter (husleje, afskrivninger, leasing, renter)
- Komensation til arrangører (+1.000 deltagere)
  
- Udskudt moms, A-skat og AM-bidrag
- Refusion af sygedagpenge
- Lånegaranti hos Vækstfonden

[https://virksomhedsguiden.dk/erhvervsfremme/content/temaer/coronavirus\\_og\\_kompensation/](https://virksomhedsguiden.dk/erhvervsfremme/content/temaer/coronavirus_og_kompensation/)

# Så mange er sendt hjem på lønkompensation

Andel privatansatte lønmodtagere på lønkompensation 11. maj 2020.

Læs mere på [em.dk](https://em.dk)



# Håndtering af Corona-krisen i Erhvervshus Sjælland



- Etableret en **Corona-taskforce**, hvor et team af bl.a. forretningsudviklere har givet sparring og hjælp til virksomheder i forhold til at få et overblik over støtteordningerne og kompensationsmulighederne.
- Vi har afholdt **webinars** for virksomhederne om hjælpepakkerne, kriseledelse, støtteordninger fra Vækstfonden
- Vi har udgivet 2 **E-bøger** om hhv. hjælpepakkerne og "strategi til at tackle Corona"
- Vi har udsendt **nyhedsbreve** og **artikler**, lanceret **videoer** m. Q&A's ift. hjælpepakkerne, gode råd til virksomhederne og Vækstfondens garantiordningen
- Gennemført et **survey** blandt de virksomheder, som har henvendt sig ifm. Corona-krisen ifm. hvilke udfordringer, muligheder og behov Corona-krisen har givet, og hvordan Erhvervshuset kan hjælpe virksomhederne fremadrettet.

# Projektaktiviteter - tilpasninger og udvidelser

- **Early Warning**
  - Hjælp til kriseramte og konkurstruede virksomheder
  - National indsats
  - Ekstrabevilling på 5 mio.kr.
- **SMV PRO**
  - Styrket krisehåndtering – fx dannelse af advisory boards og bestyrelser, opstart af ejer- og generationsskifter, omstrukturering og ledelsens evne til krisehåndtering
  - National indsats
  - Ekstrabevilling på ?
- **SMV Strategi**
  - Styrker lederens mulighed for at lede virksomheden strategisk gennem krisen med udgangspunkt i krisehåndtering, likviditetsstyring, share best practice mv.
  - Regional indsats
- **Zealand International**
  - Corona disruption med fokus på digitalt salg og markedsføring
  - Regional indsats
  - Ansøgt om ekstrabevilling på 4 mio.kr.
- **Brexit**
  - Oprindelig målgruppe var Brexit-ramte virksomheder - nu udvidelse så også målgruppen af SMV'er ramt af corona-krisen er omfattet
  - National indsats
  - Ekstrabevilling på ?

# Henvendelser til Erhvervshus Sjælland

541 unikke henvendelser vedr. hjælpepakker og krisehåndtering

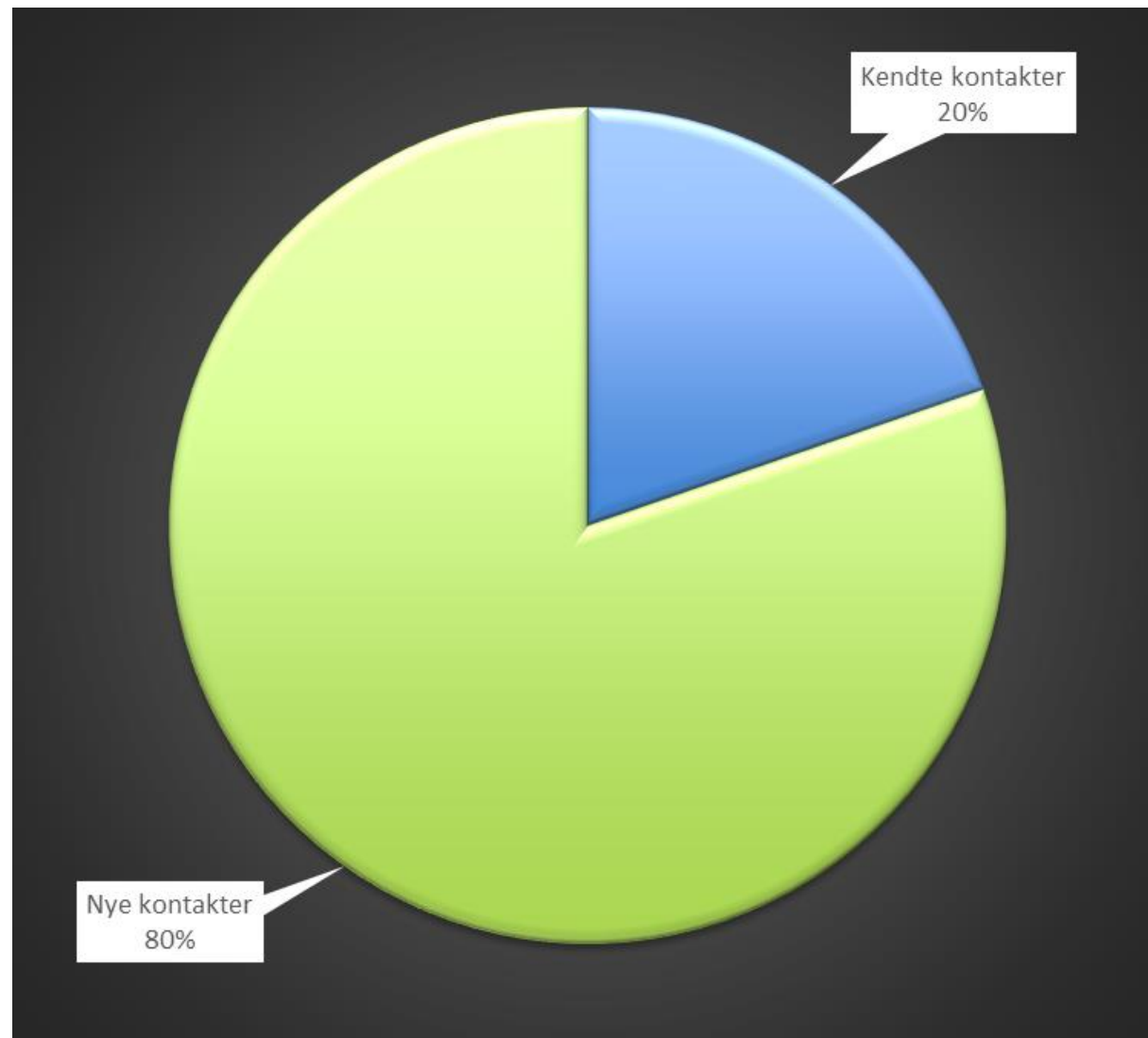
- 226 vedr. lønkompensation til medarbejdere
- 378 vedr. kompensation til selvstændige og freelancere
- 303 vedr. kompensation for faste udgifter
- 10 vedr. kompensation til arrangører
- 302 vedr. udskudt moms, refusion af sygedagpenge, lånegaranti mv.



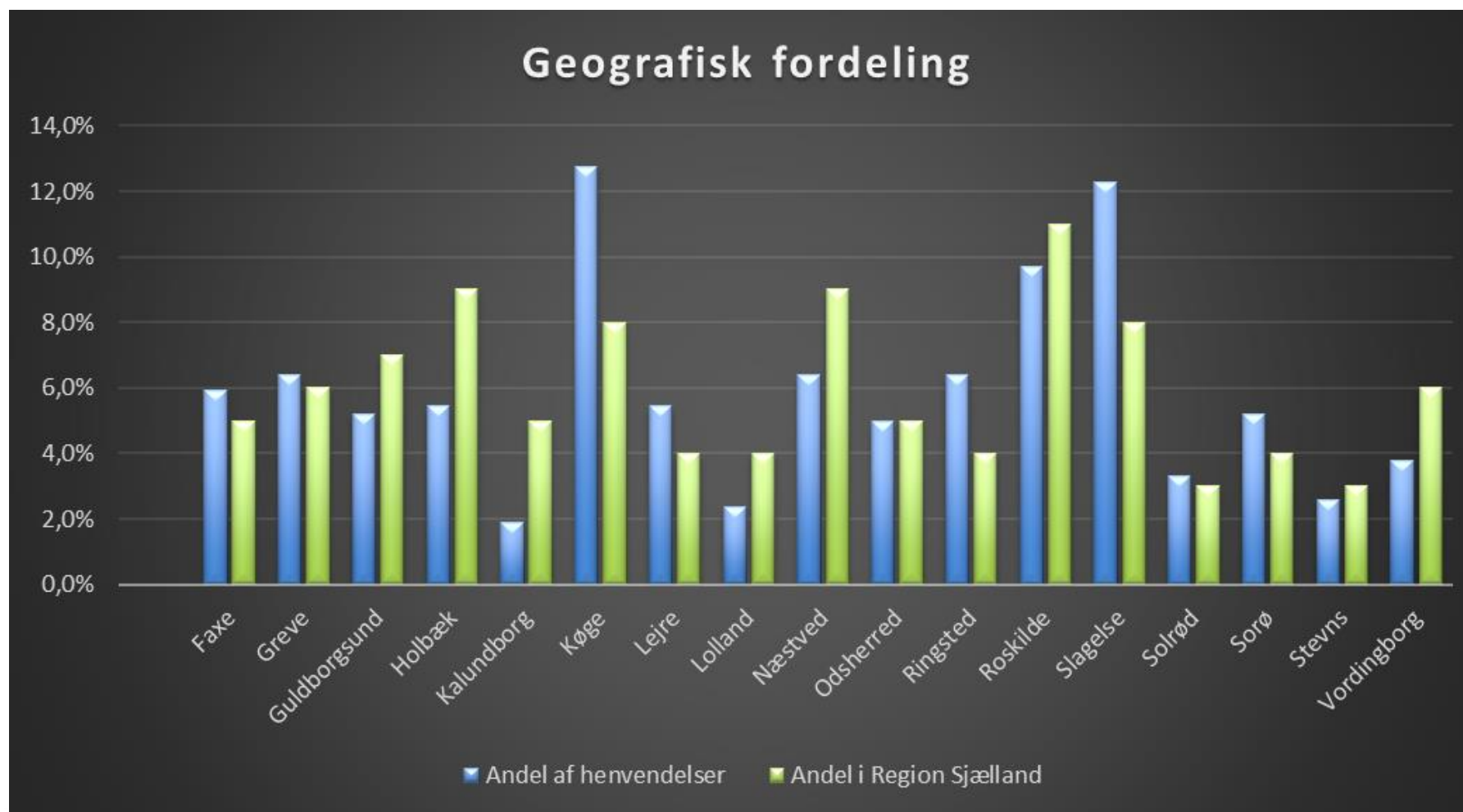


## Mange nye kontakter

- 88% af de virksomheder, der henvender sig til Erhvervshus Sjælland, har ikke været i kontakt med os inden for de sidste 3 år

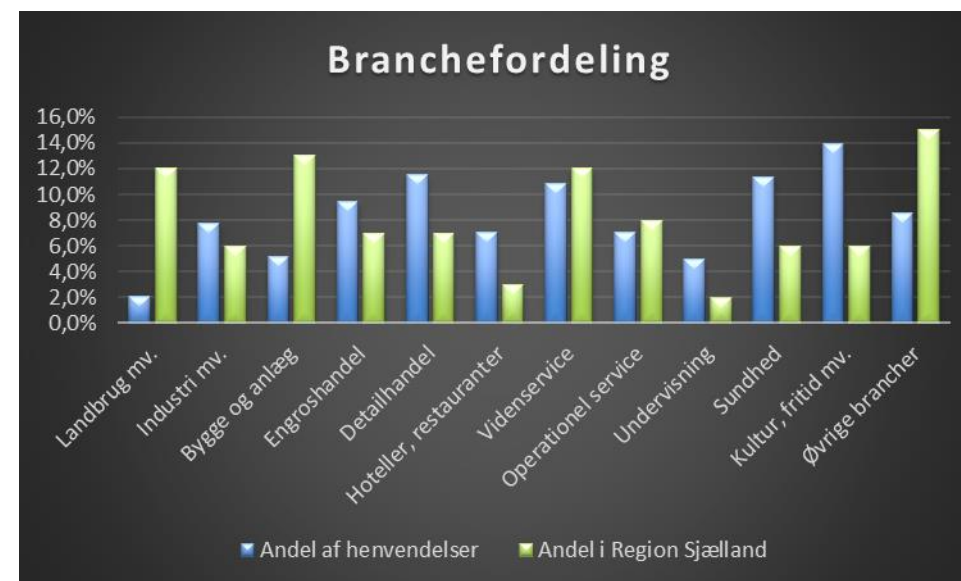


# Virksomhedernes kommunale fordeling



## Virksomhedernes branche- og størrelsesfordeling

- Overrepræsentation af virksomheder inden for handel, hoteller/restauranter, sundhed/personlig pleje og kultur/fritid
- Overrepræsentation af virksomheder med ansatte medarbejdere



## Aktiviteterne og resultatkontrakten

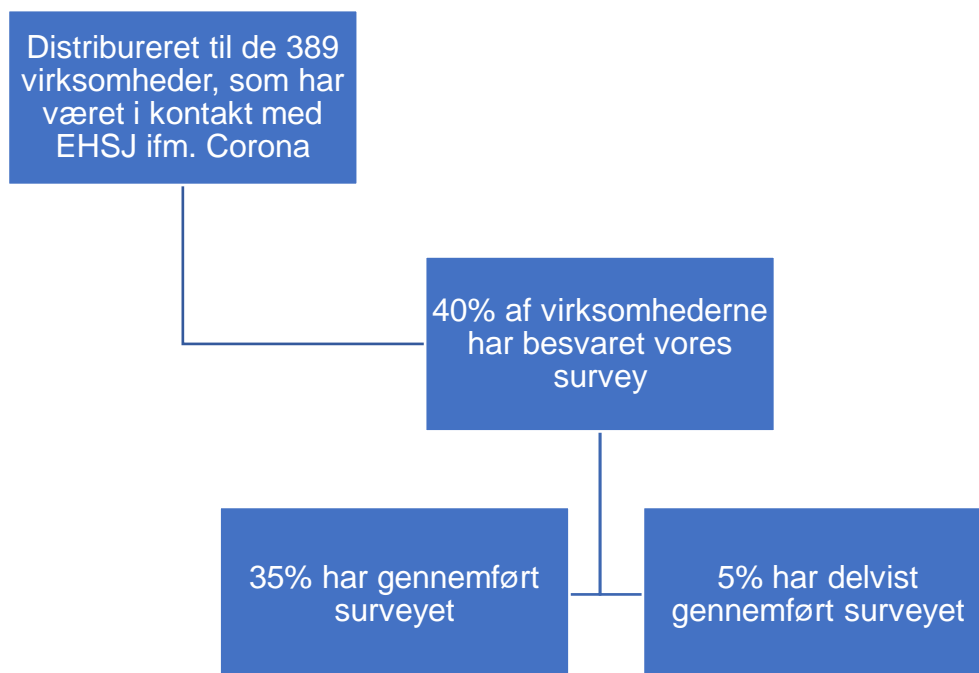
- Al information om hjælpepakker og ansøgningsmateriale på Virksomhedsguiden (mål 3)
- Mange korte forløb (del af mål 4)
- Øget kendskab til Erhvervshus Sjælland (mål 6.2)
- Webinars for kommunale/lokale erhvervsservices (mål 6.3)

**2.12**

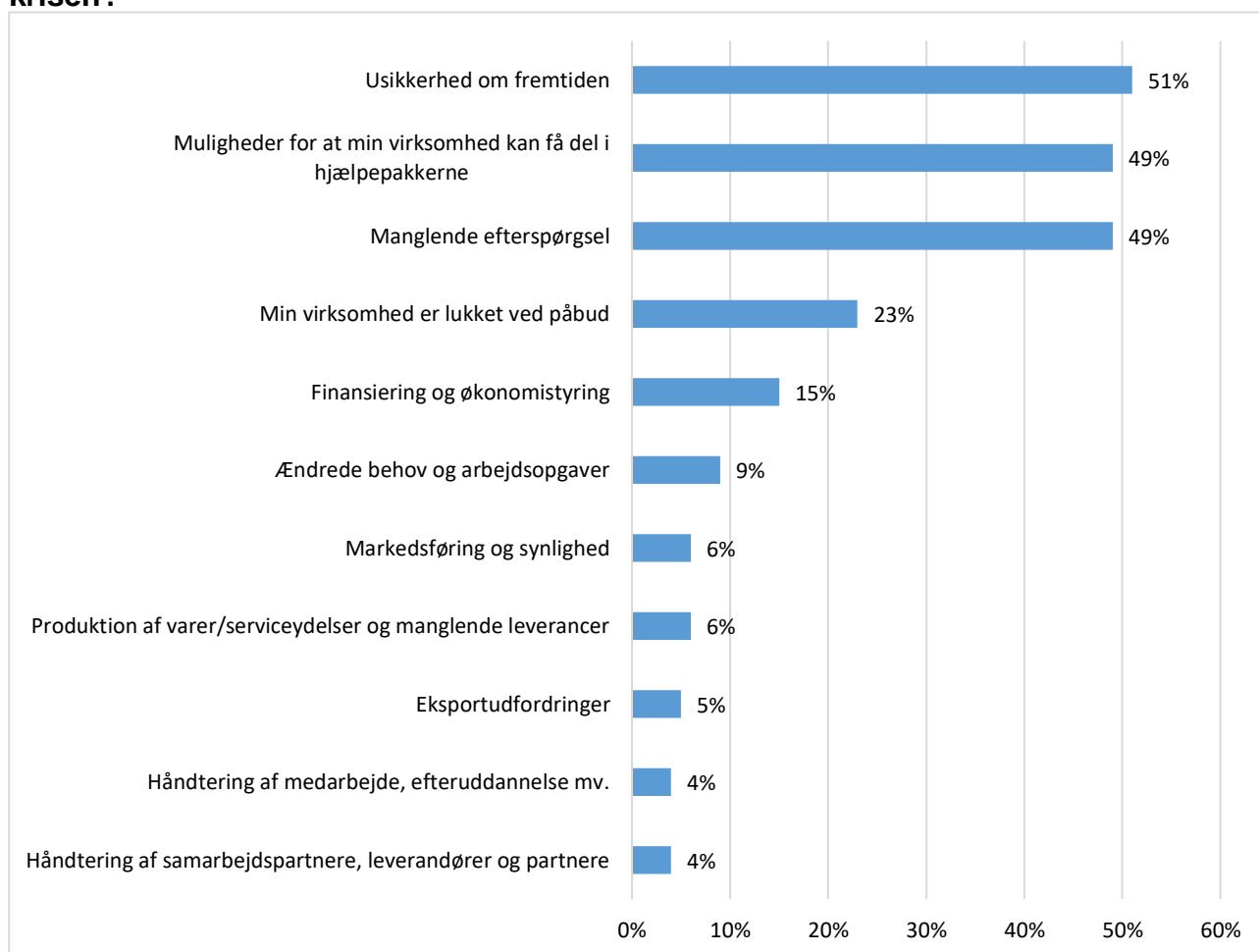
**Orienteringssag: Sjællandsregionens erhvervsliv efter  
Coronakrisen - status og initiativer fra Erhvervshus  
Sjælland, lokal erhvervsfremme og jobcentrene**

## Resultat af Corona-Survey

Vi udsendte et spørgeskema d. 28. april til de 389 virksomheder, der havde været i kontakt med Erhvervshus Sjælland i forbindelse med Corona-krisen. De virksomheder, der ikke havde svaret på surveyen før d.1 maj modtog en påmindelsesmail. Tidligt om morgenen d. 5. maj afsluttede vi målingen, med 158 besvarelser.



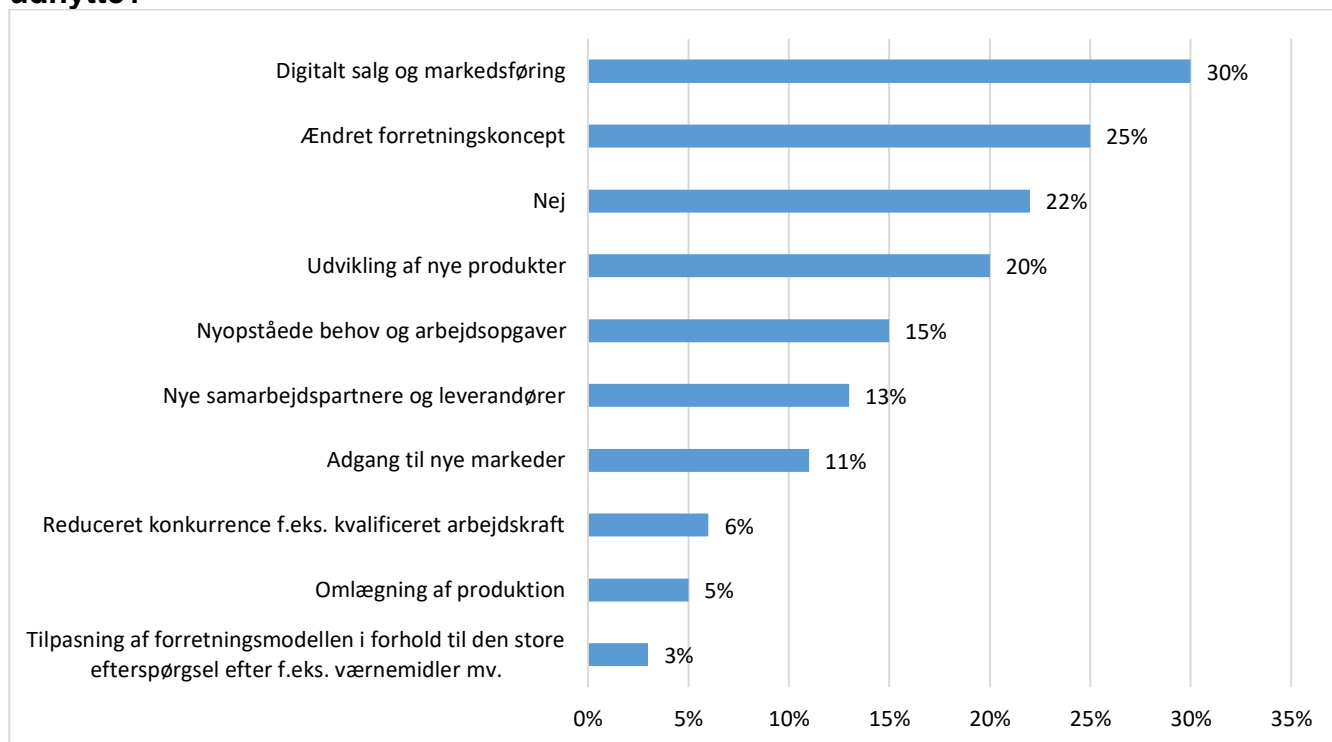
## Hvad er de største udfordringer som din virksomhed står overfor som følge af Corona-krisen?



Ca. halvdelen af virksomhederne oplever at usikkerhed om fremtiden, mangel på efterspørgsel og muligheder for at få del i hjælpepakkerne er blandt de største udfordringer, som virksomheden står overfor. Svarene bærer præg af, at virksomhederne fokuserer på de kortsigtede problematikker lige nu. De har på nuværende tidspunkt ikke overskud til at kigge længere frem, og den store usikkerhed vanskeliggør også dette.

- *"Mest af alt nedgang i omsætning. Men jeg kan holde skindet på næsen som det ser ud lige nu"*
- *"Jeg har åbnet klinikken igen. Men mange tør ikke komme"*
- *"Usikkerhed omkring hjælpepakker, og betaling"*

## Ser du nogle nye muligheder som følge af Corona-krisen, som din virksomhed kan udnytte?



Digitalt salg og markedsføring er den mulighed flest virksomheder ser på nuværende tidspunkt. Dette tegner igen et billede af, at virksomhederne fokuserer på her-og-nu problematikker, og derfor tænker kortsigtet. Det, der fylder mest for virksomhederne, er de muligheder og udfordringer, de har under nedlukningen.

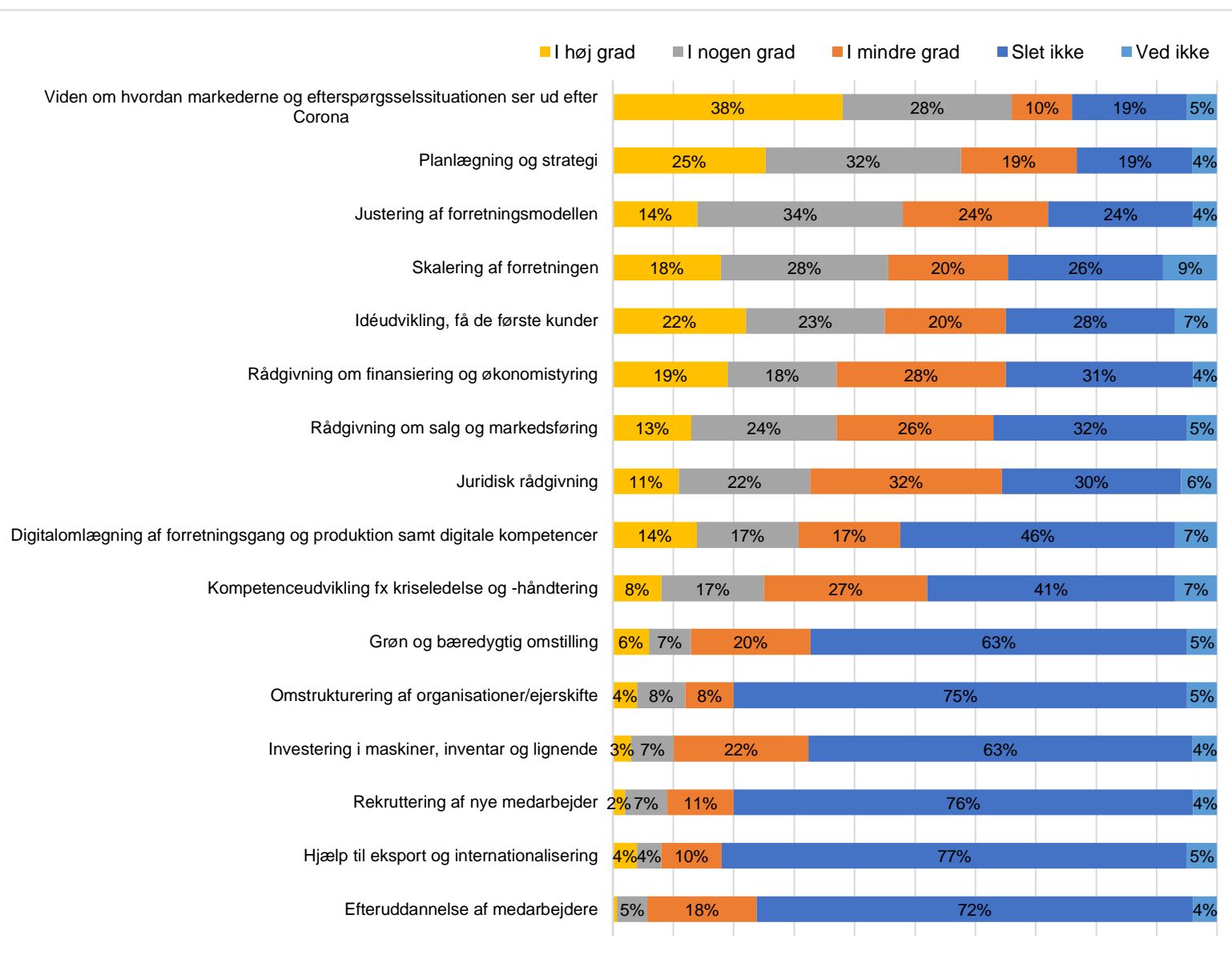
Der er også mange virksomheder der ser muligheden for ændret forretningskoncept og udvikling af nye produkter. Disse muligheder, har et lidt mere langsigtet perspektiv, og det er her Erhvervshus Sjælland kan hjælpe virksomhederne med at udfolde sig.

En stor del af virksomhederne svarer også, at de ikke ser nogen muligheder - måske kan vi hjælpe dem med at se muligheder?

- *"Virtuel kontakt til borgerne. Mindre personlig kontakt"*
- *"Jeg er en lille virksomhed, hvis mine kommende kunder skal spare, har jeg mulighed for at tilbyde billigere og tilpasset løsninger, som de store ikke har mulighed for."*
- *"Det er svært at se nye muligheder som massør"*



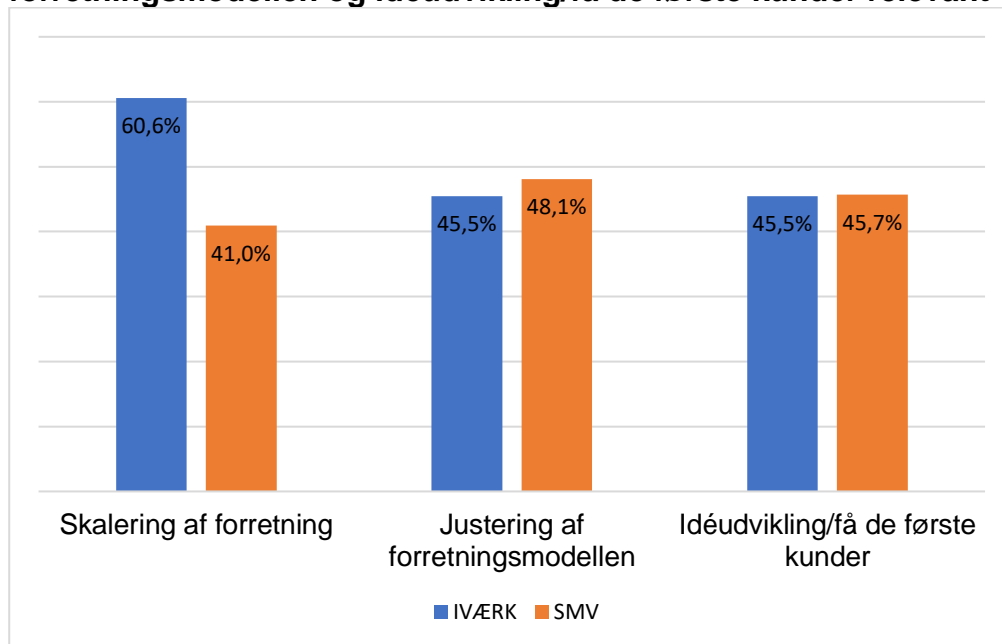
## I hvor høj grad er nedenstående relevant i forhold til at få din virksomhed godt igennem krisen?



Langt de fleste virksomheder finder viden om hvordan markederne og efterspørgslen ser ud efter Corona, meget relevant for at få virksomheden godt igennem krisen. Over halvdelen af virksomhederne finder også planlægning og strategi særligt relevant.

Over 40% af virksomhederne peger på skalering af forretningen, justering af forretningsmodellen og ideudvikling/få de første kunder som tiltag, der er relevante for at få virksomheden godt gennem krisen. Ikke overraskende er det især iværksætterne, der ser et behov for skalering af forretningen. Til gengæld er der ca. lige mange iværksættere og SMV'er, der ser et behov for ideudvikling/få de første kunder, hvilket er overraskende.

## Andelen af virksomheder der finder skalering af forretningen, justering af forretningsmodellen og idéudvikling/få de første kunder relevant



Der er ikke mange virksomheder der ser et umiddelbart behov for at arbejde med velkendte vækstdrivere som eksport, grøn omstilling, kompetencetilførsel og investeringer.

Det ser også ud til, at de digitale ambitioner for de fleste virksomheders vedkommende stopper ved konkrete tiltag som digitalt salg og markedsføring. Kun 31% af virksomhederne ser digital omlægning af forretningsgange og produktion som et relevant middel til at komme gennem krisen.

Virksomhedernes svar antyder igen, at de skal hjælpes til at få øjnene op for de langsigtede perspektiver. Men svarene viser også, at ved at gribe fat i de emner, som virksomhederne umiddelbart og i et kortsigtet perspektiv ser som mest relevante, kan der åbnes op for mere strategisk og langsigtet arbejde med virksomhederne.

Det er desuden bemærkelsesværdigt, at kompetencetilførsel/udvikling ikke får større opmærksomhed i virksomhederne.

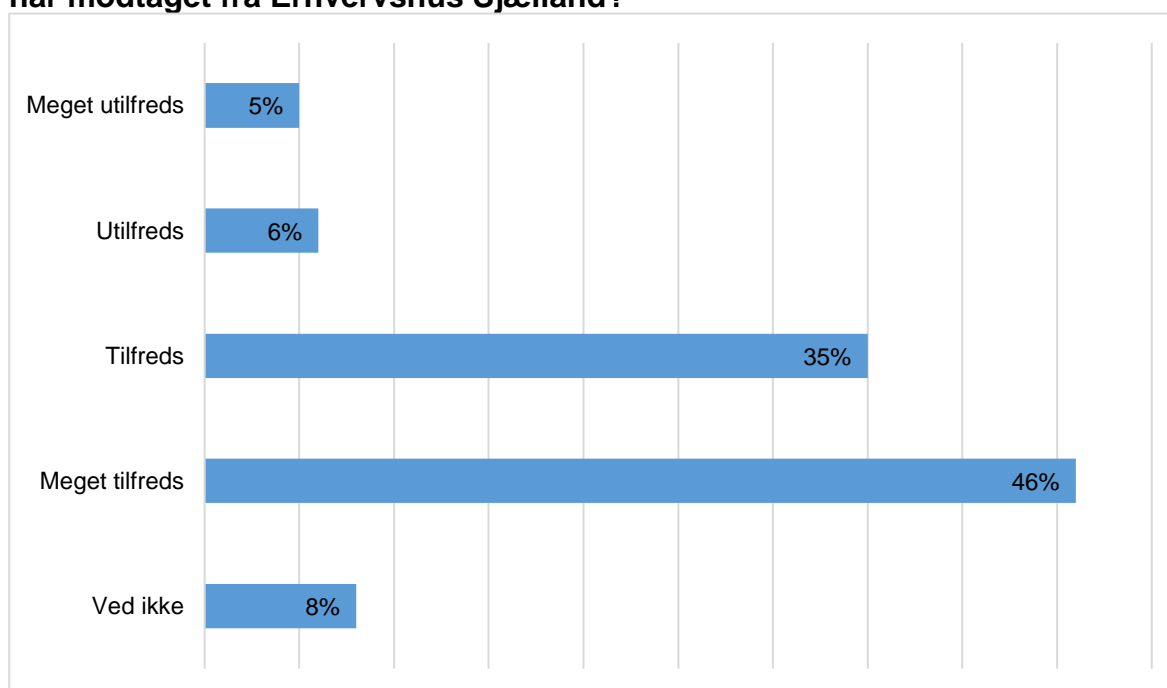
- 25% ser i nogen eller høj grad kompetenceudvikling fx kriseledelse og -håndtering som relevant for at komme gennem krisen
- 9% ser rekruttering af nye medarbejdere som relevant for at komme gennem krisen
- 6% ser efteruddannelse af medarbejdere som relevant for at komme gennem krisen.

Det understøtter det billede, der tegner sig, af, at virksomhederne oplever en udefra kommende krise, der skal håndteres ved at "komme op på hesten igen" og fortsætte der, hvor man slap, før nedlukning og efterspørgselsdrop. Få virksomheder vil af sig selv

se krisen som et springbræt for noget nyt, og uanset om økonomien er i fremgang eller tilbagegang skal virksomhedernes efterspørgsel efter kompetencetilførsel/udvikling stimuleres.

- *“Undersøger om der er andre måder at udnytte kompetencer og erfaringer på - nye områder hidtil udforsket. Initiativ til nye partnerskaber”*
- *“Jeg følger kurser i at lave online kurser, webinar og markedsføring via facebook”*
- *“At lære at bruge IG som markedsføringskanal”*
- *“Hjælp til at kigge langt og fastholdelse”*

**Hvor tilfreds er du med den sparring vedrørende Corona hjælpepakkerne, som du har modtaget fra Erhvervshus Sjælland?**



Der er generelt stor tilfredshed, med den sparring virksomhederne har modtaget. 81% er tilfredse eller meget tilfredse.

**2.12**

**Orienteringssag: Sjællandsregionens erhvervsliv efter  
Coronakrisen - status og initiativer fra Erhvervshus  
Sjælland, lokal erhvervsfremme og jobcentre**

## **Inspirationsliste - eksempler på lokale erhvervstiltag ifm. corona-krise**

Over hele landet har kommunerne stor fokus på at hjælpe virksomhederne bedst muligt gennem corona-krise og at fastholde jobs.

Nedenfor følger en række eksempler på konkrete tiltag kommunerne har iværksat, som led i den lokale erhvervspolitik.

### **Investeringer, tilskud og udsættelse af afgifter**

- Fremrykning af betalinger til leverandører
- Straks-betaling
- Investeringer, herunder anlægsinvestering, byggeri og renovering mv.
- Udsættelse af dækningsafgift
- Lokale hjælpepakker
- Omlægning af sponsorater til tilskud (fx kulturområdet og events)

### **Gratis offentlig lokal virksomhedsvejledning**

- Information og vejledning om anvendelse af nationale hjælpepakker via lokale hjemmesider, nyhedsbreve, sociale medier og webinarer samt henvisning til erhvervshusene og virksomhedsguiden.dk
- Webinarer, digitale arrangementer samt nyhedsbreve til lokale virksomheder om særlige lokale hjælpemulighederne i forbindelse med corona
- Informationsbreve til samtlige virksomheder i kommunen via de digitale postkasser
- Fortsat gratis og uvildig vejledning til virksomheder om opstart, drift og forretningsudvikling i de lokale erhvervskontorer
- Fokus på hjælp til digitalisering – fx gratis vejledning om online salg og nethandel for detailhandel samt take-away løsninger
- Henvisning til online kompetenceudvikling
- Nedsættelse af lokale erhvervstaskforces mhp. hurtigt at identificere og igangsætte nye og efterspørgselsrettede erhvervstiltag med deltagelse af repræsentanter fra det lokale erhvervsliv, kommunen (politisk og administrativt), lokale erhvervsfremmeaktører, de lokalt valgte MF'er mv.

### **Privat rådgivning**

- Samarbejde med bl.a. lokale revisorer, advokater og mentorer om gratis hjælp til virksomheder, eksempelvis inden for særligt hårdt ramte brancher eller virksomheder med likviditetsudfordringer

### **Fokuseret beskæftigelsesindsats**

- Fokuserede jobcenterindsatser, som eksempelvis *Udvidet Erhvervsservice*, hvor lokale virksomheder kan få svar på henvendelser inden for 24 timer om alt fra fastholdelse af medarbejdere og sygemeldte, kompensationsordninger, rekruttering mv.

Dato: 12. maj 2020

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

www.kl.dk  
Side 1 af 2

**Prioritering af virksomhedsrettede myndighedsområder**

- Høj prioritering af byggesagsbehandling og planopgaver
- Fortrinsret for erhverv på genbrugspladser
- Adgang for levering af dagligvare hele døgnet
- Gratis parkering i bymidter

**Lokal markedsføring og hjælp til detailhandel og turisme**

- Støtte til markedsføring af lokale turismetilbud
- "Støt-lokalt"-kampagner
- Støtte til detailhandlen ved f.eks. at etablere by-webshop for den lokale detailhandel, betale lønudgifter til bychefer, indkøb af håndsprit etc.
- Hjælp så handelsforeningen kan undgå kontingentopkrævning i en periode

**Viden og analyser vedr. konsekvenser af corona-krisen**

- Analyser af konsekvenser for det lokale erhvervsliv og beskæftigelse mhp. at kunne målrette erhvervsindsatser mod fx særlige brancher eller grupper af ledige

Dato: 12. maj 2020

Weidekampsgade 10  
Postboks 3370  
2300 København S

[www.kl.dk](http://www.kl.dk)  
Side 2 af 2

**2.13**

**Orienteringssag: Erhvervsudvikling i Femernbælt  
Regionen**



# Erhvervsudvikling i Femernbælt Regionen





# Erhvervsudvikling i Femernbælt Regionen

## En national opgave og en national mulighed

### Forbindelsen er meget mere end en tunnel

Den faste Femernbælt-forbindelse skaber store potentialer for erhvervslivet i hele regionen. Forbindelsen er af OECD udpeget som et såkaldt "system changing mega project". Dette betyder, at forbindelsen kan være grundlaget for skabelsen af nye mønstre indenfor transport, tilgængelighed og handel. En sådan udvikling vil kunne påvirke den økonomiske, sociale og kulturelle struktur, ikke bare omkring selve tunnelen, men i hele regionen mellem Tyskland og Norge. Det ved vi af erfaring fra andre faste forbindelser såsom Storebælt, Øresund, Svinesund og Eurotunnelen.

Betydningen af Femernbælt-forbindelsen for erhvervsudviklingen kan deles op i tre punkter:

- **Den direkte konstruktionsfase:** Selve byggeriet skaber af sig selv tusindvis af nye arbejdspladser.
- **Den indirekte konstruktionsfase:** Den økonomiske aktivitet som byggeprojektet medfører, skaber ligeledes megen beskæftigelse hos underleverandører og ved tjenesteydelser udenfor det egentlige bygeområde.
- **De permanente muligheder som opstår på baggrund af ny infrastruktur:**
  - Faste forbindelser giver kortere rejsetider, som igen fører til lavere transportomkostninger, øget produktion og beskæftigelse.
  - Faste forbindelser ændrer trafikmønstre for gods- og persontransport. Det giver virksomheder og borgere incitament til at lokalisere sig anderledes.
  - En sænkning af transportomkostningerne reducerer de samlede produktionsomkostninger, hvilket medfører billigere produkter og øget konkurrenceevne.
  - Faste forbindelser gør transport hurtigere og billigere. Det åbner op for større vækst i den lokale turismesektor.
  - Faste forbindelser medfører øget generel integration, mere pendling og udveksling af varer og tjenesteydelser. Dette gavner frem for alt økonomien i nærområderne rundt om den faste forbindelse.
  - Forbedret tilgængelighed kan medføre øget vækst for lufthavnene i Hamburg og København på grund af et større opland.

Femernbælt-tunnelen er en integreret del af ScanMed-korridoren, som er en vigtig europæisk erhvervshub i det europæiske TEN-T transportnet. Igennem forbedret tilgængelighed og kortere rejsetider åbner Femernforbindelsen op for hurtigere transport, logistik og opsamlingsområder for f.eks. ferskvarer. Dette kan skabe flere arbejdspladser i hele ScanMed-korridorens forskellige led.

### Men tingene kommer ikke af sig selv!

Region Sjælland er i dag en meget sammensat region bestående af kommuner koblet på hovedstadsområdet udvikling og yderkommuner med udfordringer i forhold til vækst, social sammensætning og uddannelsesniveau. Femern og den østlige del af Slesvig-Holsten har tilsvarende problemer.

Regeringen har – som sin forgænger – en ambition om at skabe et Danmark i balance. Det kræver ikke mindst erhvervsudvikling og nye arbejdspladser i yderområderne. Der er behov for en række initiativer, og selvom flere tiltag allerede er gennemført, så har aktørerne manglet den løftestang, der grundlæggende og permanent har kunne flytte Region Sjælland til en bæredygtig fremtid.

Den mulighed er der nu. Femernprojektet og den nye infrastruktur, der allerede er under udbygning på begge sider af bæltet, giver en enestående mulighed for at bryde de negative mønstre og sikre en stærk udvikling i hele Femern Bælt regionen.

Der må arbejdes for, at Region Sjælland ikke ender som et transitområde for varetransport, tjenesteydelser og personer på vej til og fra kontinentet. Man skal skabe muligheder for det lokale erhvervslivs adgang til nye markeder, produkter og leverandører, som Femernbælt-forbindelsen åbner.

Den nationale uddannelsespolitik, beskæftigelsespolitik og erhvervs politik skal støtte dette.

Vi har brug for nationale strategier og støtte fra Erhvervsministeriet til, hvordan Region Sjællands virksomheder får gavn af forbindelsen. Ligeledes skal Erhvervsministeriet hjælpe med, at få eksisterende virksomheder til at vokse og tænke større. Ministeriet bør udvikle nationale strategier for, hvordan vi skal bruge den faste forbindelse som en løftestang til at tiltrække internationale investeringer.

Den Faste Femernbælt-forbindelse er et af de største erhvervs politiske initiativer, som nogensinde er taget. Den har betydning ikke bare for det sydlige Sjælland, men for resten af Nordeuropa i mange, mange år frem.

Men det kræver, **at der nu udvikles, en erhvervs politik mellem de involverede parter dvs. først og fremmest Sjælland og Hovedstaden i Danmark, Schleswig-Holstein og Hamborg i Tyskland, Syd- og Vestsverige samt Sydnorge.**

Det vil være naturligt, at det er den danske regering, som tager initiativ til en sådan koordineret erhvervsudviklingsplan. Udgangspunktet vil være Sydsjælland og Lolland-Falster, hvor byggeriet mærkes tydeligt, og derefter Nordtyskland, Syd- og Vestsverige og Sydnorge (i prioriteret rækkefølge).

Infrastruktur og rammebetingelser er vigtige forudsætninger for erhvervsudvikling, men om potentialet realiseres sker for 99 % vedkommende som en følge af politiske beslutninger. Platformen er bygget – nu skal der handles.

## Konkrete initiativer i Femernprojektet

### Femernprojektet kan deles i fire hovedindsatser

1. Anlæg af Femernforbindelsen
2. Beskæftigelse og uddannelse
3. Erhvervs- og turismeudvikling
4. Dansk-Tysk grænseregion

## 1. Anlæg af Femernforbindelsen

Selve anlægget af forbindelsen er først og fremmest en opgave for bygherre, entreprenører og myndigheder.

Etableringen af forbindelsen er selvfølgelig den afgørende forudsætning for foreslåede indsatser, men den proces er i god gænge, så anlægsprojektet vil ikke blive diskuteret yderligere her. Dog bemærkes det, at der vil være lokale forventninger og ønsker til den fysiske udformning af projektet, f.eks. indretning af forlandet ved Rødbyhavn, og at Lolland kommune har en række udfordringer ved at være vært for projektet, der aktuelt alene afholdes af Lollands skatteydere.

## 2. Beskæftigelse og uddannelse

Region Sjælland har i dag det laveste uddannelsesniveau af de fem danske regioner. Spørgsmålet er ikke, om der er behov for et kompetenceløft, men om hvordan Femern projektet kan være en løftestang for det. Målet må være en bedre uddannet arbejdsstyrke, der er rustet til at understøtte udviklingen, når forbindelsen åbner.

Anlægsprojektet er så stort, at det er meningsløst kun at fokusere på det lokale arbejdsmarked. Initiativerne skal forankres regionalt, og de kan være med til at løfte hele regionens arbejdsmarked. Det vil være muligt at pendle til selve byggepladsen fra hele Midt-, Øst og Sydsjælland, og der vil være opgaver for underleverandører regionalt, nationalt og internationalt.

Samtidig skal grundstenene til fremtidens dansk-tyske arbejdsmarked lægges. Der er allerede en del pendling, særligt fra Tyskland til Danmark, men erfaringerne fra Region Sønderjylland-Slesvig og Øresundsregionen viser, at der er potentiale for meget mere, når den faste forbindelse er bygget færdig.

Partnerskabet peger på tre indsatser inden for en forstærket beskæftigelsesindsats hhv.:

- Opkvalificering af lokal arbejdskraft
- Tiltrækning og fastholdelse af arbejdskraft
- Tiltrækning af unge og ledige til erhvervsuddannelserne

De tre indsatser flugter med nationale målsætninger. En fokuseret indsats i tilknytning til Femern giver særlige muligheder for at lykkes med ambitionerne regionalt og nationalt.

### 2.1 Opkvalificering af lokal og regional arbejdskraft

Det ligger lige for at sætte en særlig indsats ind i forhold til opkvalificering af den eksisterende arbejdskraft som allerede findes i regionen. I dag er ca. 39 % af arbejdsstyrken ufaglærte, heraf en del i kategorien kvalificeret ufaglært. Der er således en væsentlig arbejdskraftreserve i opkvalificering af regionens borgere, uanset om de i dag er i beskæftigelse eller står uden for arbejdsmarkedet.

Omtrent hver 3. virksomhed oplever vanskeligheder med at rekruttere kvalificeret arbejdskraft og det gælder inden for alle brancher. I Region Sjælland er udfordringen særligt udbredt indenfor bygge og anlæg, men også andre brancher som handel, transport, hotel og restauration samt produktion og industri. Det forventes, at Femernprojektet vil tiltrække en del af de eksisterende virksomheders arbejdskraft, hvilket kun underbygger behovet for at udvide den kvalificerede arbejdsstyrke.

Partnerskabet vil arbejde målrettet på, at konsortierne anvender Jobcentrene i Regionen, når der skal rekrutteres arbejdskraft til Femern projektet og har brug for en forstærket indsats for at udnytte potentialet for at opkvalificere arbejdsstyrken.

**a) Initiativ: Opkvalificering af eksisterende arbejdskraft**

*Opkvalificering af ledige og allerede beskæftigede sikrer, at arbejdskraft med de rette kvalifikationer er til rådighed og skaber samtidig nye muligheder for regionens arbejdsstyrke.*

Opkvalificeringsindsatsen er vigtig. Den skal for det første medvirke til, at konsortierne og virksomhederne, der har opgaver i forbindelse med byggeriet på Femern Bælt-forbindelse får bedre muligheder for at rekruttere *kvalificeret, herboende arbejdskraft til anlægsopgaverne (direkte beskæftigelse).*

For det andet skal opkvalificeringsindsatsen også være målrettet det *indirekte arbejdskraftbehov*, som Femern Bælt-forbindelsen skaber hos leverandører af byggematerialer, maskiner, serviceydelser mv. Den skal desuden være målrettet det afledte arbejdskraftbehov, der opstår som et resultat af de øgede indkomster hos de beskæftigede på Femern Bælt-forbindelse og hos danske leverandører til Femern Bælt-forbindelsen. Dette indirekte og afledte arbejdskraftbehov forventes samlet set at overstige arbejdskraftbehovet på selve Femern Bælt-forbindelsen.

Opkvalificeringen vil være relevant for arbejdsstyrken under anlægsfasen, men det vil også sikre en mere kvalificeret arbejdsstyrke til gavn for regionens virksomheder, når byggeriet er færdigt.

Indsatsen består hovedsagligt af opkvalificeringskurser inden for stort set alle brancher.

Jobcentrene i Guldborgsund og Vordingborg søgte og fik bevilliget 6 mio. kr. til opkvalificering af ledige i forbindelse med Storstrømsbyggeriet. Den forstærkede indsats på Storstrømsbroen har været meget vellykket.

Anlægssummen på Femern er 10-12 gange større og anlægsfasen varer dobbelt så længe. Det er oplagt at bygge videre på erfaringerne fra Storstrømsbroen, men samtidig sikre en udbredelse så opgaven kan løftes. Lolland og Guldborgsund kommuner vil *på vegne af alle 17 kommuner i Region Sjælland* søge om tilsvarende midler til Femern projektet til STAR via AMK-Øst. Budget: 30-60 mio.

**b) Digitale arbejdsmarkedsuddannelser**

Udgangspunktet for langt den overvejende del af erhvervsuddannelserne er i dag, at kursisterne møder op på en af regionens erhvervsskoler, og gennemfører et traditionelt kursus af kortere eller længere varighed. VUC Storstrøm og ZBC udfordrer denne måde at gennemføre erhvervsuddannelser på gennem et nyt koncept, hvor udgangspunktet er at en række erhvervsuddannelser i fremtiden kan gennemføres af kursisterne på arbejdspladsen eller i pop-up-miljøer tæt på virksomhederne.

Målsætningen er, at en række erhvervsuddannelser i fremtiden kan gennemføres på digitale platforme, hvor kursisterne online får undervisningsmoduler, og i VR-miljøer tester den viden de har erhvervet, for senere at aflægge den afsluttende prøve i samme VR-miljøer. Denne spilbaserede tilgang, vil dels kunne sprogversioneres, og dels tilpasses den enkelte kursists foretrukne læringsmetode. Gennem den spilbaserede tilgang, vil medarbejdere med svagere læringskompetencer kunne erhverve sig faglig viden og færdigheder på et højt niveau.

Udviklingen af en række af de mest relevante AMU-kurser (sikkerhed, arbejdsmiljø, stillads, sprogkurser m.v.) vil betyde, at virksomhederne kan tilrettelægge undervisningen mere fleksibelt i forhold til produktionen, ligesom der ikke nødvendigvis er behov for at samle kursister i en bestemt holdstørrelse for at kunne gennemføre en kursusaktivitet. Med i konceptet er en løbende faglig support til kursisterne – online og in situ.

Entreprenørkonsortierne på Femern byggeriet har vist interesse for konceptet både for så vidt, angår den digitale platform og muligheden for at etablere pop-up miljøer på selve byggepladsen. Det vurderes, at det samlede koncept vil have et stort eksportpotentiale ift. internationale byggeprojekter.

Der søges i første omgang om kr. 4,0 mio. til gennemførelse af et forprojekt. Det vurderes at de samlede udviklingsomkostninger vil beløbe sig til 24-28 mio. kr.

### **c) Initiativ: Fra ufaglært til faglært**

*At rykke fra ufaglært til faglært giver bedre jobmuligheder for den enkelte under og efter Femern-byggeriet. Samtidig understøtter det tilgængeligheden af de rette kvalifikationer i byggeperioden.*

Uddannelse og opkvalificering er væsentlige tiltag for at sikre, at alle bliver klædt på til at kunne påtage sig relevante job. Formålet er at få såvel beskæftigede som ledige ufaglærte til at gennemføre en erhvervsuddannelse. Ofte vil de kvalificerede ufaglærte allerede have en række kompetencer på plads gennem AMU-kurser, men en færdiggjort erhvervsuddannelse giver større fleksibilitet og flere muligheder. Det handler om at opfylde den store efterspørgsel på faglært arbejdskraft her og nu, men også om at sikre deltagerne bedre muligheder, når der kommer et konjunkturomsving.

Erhvervsskolernes projektsekretariat udarbejder på vegne af alle regionens erhvervsskoler en ansøgning til Erhvervsstyrelsen som opfølgning på projektet: "Uddannelsesvejen til vækst". Budget: 30 mio.

## **2.2. Tiltrækning og fastholdelse af arbejdskraft**

Femern-projektet kommer oven på en højkonjunktur, hvor der allerede er godt gang i hjulene. Det giver som nævnt mulighed for at hjælpe flere borgere ind på arbejdsmarkedet og dermed løfte socialpolitiske og arbejdsmarkedspolitiske målsætninger på kort og langt sigt.

Højkonjunktoren betyder også, at hele arbejdskraftbehovet ikke kan løftes lokalt eller regionalt. Der skal tiltrækkes kompetencer og arbejdskraft udefra. Det vil være interessant at fastholde dele af denne arbejdsstyrke, så den kan bidrage til vækst og erhvervsudvikling efter forbindelsens åbning.

## **2.3. Tiltrækning af unge og ledige til erhvervsuddannelserne**

### **a) Initiativ: Lærlinge i gang**

*Gennem sociale klausuler er der stillet krav om oprettelse af mindst 500 elev- og lærlingepladser ifm. Femernbyggeriet. For at sikre effektive og effektfulde lærlingeforløb kræves en stor administrativ og logistisk indsats.*

Konsortierne, der skal etablere Femern Bælt-forbindelsen, har forpligtet sig til at oprette elev- og lærlingepladser svarende til mindst 500 elev- og lærlingepladser.

Erhvervsskolernes projektsekretariat skriver på vegne af alle regionens erhvervsskoler en ansøgning til Erhvervsstyrelsen, som har fokus på det store logistiske arbejde med elev- og lærlingepladserne. Konkret drejer det sig om, hvordan skolerne håndterer, at eleverne/lærlingene skal ind på sitet i en kortere periode og så ud igen i en anden virksomhed for at gøre deres uddannelse færdig. Budget: 20 mio.

### 3. Erhvervs- og turismeregion Femern

Femern-projektet har hele tiden gået på to ben: Der er selve anlægsprojektet, og så er der den erhvervsudvikling, som den nye infrastruktur muliggør på længere sigt.

I projekteringsloven formuleres det på den måde, at det skal ”undersøges, hvordan men bedst muligt udnytter det erhvervsudviklingsmæssige potentiale i lokalsamfundet,” men perspektivet er som nævnt meget bredere: Det handler om at realisere grænseregionens og i sidste ende hele Femern-regionens vækstpotentiale.

Region Sjælland og kommunerne i Femernoplandet gør allerede en stor indsats, men realiseringen af potentialet bør også være en national prioritering, sådan som det var tilfældet ved etableringen af Øresundsforbindelsen. Helt central for at understøtte det videre arbejde med erhvervs- og turismeudvikling er, at der er fast udviklingsorganisation med støtte fra både stat, bygherre, region og kommuner.

#### a) **Initiativ: Udviklingsorganisation for Femernprojektet**

Region Sjælland, en række kommuner, DI og 3F finansierer i dag udviklingsorganisationen: Femern Belt Development, hvis opgave det er, at:

- Indsamle og formidle viden om Femernprojektet
- Udvikle initiativer, der kan realisere erhvervs- og beskæftigelsespotentialerne ved Femernprojektet
- Fremme det dansk-tyske samarbejde i grænseregionen
- Bidrage til koordineringen af medlemmernes initiativer

Der er bygget betydelig erfaring og kompetence op i organisationen, men den har – især nu hvor anlægsfasen er i gang – behov for flere muskler.

For at understøtte Femernprojektets formål som regional vækstdriver, og dermed også gennem øget aktivitet sikre forbindelsens økonomiske bæredygtighed, bør staten indtræde som partner i dette samarbejde på linje med Region Sjælland og kommunerne. Særligt ambitionerne om udviklingen af det dansk-tyske samarbejde er vanskelige at realisere under de nuværende rammer, og såfremt dette spor skal forfølges kræver det en styrkelse af organiseringen på såvel dansk som tysk side.

Budget: 5 mio. kr. årligt. Aktiviteterne foregår inden for projekteringslovens rammer og vil være med til at understøtte trafikken på forbindelsen i fremtiden. Udgifterne kan afholdes af anlægsrammen for Femern.

#### b) **Initiativ: Femern-forbindelse som vækstdriver**

*Virksomhederne har ikke den fornødne viden om Femernbyggeriet og de muligheder det giver for netop deres virksomhed.*

Gennemførelse af en række koordinerede aktiviteter i de regionale virksomheder, som understøtter en udvikling, hvor byggeriet af den kommende Femern-forbindelse fungerer som regional vækstdriver. De primære aktiviteter i projektet vil være udarbejdelse af vækstplaner med særlig fokus på optimering og effektivisering samt realisering af

vækstplanerne med særlig fokus på ledelseskvalificering, medarbejderuddannelse, rekruttering (herunder ledige og lærlingeansættelser) samt netværksdeltagelse.

Der er fokus på en mobilisering af virksomheder i Region Sjælland, som har potentiale ift. at byde ind på udbudte opgaver ifm. Femern-byggeriet. Samtidig er der behov for at mobilisere virksomheder, som kan understøtte, at de lærlinge, der får en kort praktikpladsaftale i forbindelse med anlægsarbejdet, kan gennemføre resten af deres praktikperiode.

Når regionale virksomheder rustes til at påtage sig opgaver på anlægsprojektet, er det ikke kun en gevinst i forhold til Femern-projektet. Det vil også øge deres kompetenceniveau og give dem langsigtede muligheder for at byde på nye opgaver.

Erhvervsskolernes projektsekretariat har udarbejdet ansøgning til Erhvervsstyrelsen på vegne af FBD og erhvervsskolerne. Der er søgt om kr. 29 mio., hvoraf halvdelen er deltagernes egenfinansiering i form af timer.

### **c) Initiativ: Besøgscenter**

*Interessen for at besøge byggeriet er massiv og lægger kimen for et langsigtet løft af turismen i hele regionen.*

Femernbyggeriet er et markant infrastrukturprojekt, også i international sammenhæng, og Danmark bør selvfølgelig promovere projektet. En måde at skabe synlighed i hele anlægsfasen er ved etablering af et besøgscenter på Lollands Sydkyst. Erfaringer fra tilsvarende byggeriet viser et potentiale på 100.000 besøgende om året i anlægsfasen i form af både interesserede borgere, turister og professionelle delegationer. Et besøgscenter kan altså fungere som ekstra attraktion og dermed være fremmede for turismen på Lollands sydkyst og i hele regionen. Besøgscentret kan enten drives direkte af Femern a/s eller i samarbejde med lokale organisationer.

Etableringen af et besøgscenter er forudset i anlægsloven, men skal også ske med et format, der matcher Femernbyggeriets status. Budget: 50 mio. kr., der afholdes af Femern a/s.

## **4. Dansk-Tysk grænseregion**

Et vigtigt fokus i anlægsperioden bliver at udbygge samarbejdet med nabokommuner i både Danmark og Tyskland omkring udviklingen af Femernregionen. Den tætte forbindelse til Tyskland åbner både for et stærkere politisk samarbejde på både nationalt og regionalt niveau, og det åbner for såvel nye strukturer og samarbejdsrelationer mellem virksomhederne.

Erfaringerne fra Øresundsforbindelsen, at samarbejde og integration ikke sker af sig selv. Potentialerne skal synliggøres, forbindelserne knyttes og de største barrierer skal fjernes.

**2.14**

**Orienteringssag: Greater Copenhagen Handlingsplan  
2020-2021 og international branding**



OXFORD RESEARCH 

# Greater Copenhagen Indikator-rapport

2019

## Indhold

Indledning	s. 3
Styrker og udfordringer i Greater Copenhagen	s. 4
Integration, vækst og beskæftigelse	s. 5
Infrastruktur og mobilitet.....	s. 8
Tiltrækning af talent, virksomheder og investeringer	s. 10
Nøgleindikatorer	s. 13

### Knowledge for a better society

Oxford Research gennemfører skræddersyede analyser, implementeringsevalueringer og effektevalueringer for offentlige myndigheder, fonde og organisationer i civilsamfundet. Vi rådgiver også om strategiudvikling, faciliterer udviklingsprocesser og formidler vores viden på undervisningsforløb og seminarer. Vi kombinerer akademisk fordybelse, strategisk forståelse og god kommunikation – på den måde skaber vi anvendelsesorienteret viden, der kan gøre en forskel.

Oxford Research er grundlagt i 1995 og har selskaber i Danmark, Norge, Sverige og Finland. Oxford Research er en del af Oxford Gruppen.

## Status på udviklingen i Greater Copenhagen 2019

Denne rapport fortæller om udviklingen i Greater Copenhagen. Rapporten er baseret på en række indikatorer, som beskriver udviklingen inden for udvalgte tematiske fokusområder i Greater Copenhagen-samarbejdet såsom vækst, beskæftigelse, infrastruktur, mobilitet og internationalisering.

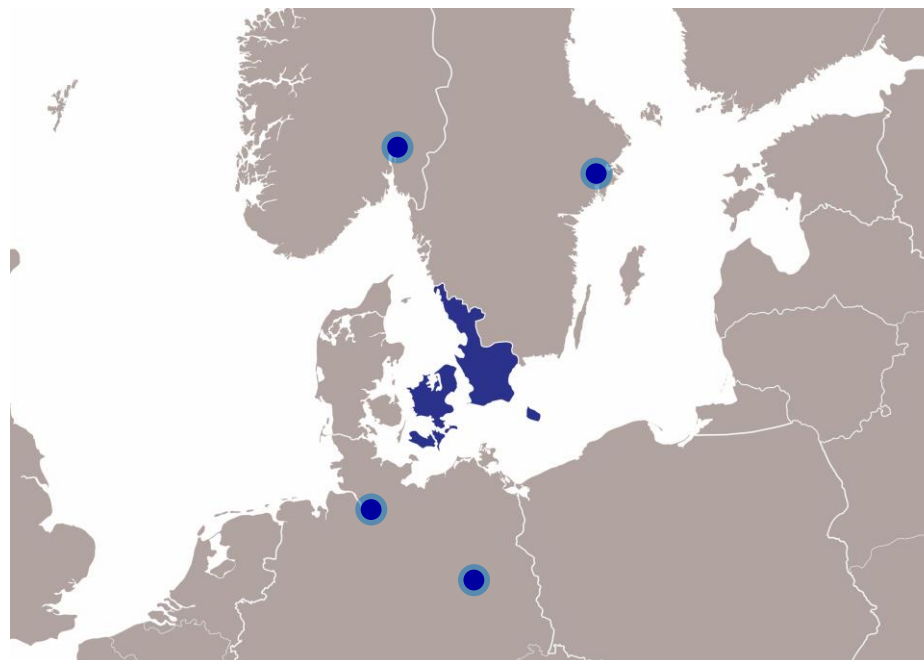
Udviklingen i Greater Copenhagen er overordnet set ganske positiv. Alligevel er der også enkelte steder, hvor udviklingen er mindre god. På næste side præsenterer vi en række styrkepositioner og udfordringer, som vi mener fortjener særlig opmærksomhed fremover.

## International sammenligning

Rapporten giver mulighed for sammenligne udviklingen i Greater Copenhagen med den tilsvarende udvikling i Oslo, Stockholm, Hamburg og Berlin. Til enkelte indikatorer har vi inddraget andre metropoler, hvor det har været særligt relevant. Selvom rapporten giver mulighed for at sammenligne Greater Copenhagen med andre metropolområder, så er der tale om forskellige geografiske afgrænsninger, hvilket påvirker tallene.

Konklusionerne bør derfor drages med forsigtighed, da der er forskel på områdernes sammensætning. På en række andre indikatorer giver rapporten også indblik i forskellene mellem de landsdele, der udgør Greater Copenhagen. Tallene peger på, at der stadig er udfordringer med at knytte regionen tættere sammen og dermed at få større gavn af Greater Copenhagen's forskelligartede styrker.

Det er ikke altid entydigt om en udvikling er god og mange af indikatorerne i rapporten er forbundne på kryds og tværs. Hvor mange udenlandske virksomheder skal der f.eks. være for, at det er godt? Investeres og bygges der intensivt i et byområde påvirker det den kollektive transports punktlighed. Vækst i nogle erhverv tager arbejdskraften fra andre erhverv, mens at unge flytter fra oplandsområderne til hovedbyerne for at uddanne sig og arbejde. Det er godt for regionen men en udfordring lokalt. Nogle tal er i sig selv usikre som f.eks. tal for regional eksport, ligesom andre kan være svære at sammenligne på tværs af regionale og nationale grænser. Det er vigtigt at se samlet på indikatorerne, der til sammen giver et detaljeret indblik i Greater Copenhagen's udvikling.



## Greater Copenhagen

Greater Copenhagen er et erhvervspolitisk samarbejde, der forener regionerne Skåne, Halland, Sjælland og Hovedstaden samt de tilhørende 85 kommuner. Samarbejdet er fokuseret omkring.

- Styrkelse af regionens infrastruktur og mobilitet
- Tiltrækning af talent, turister og investeringer til regionen
- Vækst og beskæftigelse i hele regionen

I rapporten beskriver vi udviklingen i Greater Copenhagen og sammenligner den med andre nærliggende metropolområder, særligt Oslo, Stockholm, Hamburg og Berlin.

## 2. Styrker og udfordringer

### Greater Copenhagens styrker og udfordringer

Greater Copenhagen fremstår i 2019 som en internationalt integreret region der har metropolområdets tiltrækningskræft på turister, talenter og virksomheder. Strategisk ligger der fortsat en udfordring med at få en bedre sammenhæng mellem opland og metropolområder. Herudover er der konkrete udfordringer med at integrere arbejdsmarkedet på tværs af regionen og i den faldende brug af kollektiv transport på den danske side.

### Greater Copenhagens udfordringer



**Regionens udfordringer** – indikatorer hvor der har været en svag eller negativ udvikling eller hvor regionen står komparativt svagt

#### Udfordret kollektiv transport

- Flere fravælger kollektiv transport til fordel for egen bil. S-togsbanen og Movia har på to år til sammen oplevet en nedgang på over 10 mio rejsende svarende til ca. 3 %.
- Andelen af arbejdspladser, der kan nås inden for en time med kollektiv transport er faldet i de fleste byer og områder i Greater Copenhagen.
- Øresundstogenes punktlighed ligger væsentlig under de regionale jernbaner og oplevede et fald fra 2016 til 2017.

#### Digital infrastruktur stadig ikke i top

- Selvom der de seneste år er sket en positiv udvikling i den digitale infrastruktur i Greater Copenhagen, er andelen af borgere med adgang til højhastigheds internet stadig væsentligt lavere i mange dele af Greater Copenhagen sammenlignet med de andre nordiske metropolregioner.

#### Flaskehalse i kompetence- og arbejdskraftforsyning

- Det er i højere grad de samme typer af arbejdskraft, der er efterspurgt i hele regionen, særligt inden for faglærte erhverv i den private og offentlig sektor. Arbejdskraftskonkurrencen sænker den funktionelle integration af regionen.

### Greater Copenhagens styrker



**Regionens styrker** – indikatorer hvor regionen står komparativt stærkt eller hvor der har været en særlig positiv udvikling

#### Stabil vækst og stigende produktivitet

- Bruttoregionalproduktet (BRP) har i en længere årrække været stødt stigende. Særligt udviklingen i BRP pr. beskæftiget, som er et mål for produktiviteten, har de seneste år været stærkere i Greater Copenhagen end flere af de andre nordeuropæiske metropoler.
- Andelen af vækstvirksomheder har på både den danske og svenske side af Greater Copenhagen været stigende siden 2012.

#### En region med høj tilgængelighed

- Greater Copenhagen har i kraft af Københavns Lufthavn stadig en klar nordeuropæisk førerposition når det kommer til international tilgængelighed
- Regionen har sammenlignet med de andre nordeuropæiske metropoler mindre trængsel og bedre tilgængelighed på vejene.

#### Stor international tiltrækningskraft

- Der er siden 2015 kommet 20 % flere internationale videnarbejdere til Greater Copenhagen.
- I Norden er Greater Copenhagen det metropolområde som tiltrækker flest udenlandske strategiske investeringer.
- Greater Copenhagen tiltrækker flere internationale turister end både Stockholm, Oslo, Helsinki og Hamborg.

#### Stigende uddannelsesniveau

- Andelen af befolkningen med en videregående uddannelse i Greater Copenhagen er støt stigende og er gået fra knap 36% i 2008 til 43% i 2016.

### 3. Integration, vækst og beskæftigelse

*Samfundsøkonomien vokser jævnt i Greater Copenhagen med et par % om året og er indtil videre ikke påvirket af den globale usikkerhed om verdenshandlen og Brexit. Selv om arbejdsløsheden er lav, og der i mange brancher er mangel på arbejdskraft på begge sider af Sundet, er lønstigningerne lave. Det samme er inflationen – i Sverige ca. 2 %. og i Danmark ca. 1 %.*

*Antallet af vækstvirksomheder er højt, og den beskæftigelsesmæssige integration – arbejdspendlingen mellem Hovedstaden og Sjælland, og mellem Skåne og Halland, samt fra Hovedstaden til Skåne – går frem. Kun pendlingen fra Skåne til Hovedstaden falder, men der er tegn på, at faldet er stoppet.*

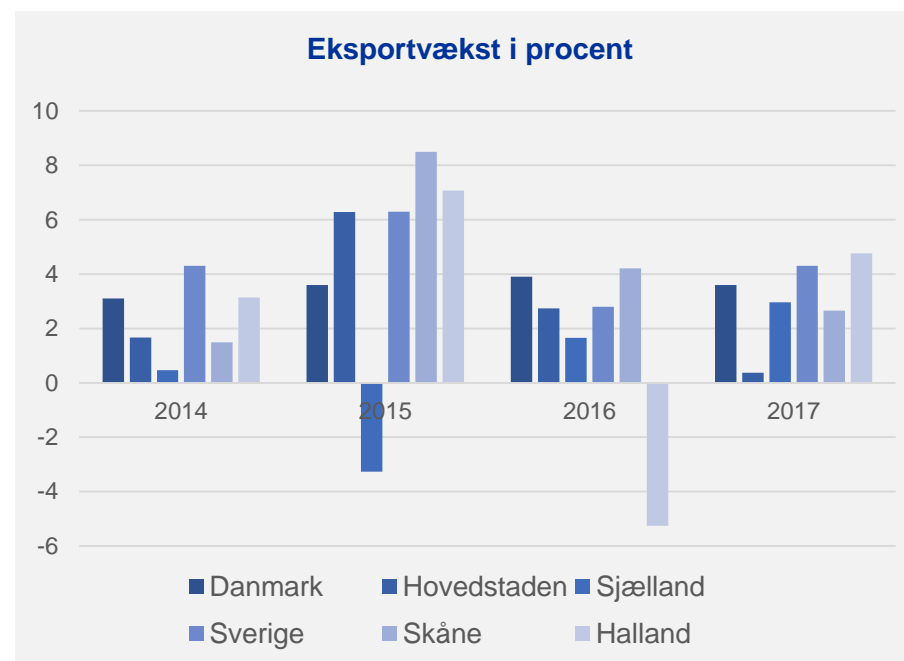
#### Stabil vækst men eksportpause, især i Danmark og i Hovedstaden, i 2017-18

Både den danske og den svenske samfundsøkonomi er i god balance og vokser med ca. 2 % om året. I begge lande, og i alle fire regioner i Greater Copenhagen er væksten bredt drevet af vækst i det private og delvist også i det offentlige forbrug, af eksport samt offentlige og private investeringer. Forbruger- og erhvervstilliden er positiv, men vigende – mange tror, at der kan komme problemer udefra, fx pga internationale konflikter mellem USA og Kina, eller i Mellemøsten, eller som følge af Brexit, men er dog ikke stærkt bekymrede.

De indikatorer vi har for eksporten (af varer og tjenester samlet) fra virksomheder i Hovedstaden og i Sjælland viser, at selv om Hovedstaden tidligere har været en vigtig vækstmotor for Danmark har eksportvæksten i begge regioner i de sidste 2-3 år ligger lidt under væksten i den samlede danske eksport. I Danmark regner de økonomiske vismænd med en eksportpause i 2018 (dvs. en realvækst på kun 0,4 %) som følge af international usikkerhed – men det er ikke en vækstpause, der får arbejdsløsheden, som ligger stabilt lavt på 4 %, til at stige.

Den svenske eksport af varer og tjenester er i de sidste 3-4 år steget lidt stærkere end den danske eksport. Det skyldes bl.a. den faldende svenske kronekurs – fra en værdi på 90 danske øre i 2012-13 til nu 70 øre

I de næste to år regner vismændene i Danmark og Konjunkturinstituttet i Sverige med en dansk eksportvækst på 3 %. og en svensk eksportvækst på 2 %.



► Eksporttallene er for Danmark baseret på tal for virksomhedernes ikke-momspligtige omsætning. Både i Danmark og i Sverige registreres eksporten fra en koncern der, hvor koncernens hovedkontor ligger. Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik og Statistiska Centralbyrån, De Økonomiske Råd og Konjunkturinstituttet.

### 3. Integration, vækst og beskæftigelse

#### Høj beskæftigelse i hele Greater Copenhagen

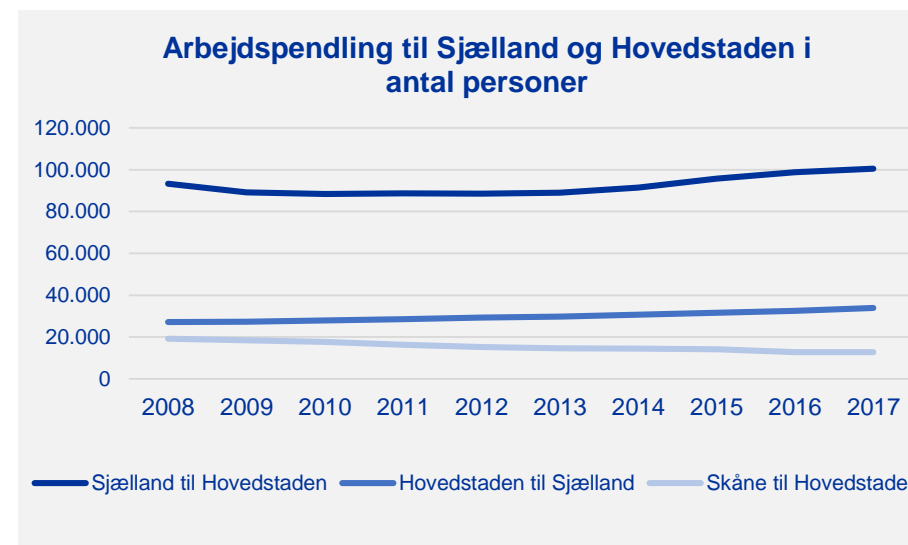
Arbejdsløsheden i Danmark og Region Hovedstaden er ca. 4 %. og i Sverige 6 %. I Skåne er arbejdsløsheden dog lidt højere - ca. 9%. I mange fag er der imidlertid fuld beskæftigelse og mangel på arbejdskraft og mange ubesatte stillinger, som sætter en bremse på den økonomiske vækst. Det er vidt omfang også de samme brancher og fag på begge sider af Øresund, hvor der er mangel på arbejdskraft.

Tidligere, i 00'erne, var var den danske økonomi overophedet, mens der var arbejdsløshed i Skåne, fx i flere industri- og byggefag. I dag er det anderledes – der er ikke overophedning, men dog et ”stramt” arbejdsmarked i begge lande. Pendlingen over Øresund er derfor for øjeblikket en god kilde til integration mere end en faktor, der kan udjævne konjunkturerne og modvirke flaskehalse. Der er således mangel på håndværkere, teknikere og personale til sundheds- og socialsektoren på begge sider af Øresund.

#### Stigende pendling på begge sider af Øresund – men pendlingen fra Skåne til Danmark er faldet

Pendlingen mellem Hovedstaden og Sjælland, mellem Skåne og Halland, og fra Hovedstaden til Skåne (dvs. folk der bor i Hovedstaden og arbejder i Skåne) er stigende. Stadigt flere er parate til at bruge tid på at pendle for at beholde eller få et godt job. Pendlingen fra Skåne til Hovedstaden er faldet – fra 19.000 i 2008 til nu kun 12-13.000. Det skyldes bl.a. grænsekontrollen – men også, at der har været en vis reduktion af forskellene mellem boligpriserne og lønningerne i Hovedstaden og i Skåne.

Den positive nyhed er, at faldet i grænsependlingen tilsyneladende er stoppet. En mulig forklaring er, at toggangen – efter væsentlige forringelser for nogle år siden i forbindelse med etableringen af grænsekontrol – er forbedret igen (flere timer med togafgang hvert 10. minut mellem København og Malmö). Det er også interessant, at pendlingen fra Hovedstaden til Skåne er steget og ikke faldet (selv om den ligger på et klart lavere niveau end pendlingen den anden vej). Det bemærkes også, at selv om pendlingen mellem Halland og Skåne er steget, er den stadig langt fra niveauet mellem Sjælland og Hovedstaden.

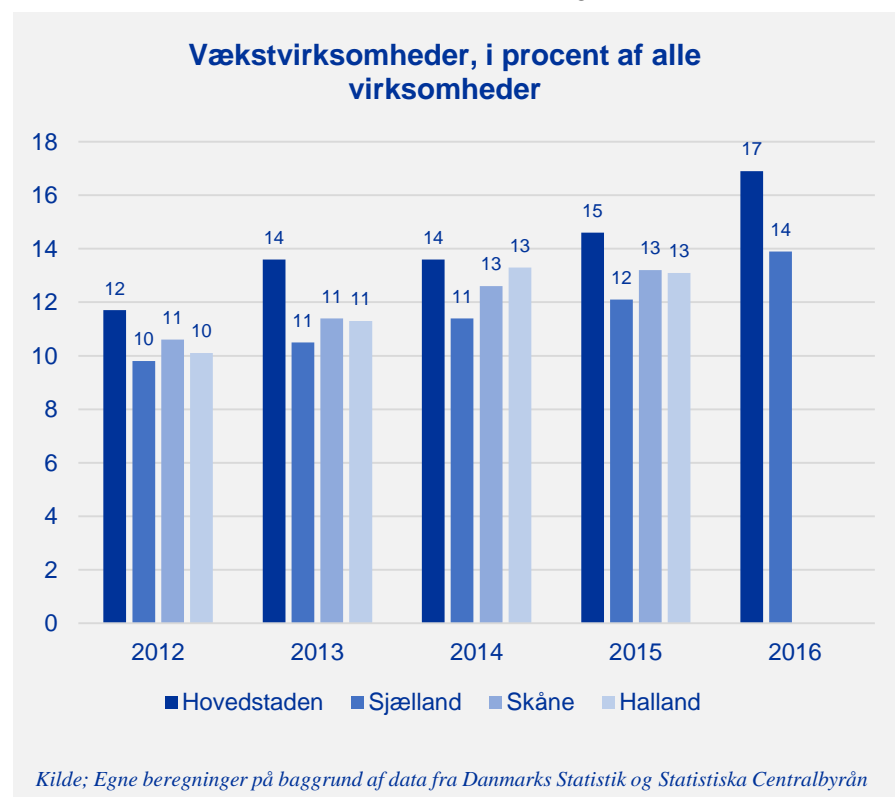


Kilder: DSB, Skånetrafiken, Scandlines og – for 2017 – skøn fra Øresundsinstittet

### 3. Integration, vækst og beskæftigelse

#### Mange vækstvirksomheder i hele Greater Copenhagen

En indikator for et sundt vækstklima for virksomhederne er antallet af vækstvirksomheder. Det måler vi her som virksomheder, der i de sidste tre år er vokset med i gennemsnit mindst 10 % om året. De seneste tilgængelige data viser, at vækstvirksomhedernes andel af det samlede antal private virksomheder er vokset. I Hovedstaden er den vokset fra 14 til 17 %, i Sjælland fra 11 til 14 %, og i Skåne og Halland fra 11 til 13 %, figuren. Det går med andre ord den rigtige vej i alle 4 regioner. En ny faktor i vækstbilledet er, at det i Skåne og i Malmö i dag er servicevirksomheder, der i højere grad end industrivirksomheder driver væksten (Kilde: SCB, statistikdatabasen, Företagens ekonomi).



#### Fortsat vækst i Life science klyngen

En af Greater Copenhagen-samarbejdets tematiske fokusområder er life science-klyngen. Life science dækker over farmaceutiske virksomheder, bioteknologi og medicinalindustrien såvel som forskningsinstitutioner og hospitaler. Her viser de nyeste tal en fortsat fremgang i antallet af ansatte. I hele klyngen har der samlet set været en fremgang på 3,4 % fra 2016 til 2017 til i alt 44.000 ansatte. Life science-klyngen i Greater Copenhagen er dermed stadig mere end dobbelt så stor som life science-klyngen i Stockholm-Uppsala.

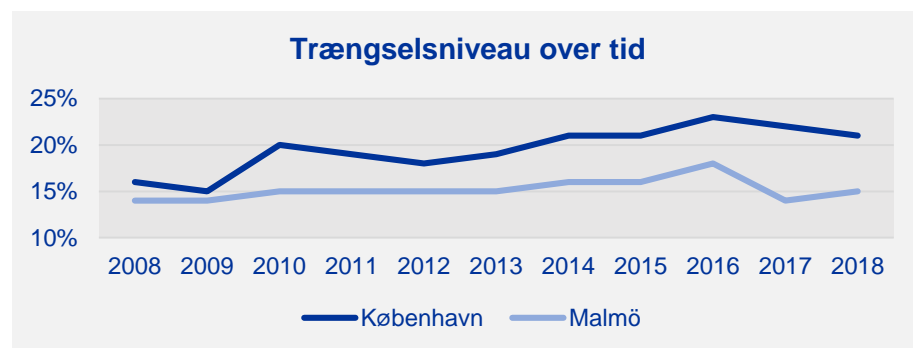
Mens at størstedelen stadig er beskæftiget i virksomheder i Region Hovedstaden, så har vækstraten for antallet af ansatte været højst i Region Skåne. I Skåne steg beskæftigelsen i life science således med 6,2 % fra 2016 til 2017 mod 3,9 i Region Hovedstaden, mens at der var en mindre tilbagegang i Region Sjælland. Tallene for life science er hentet fra "State of Medicon Valley 2019" og indeholder ikke data fra Halland.

## 4. Infrastruktur og mobilitet

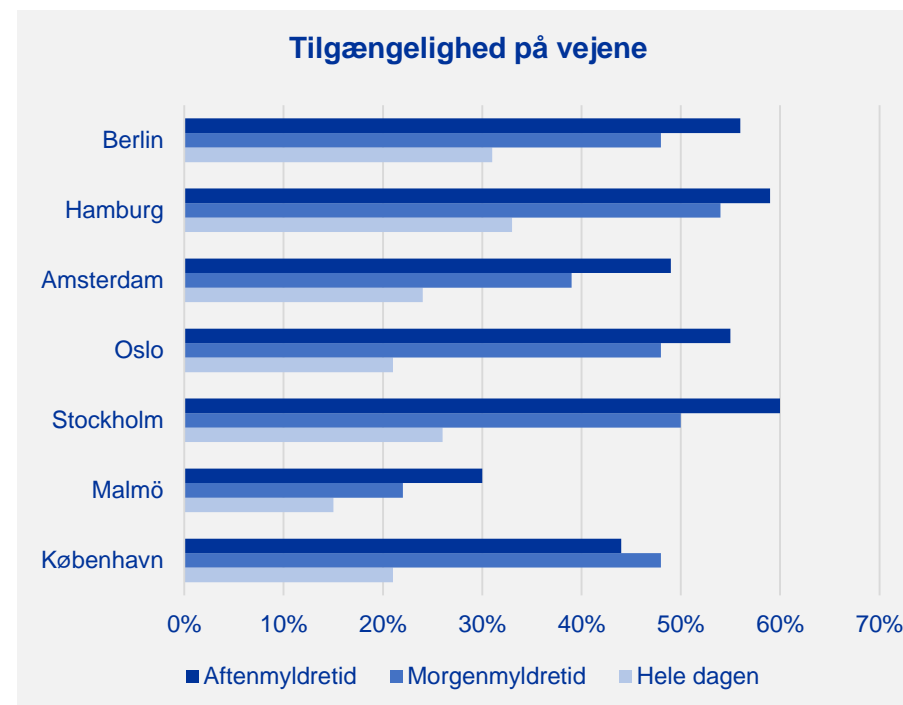
Infrastruktur og mobilitet er stadig en af Greater Copenhagens store styrker. Her er mindre trængsel end i andre metropoler og samtidig en stort antal rejser, der foretages med kollektive transportmidler. Der er dog et faldende antal rejser med kollektiv transport i og omkring København. Indvielsen af den nye metroring vil muligvis vende denne udvikling.

### Mindre trængsel i Greater Copenhagen end andre nordeuropæiske storbyer

Set over et længere tidsperspektiv er trængselsniveauet for bilister, målt som ekstra rejsetid ift. rejsetid ved 'frit flow', forholdsvis stabilt i Malmö og svagt stigende i København. For København er trængselsniveauet dog gået ned siden det toppede med gennemsnitligt 23 % ekstra rejsetid i 2016. I Malmö har den gennemsnitlige forsinkelse i forhold til frit flow ligget stabilt omkring de 15 % i en længere årrække. I de mest travle timer må indbyggerne i København regne med forsinkelser på 48 % (om morgenen) og 44 % (om aftenen). Det er en stigning på 4 % siden 2016 for aftenmyldretiden. Sammenlignet med andre storbyer i Nordeuropa er niveauet i både København og Malmö dog stadig noget lavere. I Stockholm, Hamburg og Berlin er den gennemsnitlige ekstra rejsetid omkring de 30 % for hele dagen og op til 60 % om aftenen.



► Figuren viser gennemsnitlig ekstra rejsetid ift. rejsetiden ved 'frit flow'  
Kilde: Tom Tom / Atkins



► Figuren viser gennemsnitlig ekstra rejsetid ift. rejsetiden ved 'frit flow'  
Kilde: Tom Tom / Atkins

### Flere biler og mere trafik på vejen

GPS-tallene beskriver den travleste time morgen og aften. Der er andre måder at anskue trængsel på. Vejdirektoratet i Danmark fortæller i deres rapport om statsvejene fra 2019, at trængslen i Region Sjælland og Hovedstaden begynder tidligere og tidligere på morgenen. Myldretiden er derfor blevet udvidet, hvilket vil sige, at der samlet set er trængsel over længere tid end før. Dette skyldes ifølge Vejdirektoratet, at der er flere, der vælger bilen. Ud over de barrierer der kan være ved at skulle tage kollektiv transport, peger rapporten på at en god samfundsøkonomi giver flere biler. Siden 2010 er antallet af biler på vejene steget med næsten 20 %.



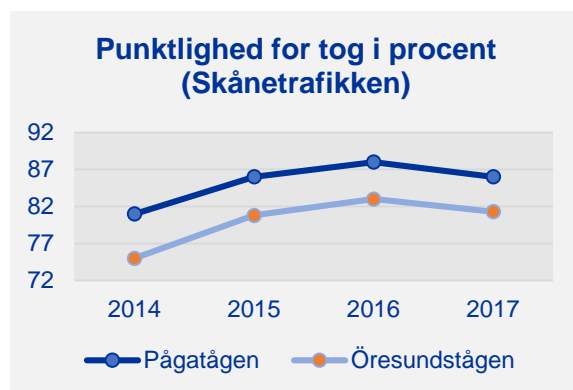
## 4. Infrastruktur og mobilitet

### Faldende antal rejser med S-tog og Movia-busser

Selvom trængselsniveauet i Greater Copenhagen ligger lavere end i andre lignende metropolområder, så er der alligevel en tydelig udvikling i og omkring København væk fra kollektive transportmidler. S-togsbanen og Movia har på to år til sammen oplevet en nedgang på over 10 mio. passagerer/rejser svarende til 3 %. For de fleste andre strækninger har udviklingen i antallet af rejsende været stabil eller som i Halland stigende. Samlet set betyder udviklingen, at det gennemsnitlige årlige antal rejser med kollektive transportmidler pr. indbygger er faldet fra 147 til 145 i 2018.

### Lavere punktlighed for Øresundstog

Med hensyn til punktligheden er der en svagt faldende tendens fra 2017 til 2018 som primært skyldes fald i fjerntogenes punktlighed, hvorimod de fleste by/stads- og regionbusser samt S-tog og metro oplever stabil eller øget punktlighed. Busserne er typisk påvirket af vejarbejder og byggeaktiviteter, mens fjerntogene påvirkes af øget trafik på banerne og komplekse sammenhænge mellem køreplanerne. Dette gør sig også gældende for Øresundstogene, som på hele strækningen har lavere punktlighed end andre linjer.



► Figuren viser punktligheden for henholdsvis Pågatog og Øresundstog i Skåne. Ligesom i de andre regioner ligger Øresundstogets punktlighed lavere end for de regionale jernbaner. Kilde: Skånetrafikken

**"I takt med at fler har börjat att trafikera Väst kustbanan, desto mer ansträngd har kapaciteten på Väst kustbanan blivit vilket innebär ett mindre robust system och försämrad punktlighet. Öresunds-tågssystemet är ett långt system med ändrar i Göteborg, Kalmar, Karlskrona och Helsingör. Långa linjer är oftast mer störningskänsliga och förseningar har därmed en tendens att fortplanta sig i systemet."** – Björn Stenbäck, Trafikstrateg, Hallandstrafiken.

**"Här vid Öresundsbron ser vi att företagens integration – dvs. frakten över sundet – fortsätter att växa. Det samma gäller fritidspendlingen. Vi gör vad vi kan för att medverka till en så grön transport som möjligt"**. – Caroline Ullman-Hammer, adm., direktör, Øresundsbron.

### Interessenter efterspørger punktlighed og sammenhæng

Blandt interessenterne er der et stort ønske om forbedringer i Øresundstogenes punktlighed og driftsstabilitet, hvor den nuværende situation er frustrerende for mange pendlere og arbejdsgivere. Samtidigt påpeger mange interessenter, at sammenhængende forbindelse mellem knudepunkterne i i hele regionen og et ensartet informationssystem er vigtigt for at fremme mobiliteten på tværs af regionen.

## 5. Tiltrækning af talent, virksomheder og investeringer til regionen

*Inden for internationalisering oplever Greater Copenhagen på de fleste parametre en øget globalisering, mens national lovgivning og den internationale konkurrencesituation begrænser udviklingen på andre områder.*

*Helt overordnet kan der siges, at storbyområdet omkring København, Malmø og Lund er den primære tiltrækningskræft både, når der tales tiltrækning af talent såvel som turisme. Ses der isoleret på Region Hovedstaden og Region Skåne er det disse regioner der står for 90% af tiltrækningen af både videnarbejdere og turister.*

### Udfordringer med den intra-regionale sammenhæng

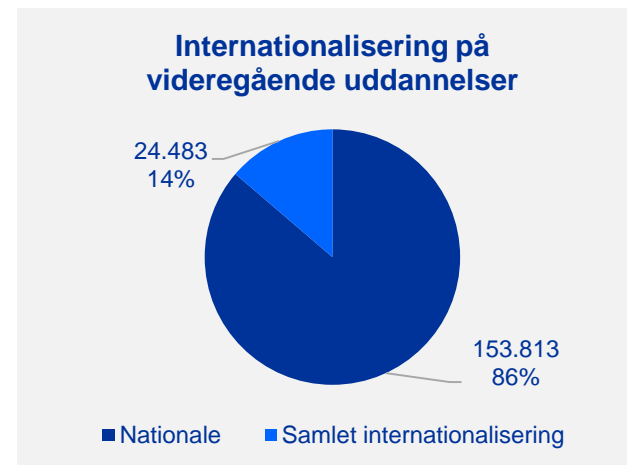
En gennemgang af tallene for tiltrækning af talent, virksomheder og investeringer til regionen peger på, at det særligt er inden for dette fokusområde, at Greater Copenhagen-samarbejdet har en udfordring med at få metropol-områderne og oplandsregionerne til at spille positivt sammen. Mens der er trængsel af turister i København og til dels Malmö, så ligger f.eks. Region Sjælland langt bagefter i turismeudviklingen. Hvordan de mange investeringer og det store in-flow af turister, internationale vidensarbejdere og studerende kan være med til at løfte oplandsområderne er dermed et af samarbejdets udfordringer men også potentialer fremadrettet.

### Internationale studerende

Den samlede internationalisering på de videregående uddannelsesinstitutioner er defineret ved antallet af internationale helårsstuderende samt udvekslingsstuderende det pågældende år. Ses der udelukkende på universiteterne i Greater Copenhagen er andelen af internationale studerende stagneret de seneste år ved omkring 15%.

Den generelle tendens i regionen er, at tiltrækningen af internationale studerende har været konstant. På de københavnske universiteter f.eks. Er den ændringen i antallet af internationale studerende blot været 2,7 % fra 2015 til 2018.

Trine Højbjerg Sand, sektionsleder af *International Education & Grants* ved Københavns Universitet, peger på en politisk barriere som den primære årsag til stagnationen. Siden 2013 har danske universiteter skulle tilstræbe en ligeværdig balancering af ind- og udgående studerende for at undgå økonomiske sanktioner. Danske universiteter er således stillet en smule anderledes i det internationale talentkapløb, hvor universiteterne konkurrerer på de mest attraktive vilkår. Trine Højbjerg Sand fremhæver, at universiteterne stadig er meget ambitiøse omkring international markedsføring og tiltrækning af talenter. Hun peger på Novo Nordisk International Talent Program, som et eksempel på en professionel tiltrækning af talentfulde internationale studerende. Programmet er et samarbejde mellem Novo Nordisk og Københavns Universitet.



► *Stigningen i andelen af internationale studerende i Greater Copenhagen er stagneret de seneste år.*  
*Kilde: Danske Universiteter, Universitetskanslerämbetet og de enkelte institutioner.*

## 5. Tiltrækning af talent, virksomheder og investeringer til regionen

### Flere udenlandske vidensarbejdere

Overordnet for Greater Copenhagen er der igennem de senere år kommet flere udenlandske vidensarbejdere. Området har samlet set i 2017 tiltrukket knap 20% flere internationale vidensarbejdere end 2015. I forhold til udviklingen i antallet af udenlandske vidensarbejdere ses, at især Region Hovedstaden vækster og globaliseres. Fra 2015 til 2017 er antallet af udenlandske vidensarbejdere steget med 22% i Hovedstaden. Det betyder at Region Hovedstaden udvikler sig hurtigere på denne indikator. Skåne indtager andenpladsen men har stadig kun 1/5 så mange internationale vidensarbejdere som Region Hovedstaden. Både i Halland og Sjælland er antallet udenlandske vidensarbejdere begrænset.

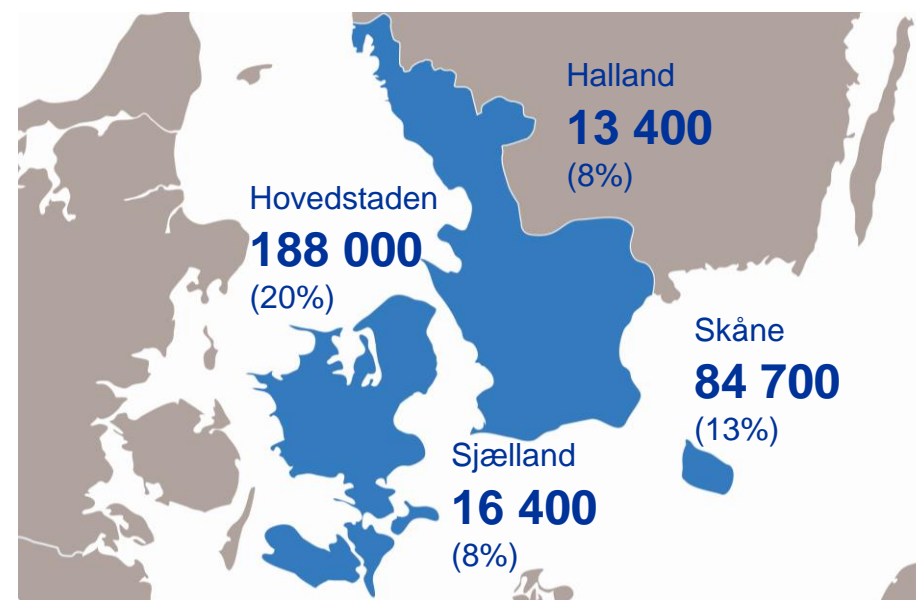
Det bør nævnes, at der arbejdes med lidt forskellige definitioner i de to lande. På trods af dette hersker der dog ingen tvivl blandt de interviewede interessenter om, at København er den primære tiltrækningskilde af internationale talenter.

**”I mit arbejde med bl.a. internationalt omdømme, har jeg bemærket at København nærmest er mere kendt end Danmark. Årsagerne er mange. København er en hovedstad godt geografisk placeret i kontinentaleuropa og forbindes globalt med høj grad af sikkerhed, lykke, ligestilling, æstetik og velfærdsværdier og -idealer, som er meget værdifuldt for internationale vidensarbejdere”** – Trine Sand, chef for International Uddannelse ved Københavns Universitet.

Det er således både den gode beliggenhed og opkobling internationalt set såvel som de bløde værdier omkring byliv og tryghed som er Greater Copenhagens forcer.

### Ansatte i udenlandske virksomheder

En anden indikator, som angiver i hvor stor grad Greater Copenhagen er integreret i den globale økonomi er antallet af ansatte i udenlandske virksomheder. Her viser tallene endnu en gang, at Region Hovedstaden i højere grad er internationaliseret end de tre andre regioner. Figuren nedenfor viser antallet af ansatte i udenlandske virksomheder i 2016 samt den tilsvarende andel af den samlede arbejdsstyrke. Region Hovedstaden har den største andel af ansatte i udenlandske virksomheder, men har ikke oplevet en nævneværdig udvikling i andelen de seneste 15 år. I 2005 var der således 169.344 årsværk tilknyttet i udenlandske virksomheder, svarende til ca 18 % som andelen også ligger på i dag. Også Skåne og Hallands län lå i 2005 på ca. samme niveau som i dag, mens Region Sjælland i samme periode er gået fra under 1 % til 8 % i dag.

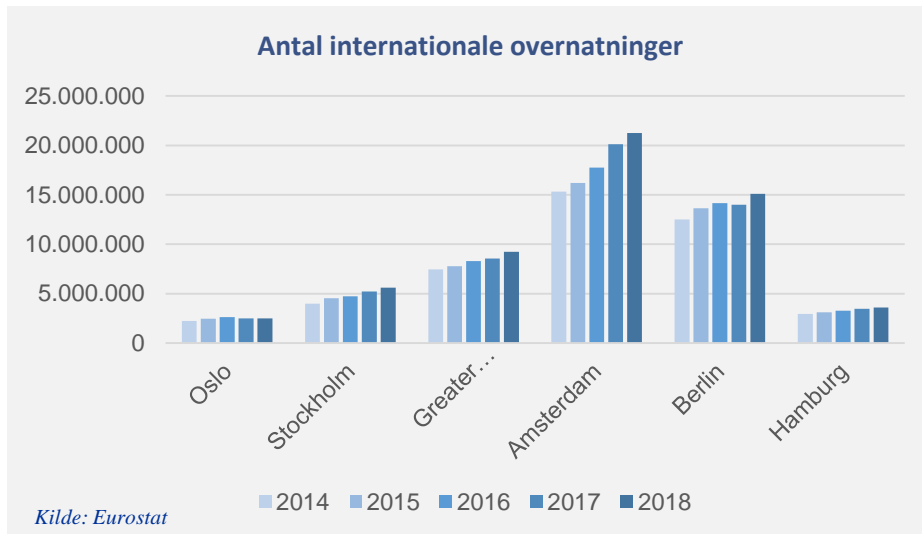


► Antal og andel ansatte (årsværk) i udenlandske virksomheder af ansatte i samtlige virksomheder. Kilde: Dansk Statistik & Tillväxtanalys samt Eurostat.

## 5. Tiltrækning af talent, virksomheder og investeringer til regionen

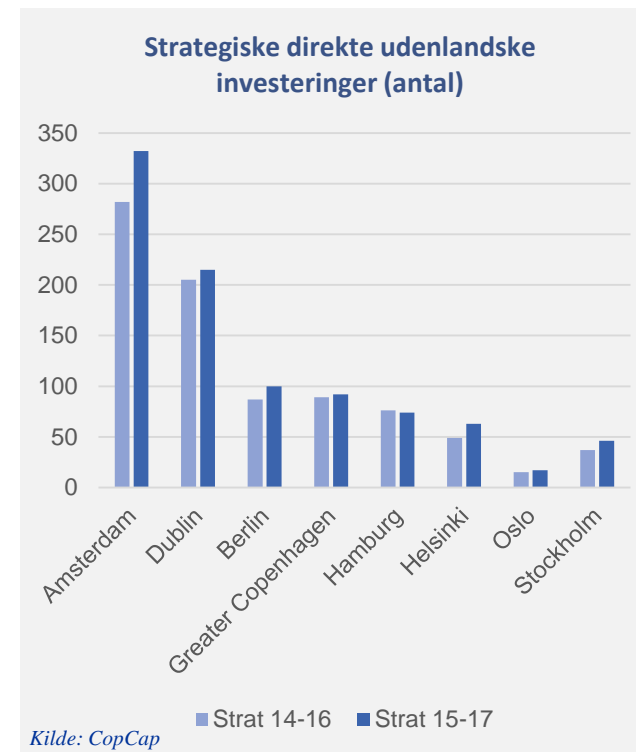
### Turismen er centreret i storbyområderne

Hvad angår turisme i Greater Copenhagen viser sammenligningen, at regionen til sammen har tredje flest internationale overnatninger blandt større metropoler i nærområdet kun overgået af Berlin og (her Nordholland). Selvom Berlin tiltrækker ca. 5 millioner flere turister (overnatninger) årligt, stiger antallet af turister i øjeblikket med ca. 500.000 om året i begge metropoler. Vækstraten er desuden en del højere end både Oslos, Stockholms og Hamburgs, hvilket tyder på, at turismen i Greater Copenhagen er i en god udvikling. Greater Copenhagen nyder godt af de globale tendenser med øget turisme, hvor en voksende middelklasse i Europa rejser mere og mere. Set i det perspektiv følger Greater Copenhagen udviklingen uden at lægge sig i spidsen eller sakke bagud. Det er især København, men også Malmø, der suverænt har flest internationale overnatninger med henholdsvis 6,6 mio. og 1,6 mio. internationale overnatninger. Til sammenligning har region Sjælland og Halland begge kun omkring en halv million internationale overnatninger. Det er derfor oplagt at tænke den begyndende "turismetrængsel" i metropolområderne sammen med turismeudviklingen i oplandsområderne.



### Udenlandske investeringer i Greater Copenhagen

Sammenligningen af udenlandske investeringer viser, at Greater Copenhagen tiltrækker flere strategiske investeringer end både Hamburg, Helsinki, Oslo og Stockholm. Selvom strategiske investeringer svinger meget over tid er det iøjnefaldende, at Greater Copenhagen og Berlin ligger nogenlunde på niveau. I forhold til Amsterdam og Dublin halter Greater Copenhagen dog efter i tiltrækningen af udenlandske investeringer. Ud over at virksomheder generelt søger derhen, hvor der allerede er den største masse af virksomheder og indbyggere, så er både Amsterdam og Dublin kendt for fordelagtige skatte- og virksomhedsregler.



► Greater Copenhagen (her dog uden Halland) er godt med i forhold til de nærmeste konkurrenter, når det gælder antallet af strategiske investeringer, dog uden at være på niveau med Amsterdam og Dublin. Figuren viser investeringerne for to treårige perioder.

Kilde: CopCap

## 6. Nøgleindikatorer

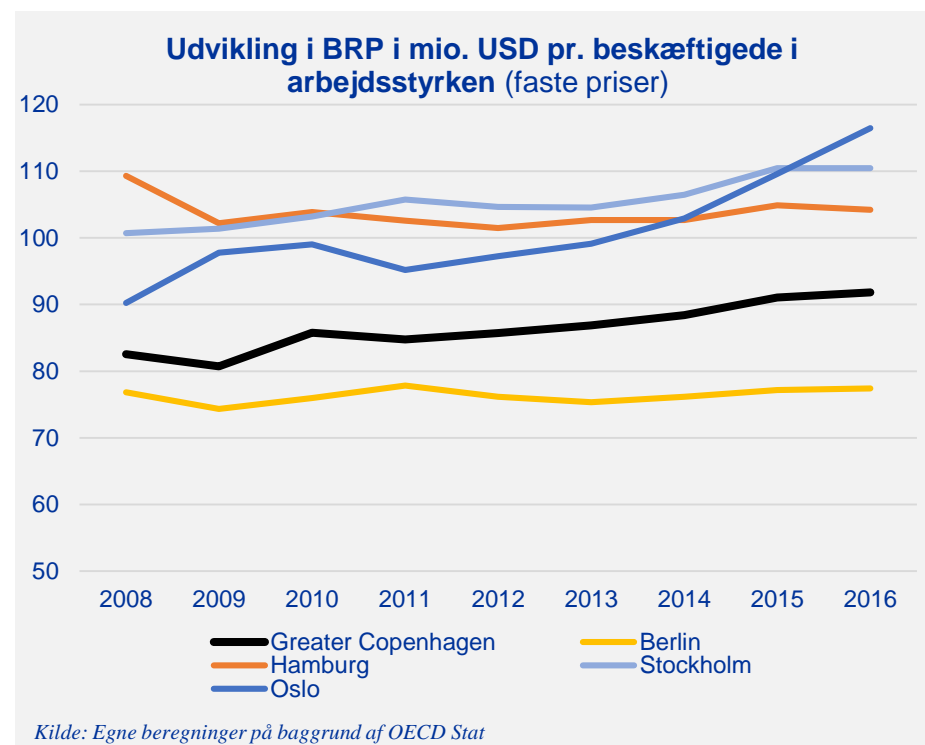
Generelt peger de otte nøgleindikatorer på, at Greater Copenhagen har været inde i en positiv udvikling de seneste år. Der har været stabil økonomisk vækst i regionen, voksende produktivitet og beskæftigelse og en større andel af befolkningen som tager en lang uddannelse. Samtidigt har regionen bibeholdt sin nordeuropæiske førerposition ift. international tilgængelighed. Sammenlignet med de andre nordiske og nordtyske metropolregioner klarer Greater Copenhagen sig relativt godt, om end væksten og udviklingen har været en anelse mere positiv i Stockholm og Oslo inden for en række nøgleindikatorerne. Udfordringen for Greater Copenhagen ser dog især ud til at være en ulige vækst og udvikling internt i regionen, hvor det primært er storbyområderne omkring København og Malmø, som har trukket væksten.

### Udviklingen i bruttoregionalproduktet (BRP)

Greater Copenhagen har de seneste år oplevet en stabil økonomisk vækst og en øget produktivitet (målt som BRP pr. beskæftigede). Produktivitet og velstandsmæssigt er regionen stadig ikke på højde med Stockholm, Oslo og Hamborg, men produktivitetens udviklingen har de seneste år været stærkere i Greater Copenhagen end i de andre nordeuropæiske metropolregioner bortset fra Oslo. Internt i Greater Copenhagen har væksten været ulige fordelt. Således oplevede Hovedstaden og Skåne en samlet vækst i BRP på henholdsvis 18% og 14% fra 2008 til 2018, mens væksten i samme periode var 5% i Region Sjælland og 7% i Halland.

BRP i million USD (faste priser)			
	2008	2012	2016
Greater Copenhagen	169.191	171.947	193.962
Berlin	126.459	133.021	147.093
Hamburg	121.164	118.627	127.696
Stockholm	113.886	124.250	141.389
Oslo	64.794	71.380	88.528

Kilde: OECD Stat

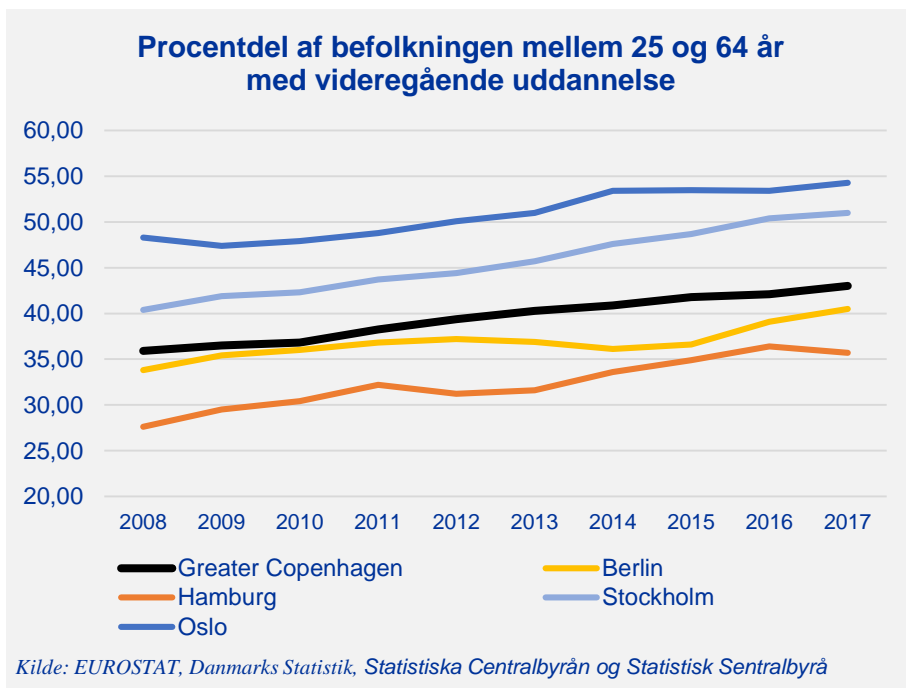


” Generellt har utvecklingen i Greater Copenhagen-regionen varit gynnsam de senaste åren. Företagen växer, infrastrukturen förbättras och antalet högutbildade ökar. Och vi lockar fler och fler gäster från hela världen. Men det är viktigt att fortsätta ansträngningarna, annars riskeras tillväxten.” - Stephan Muechler, VD, Sydsvenska Handelskammaren.

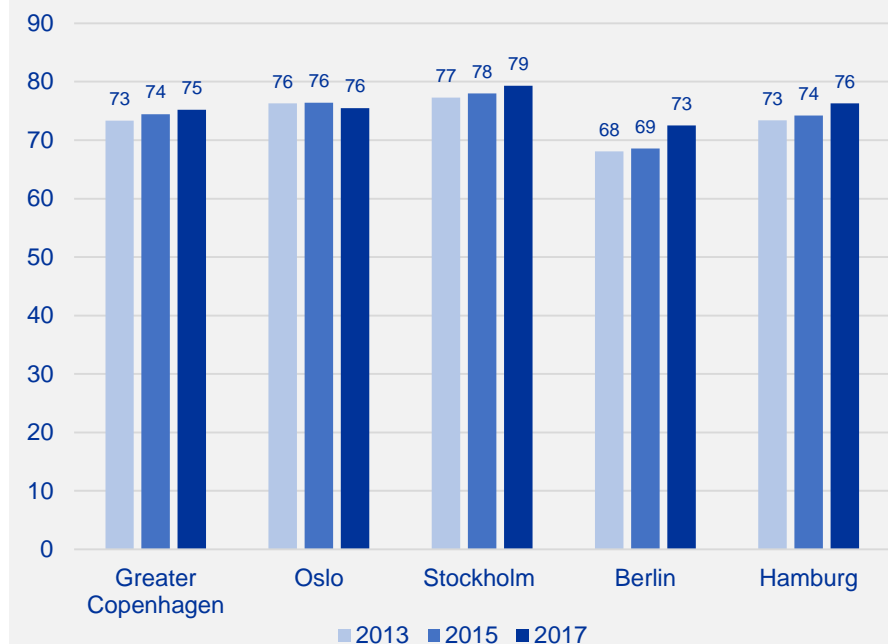
## 6. Nøgleindikatorer

### Andel af befolkning med en videregående uddannelse

Andelen af befolkningen med en videregående (tertiær) uddannelse har været støt stigende i Greater Copenhagen de sidste mange år. Dette gælder dog også generelt for de andre metropolregioner, hvorfor Greater Copenhagen stadig ligger langt efter Stockholm og Oslo på denne indikator. Ser vi nærmere på tallene er det især Region Hovedstaden der de sidste 7-8 år oplevet vækst i antallet af højtuddannede. En udvikling som gør, at hovedstadsområdet ift. højtuddannede i dag ligger på niveau med både Stockholm og Oslo. Både i Hallands län og i Region Sjælland har udviklingen derimod været mere moderat. Udviklingen er i høj grad drevet af bosætningsmønstre og arbejdsmarkedets efterspørgsel på højt kvalificeret arbejdskraft, såvel som den geografiske fordeling af uddannelsesstederne.



### Procentdel beskæftigede personer mellem 15-64 år i befolkningen



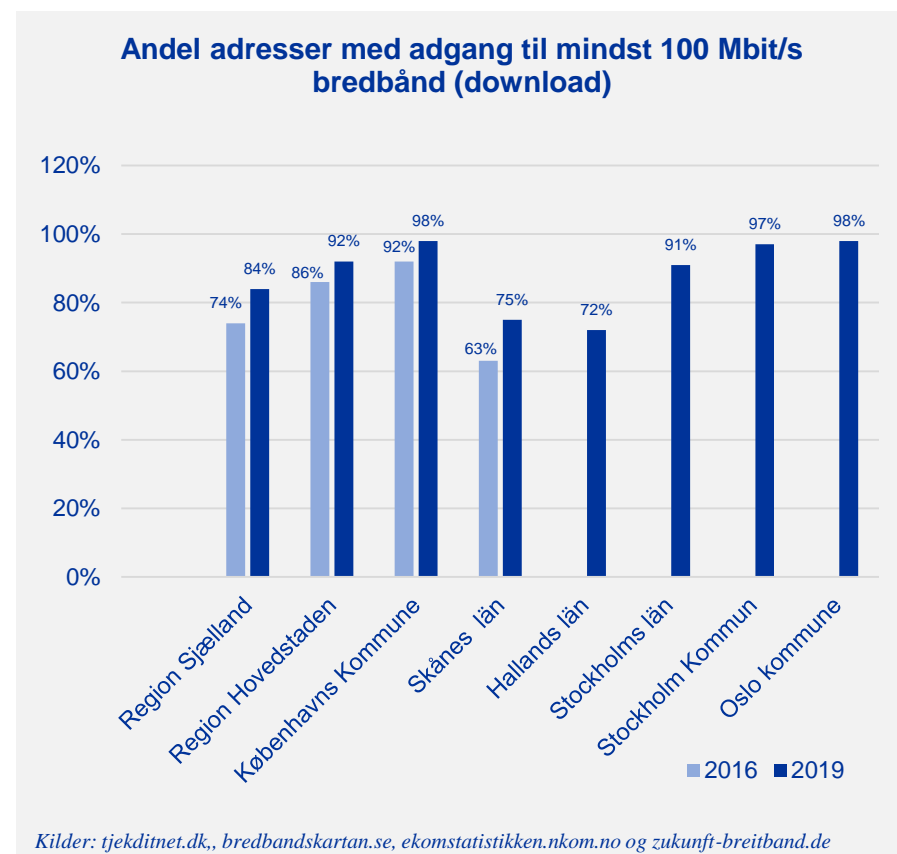
### Beskæftigelsesfrekvensen

Andelen af beskæftigede personer i i befolkningen har de sidste 4-5 år ligget nogenlunde stabilt i regionen med tendens mod en lille stigning. Dette er ligeledes situationen i de andre Nordeuropæiske metropolregioner. Generelt ligger andelen af beskæftigede personer i arbejdsstyrken i Greater Copenhagen nogenlunde på niveau med niveauet i de andre nordeuropæiske metropolregioner. Stockholm har med 79% den højeste beskæftigelsesgrad mens Berlin med 73% ligger lavest.

## 6. Nøgleindikatorer

### Adgang til 100 Mbit/s bredbånd

Adgangen til hurtigt og stabilt internet målt som adgangen til 100 Mbit/s bredbånd er forbedret markant de seneste 3 år. Særligt i Region Sjælland og i Skånes Län har en større andel af befolkningen fået adgang 100 Mbit/s bredbånd siden 2016. Dette ændrer dog stadig ikke ved, at befolkningens adgang til hurtige og stabile internetforbindelser i Greater Copenhagen, med undtagelsen af hovedstadsområdet, stadig ligger lidt efter de andre nordeuropæiske metropolregioner.



### Ruter og passagerer 2018

	CPH	OSL	ARN	HAM	HEL
Antal direkte ruter	183	151	167	132	148
Internationale ruter	177	118	147	123	132
Interkontinentale ruter	41	18	27	13	33
Europa	124	94	111	104	88
Skandinavien	12	6	9	6	11
Indenrigsruter	6	33	20	9	16
Antal passagerer	30,3	28,3	26,9	17,2	20,8
Passagervækst 2015-2018	14%	15%	16%	10%	27%

Kilder: SRS Analyser (ruter) og ACI (passagerer)

### Flyruter og passagerer

Selvom udviklingen i det samlede antal af flypassagerer i Københavns Lufthavn (CPH) har ligget en anelse under lufthavnene i Stockholm (ARN), Oslo (OSL) og Helsinki (HEL) er Greater Copenhagen stadig den mest internationalt forbundne region i Nordeuropa målt på flyruter og passagerer.

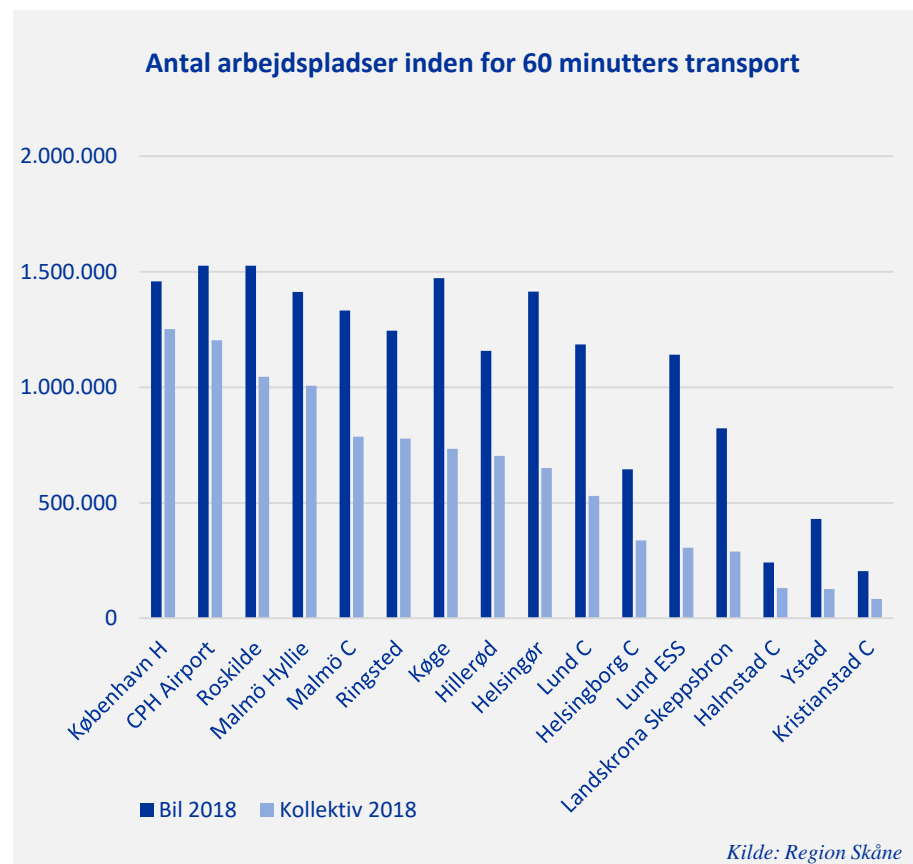
**” En klar styrkeposition for Greater Copenhagen og et omdrejningspunkt for den hidtidige såvel som fremtidige vækst er international tilgængelighed i området. Københavns Lufthavn er en nøgle i det. Den skaber sammen med luftfartsselskaberne en høj og robust international tilgængelighed.”** – Michael Svane,

branchedirektør - Dansk Industri

## 6. Nøgleindikatorer

### Antal arbejdspladser inden for 60 min.

Tilgængeligheden til arbejdspladser er siden 2014 øget markant for langt de fleste byer og byområder i Greater Copenhagen. Blandt en række af de interviewede interessenter er der dog bekymring over, at antallet af arbejdspladser, der inden for en time kan nås med kollektiv trafik, er vokset mindre end tilfældet er for arbejdspladser, der kan nås inden for samme tidsramme i bil og at andelen af rejser foretaget i kollektiv transport generelt har været faldende i regionen.



### Udviklingen i antal arbejdspladser inden for 60 min. transport fra 2014 til 2018

By	Kollektiv	Bil
København H	15,5%	15,9%
CPH Airport	14,6%	17,0%
Roskilde	14,5%	22,7%
Malmö Hyllie	9,3%	14,0%
Malmö C	1,6%	14,9%
Ringsted	15,1%	23,4%
Køge	27,1%	29,2%
Hillerød	7,3%	21,8%
Helsingør	5,0%	41,3%
Lund C	-1,1%	11,1%
Helsingborg C	13,6%	25,7%
Lund ESS	859,6%*	11,7%
Landskrona Skeppsbron	10,9%	55,6%
Halmstad C	41,5%	13,7%
Ystad	19,2%	28,7%
Kristianstad C	9,2%	31,5%
<b>Total</b>	<b>14,9%</b>	<b>21,8%</b>

\* Skyldes indsættelse af helt ny busrute  
Kilde: Region Skåne

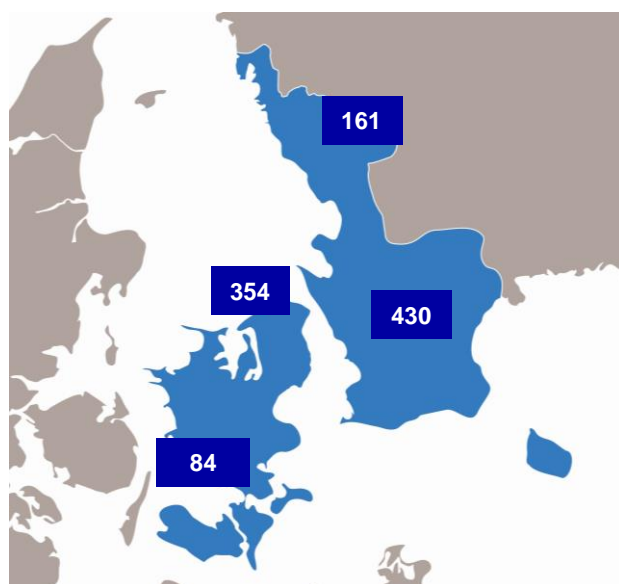


## 6. Nøgleindikatorer

### Patenter

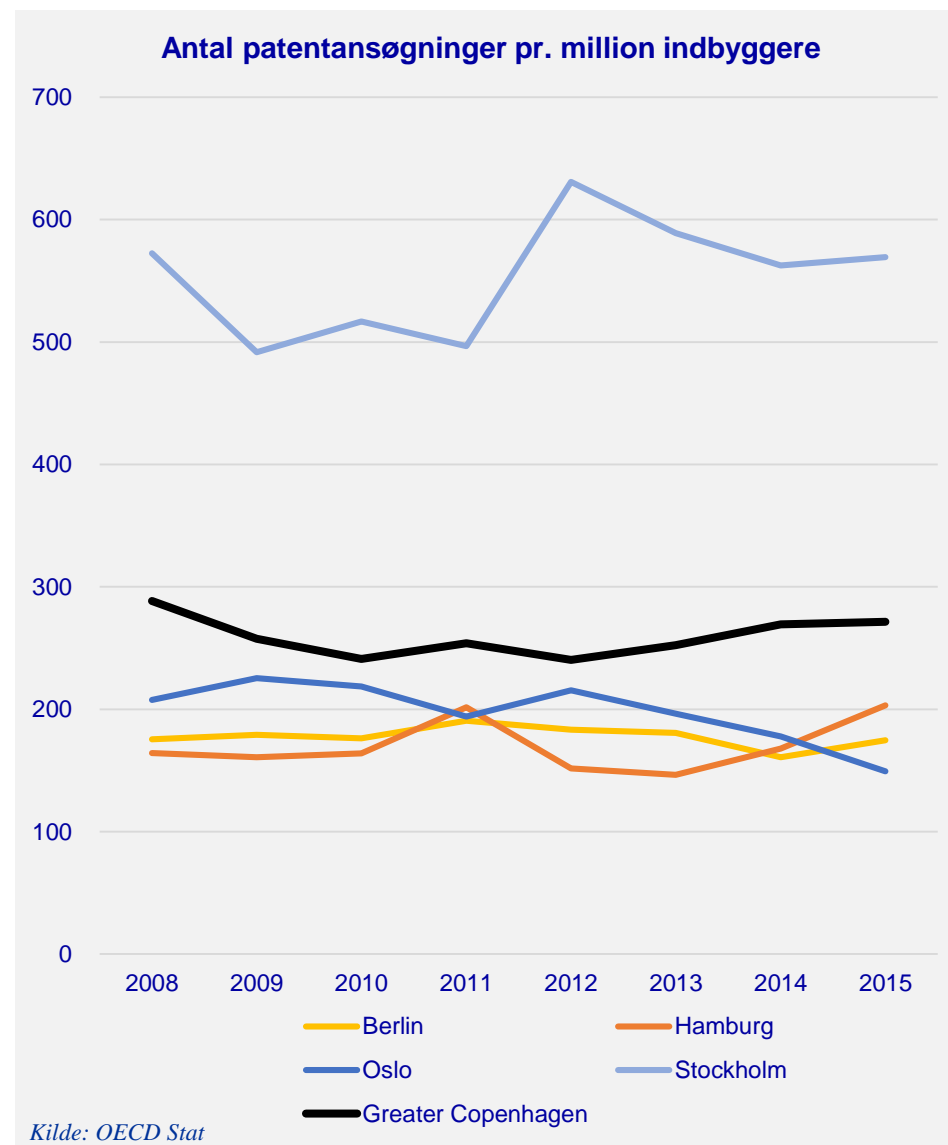
Antallet af patenter og patentansøgninger er en indikator for innovationsaktiviteten i en given region eller sektor. Det er særligt universitetsmiljøerne omkring København og Lund som er drivkræfter for patentansøgninger. Det skal dog bemærkes, at anvendelsen af patenter varierer meget fra sektor til sektor og primært bruges af virksomheder og forskere som beskæftiger sig med mekaniske, kemiske, biologiske og elektroniske teknologier. Således ansøges der eksempelvis langt sjældnere om patenter i relation til udviklingen af rent digitale løsninger og inden for servicebrancherne generelt set (kilde: Patent og varemærkestyrelsen 2019).

Antallet af patentansøgninger svinger meget fra år til år i både Greater Copenhagen såvel som i de andre nordeuropæiske metropolregioner. Det er derfor svært at sige noget entydigt om udviklingstendenserne. Generelt set ligger antallet af patentansøgninger i Greater Copenhagen over niveauet for både Hamborg, Oslo og Berlin men en del under niveauet i Stockholm.



► Figuren viser gennemsnittet af patentansøgninger pr. region over de seneste fem år. I praksis svinger antallet af patentansøgninger ofte meget fra år til år. Det høje antal patenter i Skåne kommer i høj grad fra F&U miljøerne i og omkring Lunds Universitet.

Kilde: OECD Stat



OXFORD   
RESEARCH

**2.14**

**Orienteringssag: Greater Copenhagen Handlingsplan  
2020-2021 og international branding**

## ØNSKE (udfyldes i skabelon)

Projektforlængelse JA/NEJ – dato ja, 01.06.2021

Flere midler ved tillægsbevilling? JA      Skriv beløb i kr. 4,5 mio.

Indholdsmæssige projektændringer: NEJ

### **PROBLEM: Hvilke Covid-19 relaterede og gerne lokale udfordringer hjælper ideen virksomhederne med at håndtere? MAX 1000 anslag med mellemrum.**

Greater Copenhagen har den største koncentration af udenlandske virksomheder (dansk CVR nummer, men udenlandsk ejet). Udenlandsk ejede virksomheder står for 31% af eksporten og 32% af omsætningen i Greater Copenhagen selvom de kun udgør 4% af de private virksomheder i regionen. De er samtidig arbejdsgivere for 153.000 borgere i Greater Copenhagen. Med et fald i verdensøkonomien i ly af Covid19 og et potentielt stigende pres fra nationale regeringer for at rykke aktiviteter tættere på hjemmemarkederne, er det utrolig vigtigt at fastholde udenlandske virksomheder -særligt i de lokale kommuner- og sikre arbejdspladser.

I følge Dansk Erhverv og Dansk Industri oplever virksomhederne i Greater Copenhagen ordrenedgang med konsekvenser for tabt indtjening, stor uvished om markedsadgang og håndtering af investeringer i takt med at omverdenen gradvist genåbnes.

### **LØSNING:**

#### **Hvordan bidrager ideen til at håndtere de pågældende udfordringer i sammenhæng med det eksisterende projekt MAX 1000 anslag med mellemrum (husk at beskrive hvad yderligere midler gør muligt og hvad evt. projektændringer konkret består i)**

Fald i verdensøkonomien, øget global konkurrence samt rejseforbud, nødvendiggøre en massiv skalering af digital markedsføring for at promovere danske styrkepositioner.

##### 1. Nye kanaler og markedsføring til at ramme internationale markeder og talenter

Denne indsats vil skalere allerede eksisterende kanaler og internationale netværk af bl.a danskere i udlandet, influencer netværk (kendte danskere med store følgerskare på sociale medier) og partnerskaber internationalt til at markedsføre styrkepositioner i Greater Copenhagen med henblik på tiltrækning. **KPI:** Kendis Influencer Corps. 5 kendisser (kultur og erhvervsliv) der deler budskaber løbende. KPI: 8.000.000 Impressions + 600 udenlandske kontakter

##### 2. Fastholdelse af udenlandske virksomheder og kandidater

Informationskampagne koordineret med Erhvervshusene overfor udenlandsk-ejede virksomheder med henblik på fastholdelse\*. Samtidig er det vigtigt med en fastholdelsesindsats overfor de internationale kandidater i Greater Copenhagen, så vi ikke risikerer at højt specialiseret arbejdskraft forsvinder. **KPI:** når ud til 80% af alle udenlandske virksomheder, 30% bruger materialet, 5% kommer i et rådgivningsforløb (virksomheder og talenter)

### **MÅLGRUPPE**

#### **Hvilke landsdele og virksomheder drager nytte af løsningen? Max 1000 inkl. mellemrum**

Initiativet har fokus på Greater Copenhagen og er støttet af Dansk Industri, Dansk Erhverv, KKR Hovedstaden, KKR Sjælland og Københavns Kommune, der vurderer at det er af yderst vigtighed at gå ind med en særlig indsats for at promovere danske styrkepositiver med henblik på tiltrækning.

Tiltrækning af udenlandske virksomheder og talenter muliggør ikke blot en større økonomi, men tilfører også ny viden og dynamik til det eksisterende, lokale erhvervsliv. Henover finanskrisen viste det sig, at udenlandske virksomheder har haft en stabiliserende effekt på beskæftigelsen. Fastholdelse og tiltrækning af internationale ressourcer vil derfor styrke lokale virksomheder (eller den lokale erhvervsudvikling) samt regionens vækst og konkurrenceevne.

Alene Copenhagen Capacitys tiltræknings- og fastholdelsesaktiviteter i Greater Copenhagen i 2019 fører til, at BNP hæves med omkring 4 milliarder kr.

Støtteerklæringer vedlægges dette pitch.

### **SUCCESKRITERIUM Hvad er succeskriteriet for ideens gennemførelse? Max 1000**

For at sikre komplementære aktiviteter koordineres projektet bl.a. med de relevante erhvervsorganisationer og aktører, der har indgivet støtteerklæringer. Parterne har lagt vægt på vigtigheden af en operatør med dokumenteret erfaring med international markedsføring. Copenhagen Capacity har udviklet en digital markedsførings metode, der kobler den digitale kampagne med et nurture flow og CRM system. Dette system er unikt, fordi der dermed kan holdes kontakt med virksomheden eller talentet over længere tid og følges op. Det betyder at det ikke er markedsføring der skydes ud i 'ingenting' men derimod en målrettet leadgenerering, der følges op på hele tiden og over flere år. Ingen af de regioner vi normalt sammenligner os med, bl.a Stockholm og Amsterdam har udviklet en digital markedsføringsplatform, som kan køre digitale markedsføringskampagner til talenttiltrækning og investeringsfremme på det niveau. Det betyder også at vi har en reel mulighed for at deltage i en øget konkurrence.

### **ADDITIONALITET: hvordan komplementerer ideen regeringens Covid19 tiltag og erhvervshusenes kerneopgaver, herunder særligt deres COVID relaterede aktiviteter? Max 1000**

Indsatsen understøtter regeringens ønske om at fastholde og give de bedste betingelser for erhvervslivet. Indsatsen fokuserer samtidigt på opgaver, der ikke lige nu varetages af Erhvervshusene, men som understøtter formålet om at skabe et stærkt lokalt erhvervsliv. Indsatsen koordineres tæt med erhvervshusene for at sikre den lokale forankring og muligheden for hurtigt at kunne tage hånd om lokale områder/udfordringer og muligheder undervejs i projektet, der kan skabe den bedst mulige markedsføring og styrkelse af Greater Copenhagen's styrkepositioner.

### **ØVRIGT – Hvilke eventuelt øvrige oplysninger er relevante af fremlægge MAX 1000**

FN forudser i en tidlig analyse, at Foreign Direct Investments vil falde med 30-40% globalt. For ikke at tabe i den øgede konkurrence om færre internationale investeringer er det vigtigt, at vi så hurtigt som muligt kommer op i gear igen, skalerer indsatserne og får positioneret styrkepositionerne i Danmark og Greater Copenhagen internationalt. Samtidig er 30% af alle private ansatte i Greater Copenhagen beskæftiget i en udenlandsk ejet virksomhed og det er vigtigt at fastholde disse arbejdspladser i Greater Copenhagen.

Covid19 har lukket dele af verden ned og samtidig sat priserne på markedsføring op. Visse platforme er priserne mere end 8-doblet hvilket betyder at de virksomheder der ikke har markedsføringskapacitet til at tænke helt nyt, må kapitulere. Det er derfor vigtigt på anden vis at markedsføre styrkepositionerne i Greater Copenhagen.

\*Efter samtaler med Udenrigsministeriet foreligger der mulighed for at udvide indsatsen nationalt sammen med Invest in Denmark. Dette vil dog kræve en separat bevilling.

## **5.1**

### **Meddelelser fra KKR-formandskabet**

## Referat fra virtuelt møde i dialogforum den 27. maj 2020

Dato: 28. maj 2020

Sags ID:

Dok. ID:

E-mail: ADR@kl.dk

Direkte:

Solrød Kommune  
Solrød Center 1  
2680 Solrød Strand

[www.kl.dk/kkr-sjælland](http://www.kl.dk/kkr-sjælland)  
Side 1 af 2

### Deltagere:

- Stella Steengaard, Danske handicaporganisationer
- Winnie Lindner Pedersen, Danske Handicaporganisationer
- Charlotte Pedersen, Skole og Forældre
- Formand for KKR Sjælland, Borgmester Niels Hörup, Solrød
- Næstformand for KKR Sjælland, Borgmester Carsten Rasmussen, Lejre
- Direktør Vini Lindhardt, Slagelse Kommune, styregruppen for rammeaftalen
- Direktør Jesper Tangbæk, Solrød Kommune, styregruppen for rammeaftalen
- Chefkonsulent Povl Skov, rammeaftalesekretariatet, Slagelse Kommune
- Konsulent Anne Andersen, KKR Sjællands sekretariat

**Afbud:** Henrik Kjølbj Pedersen, Danske Handicaporganisationer

### 1. Skitse til rammeaftale 2021-2022

Formand for dialogforum Niels Hörup bød velkommen til mødet, hvor formålet var at drøfte og få input til skitsen til rammeaftalen. Skitsen, der pt er i proces, er skrevet med afsæt i de input, der kom på det fælles opstartsmøde i december 2019. Herefter har der været en høring af kommunernes udvalg og handicapråd. Skitsen består af 4 fokusområder i udviklingsstrategien og 1 fokusområde i styringsaftalen.

Dialogforums repræsentanter fra DH og Skole og Forældre fandt, at man er på rette vej med skitsen. Der er en fin bredde, og det er lykkedes at gøre den konkret. Det er vigtigt at fokusere, og passe på med for brede fokusområder.

Man havde blandt andet følgende konkrete bemærkninger til de enkelte fokusområder:

- *Til fokusområde 1. særligt den del af fokusområdet, der vedrører fokus på private tilbud*, blev peget på, at kommunerne kunne undersøge, om man kan løfte opgaven selv. Og i fokusområde 5 er det vigtigt også at fokusere på (dyre) private tilbud og opfølgning ift. disse.
- Der bør følges op med tilsyn, og tilbuddene kan besøges for at følge op på, om borgeren får det aftalte.
- Man kunne overveje at sætte et fælles erfaringsfokus eller eventuelt en fælles erfarings task force, som kunne samarbejde ift. det personrettede tilsyn for eksempel ved børn anbragt i andre regioner.

Kommunerne understregede, at det personrettede tilsyn, som kommunerne har ansvaret for, er højt prioriteret. Samtidig er det også vigtigt, at kommunerne er præcise i ift., hvad man efterspørger og dygtige til at formulere disse krav, når der indgås kontrakter.

Der var enighed om, at beskrivelsen af afsnittet "om fælles fokus målrettet øget køb af pladser ved private tilbud" kan gøres mere klart og skærpes.

- Repræsentanterne fra DH udtrykte tilfredshed med, at der sættes fokus på en sammenhængende indsats for borgere med psykiske vanskeligheder (fokusområde 2).
- Et opmærksomhedspunkt er, at opgaveglidningen fra region til kommuner øger kompetencekravene til personale/fagpersoner i kommunerne.
- Der er også en problemstilling knyttet til den særligt udsatte gruppe, der har flere handicaps ud over psykiske vanskeligheder.
- *Vedr. fokusområde 3.* styrket samarbejde med borgerne og deres pårørende, var DH repræsentanterne enige i, at dette er vigtigt.
- Det bør overvejes, hvordan man vil indhente brugernes og de pårørendes perspektiver jf. teksten i skitsen.
- Der blev herudover peget på, at et fælles emne kunne være fokus på regelsæt ift., hvem der kan udtale sig samt data og GDPR.

Endelig blev der spurgt til, hvordan der sker inddragelse af fagpersoner og fagforbund om aktiviteter og fokusområder. Kommunerne pegede på, at rammeaftalen beslattes i den enkelte kommune, hvor der er en MED-organisation, og herudover inddrages fagpersoner via rammeaftalens netværksgrupper.

Formand for dialogforum Niels Hörup takkede for input, og opsummerede, at input og ideer ift. foreslåede fokusområder tages med i de videre overvejelser med skitsen til rammeaftale.

## **2. Den videre proces med rammeaftalen**

Det planlagte møde for brugerrepræsentanter den 11. marts 2020 blev aflyst pga. et overvældende antal afbud begrundet med covid19-situationen.

Tovholder for styregruppen for rammeaftalen Vini Lindhardt redegjorde for forslaget til revideret tidsplan. Vedr. mødet mellem udvalgsrepræsentanter og repræsentanter for handicapråd – her overvejes flere fysiske møder evt. koblet sammen virtuelt – det bliver det muliges kunst alt efter forsamlingsmulighederne til den tid. Dialogforum drøftede tidsplanen. DH-repræsentanterne fandt, at man bør sigte efter fysiske møder i starten af august.

Dialogforum var enige om, at der jf. den reviderede tidsplan sigtes imod, at der sker en inddragelse af brugere og politiske udvalg til august 2020 i lyset af de begrænsninger, der sættes af corona-pandemien.

## **3. Evt. og næste møde**

Stella Steengaard har sendt mail til dialogforum med materiale vedr. gravide med misbrug. Mailen skal ses på baggrund af drøftelse på forrige møde i dialogforum. Det er dokumenteret, at gravides misbrug har endog meget store skadelige konsekvenser for de ufødte børn. Det er skader, som man kan og bør forebygge. Udsatte gravide med skadeligt rusmiddelbrug (og behov for døgnbehandling) er en af de centrale udmeldinger fra Socialstyrelsen, som indgår i rammeaftale 2021-22.

**Næste møde i dialogforum er aftalt til den 1. december 2020 kl. 16.45-18.30**

Dato: 28. maj 2020

Sags ID:

Dok. ID:

E-mail: ADR@kl.dk

Direkte:

Solrød Kommune  
Solrød Center 1  
2680 Solrød Strand

[www.kl.dk/kkr-sjælland](http://www.kl.dk/kkr-sjælland)  
Side 2 af 2